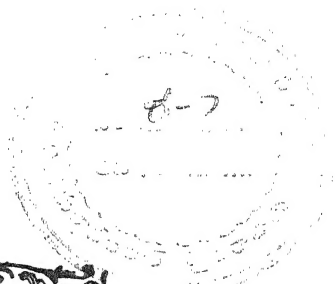

శ్రీ ర మ్మ.

శ్రీధరమల్ల వేంకటరామ కవికృత
బ్రహ్మోత్తర ఖండము.

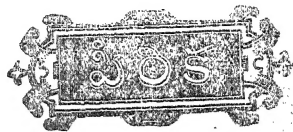
చెన్నై ౮:

పావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే
ప్రకటితము.

1922.

All Rights Reserved.

Printed by
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
at the "VAVILLA" Press,
MADRAS.—1922.

శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమగు నీబ్రహ్మోత్తరఖండంబున శివ
మాహాత్మ్యము, శివసుంత్రమాహాత్మ్యము, విభూతిరూద్రాక్ష, సోమవార
వ్రతరుద్రాధ్యానాదుల మాహాత్మ్యములు వర్ణింపఁబడినవి. ఏతద్గ్రంథ
కర్త శ్రీధరమల్లె వేంకటరామకవి. బడగలనాటి కర్ణాటకుఁడు. అయ్యనా
ర్యుని పుత్రుఁడు. భారద్వాజనగోత్రుఁడు. ఆశ్వలాయనసూత్రుఁడు. ఈ
గ్రంథము నీకవి జ్యోతి రామమంత్రి లక్ష్మీనారాయణమంత్రిల ప్రేరణ
గలదియించి యంబాపురమున నెలకొన్న పార్థివేశ్వరస్వామికిఁ గృతి
గా సమర్పించెను. ఈయంబాపురము సిద్ధవటమునకుఁ బడమర నైదా
ఱుమైళ్లదూరమున నున్నపొన్నవోలు సమీపమునఁ బినాకినీరమున
నున్నదట ! ఈసిద్ధవటము కడపజిల్లాలోనిదిగదా! కృతికారయితలును బడ
గలనాటికర్ణాటకులు పొన్నవోలు వాస్తవ్యులు నట !

ఈగ్రంథము శా. శ. 1737-వ సంవత్సరమునకు నరియైన యువ
సంవత్సరము కా ర్తికశుద్ధ పున్నమనాఁడు కృతి యాఁబడినట్లు గ్రంథాంత
మునఁగల సీసపద్యమువలన స్పష్టమగుచున్నది.

ఈబ్రహ్మోత్తరఖండమును పట్టమెట్ట సోమనాథ సోమయాజి, ముత్తరాజు వేంకటకృష్ణకవి, ప్రాతకోట మల్లయకవి అను వీరు మువ్వురి దును బద్యరూపముననే తెలిగించియున్నారు. అవి యముద్రితమా	..	11
లోనెల్ల సోమనాథ సోమయాజిరచనము విన్నయైనది.	...	48
కవి కవిత్వము పురాణశైలిని నాతికతినముగను నరన	...	11
దీని పూర్వముద్రణము పెక్కు తప్పులతోను.	...	47
ఈముండినది. దాని సాంధ్రసాహిత్యపరిషత్ గ్రంథశాఖ	...	52
పరిషత్ సరిచూచి లోపములు పూరించి	...	54
శివ	...	59

సరిపఱచితిని. ఇట్టి ప్రాచీనాంధ్రగ్రంథప్రకటనమునం జేరుగాంచిన శ్రీ
వావిళ్ల. వేంకటేశ్వరశాస్త్రిలుగారు యింకను రసవత్తరమగు గ్రంథ
ముల ముద్రించి పాఠకజనుల యాదరమునకుఁ బాత్రులగుదురు
గాక !

ఇట్లు,

గన్నవరపు సుబ్బరామశాస్త్రి.

విషయసూచిక.

వీ తి క.

విషయము.	పుట.
కృత్యవర్ణనాదిక	1
శూర్యకవిస్తుతి	2
కవిత్యురవనకు శ్రీ రామమూర్తి సాక్షాత్కరించుట	3
వంశానుక్రమణిక	9
పవ్యంతములు	9

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాసారంభము	10
పంచాక్షరీత్ర భావము	11
కాశీపురవర్ణన	13
కాశీరాజాచరిత్రము	14

ద్వితీయాశ్వాసము.

మిత్రసహాసాశ్వాసము	25
గోకర్ణస్థలమహాత్మ్యము	28
శివలోకత్ర భావము	36
దీపకలికాత్రదానత్ర భావము	37
దాశరాజాచరిత్రము	39
చంద్ర సేనమహారాజాచరిత్రము	43
మాణిభద్రుండు చంద్ర సేనమహారాజునకు జింతామణి నిచ్చుట	49
గోపబాలునిచరిత్రము	47
హనుమంతుండు రాజులకుఁ బ్రత్యక్షుండై గోపబాలునికథఁ జెప్పట	52
సత్యమహారాజుకథ	54
శివపూజావిధానము	59

విషయము.	పుట.
వసంతముతువర్ణనము	66
చిత్రరథుం డనుగంధరవృజాజు ధర్మగుప్తునకుఁ దనకూఁతు నిచ్చి వివాహం బొనర్చుట	68
ధర్మగుప్తుమహారాజు తనశత్రు జైనదర్శిని వధించి తనరాజ్యంబు మరలఁ జేసెనుట	66

శ్రీతీర్థాశ్రమము.

సోమవారవ్రతప్రభావము	70
చిత్రవర్తమహారాజు చరిత్రము	72
చిత్రవర్త నీమందినికి వివాహం బొనర్చుట	74
నీమందిపునర్వివాహము	87
సుమేధ సోమవంతులచరిత్రము	92
ఆశ్వాసాంతము	103

చతుర్థాశ్రమము.

మందరం డనుబ్రాహ్మణునిచరిత్ర	104
ఋషభయోగి మందరం డనుబ్రాహ్మణుగృహంబునకు వచ్చుట	105
నామ్రబాహుండు తనజ్యేష్ఠభార్య యొనసుమతిని పుత్త్రునహితంబుగా నరణ్యంబున కనుమట	109
సుమతి దైవనశంబున బజ్జాకరం డనుకై కృత్రిమస్త్రిణంబుఁ జేరి యుతనిచే మన్ననలఁ బొందుట	107
మృతుం డైనకుమారునిం గూర్చి సుమతి విలపించుట	108
ఋషభయోగి సుమతికిఁ దత్సోపదేశంబు చెప్పుట	109
ఋషభయోగీశుండు భద్రాయువునకు నష్టదశపురాణ రహస్యంబు లుతఁజేయుట	113
ఋషభయోగి భద్రాయువునకు లివకవచం బుపదేశంబు చెప్పుట	116
నామ్రబాహుని మంగధదేశపురాజు జయించుట	119
భద్రాయువు మాగధుని జయించి తనతండ్రికిఁ గురల రాజ్యము నిచ్చుట	121

విషయము.

పుట.

సూర్య ప్రమయవర్ణనము	124
బుద్ధభయోగీశ్వరుండు చంద్రాంగదునియొద్దకిఁ జని భద్రాయువునకుఁ గూఁతునిచ్చి వివాహంబు సేయఁమని యుపదేశించుట...	125
చంద్రాంగదమహారాజు భద్రాయువును శుభలేఖవ్రాసి పిలిపించుట	126
భద్రాయువు వివాహార్థమై నిషధపురమునకు వచ్చుట	127
భద్రాయువునకు వివాహం బొనర్చుట	99
చంద్రాంగదమహారాజు న యజ్ఞాహు నకు భద్రాయునుమతులవృత్తాంతం బెఱింగించి మరల వొప్పగించుట	129
భద్రాయువునకుఁ బట్టముగట్టుట	132
వసంతముతువర్ణనము	136
భద్రాయువు భార్యతోఁగూడి వనవిహారంబు సల్పుట	99
కృత్రిమదంపతీరధనము	138
భద్రాయువునకు క్రిసాంబమూర్తి ప్రత్యక్షం బగుట	140
అశ్వాసాంతము	144

పంచమాశ్వాసము.

నిధూతిమహాత్మ్యము-వామదేవోపాఖ్యానము	146
వామదేవభక్షణాసక్తిచే బ్రహ్మరాక్షసుండు చనుదెంచుట	147
వామదేవమహామనియొక్క దేహస్పర్శనముచే బ్రహ్మరాక్షసు తనరాక్షసు భావము వదిలి పూర్వజన్మజ్ఞానముచే మ్మతియించుట	99
వామదేవుండు బ్రహ్మరాక్షసునకు భస్మప్రభావంబు దెలుపుట	149
వామదేవమహామని హృదయముక్కుఁ దగుబ్రహ్మరాక్షసునకు నితిహాసరూపంబున భస్మభారణవిక్రమం బెఱింగించుట	150
సాంబమూర్తి సనత్కుమారునకు భస్మప్రభావం బెఱింగించుట	152
సూతుండు కొనకొదిలుములకు భక్తిశ్రద్ధావ్యరూపంబుల నితిహాసరూపం బుగా బెఱింగించుట	154
చండకుం డనుశబరోపాఖ్యానము	155
ఉమామహేశ్వరవ్రతమునందు శారదోపాఖ్యానము	158
శారద వీర్య నుమంగతి యగుట	99
ఉమామహేశ్వరవ్రత క్రమము దెలుపుట	159

విషయము.	పుట.
కారదయొక్క పూర్వజన్మవృత్తాంతము వెలుపుట	161
రుద్రాక్షమహాత్మ్యము	167
పరాశరుండు భద్ర నేనుసభకు వచ్చుట	168
పరాశరుండు సుధర్మ తారకులవృత్తాంతంబు చెలిపెడు కథ	169
కుక్కుటకథనము	169
వేశ్యావైశ్యసంవాదము	171
మనోరంజనికి సాంబమూర్తి ప్రత్యక్షం బగుట	172
పరాశరుండు భద్ర నేనుసభకు రాజునకు రుద్రాధ్యాయశ్రావణం బెఱింగించుట	173
యముండు బ్రహ్మసభకుఁ బోవుట	174
భద్ర నేనుసభకు నారదమహామూని వచ్చుట	176
వీరభద్రయమవివాదము	179
పురాణశ్రవణమాహాత్మ్యము	177
విదురపంజలోపాఖ్యానము	179

శ్రీరస్తు.

శ్రీ హయగ్రీవాచ సమః

బ్రహ్మోత్తరఖండము, పీఠిక.

కృత్య వ త ర ణిక.

గౌరీసతిఁగూడి హైమవిలస త్స్పింహాసనాసీనుఁడై
వాగ్ధాంచిత రీతినుండి నిజలావణ్యప్రసంగంబులకా
రాగంబొప్పజ్జేబినోదముకానలిపి యార్యారత్న హరప్రభకా
దాఁ గన్పట్టినమంత్ర నూటదిలు భద్రాత్మకా శివుం గొల్పెదకా. 1

ఉ. అదియుగంబునందు మహిమ సురశుంభనిశుంభర కృతీ
జాది నమస్త దుర్బదనికాటవిచారణ మాచరించి బ్ర
హ్మదులుగొల్వఁ దాండవము లాడిన శ్రీజగదంబ మాకు న
త్యాదరలీల నిచ్చు విజయంబుల కాశ్వత వైభవంబులకా. 2

ఉ. ఎప్పడు ధర్మహాని యగు సిధరణీసలి నాక్షణంబునకా
దప్పక మాటిమాటి కవతారము లెత్తుచు సాధుకోటి మే
లొప్పఁగ నుద్ధరించి కుజనోదధిమాన్విన విష్ణుమూర్తి మా
యప్ప కృపాపయోనిధి నిరంతర సౌఖ్యము మాకు సేవుతకా. 3

సీ. ఏనుండరాంగి పాలేటిరాచూలన వమృతంబుతోఁగూడఁనవతరించె
నేభామినికటాక్ష మెసఁగిన నజరుద్ర మకువుల కబ్బె సామ్రాజ్యపదవి
నేచకోరేక్షణ కేప్రాదు శ్రీవిష్ణువత్సస్థలంబు నివాసమయ్యె
నేదేవిభజనంబు హితమతిఁగావింపఁ జలియించి లేములు దొలఁగిపోవు
తే. కారదయు శంభురాజియు శక్ర సతియు, నేజగత్పాతసఖ్యంబు నిచ్చగింతు
రట్టి విష్ణువధూటి భాగ్యములపేటి, శ్రీమహాలక్ష్మీ మమ్ము రక్షించుఁగాత. 4

చ. ప్రజలస్పృశించి వారల పురాకృతకర్తృఫలానుభూతులకా
నిజముగ ఫాలదేశముల నెమ్మి లిఖించుఁగ నేర్వుగల్గువా

- రిజభవుఁ డష్టనేత్రుఁడు విరించి మరాసురభూనిసన్నుతుం
డబుఁడు విభుండు మా శివగు నాయుఁడు శ్రేయము నర్థసిద్ధియుఁకా. 5
- ఉ. చుక్కలరాయఁ డౌదలను శోభిలఁ గేలను వీణమాయుఁడు
మక్కువ బు న్నకంబు జపమాలికయుఁకా ధరియించుతల్లికికా
జక్మనియంచతేజగల సాధ్వికి నాత్రిత కల్పనల్లికికా
మొక్కెద కారదాంబు నమోహకవిత్వ పటుత్వసిద్ధికికా. 6
- మ. కటనిష్ఠుండ మదళి మద్భిమర సంఘక్షేపణవ్యాజ వి
స్ఫుట కించిచ్చులిత స్వకర్తవన ప్రోక్షి ప్తలొత్పరకా
బటుదంతాంచల భేలనోద్భృతధరా భారైకసంప్రీతిత
స్ఫటిరా డాదివరాహకీర్తితబలకా ప్రార్థింతు పేరంబునికా. 7
- క. సామజనదను గణేశ్వరుఁ, జామరకర్ణునిమహాత్ము శంకరతనయుఁకా
వామనయాపు నుతించెద, నేమహాగ మదీయకావ్య నిర్విఘ్నతపకా. 8
- మ. శ్రుతివోదం డగుసోమకుం డనెడు రత్నోపేతునిం ద్రుప శో
హిత రూపంబునవార్ధిఁజొచ్చి యవనికా పొందించి యాహ్వాయముతో
చతురత్వంబున బ్రహ్మకుకా మరలంగా సంప్రీతితో నిచ్చి తాఁ
గృతకృత్యం డగుదేవదేవుని హయగ్రీవుకా బ్రశంసించెదకా. 9
- మ. ఉదయాస్తాచలసీమల న్నిలిచి యయ్యుష్మాంశునిండేరి నె
మ్మది నాచార్యునిగా వరించి సకలాహ్వానాదిద్యాధ్యుడై
కదనతోజిని దైత్యవీరవరులకా ఖండించి శ్రీరామకా
ర్యదయాళుం డగునాంజనేయునిఁ దగకా ప్రార్థింతునశ్రాంతముకా. 10

పూర్వక నిస్తుతి.

- గీ. కరున వల్లీకసంభవ వ్యాస కాళిదాస భవభూతి బిల్వణ దండి మాఘ
భట్టబాణ మయూరాది భద్రయశులఁ గావ్యదత్తుల గీర్వాణకవులఁ దలఁతు. 11
- ఉ. సన్నయభట్టుఁ దిక్కఁఘను నాచనసోమని భీమనాభ్యునిం
బన్నగళాయభక్తుఁ డగుబహ్మరహితన నల్లసానిచె
ద్దన్నను బాండురంగకవి ధన్యునిఁ గింగళినూరనాద్యునికా
సన్నుతిఁజేతు నాంధ్రకవిస త్రైమలకా కుకవిత్వసిద్ధికికా. 12
- క. మక్షికములు దుర్బ్విగాముల, నిక్షించెడిభంగి లెప్పు లెన్నుచునుండే
కుక్షింభరు లగుకుకవుల, నక్షకులయినట్టివారి నాక్షేపింతుకా. 13
- వ. అని మదీయమతిదేవతా ప్రార్థనంబును నాంధ్ర గీర్వాణకవిరాజకీర్తనంబును

గుకవిధిక్కురణంబును గావించి యేనొక్క పురాతనపుణ్యచరిత్రంబు పద్య
కావ్యంబుగాఁ దెనుఁగునఁ రచియింపవలయునని మనంబున విచారించుచున్న సమ
యంబున.

14

కవీశ్వరునకు శ్రీరామమూర్తి సాక్షాత్కరించుట.

- నీ. బలభిన్న జీర్ణాము భానురాంగముతోడఁ గలుగనికాలనేత్రములతోడ
నాజానుదీర్ఘ బాహుదండములతోడ శశిబింబసుందరాస్యంబుతోడఁ
గర్భయుగ కీలకరచాపములతోడ నవరత్న మునుభూపణములతోడ
హటకమయదీప్తహరితాంశుకముతోడ రతిరాజశోటివిభ్రమముతోడఁ
తే. గామినియు క్తవామభాగంబుతోడఁ గలితకరుణాకటాక్ష పీక్షణము లమర
మామకస్వప్న మునదోఁచెమానసియుఁ డొకమహాపురుషుండుకౌశ్యజ్జ్వలుండు.
వ. ఇట్లు మదియభాగ్యదేవతయునుంబోలెఁ బ్రసన్నుండయి వెలుంగుచున్న యద్వివ్య
పురుషునిం గాంచి భయభక్తివినయసంభ్రమంబులుదోఁపం బులకీకృతశరీరుండనయి
యేను బ్రణామకృత్యంబు లాచరించి నిటలతలఘటితాంజలిపుట్టుండ నయున్న
నన్నుం గరుణార్ద్రదృష్టిం జూచి యమృతహేతుండు సర్వజ్ఞుండుగావున మన్ననోభి
ప్రాయం బెఱింగి యేను గరుణామృతసముద్రుండ నగురామభద్రుండ భవ
ద్వాంఛితంబు సఫలంబు నేయుటకు నీకుం బొడనూపితి నని పలికి మఱియు నిట్లని
యానతిచ్చె.

16

- గీ. నివు కృతి నొనరింపఁ బూనితివిగాన, దాని కేను సహాయతఁ దగ నొనర్తు
రమ్యతరముగ నాంధ్రగీర్వాణభాషణములరచియింపు మఖిలమానవులునొకడ. 17
క. శంకరుఁడేనును నేనే, శంకరుఁడును గాన నిరు సమృతమాగ ని

శృంకమతి నొకరిపేరిట, నంకితముగఁ గృతియొనర్చు మలరుశుభింబుల్. 18

- వ. ఆని యానతిచ్చి యమృతహేతుండు తిరోధానంబునొందిన నేను బ్రభాతసమయంబున
మేల్కొంచి యాశుభస్వప్నంబు మదియచేలాంచలస్థితం బయినమహాధనంబుగా
నిశ్చయించి మత్స్యావ్యంబునకు నెయ్యది సమసూరునోయని వితర్కించుచున్న సమ
యంబున.

19

వంశానుక్రమణిక.

- నీ. శ్రీదేవితోఁగూడి చెలఁగుచుండెడువాడు మట్లుకైదుపుఁ జేతఁ బట్టువాడు
బంగరువన్నె దుప్పటజుగ పైడువాడు పక్కిరాతేజపై నెక్కువాడు
కాండజాతభవాండకాండ మేలెడువాడు నాద్యంతరహితుండై యలరువాడు
నిలంపుఁజూయల నేమేనుగల్గఁబొం దిచ్చుకొమార్తెంబు లిచ్చువాడు

- తే. నారద వ్యాససనక సనందనాది, మానిహృత్పద్మకర్ణికాసీనుఁ డగుచు
నఖిలజగములక్షేమంబు లరయుచుండు, నార్తరక్షణఁ దాదినారాయణుండు. 20
- గీ. ఆట్టి శ్రీవిష్ణునాభియుం దవతరించె, తామరసగర్భుఁ డతనిసంతతిఁ జనించె
వేదవేదాంతశాస్త్రార్థవేదియైన, మునివరేణ్యుండు విష్ణువర్ధనుఁ డనంగ. 21
- క. వలయుఁగ నమ్మునిసంతతి, నలఘుప్రాభవుఁడు వైష్ణవాచార్యుం డై
తలిశానప్ప జనించెను, కలియుగమునఁ జతురుపాయకార్యజ్ఞుం డై. 22
- క. ఈతలిశానప్ప వశీభూతానిలనందనుండు బుధనుతుఁడు మహా
భూతోచ్ఛాటనదక్షుఁడు, జ్యోతికులాంభోధిపూర్ణసోముఁడు వెలయుఁ. 23
- క. ఘనుఁ డామంత్రిశిఖామణి, యనుపమయశుఁ డొప్పె నాశ్వలాయనసూక్తుం
డననాచార్యధురంధరుఁ, డన బడగల్నాటికన్న డాన్వయుఁ డనఁగఁ. 24
- క. ఈతలిశానప్పకు విమ, లాతతనత్కిర్తిశాలి హరిచరణాంభో
జాతధ్యానపరుండగు, సీతారామ ప్రభుండు చెలువుఁడు పుట్టెఁ. 25
- కా. చేతోజాతజయంతసుందరుఁడు కాశీసేతుపర్యంత వి
ఖ్యాతప్రాభువశక్తియుత్తఁడు లసద్గాంధీర్యవారాశి ని
ర్ధూతాఘండును విష్ణువర్ధనసగోతుం డాశ్రితప్రాణుఁడై
సీతారామఘనుండు పొల్చు జగతికాశ్రమంతుఁడోనాజనుఁ. 26
- గీ. ఆతఁడు నిజపత్ని యెనలత్తుంబయందు, సోది గోవిందరాముని సుబ్బనార్యుఁ
గాంచె రఘువతి జానకీకాంతయందు, మున్నుమళలవధీరులఁ గన్నపగిది. 27
- వ. అం దగ్రజుండు. 28
- మ. నరసంఘంబునుతింపఁగాఁ బ్రబలై శ్రీనారాయణబ్రహ్మ స
ద్గురుకౌరుణ్యకటాక్షలబ్ధవిలస ద్యోగానుసంధాన ని
ర్భర జాగ్రత్సహజామనస్కపరమబ్రహ్మైక్యబోధామృతాం
కురి తాదృశ్యచరాచరాత్మకుఁడు నై గోవిందరాముం డిలన్. 29
- ఉ. మంత్రియుగంధరుండు శతమన్యుమహావిభవుండు లోభిడు
ర్మంత్రిగజాంకుశుండు రిపుమర్దనవిక్రనుశాలి డేవతా
మంత్రి సమానసతిగుణమాన్యుఁడు ధన్యుఁడు తారకఋషి
న్మంత్రి పరాయణుండు బుధమాన్యుఁడు సుబ్బనమంత్రి ధారుణిక. 30
- క. హరిభక్తియు గురుభక్తియు, బరజనహితమార్జనంబు బంధుస్మియముకా
గరుణాపరతయుఁగలిగిన, పరమఁడు ముబ్బన్న సాటి నభ్యులుగలరే. 31
- కా. అసుబ్బన్నయనుగుమాను నరసింహస్వామి పాదాబ్జసే
వాసంభావితభాగ్యవైభవుఁడు తత్త్వజ్ఞానవైరంగ్యదు

ర్యాసవ్యాసవనిష్ఠసన్నిభుడు భాస్వంత్రతంత్రాగమా
భ్యాసప్రజ్ఞాడు పోల్పు వేంకటస్వనింహమాత్యచంద్రుం డిలకా.

32

సీ. శ్రీ మహానియలక్ష్మీ నృసింహపదాబ్జ మధుపాయమాన సస్తానముండు
రమ్యగుణుండు భారద్వాజగోత్రుండు సలితరాజాంశ సంభవుండు
ధర్మార్థకామామృతస్రావచరితుండు విమలతేజాండు భూవిదితయశుండు
స్రాహుణికప్రజాపటలచింతామణి బంధుమండలకల్పపాదపంబు

తే. సరసరామాయజాన్యయజునిచంద్రుఁ, డైనవేంకటరాజున కాత్మజుండు
సారీది రాఘవనరసింహసోదరుండు, ధరణిఁ బొగడొందు వేంకటనరసఘనుండు. 33

తే. అతఁడు నిజసాధ్వీ యైనలక్ష్మీబంధుండు
గాంచె నరసమ్మ యనగ వేంకమ్మయనగఁ
బరఁగు నిద్దలు దుహితల ధర్మమతుల
మఱియుఁ జిక్కప్పయను సత్కృమారమణిని.

34

కా. అచిక్కప్ప మహాప్రధానమణి వేదాంతార్థవిజ్ఞాత మే
ధాచక్రీశుండు రాజయోగ నుకళాధారేయుఁ డాత్మకృని
ష్ఠాచార్యపరుండు సద్గురుకటాక్షవాప్తిధీరుండుఁడై
భూచక్రంబునఁ బేరుగాంచి వెలసెకా బూర్ణప్రయోగాఢ్యుండై.

35

వ. అంత.

36

క. ఘనుఁ డానుబ్ధున్న జగద్వినుతుండు రామాయణంబు వేంకటనరసిం
హునిపుత్రియైననరస, మ్మను బరిణయమయ్యె హరి రమాసతిపగిదికా.

37

సీ. అతిథిసత్కారంబు లాచరించెడివేళ నన్నపూర్ణకు సుద్దియనగవచ్చు
నతిశయభోగంబు లనుభవించెడిపట్ల శ్రీ దేవికినిసాటిచెప్పవచ్చు
సతతక్షమాగుణసంపత్సమృద్ధిచే భూదేవికిని సరిపోల్పవచ్చుఁ
బరమపాతివ్రత్య భవ్యశీలంబుల నయ్యరుంధతికి బోడనగనచ్చు

తే. నార సుబ్ధున్న మంత్రీయర్థాంగ లక్ష్మీ
యనగఁ జెలువొందు నిరతంబు నవనియందు
విమలసౌజన్యసీమ సాద్యలలామః
నవ్యసౌభాగ్యనికురుంబ నరసమంబు.

38

మ. షూనకరోపమానుఁ డగు సుబ్ధునమంత్రీ ముదంబు మీఱఁగా
నానరసమయంఁగు సుదితార్కసమానులగాంచె మువ్వరకా

- భూసుతకీర్తి పాండుస్వపత్రుంగవుఁ డాప్యథయందు ధర్మజాన్
మానితకౌర్య భీష్మ ససమానుని బాధునిఁ గన్నకై చడికా. 39
- గీ. అకుమారాహ్వయంబుల నభినుతీంతు, ధర్మశీలుండు రామప్రధానమాళి
రాజమాన్యండు లక్ష్మీనారాయణుండు, రమ్యతరకీర్తి చెంగల్యరాయవిభుండు. 40
- క. ఈమువ్వరుసుతులందు మృహమతికేసాహిమూర్తి యవఁగా వెలసెకా
రామన్నకల్పతరుచిం, తామణిసురధేసుసదృశ దానోజ్జ్వలఁ డై. 41
- సీ. పక్షిపాతంబునఁ బక్షిపాతములేని నిర్మలస్వాంతుండు సీతిపరుండు
రణభీరుతయు వితరణభీరుతయు లేని సత్యప్రతిజ్ఞుండు నజ్జనుండు
హరునందు దైత్యసంహరునందు మతభేదవాదంబులేని తత్త్వజ్ఞమూర్తి
అధికౌరులందు ననధికౌరులందును సమదృష్టిగలుగునిశ్చలగుణుండు.
- తే. యవనకర్ణాటహూణదేశాధినాథ, ఘనతరాస్థాన మంబుపాగ్రముల నిలిచి
రాజకౌర్యధురీణతాప్రోధివలయు, ధైర్యగుణకాలి రామప్రధానమాళి. 42
- క. ఆరామామాత్యునకును, గూరిమితమ్ముఁ డవ వెలసెఁ గూరిమి లక్ష్మీ
నారాయణపృథావణిఁ, నేరయ్యె మహేంద్రునకు నుపేంద్రునిమాడ్కికా. 43
- సీ. తనకీర్తిదరకుండ ఘనసారచంద్రికాశరద భ్రవిశ్రమస్ఫురణమెరయఁ
దనవిక్రమోద్వృత్తి తారకప్రత్యర్థి పరశురామాతిగప్రతిభవలయఁ
దనవదాన్యతకర్ణధారాధరామర షోణీరుహంబులఁ జుల్మనేయ
తనదువైష్ణవభక్తి తార్క్ష్యవివ్వక్షేన సార్థాదిసామ్యవిశ్రమతనెనయ
- తే. ధారుణినిలఁ జెలు వొందుధర్మ పరుండు, బంధుపోషణు డాతిమృదుభావణుండు
కౌర్యగౌరీభీర్మరై ర్యాదినకలసుగుణ, రత్నములకుప్ప లక్ష్మీనారాయణప్ప. 44
- చ. అతనియనుంగుడెమ్ముండు మహామతిమఁతుండు దానమాన వి
శ్రుతుండు ముకుందభక్తిపరిశుద్ధమనస్కుండు సాధులోకస
మృతుండును సీతికాలి యసమానగుణాధ్యుండు రూపకాంతిన
ద్రతివలీయొప్పఁ జెంగలువరాయండు ధైర్యకళాభిరాముఁడై. 45
- వ. అం దగ్రజుండు. 46
- క. రామఘనుఁ డధికసుగుణా, రాముండు క్రోధ్వాది యాదిరాజితనూజకా
శ్రీమతియగునచ్చమ్మను, గోమతినివరించె సుఖయతులములువెలయకా. 47
- ఉ. సమృతశీలస్మత్తముల శాంతరసానుభవంబునకావివే
కమ్మన దానమానములఁ గారుణికత్వమునకా బలివ్రతా
త్వమునజోతి రామ సచివాగ్రణికిం బ్రియపత్నియైన య
చ్చమ్మకుసాటివత్తుర సజమ్మగ లోకముఁగోనభామినులొ. 48

క. ఆలక్ష్యనారాయణుఁ, జోలిమియతిరాజు రాఘవో తమగుతయో
శీలవతిసుబ్బమాంబను, బాలాసుజి నుద్వహించె భాగ్యము లాలయకా. 49

సీ. కొనవ్రేలజూపించు కొననియరుంధతి చలనంబునిండనికలిమిబోడి
చండిక గానట్టి శైలరాజతనూజ తలవాకిలెఱుంగని పలుకువెలది
పతివచోహితవృత్తిఁ బటగు లోపాముద్ర భయకంపములులేనిపంటపొలతి
చెలుపుని నకశంకుఁ జేసినరోహిణి పరుషోత్తలాడనిధరణితనయ

తే. యనగ విలసిల్లి లక్ష్యనారాయణప్ప, హలిసాభాగ్యలక్ష్య యై ప్రబలాచుండు
స్థిరకృపాలంబ పోషితద్విజయటుంబ, సోమసంకాశముఖివింబ సుబ్బమాంబ. 50

తే. కంఠుసన్నిభుఁ డైనచెంగల్యరాయ, ఘనుఁడు రామాయణంబుచిక్కిప్పపుత్తిఁ
జెంచమాంబనువరియించె నంచితముగ, ఫల్గునుండు సుభద్రజేపట్టినట్లు. 51

వ. అంత. 52

క. ఆరామఘనుఁడు లక్ష్యనారాయణధీరుఁడును జనస్తుత్యగుఁడో
దారతఁ బోందిరి కా, శిరామేశ్వరసుమధ్యసీమలయందుకా. 53

వ. మఱియు నమృతాశ్రధానశేఖరులు శ్రీరామచంద్రచరణారవిందమరందబిందు
బృందాస్వాదనతుందిలేందిదిరాయమానానందమానసులను నిరంత రాన్న
దానసంతర్పితానేకభూసురాశీర్వాదసంపన్నులును మహావిభవాభిరాములును సమ
స్తజనమాన్యులును సకలసద్గుణసంపన్నులునుబరేగితజ్ఞాననిపుణులును సీతీకార్యవిదు
లును బహిషకారులును బరస్పరసౌభ్రాతృకులును వైయనవరతంబు నఖిలబాంధవ
మిత్రపుత్రి విద్యజ్ఞనకవిగాయక పారాణికసహితంబుగా నిష్టకథానులాపంబులఁ
బ్రొద్దుగడఁపుచుండియుక్కదివసంబున సప్తసంతానలాభమహాభిలాషంబు మనంబున
నంకురింప సప్తసంతానంబులయందు ముఖ్యసంతానంబు ప్రబంధంబుగావున నస్త
ద్గురుదేవతావతంసుం డగుపార్థివేశ్వరునిపేరిట నంకితంబుగాఁ గృతి రచియింప
నొక్కకవీంద్రు నియోగింపవలయు నటైన నస్తద్వంశంబు పావనంబగు నాచం
ద్రతారార్కంబుగా యశంబుధ్రువం బయి యుండునని మనంబున నిశ్చయించి.

కా. శ్రీమద్వేంకట రామనామనిఁ గవిశ్రేష్ఠకా రమావల్లభ
ప్రేమాపాంగవిశేషలబ్ధకవితాభివ్యక్తమా క్త్యన్వితం
గామారి స్రవభక్తియుక్త విలసద్గాంభీర్యధైర్యాఘ్న స
న్నామోదంబునఁ జూచి పల్కిరి సముద్యత్కృతుకం బొప్పగకా. 55

క. వనములును దటాకంబులు, ధననిక్షేపములు దేవతాగృహములు నం
దనములు పురములు కృతులును, జనముల కివి తలఁప సప్తసంతానంబులొ. 56

- క. ఈచెప్పినసంతానము, లాచంద్రార్కముగ నుండు నయినను గృతియే
భూచక్రంబున బుణ్యక, ధాచరితం బగుచు శాశ్వతంబుగ జేయుకా. 57
- వ. అట్లుగావున. 58
- సీ. శ్రీవేంకటాచల శ్రీయహోబలమధ్యసీమలయందుఁ బ్రసిద్ధమగుచు
సిరులచేఁ జెన్నొంది శ్రీతైలదక్షిణద్వారమై తగు సిద్ధవటపురంబు
నప్పురంబునకుఁ బ్రత్యగ్భాగముననరయోజనదూర మై తేజరిలు
జలనస్యతరులతాజనకృతానందమై పురుహూతపురిబోలు బొన్నవోలు.
- అ. అది పురాతనంబు నన్నదీయ గ్రామమచట జనపదంబు లెరుగలవు
అట్టిపల్లెలందు నంబాపురంబునా, వెలయు నొకటి భూమితిలక మగుచు. 59
- ఉ. శ్రీపతిమిత్రఁ డార్యజనసేవ్యపరుండు వినాకినితట
స్థాపితమందిరుండును భుజంగవిభూషణుఁ డీశ్వరుండు నం
బాపురవాసుఁ డైన వృషభధ్వజుడేరిట శంకితంబుగా
దీపితమైన యొక్కక్కతఁ డెల్ల నూగా రచియింపఁ గాఁదగుకా. 60
- క. ఖండేందుధరప్రియ మా, ఖండలభాగ్యప్రదంబు కల్తపలతికా
ఖండనమగు బ్రహ్మోత్తర, ఖండము రచియింపు పద్యకౌవ్యమాగాఁగకా. 61
- గీ. తరుతటాకాదిన త్తనంతానములను, నొక్కవేశలతైథిల్య ముప్పతిల్లు
గాని కృతులకు నెన్నండు హానిలేద, ప్రతియుగంబున ధ్రువములై బ్రబలుమందు.
- ఉ. శ్రీననితాధిపాం ఘ్రి సురసీరుహయుగ్మము సేనచేసినకా
కేవల భక్తియుక్తి శివకేశవభేదముఁ జేయమెన్నఁడుకా
గావున నిశ్వరాంకితముగా రచియింపు మహాంధ్రకౌవ్యముకా
బావనమైనపుణ్యకథఁ బల్కిన సర్వశుభంబు లయ్యెడికా. 62
- వ. అని పలికి బహుమానపూర్వకంబుగాఁ దాంబూల జాంబూనదాంబరాభరణంబు
లాసంగిన నేనును బరమానందకందలితహృదయారవిందుండ నై స్కందపురాణో
క్తం బైన బ్రహ్మోత్తరఖండంబు పరమేశ్వరమహిమానుభావంబును బురాతన పుణ్య
చరితంబును భోగమోక్షప్రదంబును నగుటంచేసి. 63
- ఉ. ఉత్తములైనపూర్వకవు లొక్కట నాంధ్రకృతులౌ రచింపుచు
న్నితైత్రీమన్త హానుకృత మెట్టిదో ముకా దెనింగింపరైరి బ్ర
హ్మోత్తరఖండ మిప్పు డది యొప్పుగఁ జెప్పెదఁ బద్యకౌవ్యమాకా
జిత్తమునందు సమదముఁ జెందఁగ జన్మముసార్థకంబుగకా. 64
- క. పురహారునుతించు కౌవ్యము, లిరవుగశబ్దార్థపుష్టిహీనములైనకా
సరసంబు లిక్షణఖండము, బరువుక్రములైనరసము లారకయున్నకా. 65

వ. అట్లుగావున నిమహాపురాణంబు సకలజనమనోహరంబు గాఁ దెనుఁగుఁ గావించెద
నని మనంబున నిశ్చయించి కృతినాథుం డైన శ్రీమహాదేవునకు పవ్యంతంబులు
వివరించెద.

67

ప వ్యం త ము లు.

క. ఓంకారయాపునకుఁ బాశాంకుశకూలాయుధునకు నకలంకునకున్

శంకరునకుఁ బన్నగరా, ట్కంకణునకు శాశ్వతునకు గౌరీశునకున్.

68

క. సారంగదనుజనాయక, సారంగమృగేంద్రునకును సజ్జనపటలీ

సారంగవారిధరునకు, సారంగకరాగునకును సర్వజ్ఞునకున్.

69

క. హాలాహలభక్షణునకుఁ గైలాసనివాసునకును గాలాత్తునకుం

గాలమదద్వంసునకును, ఫాలాత్తున కభవునకును బరమాత్తునకున్.

70

క. ఊత్తేంద్ర వాహునకు నం, రక్షితభాణునకు రాజరాజాపునకున్

కుక్షిస్థితభువనునకును, దక్షాద్ధ్వరహరున కమితతాపఘ్నునకున్.

71

క. అంబరకచునకు గజచక్రాంబరధారునకు సచ్చిదానందునకున్

శంబరధరకేళురునకు, నంబాపురవాసునకు మహాదేవునకున్.

72

వ. అంకితంబుగా నారచియింపంబూనిన బ్రహ్మోత్తరఖండం బహుమహాపురాణంబు

నకుఁ గథాప్రారంభం బెట్టిదనిన.

73

ప్రథమాశ్వాసము.

క థా ప్రా రం భ ము.

- నీ. కపిలమార్కం డేయ కణ్వకాశికముఖ్య బహుతాపసాశ్రమభ్రాజితంబు
 మునికన్యకాహస్తననజాతధృతనుటి వారివర్జితవృక్షవాటికంబు
 వైఖానసోత్పంగవర్జితనాభి నాశస్ఫురన్తగ్గకాబలక్షితంబు
 సంయమ్యనుష్ఠానసమయోచితస్వచ్ఛపులినశోభితవదీధూషితంబు
- తే. హంససారసచక్రవాకాదిపక్షి, కలకలారావకాసారకలిత మగుచు
 వెలయుజగతీతలంబున విబుధవరళ, రణ్య మొప్పారు నైమికారణ్యమెపుడు. 1
- గీ. బ్రహ్మపాఠరతులు బ్రహ్మసమానులు, యాగదీక్షితులును యోగరతులు
 బ్రహ్మసిన్ధు లైనబ్రహ్మర్షి వరులచే, నొప్పనుండు నవ్వనోత్తమంబు. 2
- వ. మఱియునవ్వుహరణ్యంబు! గాలవ కాండిల్య పిప్పల కింశుకపక్ష వట తింత్రిణీ రసాల
 సాల తమాల చందనా ద్య నేకవృక్షవాటికావిరాజితంబును సింహ శరభ శార్దూల
 గండక భేరుండ వరాహ సారంగ గజ గవయి రోహిష మహిషాది మృగసంకు
 లంబును భరద్వాజ శుక శారికా నీలకంఠ క్రాంచరవముఖిత దిక్షుఖంబును
 వికసిత కమలకైరవామోద ఘుమంఘుమిత జలప్రపూరిత కమలాకరంబులుం గలిగి
 భువనపావనంబు నై యొప్పు నవ్వనంబునందు శౌనకాదిమహామునులు వ్యాసశిష్యుం
 డును రోమహర్షణకుమారుండును నైన యుగశ్రవణుం డనుజేరం బరంగిన నూతు
 నివలన సకలపురాణేతిహాసంబులు వినుచుండి యొక్కనాడు వెండియు నూతుం
 జూచి యమహామును లిట్లనిరి. 3
- క. ధన్యుండవు విద్వజ్జన, మాన్యుండవు కుశలమతివి మానితగుణ సా
 జన్యుండవు మానవసా, మాన్యుండవె నీవు నీసమానులుగలరే. 4
- కా. శేదవ్యాసమునిండు, శాద్యుండు మహా విద్వద్వృత్తంసుండు హ
 వేదార్థంబు పురాణసంహితలుగా విఖ్యాతి నిర్దించి వి
 ద్యాదానంబుగ నీకొసంగ నవి యాద్యంతంబుగానట్లు స
 మ్రాదన్యుర్దీఢైలంగఁ బల్కితివి సంపూర్ణాంతరంగుండవై. 5

కా. ఉల్లం బందుల నన్యకర్త కలనం బూహింపఁగా నేటికిఁ
ముల్లంకంబుల కాడిచేవుఁడు జగత్పూజ్యుండు గౌరీశుఁ డు
ద్యులక్ష్మీఫలదుండు శంభుఁడు శివుం డ ట్టాటనేతత్కా
సల్లాపంబులఁ బొద్దుబుచ్చుము భవజన్మంబు ధన్యంబుగఁ. 6

ఉ. వింటిమి సర్వధర్మములు వింటి మశేషపురాణసంహితల్
వింటిమి పూర్వరాజుల పవిత్రచరిత్రము లార్చనృత్తముల్
వింటిమి విష్ణుసత్కథలు వీనులవిందుగ వింక మాకు ము
క్కంటి చరిత్రముల్ వివరఁగ గొతుకమయ్యెడిఁ చెప్ప మేర్పడక. 7

సీ. కాలునిర్జించి మార్కండేయమునికిఁ గల్పాంతపర్యంతదీర్ఘాయు వాసఁగె
దశకంధరుఁడుదేవదాసవాధేన్యుడై భాసీల్ల నొకచంద్రహాసమొసఁగె
భక్తవత్సలుఁ డాట బాణాసురునియింటఁ గావలియుండె సత్కరుణమెఱసి
గాండీవిరథముచెంగట నుండి శూలియై కొరవ్యబలముల నిఱుజేసెఁ

ఆ. బార్హతిప్రియుండు పరమపవిత్రుండు, చంద్రశేఖరుండు శంకరుండు
నమ్మహానుభావు శాశ్రయించినవార, లిందునందు శుభములందు టరుచె. 8

క. ముంగొంగుపసిఁడివాకిలి, ముంగిటఁగల్పదుమంబు మొగిగోష్ఠములో
నంగల్గు కామధేనువు, తంగెడుజు న్నరయఁగా సదాశివుఁ డెందుక. 9

వ. అట్లుకావునఁ బరమేశ్వరచరిత్రంబులును దత్కవచవ్రతప్రభావంబులును దద్భక్త
లక్షణంబులును సవిస్తరంబుగాఁ చెలియంబలుకనలయునని శాసనాదిమహా
మునులు శివకథాశ్రవణ తుతూహలచిత్తులై యడిగిన రోమహర్షణమూరం డగు
నూతుండు పరమానందకందళితాంతరంగుం డై యమహర్షుల కిట్లనియె మహాత్ము
లారా సర్వజ్ఞులై న మీకుం చెలియరానియరంబులుంగలవే యొనను మీరు నన్నడి
గినత్రశ్నలకు నుత్తరంబీవలయుం గావున నాకుం దోచినంతయుఁ జెప్పెద సావ
ధానులరై వినుండని కృష్ణదైవసాయసుం దలంచి గురువందనంబుగావించి పంచా
క్షరీమహత్త్వం బిట్లని చెప్పం వొడంగె. 10

పంచాక్షరీ ప్రభావము.

క. పంచాక్షరీమహత్త్వము, తెంచఁగ శక్యంబై జగతి నెవ్వరికైనకా
బంచాస్త్రజనక శక్రవిరించి ప్రముఖులు దలంతు రిష్టముగాఁగఁ. 11

గీ. పుణ్యకాలమందు పుణ్యతీర్థములందు, పుణ్యవంతులైన పురుషవరల
కృపకుఁ బాత్రులగుచు ముదితములుగన్పు, పాదమహిమ తిన్నవశముగాదు. 12

- వ. అట్టి పుణ్యతీర్థ పుణ్యకాలాదు లెయ్యవీయనిన. 13
- మ. మధురా ద్వారవత్సచిదంబర మహామాయాకురుక్షేత్రముల్
మిథి లావంతి గయా ప్రయాగములు రామేశాది పుణ్యస్థలల్
నిధులున్ నూర్యనుతా సరస్వతులు వేణీ తుంగభద్రా కళా
నిధి పుత్త్రీ మణికర్ణికాదినదులున్ నిశ్చేయసస్థానముల్. 14
- ఆ. వ్యాసపూర్ణిమలును హరివాసరంబులు, ద్వాదశులును భానువాసరములు
సంక్రమణము లర్కచంద్రోపరాగంబు, లెలమిఁ బుణ్యకాలములు దలంప. 15
- క. గతదోషులు మితభాషులు, జితకామవిచారు లాత్మశిష్యప్రియులున్
మతిమంతులు నతిశాంతులు, గుతుకాత్తకు లైనఘనులు గురువులుదలంపన్. 16
- క. చిత్తమున శుద్ధిగలిగియు, మత్తత్వము లేక విగతమత్సర లగుచున్
సత్రామాత్రంబుగ సుగుణోత్తరు లయినట్టిశిష్యు లుపదేశార్హుల్. 17
- మ. పరమక్షేత్రములందు సాధుజనసంభాష్యైకకాలంబునన్
గురువక్త్రోదిత మైన శాంకరమహాగుప్తార్థమంత్రంబు నె
వ్వరికెనన్ శుభమోక్ష సత్ఫలదమై భాసిల్లు నెట్లున్న శం
బరరాశిసితశక్తిసంపుట పతత్వాత్మ్యంబుబిందుక్రియన్. 18
- క. సలలితముగ నిష్పంత్రము, దలంపఁగ నుపదేశహామతర్పణదీక్షా
దులు లేకున్న ను జపితల, కలవడ నిష్కారమొసగు నఘము అడంచున్. 19
- నీ. రమణీయతరమంత్రరాజంబులందెల్ల నధికమైయున్న బంచాక్షరంబు
ఆగామిసంచిత ప్రారబ్ధపాతక హరణకారణము పంచాక్షరంబు
గణుతింప ధర్మార్థకామమోక్షము లతి దక్షతనిమ్మ బంచాక్షరంబు
కాశికాగస్త్రాది ఘనమునీంద్రులుచెల్పు లక్షణం బరయ పంచాక్షరంబు
తే. జపపరాయణులకు సాధుజనులకెల్ల, నక్షయఫలప్రదంబు పంచాక్షరంబు
పూర్వజన్మకృతాకేకపుణ్యసాధ్య మాగమోక్తంబు వైవపంచాక్షరంబు. 20
- క. ఇష్పంత్రము ప్రణవసహాయముగ జపింప నది షడక్షరమగు మీ
రెఱ్ఱెయి భజించిన నది, సమృతమగుశంకరుననకు సన్నులారా. 21
- మ. కలుష ధ్వాంతదివాకరం బమృతమార్గస్వచ్ఛదీపంబు ని
శ్చలతాపత్రయదాపపావకము సంసారాబిహీతంబు ని
ర్మలకల్యాణఫలప్రదంబు విలసంతాగ్నిరాజంబు నై
యలరున్ వైవషడక్షరంబు నిఖిలార్థగుత్త్యమై నిత్యమున్. 22
- ఆ. తారకలయందు శశియును దరువులందుఁ
గల్పకము శైలములందుఁ గనకగిరియు

నరయ మంత్రంబులందు పడక్షరంబు

శ్రేష్ఠతరమనఁ దగు మునిశ్రేష్ఠులార.

23

వ. మఱియు నీయర్థంబునకుఁ బురాతనం బయిన యొక్క యితహాసంబు గలదు దానం జేసి మీసంకయంబులు దొలంగు నది సమ స్తమరితభంజనంబును సుజనమనోరంజనంబును ముక్తినిధానాంజనంబును నగుదానిం జెప్పెద వినుం డని సూతుం డిట్లని చెప్పందొడంగె.

24

కా శీ పు ర వ ర్ణ న.

సీ. అవనిలోఁ గల్గుపుణ్యక్షేత్రములకంటె సిరిమించి యుండుఁ గాశీపురంబు

బ్రహ్మదీపాన్ని రాజర్షి సముదాయ సేవ్యమై యుండుఁ గాశీపురంబు

కైవల్యసంధాయకంబు నై భువన ప్రసిద్ధమై యుండుఁ గాశీపురంబు

బ్రహ్మచార్యాదిపాపములుభస్మములుగాఁ జేయుచు నుండుఁ గాశీపురంబు

తే. మహితజలరాశిమధ్యనిమజ్జమాన, పటుచరాచరజాలకల్పాంతకాల

కాలభైరవకరధృతకవనకూల, శిఖరసంస్థాపితంబు గాశీపురంబు.

25

క. కాశీక్షేత్రమహత్త్వము, గాశీశునకైనఁ గమలగర్భున కైనం

గౌశిమనకైన నెన్నం, గాశీకృముగాదు నీలగళునకుదక్కం.

26

గీ. కాలభైరవుండు గణనాయకుండును, బిందుమాధవుండు నిందుధరుడు

పార్వతియును గుహయు భాగీరథియు మణి, కర్ణి కయును వెలయుఁ గాశీయందు

ఉ. ఎప్పుడు గాశికింజనుదు నెప్పుడుగాంతునువిశ్వనాథు నే

నెప్పుడు భైరవేశ్వరున కింపుగ మ్రొక్కుదు నిండువేడ్కతో

నెప్పుడు గాంగతోయముల నిమ్ముగఁదోగుదు నంచు భక్తితో

నెప్పుడుఁబల్కుమానవుల కీశ్వరుఁ డిచ్చు నఖండసంపదల్.

28

వ. మఱియును.

29

సీ. దిగ్గజంబులైన ధిక్కరింపఁగఁజాలు బలములుగ లిగినభద్రకరులు

కమలబాంధవరథాశ్వముల నెక్కసమాడు జవములుగలిగిన నైంధవములు

పర్వతంబుల నైన బరిహసింపఁగఁజాలు నమితమహాన్నతస్యందనములు

కంఠీరవంబులగర్వంబు మాయించు ఘనశౌర్యములు గల్గుకొల్పలములు

ఆ. బ్రహ్మతోనైన వాదించుబ్రహ్మణులును, భాగ్యవునితోనెదుర్కొనుపార్థివులును

యక్షపతితుల్యులైనట్టి యార్యజనులు, బలుని మెచ్చనిహేలితుల్ గలరు పురిని. 30

వ. మఱియు నమృతహాసగరంబునం గనకమయ సముత్తంగ పాద ప్రాకార గోపు రాట్లా

లక భ్రాజమానంబును విచిత్ర హాణిమయగృహద్వారతోరణ వికర్ణికా దేహాశీ

కుడ్యవాతాయన కుమూల స్తంభవిటంకకేతనాలంకృతంబును బ్రతిగ్మహస్రాంగణ
విరచిత రంగవల్లీవిరాజితంబును సమస్త వస్తువిస్తార నిస్తుల ప్రశస్త విపణి
మార్గప్రదేశంబును ఘనసార మృగమదచందనసమృశ్త హిమజల పరిషిక్తరాజమా
ర్గంబును హరకుండల మండీర కంకణ కింకిణీ మేఖలాది రత్న హాటక మయధూషణా
లంకృత వారకామినీనర్తన ఝుళంఝుళాయమానరంగస్థలంబును సాల వకుళ
కదళి కాశ్యోతనారంగ మాతులుంగ నారీకేశక్రముకపనసజంబీర ఝారమాలూరసౌ
వీరచందనమందారనింబజంబూకదంబాది తరుషండమండితోద్భావనన సమంచిత
కీరమయూరకోకిలా రావణోలాహలంబును మాతీమల్లికా సేవంతికాకులేంటక
చంపకా ద్యనేక పుష్పవాటికా శోభితంబును గంగానదీ ప్రవాహ సంభూత
బహువిధ కుల్యాజల ప్రవర్ధమాన ఫలితరసాలకలమాది సస్యపరిపూర్ణంబును బక
బలాహక చక్రవాకతోయష్టికకారండవకలహంస ముఖరజలపతంగ విహరణసముల్ల
సత్కమలకైరవకల్పారపరాగ సుగంధవాసిత సలికాసారరమ్యంబును విశ్వేశ్వర
మహోత్సవ సందర్భ నాథసమాగత చతుర్విధవర్ణాశ్రమజన నిరంతర కలకలారావ
సమన్వితంబును మృదంగ పటహనిస్సాణవేణువీణాదివాద్యహృద్యంబునునై బ్రహ్మ
సదనంబునుంబోలె బ్రహ్మర్షి సేన్యంబుయి మహేంద్ర భవనంబునుంబోలె బహువిధ
ఘాతీర్ణంబుయి మానససోపరంబునుంబోలె సముల్లస ద్రాజహంసం బై చంద్ర
మండలంబునుంబోలె నమృతాస్పదంబుయి నారాయణాశ్రమంబునుంబోలె జగ
త్పావనంబుయి యొప్పుచుండు.

31

కాశీరాజుచరిత్రము.

క. అకాశీపురమేలేడు, ధూకాంతుండు శక్రతుల్యభోగుండు వినత
శ్రీకంఠుండు శరచందన, రాకేందుయతుండు కాశీరాజున వెలయుఁ. 32

ని. తనభవ్యతర కీర్తి దశహరిద్భామినీధమ్మిలముబుష్పతతులుగాఁగఁ (?)
దనప్రతాపస్ఫూర్తిదగఁజక్రవాళాద్రిచరమభాగతమిన్రజాల మడఁపఁ
దననిరంతరదానధారాప్రవాహంబు జలరాసులకు మహోత్సవ మొనర్ప
దనరూపవిభవంబు ధనదాత్తజ వసంతమదనేంద్రజాలకు విస్తయమొనర్ప
తే. దనభరణశక్తిదిగ్దంతిఫణికులేంద్ర, జరతకచ్చపములకు వికాంతియొసఁగ
లాలితంబుగఁ దత్పరం బేలుచుండె, జిహ్వుశుభలక్షణుండు గాశీవిభుండు. 33

క. అరాజురాజ్య మతివో, రాకాంతిమౌమడాంబు రాదికరక్షో
మారీభయవిరహిత మై, ధారుణి నిరుపద్రవముగఁ దనరుచు నుండెఁ. 34

క. ఈవిధమున నాఘాపతి, దేవీసహితుండు నగుచుఁ దేజము మెఱయఁ
శ్రీవిశ్వేశ్వరకరుణను, భూవలయం బేలుచుండె బుధులునుతింపఁ. 35

ఉ. సంతతిలేకయీనృపతిసత్తముఁ డెంతయు నిష్ఠమీఱఁగా
నింతియూఁడాను నువ్రతము నీశ్వరపూజలు దానధర్మముల్
శాంతికపాష్టికక్రియలు సంయమిసేవలు సేయుచుండఁ ద
త్కాంతకుఁ జూలునిల్చెఁ గుతుకంబునఁ జారులుసంతసిలఁగఁ.

86

మ. భరమయ్యె వృణిభూషణంబులు దలంపఁగౌను లావయ్యె ని
ద్దురమబ్బుల్ ఘనమయ్యె దేహమునఁ గాంతుల్పించె నాహరణుక
విరసంబయ్యెఁ జనించె గోరికలు నీవీబంధముకొహచ్చె న
త్తరుణీరత్నము నాటినాటికిని యంతర్వత్నియై వర్జిలక.

87

గీ. నెలఁత కీరీతిఁ దొమ్మిది నెలలునిండ, దశమమాసంబునను సంతసమెలర్ప
గ్రహములొక్కట శుభదృష్టిఁగనుచునుండ, నవ్యగుణధన్యయొక్కకన్యక జనించె.

వ. ఇట్లుదయించిన యక్కన్యకారత్నంబునకు జాతకర్తాదిసంస్కారంబులు నిర్వ
ర్తించి యాభూపాలుండు పరమానందంబున భూసురసమారాధనంబులుచేసి భూ
హిరణ్యాదిదానంబులు గావించి హైమవతిం గాంచిన హిమవంతునివిధంబున సం
తుష్టాంతరంగుండై యుండె నంత.

89

క. శ్రీమతియును ధీమతియును, భామతియును నగుటఁజేసి బ్రహ్మజనముల్
నామక్రియ లొనరించిరి, ప్రేమఁ గళావతియనంగ బింబాధరీకి.

40

క. అకన్యక నానాటికి, భూకాంతునిగృహమునందుఁ బోషితయగుచుం
శ్రీకాంతికలితయగుచును, బ్రాకట బాలేందురేఖపగిదిఁ దనర్చెక.

41

చ. కమలదళంబులం దెగడుకన్నులు కుందములకొహసించు దం
తములు వినూత్న సైకతనితంబము చందురుఁగేరుమోమునుం
ప్రమరనిభాలకంబులును బల్లనకోమలపాదహస్తముల్
సమదమరాళయానమును జక్కెరమోవియు నొప్పె నింతికి.

42

క. శైశవముతటిని మేధా, కాశలమునఁ గావ్యనాటకాలంకారా
భాసంబులుగావించెను, గాశీవిభుహర్తిపుత్రి గౌతుకమొదవన్.

43

వ. అంత.

44

క. వాసవముఖసురగణసం, త్రాసనకర ఘనతపోవిలాసుఁడు యోగా
భ్యాసుఁడు దూర్వాసుండును, భూసురుఁ డేతెంచె రాజపుంగవునభవక.

45

శా. దూర్వారస్వతపోబలానుభవనిర్ధూతాఘు డాత్రేయుఁడు
న్నిక్వాణప్రమదాసమేతుఁడు భవాంశజుండైన యా
దూర్వాసుం డెరుఁదెంచినం గని బుధస్తోమంబునుకదాను న
య్యుర్విశుండెడు రేగుఁడెంచె యతి కభ్యుతానపూర్వంబుగక.

46

- గీ. ఇవ్విధంబున నమ్మని కెదురునడిచి, యర్హ్యపాద్యంబు లాసఁగి యర్హాసనమున నునిచి యభివాదన మొనర్చి మనుజువిభుఁడు, నిష్ఠ మాధుర్యభావల నిట్టులనియె. 47
- మ. శీరసభ్యాత్ కమృచ్ఛిలామయము లాత్థిర్థంబులుం దేవత ల్పిరకాలంబున ముక్తినిత్తురు మహర్షిశ్రేష్ఠులైనట్టి మీ చరణాంభోజపరాగలేశమున మోక్షప్రాప్తిసిద్ధించున త్వరమార్గంబున దివ్యయోగికులచంద్రా సత్కృపాంభోనిధీ. 48
- ఉ. ఓమునిసార్వభౌమమహిమోజ్జ్వల మీ రిటు కేగుచెంచుట న్నామది సంతసం బొదవె నాదుగృహంబు పవిత్రమయ్యె మ త్కామితము ల్ఫలించెఁ గడు ధన్యుడ మాన్యుడ నైతి నంచు నా భూమివిభుండుపల్కుచును బూజ లొనర్చె మహామదంబునక. 49
- క. తదనంతరమునమునిపతి, సదమలమృష్టాన్న పానసంతృప్తునిఁగా ముద మొనరఁగఁ గావించియుఁ, బదపద్మము లొత్తుచుండఁ బార్థివుఁ డంతక. 50
- వ. ఇట్లు పరిచర్యలాసరింపుచున్న యన్నరసాధునిం గని పరమానందకందళితహృద యారవిందుం డయి యమృహముసిం ద్రుం డారాజేంద్రున కిట్లనియె. 51
- మ. ధరణీనాయక ధర్మపద్ధతి భవద్రాజ్యంబుపాలింతువే పురమల్ రాష్ట్రము దుర్గముల్ బలములున్ బూర్ణానుభోగంబులే తురగానేకపగోగణంబులును సంతృప్తంబు లైయుండునే తరుణీబాంధవపుత్రమిత్రులకు భద్రంబేకదా నిత్యముక. 52
- క. అనియడిగిన యమ్మనితో, జననాయకుఁ డపుడు వేడ్కజనియింపఁగమీ ఘనతరకార్యుంబున, ననిశము సర్వమును గుశల మని పల్కెఁ దగక. 53
- అ. మఱియు నిట్టులనియె మనుజాధినాయకుం, డోముసింద్రచంద్రసేనుమలర నస్తదీయగృహమునందుఁ గొన్నిదినంబు, లండవలయుఁ గనులపండువుగను. 54
- క. అనిపలికి యమృహముని, యనుమతిఁ గైకొలువడసి యవనిపతి నే మ్మనమున నుప్పొంగుచు నిజ, తనయఁ గలాపతినిజూచి తా నిట్లనియెక. 55
- క. అమ్మా విను నామాట ని, జమ్మగ నిమ్మనికి వినయసత్కారములక నమృతముగ భోజనపానముల సంతృప్తజేయు నలినదళాక్షి. 56
- తే ఇమ్మహత్తుఁడు దనహృదయమ్మనందు, సంతసిల్లిన జగములుసంతసిల్లు నట్లుకావున నన్న పానాదికములఁ, బూర్ణకామునిగావింప బొదలు శుభము. 57
- క. అని జనకుఁడునియమించిన, వినయమ్మన సమృద్ధిచి విలసన్నతి ని మ్మనిసార్వభౌముఁ బ్రమదా, వనమధ్యగరత్న భవనివాసునిఁజేసెక. 58

- సీ. ప్రతిదివసంబును బ్రత్యూషవేళల సరసపుణ్యోదకస్నాతుఁడేయుఁ
బ్రకటసావర్ణకాటికలు గట్టఁగ నిచ్చు ఘుమఘుమామోదగంధములంపుాయఁ
దులసికామాలారదశముల నర్పించుఁ బరిమళధూపదీపంబు లాసుఁగు
భక్ష్యభోజ్యంబులఁ బరితుష్టిఁ గావించుఁ దగశితజలముల దప్పిదీర్చు
తే. హస్తసాదాంబురుహశుద్ధి యాచరించు, నాచమింపగఁ జేయు హిమాంబువులను
మృదులశయనతలంబునఁ బదములొత్తు, నాకళావతి లబ్ధివేకి యగుచు. 59
- క. ఈరీతిఁ గొన్నిదివసము, లారాజతనూజహాని నారాధింపక
కౌరుణ్యమొదవి తాపనుఁ, ధారమణీమణికి నిట్టు లనియె ముదమునక. 60
- ఆ. బాల విసుము నీనుశీలవృత్తములకు, వినయమునకు నీవివేకమునకు
నిజము మెచ్చినాడ నీకుఁ బంచాక్షరి, నిత్తుఁ గొనుము వేగ జిత్రమలర. 61
- ప. అని పలికి.
- క. ఆక్షీణకృపాకలిత కటాక్షమృతదృష్టిఁ జూచి యమునిచంద్రుం
డాక్షణమున నింతికిఁ బంచాక్షరి నుపదేశ మొసఁగి చనియె యథేచ్ఛక. 62
- ప. ఇవిధంబున నక్కన్యకారత్నంబు దూర్వాసనుహామునింద్రుఁడవలనఁ బంచాక్షరీమం
త్రోపదేశంబు వడసి నిరంతరంబు దన్తంత్రానుష్ఠానపరాయణత్వంబుగలిగి తదేక
ధ్యానసమాధిలక్షణంబునఁ గాలంబు గడుపుచు విధాతకల్పనయు వినిర్మలస్వాంత
యు సదాచారపవిత్రయుఁ బుణ్యచరిత్రయు నై యుండె నంత. 64
- క. ఆకాశవిభుకూర్చి పట్టికిని బాల్యాతీతకాలంబునం
దాకర్ణాంతము లయ్యెనేత్రములు నూగా రుద్భవం బందె న
స్తోకం బయ్యె నితంబ మున్నతము లై చూపట్టెవత్సోజముల్
రాకేందుప్రతిమాన మయ్యె ముఖ మభ్రమూర్త లయ్యెకగురుల్. 65
- ఉ. బంగరవంటిదేహము నభం బన నొప్పెడు కానుదీగె సం
పంగినిబోలునాసికము పాటలగంధము కెంపుమోని యు
త్తుంగకుచద్యయంబు శరదుత్పలనేత్రము లొప్పుమండఁగా
నంగజరాజ్యలక్ష్మి యన నాశుకవాణి చెలంగె నెంతయుక. 66
- క. ఈవిధమున నవయాననభావంబు వహించి యున్న భామామణికి
వైభాపిక ప్రయత్నము, గావింపఁగఁ దద్గురుండు ఘనమతిఁ దలచెక. 67
- ప. ఇట్లుప్రహీనాయుకుండు సంప్రాప్తతారుణ్యయు సకలసద్గుణగణ్యయు సర్వజన
మాన్యయు సౌజన్యధన్యయు నై యున్న యక్కన్యకకుం దగినవరుం డెవ్వం డగునో
యని విచారింపుచుండె నానమయంబున. 68

- క. విధులను నృపపాలితమై, మధుభోజాంధకదశార్హ మానిత మగుచుకా
బుధజనరంజనకరమగు, మధురాపురివెలయు ధరణిమండన మనఁగఁ. 69
- మ. మదనపోజ్జ్వలవిగ్రహుండు మృదువాక్షాధుర్యధుర్యుండు దు
ర్దదవైరిక్షీతిమండలేంద్రగజహర్యతుండు దతుండు శ్రీ
యదువంశాంబుధూర్ణచంద్రుఁ డన దాశార్హక్షమాపాలకుం
డుదితార్కప్రతిమానలేజఁ డొకఁ డుండుం దత్పురం జేలుచుకా. 70
- క. ఆరాజతనయుఁ డభినవ, తారుణ్యవిలాసశౌర్యధైర్యాదిగుణో
దారం డని జనులెన్నఁగ, ధారుణిలోఁ జేరుగాంచె ధార్తికమతి యై. 71
- క. ఆదాశార్హ మహీశుని, సాదరమతిఁ బిలువనంపి నమ్మ ద మొదవకా
శోదోక్తవిధి వివాహము, గాదిలిసుత నిచ్చి చెసె గాశీవిభుఁడుకా. 72
- వ. సకలజననయనోత్సవంబుగా దాశార్హ మహీపాలునకుఁ దన నందనయగు కళావ
తిని బాణిగ్రహణంబు చేయించి వాయు గజ స్వందన విలాసిని శతంబులు గోసహ
స్రింబులు నవరిమితంబు లైనసువర్ణమణిమయాంబరాభరణంబులును నాదిగాఁగల
సమస్తవస్తువులు నరణం బిచ్చినం గైకొని యవ్యధూవరులు తూర్యఘోషంబులు
చెలంగ మధురాపురంబునకుం జనుచెంచి రత్నస్తంభవిభ్రాజితంబును హరిన్తజిస్థా
పితద్వారదేహశీసమేతంబును స్ఫాటికోపలకుడ్యవాతాయనప్రదీప్తంబును నవాశ్వ
త్థరసాలపల్లవతోరణమాలికాలంకృతంబునునై యొప్పుచున్న నిజశుద్ధాంతభవనంబు
సకలకల్యాణమహోత్సవంబుతో శుభలగ్నంబునం బ్రవేశించి దేవతావిప్రసంతర్ప
ణంబులుగావించి నిజసామ్రాజ్యభోగంబు అనుభవింపుచు సుఖంబున నుండి రంత.
- మ. అనురేంద్రప్రతిమానభోగుఁ డగుదాశార్హుండు దైవజ్ఞక్త
ప్రముహూర్తంబున నాఁటిరాత్రి నిజకాంతానంగమాపేక్షుఁ డై
కమలాస్త్రభ గల్గనట్టి శయనాగారంబున న్నల్లికా
సుమశయ్యుకా శయనించి మన్తభవిలాసుం డుండె మోదంబునకా. 74
- వ. అంత. 75
- సీ. రాజమండలవినిర్గతకురంగమూరితఁ జెఱకువిల్కానిరాచిల్కాభాతి
మానససంచరన్దమరాశముపోల్కి వార్షికాంబుదతటిద్వల్లికరణి
గగననివృంధనక్షత్రంబుచాడ్చున సాకారహేమశలాకచాయ
మయవినిర్దితరత్నమయపుష్పకమామాడ్కి దీపించు మోహినిదేవిలీల
తే. నిర్మలసువర్ణరత్న మాణిక్యభిచిత్రభూషణంబులు దాల్చి సంతోష మొదవ
వచ్చి నిలుచుండి జీవితేశ్వరుని హ్రౌతి, నాకలావతి దన్త హ రతఁ ద. 76

గీ. ఇట్లు తన మ్రోల నిలిచిన యింతిఁ జూచి, సంగమాసక్తిఁ బిలిచె నజ్ఞనవిభుండు
పలుచెఱంగులఁ బిలిచిన బలుకకున్న, నువిదఁ జెయివట్టి తిగున నుద్యుక్తుఁ డయ్యె. 77
న. అప్పు డాకళావతి పతిసంభ్రమం బెఱింగి యిట్లనియె. 78

కా. ఓరాజన్యమూర చాలు నిక నోహో రాకు న న్నంటఁగా
వారస్త్రీకులటాదికామినులతో వర్తింపుచు నిర్మలా
చారం బేమియు లేక నీవు మధుమాంసద్రవ్యలోలుండ వై
ధీరోదాత్తునిభంగిఁ జీఁడవపు భ్రాంతిం జెంద నీ కేటికిక. 79

చ. వ్రాతములఁ జేయునింతి యుపవాసము లున్నవధూటి గర్భిణీ
సతియు సుదీర్ఘరోగిణియు సంగమయోగ్యులుగారు శంకర
వ్రతజపమంత్రతంత్రముల వన్నియకెక్కినదానఁ గాన నే
నతిపరిశుద్ధురాల నను నంటఁగ శక్యమె యంచుఁ బల్కుఁగక. 80

కా. జాయారత్నముపల్కుఁ గైకొనక నాస్తస్పర్శముం జేయ ద
ప్తాయఁపిండసమాన మైనసతిగాత్రంబు నివిలోకించి చిం
తాయత్రం బగుమానసంబున భయోత్కంపంబుసంధిల్లఁగా
నాయుద్యోశ్యులఁ డాకళావతి విమోహభ్రాంతుఁడై యిట్లునుక. 81

గీ. ఇంతి నీమేను గ్రాగిన యినుపముద్ద, కరణి నుండుట కిది యేమికారణంబు
దంపతులపట్ల నిట్టిచందములు గలవె, నా కెఱింగింపు మింతయు నలిననయన. 82

క. సతియుఁ బతితోడఁగూడిన, రతిజగతినుతోదయాకరం బగుభార్యా
రతిపుత్రఫలప్రదయని, శ్రుతిపలుకఁగ విసఁగలేచె సోమనిభాస్వా. 83

న. అని పలికిన ప్రాణవల్లభునకు గళావతి యిట్లనియె. 84

ఉ. తపనద్యోతనుఁ డత్రిపుత్రుఁడు త్రినేత్రాంశవతారండు మం
త్రపురాణాగమతత్త్వవేది యగు దుర్వాసుండు పంచాక్షరం
బుపదేశించె సకీలకంబుగను విద్యుక్తంబుగా నేను ద
జ్ఞపనిష్ఠారతిచేఁ బవిత్రనయితిక సర్వంసహాధీశ్వరా. 85

క. నీవు సదాచారుండవు, గావు దురాచారవృత్తిగలిగిన నీవం
భావింప నింక సద్గురు, సేవ యొనర్చుటను మేలు చేతులు నధిపా. 86

క. అనిపలికిన నయ్యింతిం, గనుగొని పంచాక్షరంబుఁ గార్యమునం
దన కుపదేశింపు మనక, పనితామణి పల్కె ప్రాధవాక్యస్ఫురణక. 87

ఉ. భర్తవు నీవు నీకయిన భార్యను నే నుపదేశ మియఁగాఁ
గీర్తియె నీకు గర్గమునీకెక బ్రహ్మిణి భజంపు మిప్పుడ

- య్యార్థిహరుండు నిన్ను సుకృతాత్మునిగా నొనరించు సత్కృపా
స్ఫూర్తి మహామహుండు కృతపుణ్యుడు నీ కుపదేశకుం డగుఁజ్ఞా. 88
- క. కలుపంబు అడఁప గోర్కులు, ఫలియింపఁగఁ జెలియ లబ్ధబాళకుఁ డెన్న
త్కూలగురు వతనిభజించినఁ, చెలియఁగ బంచాక్షరోపదేశ మొసంగుఁజ్ఞా. 89
- గీ. అనుచు విన్నవించి యావిభాసరియందు, దంపతులు మహామదంబు మీఱ
జనిరి గర్గహానిసదనంబుఁ జేరంగ, నితరజనము లెవ్వ రెఱుంగకుండ. 90
- క. భర్తసమానుని జితప్రద్యుర్గుని సంభావితాపవర్గుని సత్సం
సర్గుని నిర్గళితాఘుని, గర్గమహామనివరేణ్యుఁ గాంచిరి వారల్. 91
- క. కని భయభక్తులు దోషఁగఁ, దనపదముల కెఱిగియెన్న దంపతులఁ గనుం
గొని యానందమివర్యుఁడు, ఘనభావల నిట్లు అనియె కారుణ్యమునఁజ్ఞా. 92
- క. ఈరేయి భవచ్ఛయ్యాగారంబు బరిత్యజించి కాతుక మొదవ
నీ రిచ్చటి కరుదెంచిన, కారణ మదియేమొ తెలుపఁగఁ దగు మాకుఁజ్ఞా. 93
- వ. అని యడిగిన నమునిం ద్రునితోఁ గ శావతి యిట్లనియె మహాత్మా యిమ్మహీపాలుండు
ప్రాకృతపురుషుండును సదాచారవర్జితుండు నయియుండుఁ గావున మీర లిష్ట
దీప్యపాలునకుం గటాక్షించి భోగమోక్ష ప్రదంబును నిహపరసాధకంబును బరమ
పవిత్రంబును మంత్రరాజంబు నయినశైవపంచాక్షరం బుపదేశింపవలయు నట్ల
యిన నితండు కృతార్థుం డగు నాగామిసంచిత ప్రార్థనంబు అయినదుష్కర్తంబు
లుం దొలంగి సకలశుభంబులుం బ్రాపించునట్లుగాఁ బ్ర సాదింపవలయు నని విన్న
వించిన నమ్మానినిమ్మదమధురభావణంబుల కలరుచు నట్లసేయుదు నని సమ్మతించిన.
- సీ. ఆరాజమిధునంబు నమ్మెయిఁ దోడరా యమునానదీసమీపమున కేగి
వనజాక్షిత తీరముననుండ నియమించి భూపాలుసంకల్పపూర్వకముగ
నఘమర్షణస్నాన మాచరింపఁగఁజేసి అలితవిభూతి ఫాలమున నలఁచి
సిద్ధాసనస్థుగాఁ జేయుచు నిజపాదతలమున నతనిహస్తముల నునిచి
తే. మానివర్యుండు విద్యుత్తమార్గమునను, హస్తమస్తకసంయోగ మాచరించి
శైవపంచాక్షరోపదేశం బొనర్చి, గరుణ వెలయంగ దాకార్ష ధరణిపతికి. 95
- క. అంతట నజ్జనపతి యే, కాంతమతిం దేవదేవు గజచర్మధరుం
గంతుద్వేషిని మదిలోఁ, జింతింపుచు నివృజపము సేయుచునుండెఁజ్ఞా. 96
- వ. తదనంతరంబు. 97
- కా. శ్రీకంఠం గిరిజాసమేతు మదిలోఁ జింతింపుచు స్నివృత్తో
భూకాంతుండు జపింపఁగఁ దనుసముద్యాతంబులై వాయుసా

నీకంబులో శతకోటిసంఖ్య వెడలె న్నిర్దగ్ధపక్షంబు లై

కాకారావముజేయుచుం బడియె నక్కలిందిమధ్యంబునకా. 98

గీ. ఈమహాశృంగ మంతయు నేర్పడంగ, జూచి యాదవవీరుండు చోద్యమంది

తమకులాచార్యునకు వందనములు సేసి, విస్తయంబుగ నీవార్త విన్నవించె. 99

క. నావని మునివరుఁ డిట్లును, భూవల్లభుఁ జూచి నీదు పూర్వభవకృతం

బై వెలయుఁ గలుప సముదయ, మీవాఁయసతతి యగుచు నిట్టుల వెడలెకా. 100

క. పంచాక్షరమంత్రంబు జ,పించిన మాత్ర మానఁ బాపబృందము లణఁగుకా

నింపుక యనలము సోక ను,దంచితమగుతూలరాశి దగ్ధము కాదే. 101

వ. అట్లు కావున సదాశివానుగ్రహంబున నిమ్రహమంత్ర రాజంబు ప్రాప్తం బయ్యె

దానంజేసి నీవు ధర్మశీలండవైతివిగావున నీవింక భవదేవీసహితంబుగా సమృద్ధంబున

సుఖంబుండుదువు భవద్వంశంబున భగవంతుం డైన శ్రీవిష్ణుండు కృష్ణాభిధానంబున

నవతరించు మీకులంబు పావనం బగు నని చెప్పి యారాజదంపతుల నాశీర్వాదించి

వారలం దోడ్కొని క్రమము నిజనివాసంబునకు వచ్చిన యమ్రహామునిం ద్రుచరణం

బులకుఁ బ్రణామంబుగావించి యవ్వధూవరు లమ్రహాత్ముని యనుజ్ఞ వడసి. 102

మత్తకోకిల. రాజదంపతు లీవిధంబున రాజసంబుజనింపఁ గా

రాజధానికివచ్చి క్రమము రాజరాజనిశాంత వి

భ్రాజితం బగునాత్మసాధము రాజహంససముల్లస

త్రేజము ల్వలయంగ జొచ్చిరి ధీరచిత్తము లాప్యఁగాక. 103

కా. ఆకేలీగృహమందు బుష్పమయపర్యంక ప్రదేశంబునకా

రాకాచంద్రముఖకా సరోజనయనకా రంభాంగనారూపలం

టాకకా జందనచంద్రశీతలను వేడ్కకా గౌఁగిటకా జేర్చె నా

భూకాంతుండుఁ గళావతికా గుణవతికా బూర్ణప్రభావోన్నతికా. 104

వ. తదనంతరంబున. 105

చ. లలితకళాభిమర్చనములకా గిలిగింతలఁ గౌఁగిలింతలం

గిలికలనవృతుకా నిడుద కీల్జడవేటలుల గుబ్బపోటులకా

బలుమొనకొటులకా జతురబంధములకా వదనాదిచుంబనం

బులఁ బరితృప్తులై రపుడు పుష్పశరాసనకేళినిర్వరుకా. 106

వ. ఇవ్విధంబున నాదంపతులు పరస్పరప్రేమానురాగంబుల సురతసౌఖ్యంబు లనుభ

వించుచుఁ బరిపూర్ణమనోరథులై యుండుసమయంబున. 107

చ. తెలతెల నయ్యెఁ దూర్పు నలుదిక్కుల సంతమనంబు విచ్చెఁ జెం

గలువలు మోడ్చె దమ్ములు వికాసతఁ జెంచె బదాయుధధ్వను

- అలుపుగ విక్మటిల్లై గగనంబునఁ జాక్మలుమానె శీతలా
నిలములు వీచె జక్మవలు నెప్పుది నుండె నహర్మఖంబునకా. 108
- గీ. నకలదేవరి సంఘప్రశస్యమాన, దివ్యతేజంబు వెలుగ మండేమాదనుజ
సముదితాటోపహృత్పుదర్శన మనంగ, నుదయశైలంబుపైఁ దోచె నుష్ణకరుండు. 109
- వ. అయ్యవసరంబున 110
- చ. శివపదపద్ద చింతనముఁ జేయుచు మాగధవందిపాతక
స్తనములఁ దూర్యఘోషముల సామజబృంహిత వాజిహేషికా
రవముల మేలుకొంచిరి దరసి తపక్రమ లాప్స మేదిసి
ధవుడుఁ దదీయపత్నియును దత్పరిచారము నుల్లసిల్లఁగకా. 111
- సీ. నిద్దరమేల్కొంచి నిర్మలచిత్తుఁడై మహావిద్యుత్తమార్గమునను
సాని నసంధ్యాద్యనుష్ఠానజపంబులఁ గమలబాంధవనమస్కారములును
బంచాక్షరీమంత్ర పఠనంబు లాదిగాఁ గలిగినసత్కర్మముల నొనర్చి
భూసురాతిభిదేవపూజలు గావించి మృష్టాన్న పానసంతృప్తుఁ డగుచు
తే. మహితవర్ణాశ్రమాచారమార్గములను, దప్పకుండఁగ ధారుణీతలమునందు
బ్రజలఁబాలింపుచును నిజరాజ్య మేలె, ధర్మచరితుండు దాశార్వాధరణివిభుండు. 112
- క. బ్రహ్మవిచారము దేవ, బ్రాహ్మణభక్తియును గల్గి పార్థివుఁ డుర్విక్
బ్రహ్మోత్తరముగ నేలెను, బ్రహ్మపత్న్యాదిమునులు ప్రస్తుతీసేయుకా. 113
- చ. ప్రతిదినసంబు శంకరజపవ్రతమంత్రపరాయణత్వ స
మితియును గల్గి భర్తయొడ మజ్జనభోజనపానతల్ప స
త్కృతుల ముదం బొనర్చుచును దియ్యనిమాటల నాదరింపుచుకా
జతురతనాకళావతియు నమ్మదమొప్ప మెలంగె నత్తపికా. 114
- గీ. తాను గురుసేవఁజేసి కృతార్థయయ్యె, దనమనోవల్లభుని బుణ్యతమునిఁజేసె
నుభయవంశంబులను దోన యుద్ధరించె, నాకళావతిసాటి యెందైన గలదె. 115
- కా. శ్రీమంతంబు శివస్వరూపమును దూరీభూతతాపత్రయం
బామోదప్రద మార్కసమృతము తత్త్వార్థప్రదీపంబు శ్రీ
రామాగస్త్యమహర్షిలోకభజనార్హం బైనపంచాక్షర
శ్రీమంత్రంబు నమశ్శివాయ యనుచుకా జింతింపుఁ డశ్రాంతముకా. 116
- క. ఈకథ యాకర్ణించినఁ, బ్రాకటమగుభక్తితోడ బలియించిన ను
శ్లోకులగుమానవులకును, శ్రీకంఠుఁ డొసంగు నెపుడు సిరులు శుభంబుల్. 117
- వ. అని యిట్లు సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకు శైవపంచాక్షరీమహత్త్వం

దెఱింగించిన విని సంతోష్టాంతరంగు లై వెండియు శివకథాశ్రవణమతూహలతత్ప
రులై శివమహాత్మ్యంబు లెఱింగింపుఁ డని యడిగిన. 119

మత్తకోకిల. చంద్రశేఖర సత్కృపాకరచంద్రికాధవళాంగ ని
స్తుంద్రవైభవ మానిరంజన దక్షయాగవిభంగ నా
గేంద్రభూషణ భక్తపోషణ కేశవప్రియహేమకై
లేంద్రకాయక దేవదేవ మహేశ్వరా భవశంకరా. 120

క. అంబాపురాధినాథస, దంబరచరవిమతపాదహరిజాంకధరా
స్తుంభేరమదనుజాంతక, సాంబసదాశివగిరీశ సకలాధీశా. 121

మాలిని. రవిశశిఖినేత్రా రాజరాజైకమిత్రా
భవనభరణనూత్రా పుణ్యభాస్వచ్చరిత్రా
భవహరపురజైత్రా ప్రస్ఫురచ్ఛృభగాత్రా
శివపరమపవిత్రా శ్రీభవానికిశత్రా. 122

గద్య. ఇది శ్రీమద్రామభద్రకరుణాకటాక్షపీఠానసమాబ్ధిగీర్వాణాంధ్రభాషాకవిత్వ
కళాధురంధరబడగలనాటికన్నడవంశపయఃపారావారరాకాసుధాకర ఆశ్వలాయ
ననూత్ర భారద్వాజసగోత్ర శ్రీధరమల్లె అయ్యనార్యతనయ సూరిజనవిధేయ వేం
కటరామనామధేయప్రణీతం బయిన బ్రహ్మాంతరఖండంబును మహాపురాణంబునం
దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును వంశానుచరితంబును నూతనూసింద్రసంవాదంబును గాశి
కానగరవర్ణనంబును దూర్వాసాగమనంబునుగళావతీవివాహంబునుదాశార్వాభూషా
లునకు గర్లమహానుసింద్రుండు పంచాక్షరీమంత్రం బుపజేశించుటయు బంచాక్షర
ప్రభావంబును ననుకథలు గల ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

పార్వతీమనోహర
శా పాయుధహృదయకమలపట్టదభూభృ
చ్చాపమహేశ్వరలస దం
బాపురవరపార్థివేశ పృథుధగణేశా.

1

వ. దేవా యవధరింపు మశేషపురాణకథాకథనదత్తం దైననూతుం డమహామునుల
నవలోకించి వెండియు ని ట్లనియె.

2

చ. మునివరులార మీ రిపుడు ము క్తినిదానము దివ్యభోగసా
ధనము జయప్రదంబు దురితప్రకరాపహరంబు పుణ్యావ
ర్ధనము విపద్ధిమోచనము రమ్యతరంబును నైనఫాలలా
చనుని మహాత్మ్య మెన్నెదను సంతస మంచుచు నాలకింపుఁడి.

3

శా. ఆయుర్వర్ధన మై రుజాపహర మై యారోగ్యసంధాయియై
శ్రేయస్సాధక మై తపస్ఫలద మై త్రేమం కరం దై నదా
స్రాయశ్చిత్తము లేనిసాపముల బాపంజాలు పుణ్యైకగా
ధాయుక్తం బగుతన హత్త్వము ప్రమోదం బౌష్ఠ్యగాఢై దెప్పదక్క.

4

ఉ. భాసురశాంతిదాంతి భయభక్తులతో నెవరైన మాఖమా
సానితపక్ష సమిత మహాశివరాత్రి చతుర్దశీల స
ద్వాసరవేళలందు నుపవాసము జాగరణం బొనర్చినట్
మోసములేక వారలు ప్రమోదత గాంతురు శంభులోకమున్.

5

గీ. కేవలముగ మాఖకృష్ణచతుర్దశి, శివున కాగమాభిషేకములును
బిల్వపూజనములు ప్రియమున నొనరించి, జాగరూకవృత్తి నలుపవలయు.

6

క. కమలభవాదిగుపర్వలు, శమదమసంపన్ను లైనసంయమివరులున్
విమలాభిషేకపూజా, క్రమముల శివరాత్రి వ్రతము గడుపుదు రెలమిన్.

7

వ. ఈయర్థంబునకు నొక్కపుణ్యం బయినయితిహాసంబుగలదు దానంజేసి మీమనంబు
లకు నిశ్చలజ్ఞానం బుదయించు నదియును బ్రకృష్టకలుషభంగంబును బ్రహ్మజ్ఞ

ద్వితీయాశ్వాసము.

సుజనాంతరంగంబును నై యుండు దానిం జెప్పెద నాకర్ణిపుం డని నూతుం
డమ్మనందు అను నిట్లని చెప్పండొడంగె. 8

మిత్రసహోపాఖ్యానము.

శా. శ్రీకల్యాణపరంపరాలయము రాజీవాప్తనంశోద్భవా
నేకక్షత్రియపాలితంబు నృపభూయిష్టంబు విద్విడ్వరా
నికాభేద్యము విశ్వకర్త కృతమాసింద్రప్రజాపూర్ణ మై
సాకేతం బనురాజధాని వెలయున్ సర్వసహమండలిక్. 9

క. ఆపురమున కధిపతియై, దీపించు కకుత్స్థనంశతిలకుడు విగళత్పా
పుడు మిత్రసహుం డను, భూపశ్రేష్ఠుడు మహేంద్రభోగము వెలయున్. 10

శా. వాసీకూపతటాకసేతువనదేవా గారనిర్మాణ దీ
క్షాపారీణుఁ డనేకయాగకరణక్లామ్నుండు వీరాహితా
టోపచ్చేదకుఁ డాన్యపాటుండు వనాటు ల్లోల్య నానామృగ
వ్యాపాదస్పృహ నేగుఁ గానలకు దివ్యాస్తోజ్జ్వలత్పాణి యై. 11

ఉత్సాహ. భూరిశౌర్యుఁ డాన్యపాలపుంగవుండు ఘోరకాం
తారవీధులందుఁ గల్గు దామణంబు లైన కం
తీరవాచ్ఛభల్లవృకకీటి ద్విపాదిసంచర
త్కూర్చిరదుష్టవత్సములను గూర్చె సాయకంబులన్. 12

వ. ఇట్లు ననంబులోనం గల్గు దుష్టవృగంబుల సమయించు చున్న సమయంబున నొక్క
రక్కఱుం గని వాని నొక్కనిశితశరంబున విగత ప్రాణునిం గావించిన దత్తహో
దరుం డగుదానవుండు శైతవంబున మాపకారవేషంబుదాల్చి వచ్చి యారాజుం
గావించి బద్ధాంజలిపుటుం డై రాజేంద్ర యేను నానావిధవిచిత్రపాకక్రియానిపు
ణుండ నిన్ను నేమింపఁగోరి యిటుకుం జనుచెంచితి నని విన్నవించిన భూవిభుం డది
యధార్థంబుగాఁ దలంచి వానిం దోడ్కొనివచ్చి నిజమందిరంబునందుఁ బాకాభ్య
క్షనింగా నియమించి యుండె నంత. 13

సీ. ఒకనాఁడు ధరణీశుఁ డకలంకమతితోడ మృగమాంసమానను బైత్సృకముఁ జేయ
సంకల్ప మొనరించి శ్రద్ధాసమేతుఁడై నిజపురోహితు నిమంత్రితునిజేసి
భోజనంబిడువేళ బొలసుదిండికుబుద్ధి నన్యసిన్ధునకు నరామిషంబు
వడ్డించిన నెఱింగి వసుధేశుపై నల్లి తన కయోగ్యుం డైనమనుజుపిళిత

ఆ. మిడిన దుర్మతి వీవు దైత్యుఁడవు గమ్ము, పాముని శపింప నారాజపుంగవుండు
నిరపరాధుండు గావున గురువకలిగి, యపుడు ప్రతిశాప మిచ్చెద నని తలంచి. 14

- క. కోపంబున జలములుగొని, కాపం బీదలచి యున్న సమయంబున నా
భూపాలుని వారిం చెను, కాపింపక యుండ నతనినతి కాంతమతికా. 15
- వ. అప్పు డమిత్ర సహుండు నిజభార్యానుకూలుండు గావున దద్వాక్యంబునకు
సమ్మతించి కులగురుం డగువసిష్ఠమహామూనిం ద్రునకుఁ బ్రతికాపం బిచ్చుట మాని
తన ధర్మ పత్నితో నిట్లనియె. 16
- క. ఈపగిది నేధరించిన, కాపాదక మిప్పుడెచటఁ జల్లుదు ననినకా
నిపదముల నిడుకొన్నది, యాపడఁతి పిచింప నాత డట్లు యొనరెక్కా. 17
- గీ. అటుల గావించ నమూనవాధిపతికిఁ, దజ్జలస్పర్శనమునఁ బాదములు గమకై
గాన నదియాదిగాఁగ లోకంబునందుఁ, బరఁగె నాతఁడు గల్తాపాదుఁ డనఁగ. 18
- ఉ. అంతట నవ్వసిష్ఠుఁడు మహామతి నాత్మ సమాధిఁ జూచి గో
రంతయు రాజునందు నపరాధము లేమి యెఱింగి యమ్మహీ
కాంతుఁడు రాక్షసత్వ మెసఁగ న్భువిలోపల ద్వాదశాబ్దప
ర్యంతము సంచరించి మనుజాధిపుఁ డౌ నని పర్మక గ్రమ్మరకా. 19
- వ. అంత. 20
- సీ. గురుకాపమునఁ జేసి ఘోరరూపముఁ దాల్చి కూర్మఁడై నిజరాజ్యదూరుఁ డగుచు
గలుషభావముఁ జెంది కల్తాప పాదుండు గహనంబుఁ జేరి నిష్కరుణుఁ డగుచు
మృగపక్షిపశువులాదిగ జంతువులబట్టి సమయించి వానిమాంసమును దినుచుఁ
గాలంబుఁ గడపుచుఁ గఠినత్వముననుండి యొకనాఁడు తుక్తుచే నోర్వలేక
- తే. యశన మొక్కింత నేమియునమరకున్న, నొక్కచో విప్ర మిధునంబునొప్పఁగాంచి
యడ్డముగ వచ్చి తత్పతియటచుండఁ, గినుక నాద్విజబట్టి భక్షించె నపుడు. 21
- క. తదనంతరమునఁ దత్పతి, మదయంతీరమణు డనుజ మానవనాథుకా
మదమత్తుని గనుగొని తా, నదయత నోకాభిత ప్రయె యి ట్లనియెకా. 22
- పంచచామరము. తప స్సమాధిఁజెందియున్న తాపసేం ద్రు మత్పతిం
గృపావిహీనబుద్ధిఁ బట్టి మ్రింగితీవు గావునకా
న్యపాధమా భవత్పతిం బరిగ్రహించు నంతటకా
న్యచేతజీవితండువౌదు వంచు నిచ్చె కాపముకా. 23
- వ. ఇట్లు కల్తాపపాదునకు భూసురాంగన కాపం బిచ్చి పతిశత్రుంబులతోడన మాతా
శనదగఁగై దినుంబునకుఁ జనియె నంత నాభూకాంతుండు ద్వాదశాబ్దంబులు నిండిన
రాక్షసభావంబు బరిత్యజించి క్రమ్మర మానుషత్వంబునహించి నిజపురంబునకు
వచ్చి గురుజనానుజ్ఞాతోడై రాజ్యంబునేయుచుండె నాసమయంబున. 24

- క. సురతేచ్ఛ నవ్విభుఁడు నిజతరుణిన్ రాజునుప నది యదగ్రం బగు భూ
సురవనితాశాపస్థితి, నెఱిగి నివారింప నుండె నింతులగోష్ఠిక. 25
- అ. అట్లు లగుటఁజేసి యారాజుననుమతి, శిష్టుఁడైన యవ్వసిష్ఠమాని
యతనిధర్మపత్నియం దశక్తుండను, సుతుని గలుగజేసె శుభములలర. 26
- క. అభీలద్విజభామిసీ ప్రకట శాపాప్తి నృతి న్నాసి తా
“ఁగో భోగోరమణింబినా” యనెడుప ల్కూహించి నిస్సంగుఁడై
యాభూమిశుఁ డనన్యభక్తమగురాజ్యంబు నిస్సరించి పా
ర్యభ్యాసత్వము జెంది భూమిదిరుగ్గఁ యాద్యచ్ఛకుండై చనెన్. 27
- మ. సకలాన్వీతలనాయకుండు ధరణీసంచారముం జేయఁచో
బ్రకటాభీకరాశదంప్రలును దుర్గంధాంగదుష్కేళముల్
వికటభూమికుటిఫాలముం దనరఁగా వెన్నెంటు నేతెంచు కా
శికదుస్తారక నొక్క భీకరపితాచిం గాంచె మార్గంబునన్. 28
- గీ. అట్టి దుష్పితాచ మారాజుచేసిన, బ్రహ్మహత్య యనెడు పాతకంబు
కానివెంట నంటె వసుధ నెవ్వరినైనఁ, బూర్వజన్మకృతము పొందకున్నె. 29
- చ. కుటిలపితాచి గన్పడిన గుండెలు జలుమనంగ భూవరుం
డటునిటుచూచి బోరన వనాంతరసీమ లతిక్రమించి యు
త్కటతరభీతి నేగుచును దైవవశంబునఁ గాంచె నొక్కచో
జటులతపోధురంధరుని సంయమివంద్య మహాత్ముఁ గౌతమున్. 30
- వ. ఇట్లు కని నవినయంబుగా దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై
యున్న యన్నరపతితో నగ్గౌతమమహామునిం ద్రుం డిట్లనియె. 31
- మ. నరనాథోత్తమ నీవొకండ విలు కొంతారప్రదేశంబులం
దరుగం గారణమేమి రాజ్యభరణత్యాగంబుఁ గావించి నీ
పురమున్ రాష్ట్రము భద్రమా నిజవధూపుత్రాల్లికిన్ డేమమా
పరిణామందె భవత్ప్రధానతతికిన్ బంధుప్రియశ్రేణికిన్. 32
- క. మానవనాయక మృదున, స్థానవచః ప్రియత నిఖిల మానవపతి యా
మానవుడవు సామాన్యపు, మానవుడవె తలఁప నీవు మహితవిచాగా. 33
- చ. అనిన నరేంద్రుఁ డిట్లనియె నాదిమునింద్ర భవత్కృపారసం
బున సతతంబు రాజ్యబలపు త్రికళత్ర సుహృజ్ఞనాళిక
త్యనుపనుసౌఖ్యము ల్లలుగు నైనను మత్కృతకల్పసంబు దా
గనలి పితాచరుషమునఁ గన్పడుచున్నది భీషణంబుగన్. 34

క. గోమేధము లొనరించితి, గ్రామంబులతో రథాశ్వకరివరముకొ
దామాదిక దానంబులు, భూమిసురోత్తముల కోసగి పుణ్యుడ నైతికా. 35

ఉ. చేసితి దానధర్మములు చేసితిఁ దీర్థజలావగాహము
లేసితి సుప్రతంబులును జేసితి భూరితరాశ్వమేధముల్
చేసితి దేవపూజలును జేసితి భూరితరాశ్వమేధముల్
జేసిన ఘోరపాపము నశింపకయున్నది యేమిచెప్పుదుకా. 36

వ. అదియునుం గాక యథాపహరంబు లైన ప్రాయశ్చిత్తంబులనేకంబు లొనరిం
చితి నైన నిమ్రహాదుమృతంబునకు నిష్కృతి గలుగనేరకున్నయది మహత్తోకారు
ణ్యసముద్రుండ వగునీ ప్రసాదంబునం జేసి కృతార్థుండ నగుదు నీ బ్రహ్మహత్యా
పిశాచంబు పరులకు నగోచరం బై మదీయదృష్టిపథంబునం బడి భర్జింపుచు వె
నువెంట నంటియున్నయది విపత్సముద్రంబున మునిగియున్ననన్నం గడలేర్ప
నావయంబోలే భవత్సందర్శనంబు సిద్ధించె నిప్పికాచంబు దొలంగునట్లుగా నను
గ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించిన యారాజుం గటాక్షవీక్షణంబుల నిరీక్షించి
యగ్గోతమమహామునిం ద్రుండి ట్లనియె 37

క. ఓకాకుత్స్థస్థులేశ్వర, సాకేతపురాధినాథ చయ్యనవిపి
శోకంబు మాని యిప్పుడు, గోకర్ణసలికెఁ జనుము కుశలము గలుగుకా. 38

వ. అది యెట్టిదంచేసి. 39

గోకర్ణసలమహత్వము.

ఉ. శ్రీకంఠప్రియమందిరంబు సుక్తత్రంబు నానానుప
ర్వాక్షిరంబు శుభప్రదంబు బహుపాపారణ్యదవాగ్నియా
గోకర్ణసలమందు జేరుము భవదోరాఘము ల్పాయు నెం
లే నైవల్యమొగిం గరామలక మై దీపించు ధాత్రీశ్వరా. 40

క. గోకర్ణరాజహరుడుకా, గోకర్ణశయానసఖుడు గోపతిమతుడుకా
గోకర్ణసలవాసుడు, గోకర్ణశనతురంగగురుఁ డొసగు సిరుల్. 41

శా. స్వర్ణస్తేయము బ్రహ్మహతము సురాపానంబు గోహత్యయుకా
వర్ణాచారవిఘ్ననంబు గురునధ్వాసక్తి పైశున్యముం
బూరాహంకృతియుం గృతఘ్నతయునా బొల్పరు పాపాలి గో
కర్ణక్షేత్రముఁ జేరినంతనె విదగ్ధం బై చను న్భావరా. 42

ఉ. రావణకుంభకర్ణముఖరాక్షసకోటి భగీరథాది రా
జావళియుకా మఱిం గలుగు యక్ష పతంగ మహోరగాదులుం

- దేవతలు స్తుతిశ్చరులు దిక్పతులుం దపమాచరించి య
ద్దేవుని సన్నధిస్థుల ధీరత నిల్చి రనేకలింగముల్. 43
- క. విలసితమగుగోకర్ణ, సలమాహాత్మ్యంబు లెన్నదర మేరికిఁ ద
చ్చిలలెల్లిలింగములు త్సజ్జలములుతీర్థములునుతింపఁ. 44
- క. అలికాక్షుఁడు శివుఁడు మహాబలుఁ డన్యాయైకై సప్తపాతాళుం దై
వలసిన నాగోకర్ణ, స్థలమున ప్రహంఢభాండతనువు వెలంగఁ. 45
- మ. అనఘపీఠము వారివాహకలశం బాకాశలింగంబు కై
రహింధుప్రసవం బినేందుశిఖినేత్రంబుల్ త్రయాపక్రమ
ర్ణవతుండంబు కుభ్యద్భుజాయుగ మజాండస్యచ్ఛదేహం బధో
భువనాంఘ్రి ల్దనరక మహాబలుఁడు దాఁ బొల్పొందు విశ్వాకృతిన్. 46
- న. మఱియు నమృహబలేవుమందిరంబునకు బ్రహ్మాండ్రోపేంద్రులును వసుధద్రాదిత్య
విశ్వదేవమరుద్గణంబులును జంద్రసూర్యాదిగ్రహంబులును విమానారూఢులయి
పూర్వద్వారంబున పనియించియుందురు మృత్యుచిత్రగు ప్రపావకశమసవిత్ప్రము
ఖులు దక్షిణద్వారంబున సేవింపుచుందురు వరుణుండు గంగాదిమహానదులుం
దానును బశ్చిమద్వారంబున భజనంబుసేయుచుందురు భద్రకర్ణియును సప్తమాతృ
కలును జండికాదిదేవతలును సుతరద్వారంబునఁ గొలిచియుందురు విశ్వావసుచిత్ర
రథాదిగంధర్వులు గానంబుసేయుచుందురు రంభోర్వశీమేనకాతిలోత్రమాద్యప్స
రసలు నమృహదేవునిసాన్నిధ్యంబున నర్తనంబులు సలుపుచుందురు పసిష్ఠకశ్యప
కణ్వివిశ్వామిత్రదత్తాత్రీభరద్వాజశైమినిజాబాలిమరీచ్యంగీరసనారదసనకసనంద
నాదిమహామునిం ద్రులు తదుపరిభాగంబున ధ్యానంబు గావింపుచుందురు యతిబ్రహ్మ
చారిస్నాతకవ్రతిజటావల్మీలాంబరధారులును యోగులును ద్వగస్థిమాత్రశరీరు
లైనతాపసులును నాచంద్రశేఖరు నారాధింపుచుందురు దేవగంధర్వకిన్నరకింపు
రుషచారణసిద్ధవిధ్యాధరగరుడోరగభూతభేతాళయక్షరాక్షసులును జంద్రసూర్య
విద్యుత్ప్రీతీకాశంబు లైనవిమానంబు లెక్కి యావృషభధ్వజామండట నాడుచుఁ
బాడుచు జయజయశబ్దంబులతో స్తోత్రంబు లాచరింపుచు యధేష్టభోగంబు లనుభ
వింపుచు నిత్యానందంబున సుఖంబుందు రని చెప్పి యగ్గాతమమహామునిం ద్రుండు
వెండియు నారాజున కిట్లనియె. 47
- ఉ. అంబుజగర్భఁ గూర్చి తపమందినవేళ మహాబలాభ్యులిం
గం బతి భక్తినిల్చి దశకంఠుఁడు పూజయొనర్చు నట్ల హే
రంబకుమారకేశవపురందరమన్తధధి కాళికా
బ్రాంబుజసంభవాదులు నిజావ్యయలింగము లుంచి రచ్చటకా. 48

- క. ఫణిపద్మేలాపుత్త్రక, మణినాగానంతకింశుమారాది మహా
 ఫణిరాజులు ఫణివైరియు, ఫణిభూషణు నిలిపి రచట బహులింగములకా 49
- క. తొల్లి యగస్త్వమహామని, సల్లలితం బయినతపము సలుపుచు గౌరీ
 నల్లభని భక్తివలనను, మల్లోకంబులు సుతంప ముదమంచె నృసా. 50
- క. కాకుత్స్థ యేమిచెప్పడు, గోకర్ణ మునందుఁ గోటికోటులు లింగా
 నికంబులు గల వన్నియు, శ్రీకంఠమయంబు లగుట సిద్ధము సుమ్మి. 51
- క. అలవేల్పులలోన మహాబలదేవుఁడె తలఁప సార్వభౌముఁడు సర్వ
 స్థలములలో గోకర్ణ, సలమే ముఖ్యంబు మూఁడుజగములయందుకా. 52
- క. నిల గ్రీవుఁడు శంభుఁడు, హాలాహలభక్షణుండు హామలుండు ధర
 న్నాలుగు యుగములయందును, నాలుగు వర్ణముల వెలయు నరసుత చరితా 53
- వ. అది యెట్లులనిన కృతయుగంబున శ్వేతవర్ణంబును ప్రేతాయగంబున రక్తవర్ణం
 బును ద్వాపరంబున బీతవర్ణంబును గలియుగంబున గృష్ణవర్ణంబును గలిగియుండు. 54
- గీ. మాఖిక్ష్ణుచతుర్దశి మహితచిత్వ
 పత్రేవలింగములు దుర్లభములు నాల్గు
 నొక్కనొకను సమకూడి యుండెనేని
 మనుజులకు ముక్తి గరతలామలకమరయ. 55
- గీ. భానుశీతభానుభౌమసౌమ్యసురేజ్య, వారయుక్తదర్శవాసరములఁ
 బల్పిమాద్ధిదోగి పరమేశుభజయించు, నయలదువ్యృతములు బొరయ వెందు. 56
- క. అతిశయభక్తిశ్రద్ధా, యతులై యెవరైన నచట నొనరించు జప
 వ్రత దాన తర్పణక్రియ, యతినూత్నం బైనమేలు నై ఫలియించుకా. 57
- ఉ. సంగరభీమ నిమదిని సంశయమందక యాశ్రయింపు స
 త్సంగము భూషణీకృతభుజంగము దేహకళాజితాభ్రమా
 తంగము భక్తపుష్కరపతంగము హంకృతిమాత్రనిర్జితా
 సంగము పౌపభంగము మహాబలనామకదివ్యలింగముకా. 58
- వ. అని చెప్పి మఱియు నమ్ముసిం ద్రుండు రాజున కిట్లనియె. 59
- సీ. కోసలేశ్వర విను గోకర్ణ మున నుండి యరుగు దెంచితి నివ్వ డతిమాదమున
 నాస్థలంబున నొక యాశ్చర్య మొనటి చరితంబుఁ గంటి నీశ్వరకృతంబు
 తద్భంగుగాఁగ నంతయు నిమఁ జెప్పెద నాలకింపుచు చిత్త మలరుచుండ
 మాఖిమాసమున నిర్మల కృష్ణపక్షచతుర్దశియందు సంతోష మొదవ
 తే. న మ్మహాబలదేవీత్వసమును జూడ, సకలదేశంబులం దుండి జతలుగూడి
 నద్విజక్షత్రియాదిక సర్వజనులు, చేర జను దెంచి రచటికి శీఘ్ర మతిని. 60

క. సారామ్రాంగకళింగవంగళక సాంచాలాంధ్రకర్ణాటకా
 క్తిరద్రావిడచోళపాండ్యకురు కాశీదేశభూపాలకుల్
 భేరీధంధణధంధణార్జునులు శోభిల్లంగ నవోటికిం
 జేర న్వచ్చిరి డోలికాద్విరదవాజిస్యందవారూఢు లై.

61

క. కాండిల్యాత్రిమరీచిగోతమవసిష్ఠవ్యాసకౌత్యాయను
 ల్లాండవ్యాసితకణ్డకుత్సశుకరామాగస్త్యదూర్వాసులుకా
 చందాంశు ప్రతిమానతేజా లగువిశ్వామిత్ర మైత్రేయ మా
 ర్కం డేయాదులు నేమూ జేరితిమి గోకర్ణేశు వీక్షింపఁగఁక.

62

చ. యతులును బ్రహ్మచారులు గృహస్థులు పితృభర్తృకా
 సతులును వారకామినులు జారవధూతులు దూతకాజన
 శ్రుతతులు పంగులంధులును బౌద్ధులు సిద్ధులు యోగు లాదిగా
 శతనియుతాయుతప్రయుతసంఖ్యలు గాఁ జనుచెంచి రొక్కటకా

63

గీ. అంత మధ్యాహ్న సమయకృత్యములు దీర్చి
 వేడ్క నొక్క తరుచ్చాయ విశ్రమించి
 వైభవంబులు మెఱయ నీవచ్చునట్టి
 ప్రజలఁ గనుగొంటి మీక్షణ పర్యముగను.

64

క. అలోనవృద్ధమనుజురి, డాలియు నంధయును గటిప టచ్చరయతయొక
 లాలామూత్రపురీచక, రాశాంగియు నైనయొకపరాకికా గంటికా.

65

చ. క్రిమిమలసంకులప్రణయు ఖిన్నమనస్కయుఁ గుప్తురోగజ
 శ్రమయును పూయశోణిత రసప్రవిదూషిత విస్రగంధియ
 క్షమయు బహుక్షుధార్తయు జగ త్ప్రీతిమానవయాచమానయుం
 గుమతియు లోబ్ధపాణియును గుత్పితరూపియు నై చరింపుముకా.

66

క. అకట మలమలమాదుదుఁ, దేకువచెడి చేతు లొగ్గి దీనత్వమునం
 గాకముగతి వాపోవుచు, గోకర్ణక్షేత్రజనుల గుయ్యడఁదొడఁగెకా.

67

సీ. బంధుమిత్రజ్ఞాతిపతివివర్జితరాల ననుబ్రోవరయ్య యో మనుజులార
 కూడునన్నములేని కులహీనురాలను ననుబ్రోవరయ్య యో మనుజులార
 కట్టవస్త్రములేని కష్టజీవనురాల ననుబ్రోవరయ్య యో మనుజులార
 దుర్గంధదూషిత దుష్టవిగ్రహురాల ననుబ్రోవరయ్య యో మనుజులార

అ. భోగశూన్యరాల రోగపీడితురాల, నన్నుఁ బ్రోవరయ్య నాథులార
 దిక్కుమాలినట్టి బక్కమానవురాలఁ, గరుణచేయరయ్య సరసులార.

68

- చ. పురహరుపాదపద్మములఁ బూజ యొనర్చినదానఁ గా నుమే
శ్వరుని దినంబులందు నుపవాసము సల్పినదానఁగాను శం
కరుమహాదీయలింగములఁ గన్నులఁజూచినదానఁగా నయో
నరవరులార నన్న విహనాడక యన్నముఁ జెట్టి కావరే. 69
- సీ. శ్రీపార్వతీనాథుఁ జింతింప నేరని దార్భాగ్యురాల నో ధమ్యలార
పంచాక్షరీమంత్రపతనం బొనర్చని పాపాత్మరాల నో భవ్యలార
చంద్రశేఖరకథాశ్రవణవర్జిత నైన దారిద్యురాల నో ధీరులార
రజితాద్రినిలయుని భజనంబునేయని భిక్షుకురాల నో దక్షులార
- అ. కాసువీసములను కల నైనని
కట్టురాల నన్నుఁ గావరయ్య
మేలుచేయరయ్య మీకు మ్రొక్కెద న
ధర్మ మియ్యరయ్య ధనికులార. 70
- గీ. అనుచుఁ దల్లడించు నంజలి యొనరించు, సకలదిక్కులందు సంచరించు
వేదదీనురాలు పేరాఁడటనుజిక్కి, వేడఁదగనివారి వేడుచుండు. 71
- క. ఈవిధముల వర్తింపఁగ, నావేళ మహేశ్వరవ్రతారాధకు లై
యేంకఁ దిరిగినను సంభావింపకనన్నమిడరు ప్రజ లెవ్వారో. 72
- గీ. అప్రదోషకాలమందు ధూర్తు డొకండు, భిక్ష మనుచు బెట్టె బిల్వదళము
అవి పరిగ్రహించి యశనంబు గాకున్న, తాలమీఁద బడఁగ నేలవైచె. 73
- గీ. అంత నాస మాలి యవ్వోట నుండక, యొనరఁ గాళిగడికి నుత్తరమున
సారిడి బన్వలించి శోషించి శోషించి, చెడుగురండ విగతజీవీయయ్యె. 74
- ఉ. అంతట పార్వతీరమణునాజ్ఞ కిరంబునఁ దాల్చి నిర్మల
స్వాంతులు శాంతులు నృకలసద్గుణవంతులు నుల్లస ద్యో
వంతులు నైన నల్లరు శివప్రియకింకరు లాక్షణంబ ధీ
మంతులు వచ్చి రంచితవిమానముఁ గొంచు దిశల్ వెలుంగఁగన్. 75
- వ. వారలు విభూతిరుద్రాక్షమాలికాధారులును మణిమండలభ్రాజితగండభాగులును
ద్రిశూలఖట్వాంగధారణులును దివ్యతేజోవిరాజమానులు నై చనుదెంచు చున్న
సమయంబున. 76
- క. పాంకంబుగ నే నచట నిరంకుశగతి వచ్చువారి నమలాత్మకులన్
బంకజవాంధవతేజాల, శంకరకింకరుల గంటి జగతీనాథా. 77
- క. కని భయభక్తులు వినయంబును దోషఁగ వారిఁ జూచి పుష్పకధరు లై
చనుదెంచిన మీ రెవ్వరు, చనియెద రెచ్చటికి ననిన సమృత్తి దనరన్. 78

- క. గగనమున నుండి తమనె, మొగమునఁ జరునవ్వు లొప్ప మోదముతోడఁ
నగజారమునువిడికరు, లొగి ని ట్లనిపలికి రతిమృదూక్తులు వెలయుట. 79
- ఉ. ఇంతకు మున్ను మీరు తగ నిచ్చట నుండఁగ నేగినట్టి యా
యంత్యజారాలిఁ దె మ్మనుచు నాజ్ఞ యిడెం బరమేశ్వరుండు గు
స్వాంతుండు భ క్తరక్షకుండు పారకృపాబలరాశి గావునఁ
సంతస నెరుప్ప దానిఁ గొని నన్నిధి కేగెదమయ్య కృష్ణులక. 80
- క. అని యీవిధమునఁ జెప్పిన, ఘనతరమద్రాక్షమాలికాధారమలక
మనఃజహరకింకరులం, గని నే ని ట్లంటి వెరపుగలిగినమదితోక, 81
- క. క్రతుకాల కెక్కదగునే, వతలంబున నీచమైన మర్కరమునకుం
బతితకుచండాలంగన, కలిదివ్యవిమాన మెక్క నర్హత గలదే. 82
- చ. ప్రతములు చేసెనో సమపవాసమునల్పెనో శంభునామముల్
మతి జపియించి తీరముల మజ్జనమాడెనో దానధర్మము
ల్లితువు లొనర్చెనో యిపుడ కారణ మెట్లు విమాన మెక్క న
మృతముగ నర్హతయ్యెఁ గనుకూలపుమాటకు దుష్టశీలకుక. 83
- మ. చలిపంది ల్భీనరించెనో తెరువులక సత్రాన్నము ల్పెట్టెనో
కొలఁకు ల్లివ్వెనో శంకరామ్యకులకుఁ గుశేమి నిర్మించెనో
సలరాజంబుల కేగి పోడశమహాదానంబులుక జేసెనో
భలిరా యిట్టివిమాన మెక్క నగునే సాపిష్ఠచండాలికిక. 84
- క. నిత్యానిత్యవివేకము ల్లిగినో నిష్ఠారతిం జెంచెనో
సత్యోక్తు ల్పచరించెనో శివకథాసల్లాపము ల్పెసెనో
శ్రుత్యాచార్యుల విశ్వసించెనో ముముక్షుత్వంబు సాధించెనో
యత్యంతాశువిదూషితాంగికి విమానాకోహణం బర్హమే. 85
- క. ఈవార్త తెలియఁ బలుకం, గావలయు మహాత్ములార కారుణ్యమునక
ప్రీతిశ్వేశ్వరు మహిమలు, భావింపఁగ జగములందుఁ బరమాద్భుతముల్. 86
- చ. అని యడిగిన వారలు దద్వప్రతాంతంబంతయు నీకుం దెలియఁజెప్పెదము విను
మని యాశికింకరు లిట్లని చెప్పం పొడంగిరి. 87
- నీ. గౌతమమునిచంద్ర కలదొక్కచరితంబు వినుపింతు మది నీవు వినుము తొలి
కలఁ దొక్కరుఁడు యజ్ఞకులసంభవుం దైనబ్రాహ్మణుం డాగమపారవేది
యావిశ్రు న కపత్యమై పుట్టె నొకకన్య యది రూపవతి యన నతిశయిల్లు
నట పూటపూటకు నవయవస్ఫురణచేఁ బెరుగుచునుండ న త్తరుణిఁ జూచి

- అ. తగినవరున కిచ్చి తజ్జనకుండు నే, వోక్తవిధి వివాహ మొనరఁజేసి
సంత గొన్నిదినము లకిగినపిమ్మట, దైవనిహతిఁ జెంచె దానిమగఁడు. 88
- వ. అంత. 89
- మ. త్రోకోకిల. వాలుఁగన్నలు వల్లచన్నలు వట్టువై నపిఱుందు ని
లాలకంబులు కెంపుమోవియు నబ్జరాగకరాంఘ్రిలుం
బాలచంద్రునిఁబోలు చక్కనిఘోటదేశముఁ గల్గి యా
బాలికామణి యొప్పె నప్పుడు భావజాన్త్రముకై వడికొ
0
- క. కామాస్త్రంబుల కోర్వక, కామిని నిర్లజ్జ యగుచు గతశేముషి యై
కాముకులఁ గూడి నిరతముఁ, గామక్రీడలజరించె గామాతుర యై. 91
- క. అవిశ్వస్త యనంగసంగరవిసోదాంచన్నజంగాలితో
గ్రీవాక్షేపణమంబనాదిసురత క్రీడావిశేషంబులం
దావర్తింపఁగఁ గాలకర్షగతి నంతర్వత్పియై యున్నచో
నానామాక్షీఁ బరిత్యజించిరి తదీయజ్ఞాతిబంధుప్రియుల్. 92
- క. అంతట నక్కులటయు దే, శాంతరమల నుండ ధనికుఁ డగు నొకవృషటుం
డెంతయు నయ్యుంతిం గని, భ్రాంతిం గొని చనియొక దనదుభవనంబునకుఁ. 93
- అ. కూద్ర నాథుఁగూడి సురతభోగాసక్తి, నహరహంబు బంధనాదిగతుల
మద్యపానములను మాంసభక్షణములఁ, గాల మొక్కరీతిఁ గడపుచుండె. 94
- క. తరుణి యొకరేయి మధుమద, పరవశ యై మేషమాంసభక్షణపరతం
గరవాలముఁ గొని చనియొను, గొఱియలు వత్సంబు లున్న గోష్ఠంబునకుఁ. 95
- క. చని తామసమున నాదుర్వృత్తియు మేషం బటంచు వత్సము ఖండిం
చిన నది యాక్రోశింపఁగ, విని శివశివ యనుచు నుడివె విహ్వలమతి యై. 96
- మ. కులటాగ్రే సరి యాగతికొ మదమునం గోవత్సముం జంపి దో
హలభావం బెనఁగొక దదర్శతమమాంసాహారముం జేసి చం
చలతం జిక్కినభాగ మట్లునిచి హా శార్దూల మేతెంచి యి
క్కిలఁదికొ వత్సముఁ జంపెఁ జంపె నని యాక్రోశించి చాటెకొ బురికొ. 97
- క. దాని విని పొరులందఱు, నానికి యేతెంచి వత్స మారని తధ్యం
జా నని తలఁచుచు విస్మిత, మానసులై మరలఁ జనిరి మందిరములకుఁ. 98
- వ. ఇవ్వధంబున నాకొంత గొంతకొలం బాకూర్చ నాయకుంఁగూడి యథేచ్ఛావిహారం
బుల వర్తించి కాలవశంబున గృతాంతుపురంబునకుం జనిన సమవర్తియు దాని
దుస్కృతంబులు చిత్రగుప్తవలన నెఱింగి చురగితియ్యించిన నదియును కా

ద్వితీయాశ్వాసము.

- నూత్రానిపత్ర దారుయంత్ర పపామణ కూలారోహణైతరణీకుంభపాకమహా
రారవాదిఘోరనరకంబు అనుభవించి దండధరుశాసనంబునఁ గ్రమ్మర మర్త్యలో
కంబునందుఁ జండాలయోనింబుట్టి జాత్యంధయుఁ గుప్తరుజాక్రాంతయుఁ గ్రిమి
సంకుల వ్రణయును బంధువిహీనయు తృప్తిపాసాతురయు నుచ్ఛిష్టాన్నభోక్తృ
యునై భిక్షాటనంబు నేయుచు సంచరింపుచుండె నని యాచండాని పూర్వజన్మ
వృత్తాంతంబుఁ జెప్పిన విని యాశ్చర్యంబు నొంది యాశివకంకరులంజూచి యే
ని ట్లంటి. 99
- క. ఏమేకర్తంబులచే, నీయింతికి సంభవించె నీదురవస్థ
యేయనువున నిష్కాలకు, శ్రీయుత మగుశివపదంబుఁ జేరం గలిగెక. 100
- వ. అని యడిగిన నమహాత్ము లి ట్లనిరి. 101
- నీ. అన్నదానవిహీన యైనదోషంబున తృప్తిపాసార్త యై స్రుక్కుచుండె
కామాంధ యై కన్ను గాననికతమున జాత్యంధ యై ధాత్రి సంభవించె
గోవత్సమాంసనిషేవణంబునఁ జేసి దా నుద్యవించెఁ జండాలయోని
స్వైరిణి యై యథేచ్ఛావిహారము సల్పుఫలమున నయ్యె దౌర్భాగ్యురాలు
తే. విధన యై జారవిద్యల వెలసెఁ గాన, గుప్తరోగాదివీడఁ గుందుచుండె
వృషలసంపర్కమునఁజేసి విమమన్పత్తి, దద్రణక్రి మిబాధలఁ దగిలియుండె. 102
- క. హలాపానము మాంసభక్షణము నత్యాసక్తిఁ గావింప హృ
చ్ఛులాదిప్రరుజావ్యధ ల్గలిగి విఙ్గోభింపుచుకా ధాత్రి జం
డాలత్వంబు భజించె సువ్రతము లిష్టాపూర్తముల లేమి యా
నీలాంగారకవర్ణ యిట్లు తిరిగెకా నిర్భాగ్యురాలై ధరకా. 103
- నీ. శ్రీకరం బగుమాఖకృష్ణచక్కుర్దశీదిన మిది శివరాత్రి యనఁగఁబరఁగు
నీపుణ్యదినమున నీహీనకులజను నశనదూరతయు బిల్వార్చనంబు
సంఘటించెను గాన జన్మాంతరాజితదోషసంఘంబు నిశ్శేష మయ్యె
నది యటులుండఁ బుణ్యక్షేత్ర మగునీసలంబున విడిచెఁ బ్రాణంబు గాన
తే. బహుతరామేయపుణ్యవైభవముఁ జెంది, భద్రకరమైన శైవల్యపదము నొందె
దేవదేవునికరుణచే నీవిమాన, మెక్కఁగా నర్హురా అయ్యె నివ్వఁదూటి. 104
- మ. ఆలగోవత్సముఁ ద్రుంచుచో శివశివా యంచు న్నహాభీతిచే
బలికెం గావునఁ దన హామహిమచే బాహాత్మురాలైన ని
ర్భూతైవల్యము నొందె నీశ్వరుకృప నైనంద్ర యదేవు ని
శ్చతభక్తికా భజియించుచు ద్భుతమ మోక్షప్రాప్తి గావండునే. 105

వ. అని యాచందాలీపూర్వవృత్తాంతం బంతయు సెటింగించి యాశివకింకరు లాక్షణం
బున నయ్యంతి నద్దివ్యవిమానంబున నెక్కించుకొని శివలోకంబునకుం గొనిపోవు
చుండ నదియును ననేకదివ్యాంబరాభరణభూషితయు చారిద్రాసుగంధవిలేపితాంగి
యు ఘుమంఘుమితామోదపుష్పదామయు దివ్యతేజోవిరాజమానయు నై భూతం
బు లైనజన్మంబులు దలంచి తలంచి చందాలసంబంధం బైనదుష్కరం బెందుఁ
బోయె నీదివ్యశరీరం బేరితిఁ బ్రాప్తం బయ్యె నోహో పరమేశ్వరుమహిమంబుఁ
బెలియ నశక్యం బమృతానుభావుండు పత్రమాత్రసంతుష్టం డై మత్స్వార్వకృతం
బులైన దురితంబులం బరిహరించి నిజసాయుజ్యం బొసంగ నని యాశ్చర్యంబు
వొందుచు గంధర్వగానంబు లాకర్ణింపుచు విద్యాధరకీర్తనంబు లాలోకింపుచుఁ
బరమానందంబున విమానారూఢ యై శివలోకంబునకుం జని యాశ్చరసాన్ని
ధ్యంబున ముఖంబుండె నని చెప్పిన విని శౌలేమమహామునిండు నకుఁ గల్పావ
సాదుం డిట్లనియె.

106

క. విటలాత్ముడు శంభుడు ప్ర, మృటముగ నత్యంతభక్తమలభుడు దలచక
జటివర యిక శివలోకం, బెటువంటిది తెలియబలుకు మిద్దచరిత్ర.

107

శివలోక ప్రభావము.

చ. అనిన మునిండుఁ డిట్లనియె నజ్జననలభుఁ జూచి భూవరా
వీనుము విపజ్జరామరణవేదన లాకలి దప్పు లాశలుకా
ఘనతరళోకమోహములుఁ గట్టము లెవ్వియు లేక సమృదం
బున నసీయింపఁగల్గుఁ గృతపుణ్యులకుఁ శివలోక మెన్నఁగక.

108

మ. ఇనచంద్రాగ్నితటిత్ప్రభాపలల మెందేనిం బ్రకాశింపదో
మోనులుకా సిద్ధులు యోగు లెచ్చటను సమైదంబుతో నుండురో
జనసందోహము లెందుఁ జేరినఁ బునర్జన్మంబు లేకుండునో
యనపాయస్థితి నుండు నెద్ది యదియే యాశంభులోకం బగుకా.

109

క. గురుభక్తులు విమలాంతఃకరణులు సాధులు పరోపకారులు కరుణా
పరులును బరతత్వజ్ఞులు, చిరకాలం బుందు రదియె శివలోక మగుకా.

110

వ. అని తెలియఁబలికి యారాజుం జూచి నీవీంక నాలస్యంబు చేయ నలవదు సత్వరం
బుగా గోకర్ణత్రేత్రంబునకుం జనుము నీవన్మృతంబు లవంగు నైహికాముష్మిక
ఫలంబులు బొందెదవు భవిష్యత్కాలంబున భవదన్వయంబున భగవంతుం డైన
సారాయణదేవుండు శ్రీరామనామంబున నవతరింపంగలఁడు దానంజేసి భవదీయ

- వంశంబునకుఁ బునరావృత్తిరహితం బయిన బ్రహ్మలోకవాసంబు సిద్ధించువని
యానతిచ్చి తాపసోత్తమాండు నిజాశ్రమంబునకుం బనియె నంత. 111
- శా. అకల్మాష పదుండు గౌతమమునంద్రాజ్ఞాప్రకారంబునక
గోకర్ణంబున కేగి యందు విగళిష్ఠోరాఘసంవాహుఁడై
శ్రీకంఠుక శివు నద్రిబారమణునికై సేవించి తాఁ గ్రమ్మరకా
సాకేతంబున కేగుచెంచి నిజరాజ్యం బెల్లె ధర్మసీత్తుకా. 112
- క. కువలయనాథుం డీగతి, ప్రవిమలమతి రాజ్యమేలి భక్తిపరుం డై
శివు దలఁచుచు నంతంబున, శివలోకంబున పసించె సిద్ధమతుండై. 113
- క. గోకర్ణ మహిమయుత మగు, ఓకథ నెవరైన విన్న నెవరుజదిపినకా
బ్రాహ్మకటవిభవాన్వితులయి, శ్రీకంఠునిపదమునను నసించుచు వారల్. 114
- ప. అని యిట్లు నూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పిన విని సంతోషభరితాంతః
కరణులయి శ్రమర నూతున కిట్లనిరె. 115
- క. సుజ్ఞా నిఖిలభ్రురాణజ్ఞాండవు రోమహర్షణతమాభవ ని
ప్రజ్ఞాబల మతివిస్తయ, మజ్ఞాబు చెలియరు భవన్త హత్వముతలఁపకా. 116
- క. స్ఫురితంబులు బహుసంప, ద్భురితంబులు శుభకరములు భర్తితనానా
దురితంబులు పరమేశ్వరు, చరితంబులు వినిన జన్మసాఫల్య మగుకా. 117
- ప. అని యడిగిన యమ్మునులకు నూతుం డిట్లనియె. 118

దీపకలిశాప్రదాన వర్ణనము.

- శ్లో. అనితనీతపక్షములఁ జతుర్దశులయందు
దీపమాలిక లర్పించు ధీరమతులు
మహితమజ్ఞాను లగుచు సామ్రాజ్యపదముఁ
జెందియుందురు శ్రీసాంబశివునికృపను. 119
- పి. ఇందులకు వక్త్రశ్రోతృమనోరంజనం బయినయొక్కయితిహాసంబు గలదు దానిం
జెప్పెద నాకర్ణింపుం డని నూతుం డమ్మునుల కిట్లనియె. 120

చాళరాజువర్ణనము.

- శ్లో. జనమనోహర మగుచు నిహద మనఁగ, సొక్కదేశంబు మహితమై యొప్పుచుండుఁ
దద్విషయ మేలుచుండును చాళరాజ, నామధేయంబు గల్గిన నరవరుండు. 121
- శ్లో. అనిహదాధినాథుండు హర్ష మెనుగ, హరిణయన కుమార్ద్రతియనఁగఁ బరఁగు
రాజకన్యక వరియించి భేజిమలర, వీల నిజదేశ మెలమిఁ బాలింపుచుండె. 122

- కా. అదాశక్తితిపాలుఁ డెంతయును భక్త్యాభక్త్యుల్లోలుండు మ
ర్యాదాతీతపథప్రవర్తనుఁడు శిష్టాచారహీనుండు స
ద్వేదస్రోక్తబహుక్రియారహితుఁడుకా స్వేచ్ఛావిహారుండు నా
నాదుర్జాతికులాంగవారతుల నానందించు నెల్లప్పుడుకా. 123
- చ. సుతీయును భూవిరుండు శివమందిరగోపురమండపంబులుకా
స్థిరమతితో రచించి హితచేష్ట సహస్రఘటాభిషేకముల్
సురుచిరదీపమాలికలు సొంపుగ బిల్వదళార్చనంబులుకా
సరసమహోత్సవంబులును సల్పు మహేశ్వరభక్తియుక్తుఁడై. 124
- క. ఈరీతిని వర్తింపఁగ, నారాజుం జూచి సంశయాత్త క యగుచుకా
ధీరమతిఁ దత్కళత్రం, బీరసమున నిట్లు లనియె నేకాంతమనకా 125
- క. భూపాల దురాచార, వ్యాపారముగల్గి నీవు వర్తింపుచు గౌ
రీపతిపం ద్రకళాధరు, శ్రీపరమేశ్వరుని భక్తి సేవించు వొగికా. 126
- సీ. జననాధ వినుము భూజననింద్య మగుదురాచారంబు నీ కెట్లు సంభవించె
నటమీఁద మాఢుల కతిదుర్లభం బయిన యీశ్వరభక్తి నీ కెట్లు కలిగె
నేవేళలందైన నిల నైకమత్యంబు గలుగునే దీపాంధకారములకు
నటుగాన మవివేక మవివేకమును చెందు నొకచోట నీయంద యునికిఁజేసి
తే. యిది విచిత్రం బటంచు నా మదికిఁ దోచెన్మీదీనికలరూపు జెప్పి సందేహ ముడుపు
మనుచుఁ బ్రార్థించి యడిగిననాత్మ మహిషి, యగుతున్న ద్వితీతో నిట్లులనియెవిభుఁడు.
- క. విను నే పూర్వభవంబున, మాను పంపానగరపండు ముదముదలిర్పకా
శునకము నై చరియింపుదు, ననిశంబును ట్టున్ని వారణాసక్తమతికా. 128
- క. ప్రతిగృహము నెపుడు దిరుగుచు, నతిశయజనభుక్తశేష మాతురమతి నై
గతుపచు వీధుల నుండుచుఁ, గతిపయసంవత్సరములు గడపితి నచటకా. 129
- తే. అంత నొకమాసశివరాత్రియందుఁ జారు, లాక్రితావనుఁ డగు విరూపాక్షుగుడికి
నరిగి యమృతాభిషేకంబు లాచరించి, దీపమాలిక లాసుగిరి తేజ మెసఁగ. 130
- క. దిక్కులఁ గల సకలజనుల్, మక్కువతో నరిగి దీపమాలిక లాసుఁగకా
ముక్కుంటిభవన మప్పుడు, చుక్కలమండలమూరితి శోభిల్లెఁ గడుకా. 131
- చ. ఇ ట్లున్న సమయంబున. 132
- మ. బరీషీతసీత మైనతత్కలశముకా భక్షింపఁగాఁ బోయి ని
శ్చల తేజంబున నుండుదీపవీరుల్ సంత్రీతి నీక్షింపుచుకా.

- నిలసన్నామసహస్రపాఠరవఃకుల్ వేదధ్వనుల్ విండు నే
నిలువక గాంచి మహీసురుల్ కుపితులై నిండించి దండింపఁగఁ. 133
- క. అచోచ్చులు మనీ చనిచని, యచ్చుగ బలికబళభక్తజాతురమతి నై
వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండఁగ, నచ్చటిబాలకులు గొంద ఊత్సుధ్ధతు లై. 134
- మ. కరుణాహీనత జాలఱుప్పొంగను గైకెల్లబ్బఁకుల్ సేయుదుకొ
మరలక బాఱుచుఁ గ్రమ్మఱు జనఁగ దుర్మార్గశ్రుచారుల్ ధను
ద్ధరపీరుల్ ననుఁ గాంచి శాతశరసంధానంబుఁ గావించి భీ
కరీలిలక బడసేసి రప్పడు కివాగారప్రదేశంబునక. 135
- వ. మహేశ్వరనివాసం బైనయప్పొంగుజ్జేత్రంబున గృష్ణచతుర్దశీప్రదోషపుణ్యకాలం
బున నిరశనత్వంబు నొంది విరూపాక్షుసాన్నిధ్యంబున దీపమాలికాలోకనం
బాచరింపుచు మృతిఁ బొందుటండేసి నికృష్టం బైనశ్వాసకళేబరంబు విడిచి దివ్య
దేహంబుఁ జాల్చి విమానారూఢుండ నై కొంతకాలంబు స్వర్గభోగంబు అనుభవించి
క్రమ్మఱు నిషేదదేశంబునకు రాజనై జన్మించితియిది నాపూర్వవృత్తాంతంబు నాకు
బ్రయపఱ్చివి గావున నీరహస్యంబు నీకుఁ చెలియ ననుగ్రహించితి. కుముద్వతి !
నీవును నప్పరమేశ్వరభజియింపు మద్దేవుండు మహానుభావుండు భక్తవత్సలుండు
పరమపురుషుండు భోగమోక్షప్రదుండు మృత్యుంజయుండు సర్వభూతదయాప
రుండు నీకు నివాపరసౌఖ్యంబు లొసంగు ననిచెప్పిన నాశ్చర్యంబునొంది క్రమ్మర
ప్రాణవల్లభుం గనుంగొని యక్కామిని యిట్లనియె. 136
- ఆ. భూవశేంద్ర నీకుఁ బూర్వజన్మజ్ఞాన, మెట్లు కలిగె ననిన నింతి కనియె
నభవదీపమాలికాలోకనంబున, జ్ఞానసిద్ధి నాకు సంభవించె. 137
- చ. పరకృతదీపమాలికలు బాగుగఁ జూచుటండేసి చయ్యునక
నిరుపమదివ్యబోధమహానీయుండ నైతి నికృష్టమైన కు
ర్మరతనువుం ద్యజించి నృపకుంజరదేహముఁ గంటిఁ గాన శం
కరునకు భక్తిపూర్వకముగా నొనరించితి దీపమాలికల్. 138
- క. అని నుడివిన నిజవల్లభుఁ, గనుంగొని యిట్లనియె నతనికాంతామణి యో
జననాథ శ్రీకౌలజ్ఞుండ, ననుపమముజ్ఞాని వగుట యంతయుఁ చెలిసెక. 139
- క. భూపాలక ! నీపూర్వనాపారణ్యుఁ చెలియఁ బలికినట్లుగఁ గృపతో
నాపూర్వజన్మవృత్తం, నీనట్లుఁ చెలియఁ బలుకు మేకొంతవఱగఁ. 140
- వ. అని యడిగిన కుముద్వతికిఁ దత్ప్రాణవల్లభుం డిట్లనియె. 141
- ఉ. ఓగజగామిని! వినవె యొప్పుగఁ బూర్వభవంబునందు ముక

- శ్రీగిరికూటమందు విహరింపింపు నీవు కపోతివై యదృ
చ్ఛాగతమాంసఖండము రయంబునఁ గొంచుఁ జనంగ నంతలో
డేగయు వచ్చె నొక్కటి కడిదిబలంబున నామిహరియై. 142
- క. రౌద్రాస్యం బగుదానిఁ జూచి నిధనత్రాసంబు సంధిల్లఁగా
ద్రుద్రాగారము చుట్టునుం దిరుగుచుకా గ్రోధంబుతో శ్వేన మ
ఱుద్రులై వెనువెంట నంటి తఱుముకా తోషించి హరిక శి
రాద్రి, స్వామినుతామసోహరు ధ్వజ స్తంభంబుపై వ్రాలినకా. 143
- క. శ్వేనం బశ్యంతకృపా, హీనత గణబుద్ధితోడ నేతెంచుచుఁ ద
త్ప్రాణము హరించి మగుడం, గా నరిగె నిదేచ్ఛమాంసఖండముఁ గొనుచుకా. 144
- క. పురహరమందిరవరగో, పురములనుఁ బ్రదక్షిణముగఁ బోవుటకతనకా
ధరణీకకన్య పగుచును, దరుణీ ! జనియించి తీవు తత్సకృతమునకా. 145
- క. పంకజముఖ ! నీ విఁక నహి, కంకణు జగదీశు విలకంఠ నుమేశుకా
శంకరు నాంధింపుము, సంకటము లణించి సకలసంపద లొనఁగుకా. 146
- ప. అని యివ్విధంబునఁ దనపూర్వజన్మవృత్తాంతం బెఱింగించిన విని యాశ్చర్యంబు
నొంది యామముద్వతి పరమానందంబున నిజసహాయం దైన దాశరాజున
కి ట్లనియె. 147
- క. నిలగ్రీవమహోత్సవార్చనముల న్నిత్యంబుఁ గావించుచుకా
గాలజ్ఞానముఁ గల్గియుండుదువు నీకం బెకా ఘనం దెవ్వఁ డీ
భూలోకంబున నట్లుకావున మనస్కూర్తికా దగకా వేడెదకా
హరికా నా కెఱింగింపఁగాఁ దగు భవిష్యజన్మవృత్తాంతముకా. 148
- ప. అనిన నమ్మానవతికి యారాజేంద్రుం డిట్లనియె. 149
- క. దేవీ ! నీమృదుభావలు, భావింప సుఖారసములు పరు లెవ్వారుకా
నీవలె నడుగ నేర్పరరు, భావిభవంబులను దెలియఁ బలికెద వినుమీ. 150
- తే. పద్మ కళనేత్రి యా గామిభవదు నందు, సింధురా జన ధాత్రిఁ బ్రసిద్ధిఁ గాంతు
స్మంజయేశ్వరపుత్రివై చెలఁగి నీవు, నన్ను బలిగాఁ గ్రహించెదు నన్నతముగ.
- క. అరయఁ దృతీయభవమున, సారాష్ట్రాధీశుఁ డనఁగ జనియింతు భువిం
గూరిమి గలింగ రాజకుమారిక కా నను వరించి మనియెను తరుణీ. 152
- క. ఒంధురచతుర్థభవమున, గాలభారవృథుని నన్ను ఘనమాగధివై
గంధగజయానశ్రీమయః సంధిలఁగఁ గూడె దీవు సరసతమీరకా. 153
- చ. ననజదళాక్షి పంచమధింబున నేను ననంతికాజు వై
జననము నొంది భాహుబలసంపదఁ బెంపు వహించియుండ నీ

వనుపమలీల భూనుతదకార్ణ మహిపతిహారి పు త్రివై
నను వరియింపఁగాఁ గల వనారతమోహపరీతచిత్త వై.

154

మ. మరలకొ పద్మభవంబునందు దగ బ్రహ్మోత్తరదేశంబునకొ
ధరణీనాథుఁడ నై జనించి చెలువందం ధాత్రిఁ బాలింపుదుకొ
దరుణీ నీవు యయాతివంశమునఁ గన్యారత్న మై పుట్టి ను
త్కరపద్మ గ్రహణం బొనర్పఁగల వత్సంతానురాగంబునకొ.

155

సీ. పద్మాక్షి వినుము సప్తమజ్జమున నేను బాండ్వరా జని ధాత్రిఁ బ్రబలుచుందుఁ
బద్ధివర్ణాభిఖ్యుఁ బరగి దానతాత్ర సాహస్పథే ర్యాదిసద్గుణముల
బద్ధ మిత్ర ప్రభ భాసిలంచుందు నై దర్శివై నీవు వన్నె కెక్కి
వసుమతి యనుపేర వర్ధిల్లి భోగసౌందర్యాతిశయములఁ దనరుచుందు
తే. వంత సకలార్థవిదులు దేశాధిపతులు, వచ్చియుందురు నీస్వయంవరమునకును
జెలుపుమీఱంగ దమయంతి నలునిమాడ్కి, ననువరింతువు రాజనందనుల విడిచి.

మహాస్రగధర.

అంతకొ గాంధారసాశ్వాద్యఖిలనృపతులుకొ మోహయు ల్పగధాంధ్రులొ
కుంతప్రాసాంకుశోద్యద్గురుతరకరులై ఘోరసంగ్రామకాంక్షం
బంతంబు ల్తీఱ భేరిపటుపటహాలసద్భాంకృతు ల్లిన్ను ముట్టకొ
దంతి ప్రాచ్యఖ్య నీనాతతి గొలువ మహోద్దాములై వత్తు రల్పకొ.

157

కా. చండాటోపతఁ జుట్టుముట్టిన పరత్నపాలురకొ దీప్తకొ
దండజ్యోత్ర విముక్తతివ్ర శరసంధానారూపం జేసి వే
దండస్యందనఘోటకాదుల మహోద్యద్దోర్బలస్ఫూర్తిచే
ఖండిభూతులఁ జేసి తెత్తు నిను ధక్కారావము ల్పొయిఁగకొ.

158

తే. అంత నగరంబునకు వచ్చి హర్ష మెసఁగ
త్రేమ శుభలగ్నమున నిన్నుఁ బెండ్లియాడి
యశ్వమేధాదియాగంబు లాచరించి
జాహ్నుల కిత్తు విత్త మపారముగను.

159

వ. ఇవిధంబున సకలప్రజానురంజనంబుగా బహువర్షంబులు రాజ్యంబుఁ బాలించి
యనంతరంబున నిజనందనునకుఁ బట్టంబు గట్టి తపోవనంబునకుం జని యెచ్చట
నగ స్తవ్యమహామునిం గాంచి వినయంబునం బ్రణమిల్లి యమృతహేతునివలన నాత్మ
విజ్ఞానంబు వడసి కొంతకాలంబునకు దేహంబులు విడచి పునరావృత్తిరహితం
బైన శివలోకంబున శివసాయుజ్యంబు నొంది యుండుదుము అటుమీదట

జన్మంబు లేదని భవిష్యత్కాలవృత్తాంతంబులు చెప్పిన విని యాకుముద్వతి మహా శృంగంబునొంది పరమేశ్వరప్రభావం బింత యొప్పునే యని యగ్గించి నిజవల్లభుం డైనదాశరాజం బూజించి యితండు సర్వజ్ఞుం డని తలంచి వెండియు నవ్వాన వతి యిట్లనియె.

160

క. శ్యానం బెక్కడ విమల, జ్ఞానంబు వహించి సకలసామ్రాజ్యంబుల్
దానొంది శివపదంబున, నానందముతో వనించు టద్భుత మరయన్.

161

వ. అని పలికి తదనంతరంబున నాదంపతులు మహాదేవుం డైన శ్రీవిరూపాక్షు నారా ధింపుచు ననేకసంవత్సరంబులు సౌఖ్యంబు లనుభవించి మఱియు సప్తజన్మంబులు రాజ్యంబు పాలించి యంత్యంబున శివసాయుజ్యంబు నొంది రని చెప్పి నూతుం డి ట్లనియె.

162

క. సదమల మగునీచరితము, జదివిన వ్రాసినను వినిన జనములు బహుసం
పద లనుభవించి కాంకర, పదమున వనియింతు రెపుడు భద్రాత్మకులై.

163

క. శివుఁడే దేవుఁడు జీవుఁడు, శివుఁడే బంధుఁడు గురుండు శివుఁడే పరుఁడు
శివుఁడే రక్షకుఁ డరయఁగ, శివుఁడే తారకుఁడు సకలజీవులకెల్లా.

164

ల. శివున కర్పితముగఁ జేసినధర్మంబు, స్నానదానయుగము జపము తపము
గొంచెమైన నదియు శోటికాతాధిక, గుణిత మగుచు మిగులఁ గోర్కు లాసఁగు.

ల. సిద్ధభక్తితోడ శివున కర్పించిన, పత్రపుష్పమాలఫలజలదు
లప్పమైన నదియు నల్పఫలం బిచ్చు, సంశయంబు వలదు సత్య మరయ.

166

క. తనమతునందు నుపార్జిత, ధనమందును గలుగుశ్రీతిఁ దనరఁగ శివపూ
జన మాచరించువారల, కనికము నిష్ఠారసిద్ధి యగు టబ్బురమే.

167

సీ. శంఖుఁ బూజించువాస్తంబు వాస్తంబులు శితికంఠకథ విన్న శృతులు శృతులు
శివవందనము చేయుకీర్తనంబు కీర్తనంబు ప్రమథేతు గీర్తించురసన రసన
చిత్రజారి భజించుచిత్తంబు చిత్తంబు దేవదేవు నెఱుంగు తెలివి తెలివి
భవునకు వలగొన్న పదములు పదములు ద్రిపురాంతకుని చూచుదృష్టి దృష్టి

తే. భూతనాథునిపైఁ గలబుద్ధి బుద్ధి, భర్గమహిమల నుడివినపలుకు పలుకు
విశ్వనాథుని దెలిపెడువిద్య విద్య, హరునియెడ భక్తిగలిగిననరుండు నరుండు.

చ. పురుషులు పండు లంగనలు పుల్కసహూణకరూశకాదినం

కరజనశీలవృత్తు లడుగన్ బనిలే దెవరైన పార్వతీ

శ్వరుభజనం బొనర్చిన నవారితసంస్కృతిబంధము కులై

దురితవిదూరులై ముదముతో ననియింతురు శంభునన్నిధిన్.

169

క. అని మనులకు నూతుం డి, ట్లను నీయర్థంబునకు మహాద్భుతము సనా
తన మగునొకయిహాసము, వినుపించెద వినుడు మీరు వీనులు దనియెన్. 170

చంద్ర సేనసుహారాజుచరిత్రము.

ఉ. సజ్జనసంక్రీతంబు బలికా సనపట్టణసన్నిభంబు సం
పజ్జలజేక్షణామణినివాసము శాత్రువరాడభేద్యమై
ముజ్జగమందుఁ బేరుగ సమున్నతగోపురభర్తహర్తృమై
యోజ్జయనీపురంబు దగ నొప్పుచు నుండు వసుంధరాస్థలిక. 171

ఉ. అనగరంబునందు గునుమాస్త్రుసమానుఁడు అబ్ధసప్తసం
తానుఁడు మార్జణాలయనిధానుఁడు శాత్రువహాహితమో
భానుఁడు భవ్యకాంతిహేమభానుఁడు దుష్కులుపాటవీబృహ
ద్భానుఁడు చంద్ర సేనుఁ డనుపార్థివుఁ డేలుచు నుండు నెప్పుడుక. 172

క. ఆభూపతి నిజరాష్ట్రము, వైభవమున నేలుచుండ వసుమతి గ్రహపీ
డాభీలమహోత్పాత, షోభంబులు లేకయుండె ముగ్ధిరలీలక. 173

ఉ. బంగరుకొండధైర్యమున భవ్యపయోధిగ భీరమందు సా
రంగధరుండురూపమున రాముఁడు బాహుబలంబునందుఁ జం
ద్రాంగదుఁ డంబికాధపదాంబుజనిశ్చలభక్తి నార రా
సింగము చంద్ర సేనవృషశేఖరుఁ బోల్పుఁగలేరు ధారుణిక. 174

తే. ఆనృపాలుండు సతత మభ్యాగతులకు, యోగులకు సిద్ధులకును వైరాగులకును
నరికులకును గోరినయర్థవితతి, నిండువేడుక నొసఁగుచు నుండునంత. 175

ఉ. సారవిధూతిలేపనము కారమృగాజనకాటిదండముం
గారుడలింగము నైఱయఁగా శివయోగికులావతంసుఁ డా
ధీరుఁడు మాణిభద్రుఁ డరుచెంచె మహేశ్వరపాదభక్తి యొ
ప్పారఁగఁ జంద్ర సేనజనపాలుని జూడ దయార్ద్రచిత్తుఁ డై. 176

మాణిభద్రుండు చంద్ర సేనసుహారాజునకు జింతామణి నిచ్చుట.

ఉ. వచ్చినయోగివర్యునకు వందనకృత్యము లాచరింపుచుక
మచ్చిక మాటలాడుచును మజ్జనభోజన పానశయ్యలక
హెచ్చుగ బ్రీతిసేయుచు నభీష్టగతిం దనరార నాత్మలో
మెచ్చి యొసంగె రాజున కమేయము నూత్నము దివ్యరత్నముక. 177

- తే. ఇట్లు శివసారిషదముఖ్యః డిద్ధయశుఁడు
మాణిభద్రుండు దీప్తహా మణియొసంగి
చంద్రసేననృపాలు హస్తంబు పట్టి
యిష్టసల్లాపములతోడ నిట్లు లగియె. 178
- క. సంతతము చాల్చు మిది య, త్యంతశుభంబులు నమేయధనము లొసంగుకీర్తి
మంతం బని యాన్యపునకు, జింతామణిమహిమ జెప్పి శివయోగి చనెన్. 179
- క. ఆరాజు ద్వివి మగుచిం, తారత్నము గళమనంగు ధరియించి మహా
దారుఁడు కౌస్తుభధరుఁ డగు, నారాయణునట్లు వెలిఁగె నరసుతుఁ డగుదున్. 180
- చ. రవినిభ మైనయమృహితరత్నము సోఁకినయంతమాత్రనే
ప్రవిమలకాంచనంబు అగుఁ బన్నుగ నీసకతామ్ర లోహలా
ప్తవము లటుండనిమ్ము మనిన త్రయలార తదీయసుప్రభా
లవపరిమిశ్రవస్తువులు లాలితహేమమయంబు లొఁ దగన్. 181
- ఆ. అన్యపాలచంద్రు నంతఃపురంబునఁ, గలుగునట్టి నేదికాకవాట
సాధకుడ్యభాండశయనాసనద్వార, చయములెల్ల హేమమయము లయ్యె. 182
- క. త్వేణాహారం డభవుఁడు, వ్యాళవిధూషణుఁడు నైనవరదునకు మహా
కాశేశ్వరునకును మహా, కాళికి నారాజు నేవఁ గావించు దగన్. 183
- ఉత్సాహ. చంద్ర కేళిశోల్లసత్ప్రసాదలబ్ధరాజ్యఁ డై
చంద్రసోదరీకటాక్షజాతభోగభాగ్యుఁ డై
చంద్రచంద్రికాపటిరసామ్యకీర్తి సాంద్రుఁ డై
చంద్రసేనుఁ డుర్వియేలె సమృదంబు వర్ధిలన్. 184
- ఉ. సాంద్రయశోవికాలుఁడును సత్యవిరాజితభారతీహరి
శృంగద్రుఁడు కార్తికేయవిభకౌర్యుఁడు మందరతుల్యధైర్యని
స్తంద్రుఁడు నైనయాన్యపతిసత్తమవైభవ మేమిచెప్పయ
తేంద్రమహేంద్రసంపదల కెక్కుడునై విలసిల్లు నెంతయున్. 185
- తే. ఇద్విధంబున సామ్రాజ్య మేలుచుండ, దేవలబ్ధానుభవ మని తెలియలేక
నతనివిభవంబు సర్వంబు నవహరింత, మని తలంచిరి యన్యదేశాధిపతులు. 186
- కా. సారాష్ట్రాంగకలింగవంగకురుసాంచాలాంధ్ర గాంధారసా
వీరావంతికరూశకేకయశకాళీరాదిభూపాలకు
వీర్రాగ్రేసరు లొక్కమొత్తమున పృథ్వీభాగ మట్లాడఁగాఁ
దా రేతెంచిరి చంద్రసేనవిజయార్థం బుద్ధతాటోపులై. 187

- చ. ధరణితలంబు గ్రక్కదలఁ దారలు డుల్లఁ జమాపరాగ మం
బరమణిగప్ప భూమిధరపత్తి చలింప దిశామతంగ
జోత్కరములు మ్రొగ్గ నప్పుడు గదాఘనలతురికానికాధను
శ్వరధరులై తదీయు అగునైవ్యపతు ల్చనుడెంచి రుద్ధతిక్. 188
- వ. ఇట్లు వచ్చి. 189
- క. కట్టల్క నమ్మహీశులు, ముట్టడి గావిత మొక్కమొగి నుజ్జయిసి
పట్టణమాన కని నేనల, దిట్టమాగాఁ బనిచి రపుడు ధీరోద్ధతులై. 190
- క. అత్తటి నాజనపతి యీ, వృత్తాంతము విని పురంబువెలుపలఁ బరభూ
భృతులు చేరుట కెంతయు, జిత్తంబున భయము దోషఁ జింతిలుచుండెక్. 191
- ఉ. ఈనరనాథయూధపు లనేకులు వీరలతోడ సంగరం
బే నొనరింపఁజాలఁ బరమేశ్వరుడే యిఁక నాకు ది క్కటం
చానగరంబువాఁకిట మహారథుల న్నియమించి యుంతలుక్
నూనశరాఁకిక్ శరణుజొచ్చె దృఢీకృతచిత్తవృత్తియై. 192
- చ. కమలభవుండు సారథిగఁ గర్బురకైలము కాయకంబుగా
క్షమ యరదంబుగాఁ దరణిచం ద్రులు చక్రయుగంబుఁ గాఁగ వే
దములు తురంగమంబులుగ పానవైరిశరంబుఁగా భుజం
గమపతి మార్పిగాఁ దగుమృగాంకధయం ద్రిపురారి గొల్చెదక్. 193
- వ. అని నిశ్చయించి. 194
- క. కూలాయధుఁ డైనమహా, కాశేశ్వరుగుడికిఁ జేరి ఘనమతి నభిషే
కాలంకారక్రియలను, మాలూర దళార్చనము అమర్చును భక్తిక్. 195
- చ. మఱియు సుగంధధూపములు మానితగోఘృతదీపమాలికల్
సురుచిరభక్ష్యభోజ్యములు చోవ్యఫలాద్యమృతోపహరముల్
నిరుపమమం త్రపుష్పము అనేకము లైన ప్రదక్షిణంబులుక్
గురుతరవందనంబులును గోరి యొనర్చును జంద్రమాళిక్. 196
- వ. మఱియు నమ్మహీనాథుండు నిజమం త్రిపుగోహితసామంతవిద్యజ్జనభూసురపరివృ
తుండైమహోత్సవంబుగా శివపూజనంబులు నేయిరపుచుండ నద్దేవతాలయంబు నిరం

* నహారాత్రంబు అనన్యమానముండయి శివారాధనానందభరితుండయి యుండు నట్టిసమయంబున.

క. ఆపురి గాఁపురముండిన, గోపవధూవిధవ యొకతె గొడుగును మేధా
టోపునిఁ బంచాబ్దంబుల, పాపని దయ నెత్తికొనుచుఁ బ్రముదితమతియై.

తర బ్రహ్మహోషంబులును, భేరీభాంకరణంబులును, శంఖకాహళి ఘంటాఘణఘణా
తామరంబులును, బహువిధవృదంగడమరుడిండిమనాగస్వరపటహ వేణువీణాదిహృ
ద్యవాద్యంబులును, నర్తకధిమిధిమిధ్వానంబులును, గాయక గానరనంబులును, స్తోత్ర
పాఠకవిరావంబులును గలిగి పారజనసంకులంబై కృష్ణగురుగుగ్గులుదశాంగాదివా
సితంబును, గర్భాపరసిరాజనాలంకృతంబునునై భామరంబై యుండె నివ్వధంబున
నమ్మహాదేవునకు మహోత్సవంబుఁ గావింపుచు మహీనాథుండు నిరశనవ్రతుండును,
నిశ్చలభక్తియుక్తుండును, దృఢమనస్కుండును, గించిదున్న లితలోచనుండును,
దదేకనిస్థాగర్హితుండును నై యదేవదేవు నిట్లని స్తుతియించె.

197

చ. జయజయ పార్వతీరమణ! చంద్రకళాధర! శిలకంధరా!

జయజయ ఫాలలోచన! గజాసురభంజన! మానిరంజనా!

జయజయ భద్రకేశన! భుజంగవిధూషణ! భక్తహోషణా!

జయజయ హనుదేవ! దనుజాంతక సాయక! లోకనాయకా!

198

వ. అమ్మహాదేవుడేవాలయంబులోపలికిం జని యం దొక్కచోట.

తే. నిలిచి యాదేవదేవుని శిలకంఠ, భక్తనత్పలుఁ బార్వతీ ప్రాణనాథు

శ్రీమహాకాళదేవునిఁ జేరి భక్తిఁ, బూజ కావించుధాత్రిశుఁ బొంది చూచి.

వ. అప్పు డవ్వలనవల్లవాధరి మఱియు నారాజమూర్ధన్యుండు ధన్యుండయి యధరాధర
ధన్వర్ధరు నీశ్వరు వివిధోపాయంబుల ధ్యానంబున నారాధనంబు నేయు తద్విధా
నంబు సర్వంబునుం గనుంగొని మనంబున బెనంగొనుసంతసంబున నచ్చటిముక్తం
టికి మొక్కి యక్కొడుకుం దానును నిజశిఖిరంబునకుం జనుడెంచి యుండునంత.

క. అగోపస్త్రీసుతుఁ డను, రాగంబున భక్తితోడ రాజేంద్రుఁడు త

దోభిగివిధూషణుపూజలు, బాగుగఁ జేయుటలు చూచి భావములోనక.

క. పలుమఱుఁ దద్విధమంతయుఁ, దలఁచుచు నబ్బలకుండు దాత్పర్యమునం

బణపుగఁ బువ్వులుఁ బ్రయోగఁ, జేలువుగ నవియెల్లఁ దెచ్చి శివుఁ బూజింపక.

వ. ఇట్లు తనకు మనోహరంబు అయినపల్లె పుష్పంబులు దెచ్చుకొని భుక్తిముక్తి
ప్రదాయకం బగుశివపూజ నేయ నుద్యోగించి.

చ. తడయ కపుడు వాడు దనయింటిచేరువ, నున్న పాడుగుడిసె నూడ్చి యలికి

యందులోన హృద్య మగునొకశిలఁ దెచ్చి, దివ్యలింగముగఁ బ్రతిష్ఠచేసి.

అ. అపుడు వేడ్కతోడ నభిషేక మొనరించి, విస్త్రుధూషణములు వరుస గంధ

మక్షతలు నొసంగినట్టివాడై పత్ర, పుష్పములను బొసఁగఁ బూజనెసి.

వ. ధూపదీపనైవేద్యతాంబూలారు లాత్మఁ గల్పించి సమర్పించినవాడయి యుప్పుడు.

- సీ. భువనంబులకు నుపద్రవముఁ గావించిన హోహలంబెల్ల నాహరించి
లోకభయంకరాలోకనంబులు గల్గుత్తిపురదానవుల నిర్జించి మించి
యమరకంటకు లైనయంధకాసురగజాసురులను ఖండించి మరలఁ బ్రోచి
తాపసాసీకసంత్రాణనార్థంబుగా వ్యాఘ్రాసురద్వంస మాచరించి
- తే. యఖిలజగములఁ బ్రోచునయ్యవ్వుమూర్తి, చారుతరమూర్తి గీర్వాణచక్రవర్తి
దుర్బదాహితకోటులఁ దొలగఁ ద్రోసి, చిరకృపాదృష్టి మచ్చు రక్షించుఁగాత. 199
- క. పురహర భవహర గిరిశ, స్వరహర మృత్యుహర శైలజావర శంభో
హరహర యనుచును బలుమఱు, నరనాథుఁడు సన్నుతించె నరవాహసఖుల. 200
- క. అని మఱియును బహువిధముల, వినుతులు గావింపుచును బవిత్రచరిత్రుం
డనఘుఁడు ధరణీకాంతుం, డనయముఁ జింతింపుచుండె హరుపాదములకా. 201
- క. అచ్చటివేడుకఁ జూడఁగ, విచ్చలవిడిగాఁగ వీధివీధులవెంటకా
వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండిరి, యచ్చుగ నాబాలవృద్ధ మప్సరిజనముల్. 202
- ఉ. అంతటఁ బంచహోయనవయస్కుని బాలకు నెత్తికొంచు న
క్కంతువిరోధిఁ జూడఁగ నొకానొకవిప్రియగోపకాంత యా
చెంత వసించి యచ్చటివిశేషములకా బరికించి ధారణీ
కాంతుఁడు చేయుపూజఁ గని క్రమ్మఱ నేఁగఁ గుటీరవాటికికా. 203
- వ. అని చెప్పి మాతం డిట్లనియె. 204

గోపబాలునిచరిత్రము.

- సీ. వినుఁడు సంయములార విస్తయానహ మైనయొకవార్త వినిపింతుఁ బ్రకటలీల
నావల్లవాంగన కాత్త సంభవుఁ డైనబాలకుం డారాజు భవునిపూజ
సేయ యథాక్రమసితులు దప్పకయుండ భావించి చూచి యేర్పడ గ్రహించి
తనకుటీరంబుముందట నుండు నొకసూన్యదేశంబునందు శుద్ధిగననొర్చి
- తే. యచ్చటిలిలఁ జెచ్చి శివలింగమనుచు భక్తి, యమర గృత్రిమగంధాక్షతములంపత్ర
పుష్పఫలములు నైవేద్యములు నొసంగి, చిత్త మలరంగ శివపూజ సేయుచుండె.
- తోట. నగపతిముందట నాట్యముఁ ద్రొక్కుకా, గగనశిరోజుని గానము సేయుకా
భగవంతునిపదభజన మొనర్చుకా, జగదీశ్వరును స్వముఁ బఠించుకా. 206
- వ. ఇవ్విధంబున నాగోపబాలకుండు బాలక్రీడావినోదంబున నానృపాలుం డాచరిం
చువిధంబున దానును శివార్చనంబు సేయుదు నని సంకల్పించి యాకృతకలింగంబు
నకు యదేశోపచారవిధులును నమస్కారంబులుం జేయుచు గొంతప్రాద్దు గడపి
భోజనవాంఛానిరతుండయి నిశ్చలభావంబునఁ బరమేశ్వరధ్యానంబు సేయుచు

- నిమిలితలోచనుండును బద్ధాంజలిపుటుండును ననన్యమనస్కుండు నగుచు న
మాధినిస్థాతిశయంబున స్థాణురూపంబున నుండునంత. 207
- సీ. ఆబాలకునితల్లి యరుదెంచి మమతచే భుజియింప రమ్మని పుత్తుని బిలువ
మునిపోల్కి నున్న యాముద్దులపాపని పలుమాటుఁ జీరినఁ బలుకకున్న
డగర నేతెంచి తాడనంబులుసేయ స్థాణువుపగిది నిశ్చలతనుండ
నతినిమ్మతో కుల నదలించి బెడరించి కోపంబు దీపింప గోపికయును
తే. మారుమాటాడకున్న కుమారు దిట్టి, కొట్టి చాలించి యచ్చటఁ దిట్టమైన
పూజయంతయు జెరిచి దుర్బుద్ధి యగుచు, దూరమాగ నశ్చలింగంబుఁ బాఱవై చె. 209
- క. కొంతవడికి నాచాలకుఁ, డెంత యుఁ గనుదెఱచి చూచి యిదియేమియొకో
వింత యటంచును మదిలోఁ, జింతింపును రోదనంబు సేయఁ దొడంగె. 209
- ప. ఇన్విధంబున నాగోపబాలకుండు కొంతప్రాద్దునకు విగతకోకుం డై యిక్కార్కంబు
మదీయజనసకృతంబు గావలయు నని మనంబున నిశ్చయించి తద్దోషపరిహారార్థంబు
గా నప్పరమేశ్వరుని ధ్యానం బొనరింపుచు నిట్లని మ్రొతియించె. 210
- క. పరమేశ్వర శివ శంకర, కరుణాకర నీలకంఠ గజచర్మధరా
గిరిపుత్రికామనోహర, పురహర ననుఁ బ్రోవు మఖిలభూతేశరణ్యా. 211
- మ. త్రకోకిల. తాను జేసినశంభుపూజ యుదగ్రమై తమతల్లి య
జ్ఞానియై పడఁద్రోచిపోయెను శంకరా ననుఁ గావు మో
దీనరక్షక భక్తవత్సల దేవదేవ దయానిధి
హానిసన్నత యంచు నేడ్చుచు మై యెఱుంగక మూర్ఖిలె. 212
- ఆ. అంత బాలకుండు నవనిపైఁ బడినుండి, బుద్ధి దెలిసి కొంతప్రాద్దునకును
మార్చఁదేరి లేచి ముందట కొక్కదే, వాలయంబు గాంచె నమృతముగ. 213
- ఉ. శ్రీరమణీయ ముజ్జ్వలించి త్రమణీవిలసద్ధిరణ్య
ద్వారకవాటలోరణము వజ్రవిదూరజమాక్షిప్తభా
పూరితవేదికాస్థలము భూరితరస్పటికాభిరామసౌ
ధోదనవీనహేమకలశోన్నత మైనశివాలయంబునక. 214
- తే. దివ్యచింతామణిప్రభాదీవ్యమాన, భద్రవీరంబునందుఁ బ్రభాతకాల
భాసుకోటి ప్రకాశమై పరంగునట్టి, భవ్యలింగంబుఁ గాంచె నాబాలకుండు. 215
- ప. కనుంగొని తదీయమహాప్రభావంబునకు వెఱుగుపడి విస్మితస్వాంతుండును బుల
కాంతురితగా త్రుండును హర్షాశ్రుమిలితనేత్రుండును నై గద్గదస్వరంబున నిట్ల
ని మ్రొతియించె. 216

సీ. జయభక్తసముదాయ సంరక్షణోపాయ జయకాలకూటభక్షణవిసోద
జయవిష్ణుకాండకాంచనశైలకోదండ జయపద్మజాండభాస్వత్ప్రచండ
జయశైలజాచిత్రజలజాతలోలంబజయరక్షితాపన్నజనకదంబ
జయజహ్నుకన్యకాజలనీక్తవరజూట జయజయనాల్లకసఖికిరీట
తే. జయరజితభూధరాంచితస్థలనివాస, జయవృషతురంగ రాజీవశరవిభంగ
జయకృతాంతకమృత్యుభంజనవిలాస, జయకృపాపాంగ ధవళాంగ శంఖలింగ.

శా. స్వామీ నీదుమహత్వము దైలియంగా శక్తుండ నేగాను వి
ద్యోమూఢుండను గోపబాలకుండ వీతప్రజ్ఞాడక దేవ నీ
సామర్థ్యంబు విరించిముఖ్యవిబుధు ల్పర్చింపఁగాలేదు లీ
లామూర్తిం బ్రభవించు టద్భుతము నలగ్నీవవిశ్వేశ్వరా. 218

క. మాతల్లి నినుఁ ద్రిలోక, భ్యాతునిఁగాఁ చెలియలేక కఠినాత్మకయై
వీతప్రజ్ఞతఁ జేసిన, పాతకములు పరిహరించు పరమాత్మ శివా. 219

వ. అని యివ్వధంబున బహుప్రకారంబుల వినుతులు నేయుచున్న సమయంబున. 220

తే. సరసతరపద్మబిదివాసంగమంబు, నేని తద్దోషపరిహరసిద్ధికోటకు
స్నానమొనరింపఁగాఁబోవుచందమునను, పశ్చిమాంబుధిలోఁ గ్రుంకెభానుఁడవుడు.

వ. అసమయంబున గోపబాలకుండు భోజనేచ్ఛావिरహితుండై యమృతాప్రదోషకా
లంబున మహాదేవుపూజనంబు గావించి యత్యున్నతకరం బయినయావృత్తాంతంబు
తమతల్లికిం చెలియ బలుకవలయు నని మనంబున నిశ్చయించి యతిత్వరీతంబుగా
నిజగృహంబునకు జనుచెంచె నంత. 222

క. నవరత్నహేమమయమై, యవిరళధనధాన్యయుక్తమై సాంబసదా
శివుకృపచే నాగోపీ, భవనము వెలసెను గుచేరభవనముమాడ్కిక. 223

క. రయమునఁ జని నిజమందిర, శయనసలముననుఁ జేరి జననీ లెమ్మా
జయమా శుభంబులు వెలయఁగ, దయతో నీశ్వరుఁ డొసంగెఁ దగువిభవంబుల్.

క. అని నిదురలేసి చెప్పిన, జననియు నిజమందిరంబు శయ్యాతలమం
గనుఁగొనఁగ రత్నకీలిత, కనకమయం బగుటఁజేసి కడువెఱుఁగండెక. 225

తే. మణివిభూషిత మగునిజతనువుఁ జూచి, మహితధనరాశిచే నొప్పు గృహముఁ జూచి
స్వర్ణమణిదీప్తమైన ఖట్వంబుఁజూచి, యిది యపూర్వం బటంచు నెమ్మది దలంచె.

వ. ఆప్పడు. 227

శా. మాతం దోడ్కొనివచ్చి తత్సుతుఁడు శుంభర్షత్తు సౌధంబుపైఁ
జేతస్తోషదమై సువర్ణకలశశ్రీమంతమై కాంతమై

- శీతాహార్యసమున్నతం బగుచు లక్ష్మీమందిరం బైనయా
భూలేళాలయ మొప్పజూచె నచటక బూర్ణప్రమోదంబునకా. 228
- క. గోపికయు వెఱఁగునొందు, భూపాలునికడకుఁజేరి పురహరభవన
వ్యాపారము నిజనయా, లాపంబులు విన్నవించె లాలితఫణితికా. 229
- సీ. అవార్త విన్నంత యాశ్చర్యమునుజేంది శంభుపూజామహోత్సవము విడిచి
శీఘ్రంబుగాఁ జంద్ర సేనమహారాజు పరివారసహితుడై యరుగుదెంచి
దివ్యమాణిక్యదేదీప్యమానం బైన యంబికారమణుడేవాలయంబు
నందఁ గాంచనమయం బగురత్న వేదికాస్థలమునఁ బీఠమధ్యమున వెలసి
తే. బాలభానుస్ఫురత్కాంతి పరిధవిల్ల, నఖిలజనచిత్తలోచనాహ్లాద మగుచుఁ
బూర్ణవిభవాభిరామ మపూర్వమైన, కనకమణిమయదివ్యలింగంబుఁ గాంచె. 230
- క. దానిని పొరులందఱు, మానుగఁ జనుదెంచి హర్షమగ్నత్వమై
యానూతనశివలింగము, నానికి వీక్షించి రద్భుతాదృతమత్తులై. 231
- తే. ఇల్లు వీక్షించి సాష్టాంగ మెరఁగి భక్తి, పూర్వకంబుగ నభిషేకములను బిల్వ
పూజనంబులు కీర్తనంబులునుజేయు, చుండిరారేయి భూపాలయుక్తమాగను. 232
- వ. ఇవిధంబున నితరవ్యాపారంబులు మాని పారజనపరివారసమేతంబుగా నమ్మహీ
వల్లభుండు స్రవ్యాప్టేంతరంగుడై భుజంగాభరణం బైన యమ్మహాలింగంబునకుఁ
బూజామహోత్సవంబు సలుపుచుండె నంత. 233
- క. అనరపతికిని దత్తర, భూనాయకులకును సంధిఁ బొసఁగించుటకై
తా నరుగుదెంచెనో యన, భానుండు దోతెంచె నపుడు బ్రాగ్భాగమునకా. 234
- ఉ. కూరిమి చంద్ర సేననృపకుంజరుపట్టణమందు నొక్కయా
భీరకుమారుఁ డాటలకు భీమసమర్చనఁ జేయుచుండ ని
ష్కారణలీలఁ గన్పడియె శంకరుమందిర మంచు నానృపుల్
జారులు దెల్పఁగా విని భృశంబుగ విస్తయమంది రందఱుకా. 245
- ఉ. ఈవిభుసంగరంబున జయింపఁగరారు మహానుభావుఁడుకా
దైవబలాభిరాముండును దారయశుం డని నిశ్చితాత్ములై
యావనుధేశులందఱు రహస్యమునకా గుమిగూడి వీనితో
నేవిధివైన నిష్ఠమతి నేర్పడ నుండుద మంచు నెంచుచుకా. 236
- క. ధీరుల నతిగంభీరుల, సారవయానయనచోచిచారులను మహా
దారులఁ జారులఁ గనుఁగొని, యారాజకుమారు లిట్లు లని రతిమైత్రికా. 237
- క. శ్రీహరుండు సాక్షిగను నూ,వాహనములు నాయుధములు వర్జించి మహా
స్నేహమున భవత్పరికికా, సాహసకృత్యములు మాని చనుదెంతు మొగికా. 238

క. ఈవృత్తాంతము మీ రా, భూవిభునకుఁ జెప్పి రండు పొం డని పనుపం
గా వచ్చి రపుడు చారులు, వేవేగమె చంద్ర సేనవిభుసన్నిధికిఁ. 239

ఉ. వచ్చి నృపాలచంద్రునకు వందనకృత్యము లాచరింపుముకా
వచ్చి కఁ జారు లిట్లనిరి మానవనాయక యుద్ధకాంక్షులై
వచ్చినరాజవర్యులు శివాలయగోపకదర్శనార్థమై
వచ్చినవారు వాఁకిటికి వారలవాక్యము లాదరింపుఁడి. 240

క. శ్రీహరుఁడు సాక్షిగను మా,వాహనములు నానుధములు వర్జించి మహా
సేనీహమున భవత్పురికికా, సాహసకృత్యములు మాని చనుచెందు మొగిక్. 241

క. అని చారముఖంబున నుడివినవృషవచనముల కలరి విభుఁ డత్రిమై త్రికా
జనపతుల వేగ రమ్మని, తనభృత్యులఁ బంపె నతిముదంబు సెలంగక. 242

క. ఆదూతవరులు చని యపు, డాదేశాధీశ్వరులకు ననుమతి యొసంగక
మోదంబునఁ జనుచెందిరి, నాదరతను చంద్ర సేనుసన్నిధి కరయజ్ఞ. 243

ప. ఇట్లు పురంబులోనికిఁ జనుచెంచిన యారాజసత్తములకు నత్యంతవినయంబునం
జంద్ర సేనమహీనాథుం డెవ్వొని వందనాలింగనాదిసత్కారంబుల వారల
నాదరించి లోడ్కొని తెచ్చి వారలుం డానును నత్యంతమిత్రభావంబు మెఱయ
హేమరత్నమయం బైన నూతనశివాలయంబునకు వచ్చి యమ్మహాదేవుదర్శనంబు
గావించి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యందఱు సభా స్తరణంబుల
సుఖాసీనులై మృదుమధురసల్లాపంబు లొనర్చుచుఁ బరమానందంబున సుఖిన్పత్తి
నుండి రంత. 244

క. ఆభూమిశ్వరు లపు డా, యాభీరకుమారు గుణగణాలంకారుం
బ్రాభవరేఖాకారున్, శోభితశంకరవిచారుఁ జావీరి ప్రీతిన్. 245

కా.వాత్సల్యంబున బాలకుం బిలిచి సంభావించి యాభూపతుల్
సోవ్యత్సంగంబుల నుంచి తద్గుణగణోద్యోగప్రచారంబులం
దత్తామృత్యుమూఁ దన్ననోద్యుధతయుక దర్శించి యూహించి య
త్వత్సహంబున నిచ్చి రప్పుడు ప్రభాయుక్తార్థభూషావశుల్. 246

ఉ. కొందఱు ఘోటకంబులను గొందఱు భద్రగజోత్కరంబులకా
గొందఱు చామరంబులను గొందఱు భిష్యునితాతపత్రముల్
గొందఱు భేరికాదులను గొందఱు రత్నకిరీటకేతువుల్
గొందఱు రాంకవంబులను గోపకుమారున కిచ్చి రాన్యపుల్. 247

ప. సుతీయాను. 248

క. గోపతి విభవము మెఱయఁగ, గోపకులంబునకు నెల్ల గురుఁడగు నంచుక
గోపాధ్యక్షుని జేసిరి, గోపార్థకు నచటఁ గలుగుగోత్రాధిపతుల్. 249

మానుమంతుఁడు రాజులకుఁ బ్రత్యక్షంబై గోవబాలునికథఁ జెప్పట.

కా. అంతక సర్వధరాధినాథులు ప్రమాదాయత్తులై చూడ శ్రీ
మంతుం డుజ్జ్వలకీర్తిమంతుఁడతిథిమంతుండు దైతేయదు
ద్ధాంతుం డంచితరామనామజపమంత్రధ్యానసంతోషిత
స్వాంతుం డాహనుమంతుఁడయ్యెడను సాక్షాత్కారుఁడయ్యెక గృహక. 250

క. క్షీత్యధినాయకు లందఱు, నత్యుజ్జ్వలతేజః దైనహనుమంతునకుక
బ్రత్యుత్తానము మొదలుగ, శ్రుత్యుపచారము లొనర్చి శోభిల్లి లోగిక. 251

క. అక్షీతిపులమధ్యంబున, నక్షసురదమనుఁడైనయనిలజః డొప్పెక
నక్షత్రమండలంబున, నక్షత్రేశ్వరునికరణి నభినుతుఁడగుచుక. 252

ప. ఇట్లు రాజసభామధ్యంబున గూర్చుండి యమృతమందనుండు గోపకుమారునదై
శించి యమృతహీనాథులతో నిట్లనియె. 253

క. ఈవల్లనబాలుఁడు ధర, జైవాత్మకుఁడై యశోవికాలుం డగుచుక
బావనచరితుం డగుచును, శ్రీవెలయఁగ బేరు గాంచు శ్రీకరుఁ డనఁగక 25

అ. శ్రీఅరయ నితనికులజః డప్తమపురుషుండు, నందుఁ డన, జనించునందనుండు
నతఁడు గోపకులకు నధినాథుఁడగుచును, ధారుణీతలమున బేరు వెలయు. 255

కా. అనందుం డతిధార్మికాగ్రణి సమస్తాభీరనాథుండునా
దానక్షాత్రపరుండునా దగి యశోదాభర్తయై యుండఁ ద
త్సూనుత్వంబున బాలకేళి విహరించుం దన్నివాసంబునక
శ్రీనారాయణుఁ డార్తరక్షకుఁడు శ్రీకృష్ణావతారంబునక. 256

క. ఉభయత్రయోదశులయం, దిభచర్తాంబరునిపూజ లెడపడకుండక
శుభమతి జేసినవరులకు, విభవంబులు చెందు లోకవిఖ్యాతముగక. 257

చ. ప్రవిమలకృష్ణపక్షమున భద్రకరంబు శనిత్రయోదశి
దివసముగాన నందు గుమరిక శివపూజన మాచరించుమా
నవులు మహేశునత్కరుణ నాగతురంగరథాధిరాజ్యవై
భవములు చెంది యుందురు నృపాలకులార భజింపుఁ డీశ్వరుక. 258

క. ఈగోపకుమారుని కీ, యోగము చేహరు శనిత్రయోదశి యగుటక
శ్రీగౌరీకార్చనమున, వేగమె సమకూరె భవ్యవిభవస్ఫూర్తిల్. 259

- క. అని పలికి గోపబాలున, కనుపమశివమంత్రములు శివాచారవిధుల్
పనుపడ నుపదేశించియు, హనుమంతుఁడు చనియె నప్పు డంతర్హితుఁడై. 260
- ఆ. చంద్రక్షిప్తి యైనచంద్ర సేనమహిసాలుఁ, డఖిలభూపతులకు హర్ష మొదవ
భూషణాదికముల బూజించి పనిచెను, మగువ వారివారివగరములకు. 261
- వ. తదనంతరంబున నాచంద్ర సేనమహిసాలుండును శ్రీకరుండును మహేశారాధన
తత్పరులై యనేకవర్షంబులు భూలోకమున నపరిమితసామ్రాజ్యభోగములనుభవించి
యంత్యును సిద్ధగంధర్వవిద్యాధరజేగీయమానులై శివలోకమునకుం జని తత్సా
యుజ్యును నొంది రని చెప్పి నూతుం డిటనియె. 262
- ఉ. హనివరేణ్యులార మతిమంతులు శాంతులు దాంతు లైనను
స్తానవు లెవ్వరేని నియమంబున కైవకథాసుధాపయః
స్థేనము శ్రీనిధానమును వేదసమానము నైనయాయుపా
ఖ్యానము విన్నవారలకుఁ గల్గుఁ జిరాయువు భోగమోక్షముల్. 263
- క. అని చెప్పినయానూతుం, గనుఁగొని యిట్లునిరి శౌనకప్రమాఖమునుల్
ఘనమతి వగునివలనను, వినఁగంటిమి కైవకధలు విన్నయపదముల్. 264
- ఆ. అమృత మారగింప నరుచి లేనట్లు శ్రీ, సాంబశివునికథలు సంతతమును
వినఁగవినఁ మాకుఁ దనివి లే దెంతయుఁ, చెలియఁ బలుకుమయ్య తేటపడఁగ. 265
- వ. అనిన నూతుం డిటనియె. 266
- ఉ. తాపసులార మీరు కడుధన్యులు విశ్రుతు లెవ్వరేనియుఁ
మీపగిదిక్ సదాశివసమృద్ధకథల్ పలుమారు వేడఁగా
నోపరు ఘాలనేత్రుఁడు మహాత్మకురంగుఁడు భక్తలోకసం
తాపహరుండు శంకరుఁ డుదారుఁడు పూజ్య ముజ్జగంబులక. 267
- క. తరమే ప్రదోషమహిమల, నెఱిఁగింపఁగ నెవ్వఁ డోపు నింద్రాడినురుల్
పరమేశ్వరు సేవించురు, నిరతము దత్సమయమునను నిశ్చలమతులై. 268
- చ. భవభయరోగతాపబహుపాపనితాంతవివజ్ఞామహా
ర్ణవవినిమగ్నమర్త్యులకు నావ గదా పరమేశ్వరుండు నా
శివుభజనంబు నిశ్చలత చేయుమహాత్ములు ఘోరకాత్రవా
హవఫణిశైలమధ్యగతు లయ్యును బాధలఁ జెంద రన్నఁడుక. 269
- క. ఈయరమునకు నొకకథ, పాయక వినుపింతు నదియుఁ బాపవినాశం
బ్రాయుష్కర మారోగ్యము, శ్రేయస్కర మగుచు నుండు సిద్ధం బరయక. 270

సత్యమహారాజకథ.

- చ. సరసవిదర్భదేశమున సత్యరథం డనుభూషరుండు భా
సురతరధర్మశీలుఁడు యశోధనుఁ డాశ్రితరంజనుండు నై
నిరతము ధారుణీతలము నీతిపథంబున నేలుచుండఁగా
నరిగె ననేకవత్సరము లానరపాలునకుఁ సుఖంబుగఁజ్ఞ. 271
- ఉ. అంత కృతాంతతుల్యులు మహాబలవంతులు దుర్మదాంధు ల
త్రాంతజయాభిలాషులు సనైన్యులునై చనుదెంచి శత్రుభూ
కాంతవరు బ్విదర్భకటకంబునఁ దన్నగరంబుచుట్టు న
త్యంతపరాక్రమంబు వెలయ న్విడియించిరి సర్వసేనలఁజ్ఞ. 272
- క. అసత్యరథుఁడు నిజసే, నాసహితముగాఁగ నరిగి నానారిపువి
త్రాసనుఁ డగుదుర్మణు, తో సంగర మపు డొనర్చెదోర్బల మెనఁగఁజ్ఞ. 273
- క. సింధురవాజిస్యందన, బంధురనైన్యద్వయంబు పాతాళమునఁ
గంధర్వపన్నగులక్రియ, సుంధిల నని సేసి రపుడు శౌర్యం బెనఁగఁజ్ఞ. 274
- క. అసంకులసమరంబున, నాసత్యరథుండు నిహతుఁ డయి యుండ మహా
త్రాసమున గదనరంగము, బాసి పరాభవము నొంది పరచెం బలముజ్ఞ. 275
- వ. అసమయమున దుర్మణ ప్రధాన ప్రమాఖు లావిదర్భనగరం బాక్రమించి చొ
చ్చిన యవసరమున యప్పురము ప్రణవ్రాజకమను ప్రక్షోభితబాలవృద్ధజనమును
ప్రధావితపారలోకమను ప్రభూతకోలాహలంబునై యుండె నంత. 276
- మ. అరిహిరుల్ పురిలోనఁ జొచ్చినఁ దదీయారావ మాల్పించి యా
ధరణీపాలునిపత్ని పూర్వమున నంతర్వత్తియై యుండి త
న్నరు లెవ్వార లెఱుంగుండ నతిమా త్రోద్ధీతయై యంత
త్వరయానంబున నేఁగె బక్ష్మిమహారితార్థమార్గంబునఁజ్ఞ. 277
- తే. ఇట్లు కాంతారపథమున నేఁగి యేఁగి, యచట నొక్కసరోవరం బమరఁ గాంచి
తత్తటంబున నుండుశీతలవటంబు, క్రింద నిలిచె శ్రమంబులు డిండుపడఁగ. 278
- తే. తరుణి యవ్వేళ శుభమాహూర్తంబునందు
లలితసామ్రాజ్యలక్షణలక్ష్మీతాంగు
నొక్కసుతుఁ గాంచి యచ్చోట నునిచి చనియె
సలిలపానాభిక్రాంక్షఁ గాసారమునకు. 289
- క. ఆహ్లాదిత పిపాసాతీశ, యమ్మనఁ జని నీరు ద్రావ నపు డొకకుంభీ
ర మ్మేగు దెంచి పట్టిస్త్రా, దమ్మన దిగ మ్రింగె నపుడు ధరణీశసతిజ్ఞ. 280

సీ. అంత నాబాలకుం డభ్యుదితుం డైనభాస్కరుం డన మహా శ్రభ నెలుంగ
తుట్టిపాసార్తుడై సుక్తి భూతలమాన వసియించి రోదనధ్వని చెలంగ
నేడ్చుచు బిత్తమాత్మహీనుడై యున్నచో నానలంబునకు భిక్షార్థి యగుచు
నును యనబరగిన యొకవిప్ర భామిని యేకహాయననుతు నెత్తుకొనుచు
తే. నిరత మూరూరు దిరుగుచు నరిగి యరిగి, విమలమతి వచ్చె డైవయోగము నరజేసి
యంత నాడింభకునిఁ గాంచి యావధూటి, మదిని జింతించి చాలనిస్సయము నొంచె.

ఉ. లాలితరూపకాంతిశుభలక్షణలక్షితదివ్యదేహుడై
నేల వసించినాడు జననజనకు అల్లపోయ నెవ్వ రీ
బాలుడు విప్రుడో నృపుడో వైశ్యుడో కూర్ముడో కాకయున్నచుం
డాలుడో వీనినంటుట కొడంబడ దెంతయు నామనం బొగినే. 282

క. వీర దేవ్యుడొకో వీనిం, బూడంగ నచ్చిన్న నాభిమాత్రుం డహహా
నేర దెంతవంత గనుపడె, నీడింభకుఁ గన్నతల్లి యెం దటిగినదో. 283

క. ఈయర్చకుచే నంటక, పోయెద ననియెడుతలంపు పుట్టదు మదికిన్
వేయేల వీనిఁ గొని చని, నాయుంటను బెంచుచుందు ననవరతంబున్. 284

ఆ. అనుచు నిశ్చయించు నాత్మలోఁ జింతించు, సమతించు మగుడ సంశయించు
నట్లు లిట్లు చనక యావీతభర్తృక, శిశువుమిడిభ్రాంతి జెందియుండు. 285

వ. ఇట్లు డోలాయమానమానసయై విచారించుచున్న సమయంబున. 286

క. విచ్చలవిడి నాక్షణమున, వచ్చె నొకానొకడు భిక్షువర్యుఁ డచటికిఁ
చచ్చిక నాబాలకునిం, జెచ్చెర కరుణింప వచ్చుశివుడో యనఁగన్. 287

చ. లలితమృదూక్తి భూసురకులాంగనఁ గన్గొని భిక్షుఁ డిట్లనెఁ
వలవదు సంశయింపఁగ నవశ్యము నీశువున్ భరింపు ని
శ్చలమతితోడ నీ వధికనవ్వుదలీల శుభంబు లందఁగాఁ
గల వనిచెప్పి యాఘనఁడు క్రమర దాఁ జనియెన్ రయంబునన్. 288

తే. అప్పు డాభిక్షువర్యునియాజ్ఞ శిశువు, నెత్తుకొని వేగ నాశేష యేకచక్ర
పురమునకు వచ్చి తనయింటఁ గరుణనునిచ్చి చిత్తమలరంగ వానిఁ బోషింపుచుండె.

సీ. తనపుత్తుతోపాటు చనుబా లొసంగుమఁ గూరిమితోఁ బెంచె గొన్ని నాళ్లు
బాగుగా నింటింట భైక్షాన్నములు తెచ్చి కడువందెట్టుచు సాఁకె గొన్ని నాళ్లు
సతతంబు దేవతాసంతర్పణంబులఁ గొమరొప్పు బోషించె గొన్ని నాళ్లు
అవనిసురులయిండ్ల హన్యకవృత్తు లైనఁ గోర్కులు సమకూర్చె గొన్ని నాళ్లు
తే. ఆర శుతుఁ డంచు బరసుతుఁ డంచు మదిని, భేద మింతయలేక సమైదమునను

- శ్రేమ నిరువుర నొకరీతిఁ బెంపుచుండె, నార యాయమసాటి యొందెనఁగలరె.
- క. ఇముగ భూసురజనముల, సమతీఁ జొలోపనయనసంస్కారంబుల్
సమదమునఁ గావించె ను, భముగ నమానవులకుఁ బ్రభవ మెసఁగక 291
- ఉ. జోలెలు చంకలం దిడి కిశోరకభావము లుప్పత్తిలఁగా
ఫాలమునందు భూతికలపంబులు పూయించు బ్రహ్మచారులై
బాలకు లిర్వు రెప్పు డిరుపార్వములక జనుదేర నేగి గ్రా
మాలయసీమలం దిరిగి యాయమ భైక్షుఁడెచ్చు నిత్యముకా. 292
- క. ఈరీతి సబాలకయై, యూరూరును దిరుగుచుండి యొక నాఁడు విధి
శ్రేణమున నొక్కశివా, గారమునకుఁ జనియె నుమయఁ గౌతుక మొదపకా.
- ఆ. అచట వృద్ధు లగుమహర్షి సంఘంబులు, పారజనులు జానపదులఁ గూడి
శివమహోత్సవంబు సేయుచు నుండ న్యయుత్సవంబుఁ జూచుచుండె నంత. 294
- కా. మాండవ్యాదిమహామునిశ్వరసభామధ్యస్థుడై చండమా
ర్తాండప్రోజ్వలతేజుఁ డంచితశివధ్యానైకపారీణుఁడుకా
ఖండిభూతగమ స్తకల్ప ఘండు లోకభ్యాతచారిత్రుఁడౌ
కాండిల్యుం డనుమాని యిట్లనియె నాశ్చర్యంబు సంధిల్లఁగక 295
- చ. స్థిరతరమైనదెవగతి చిత్రమగుకా నిజకర్త పాక మె
వ్వరికి దురత్యయంబు జనపాలకనందనుఁ డివ్విధంబునకా
బరసతి నాత్మ మాత యని భావనచేయుచు మానహీనతం
దిరిగెడు భైక్షవృత్తి నిరతిం బ్రతిగేహముఁ దప్పకుండఁగకా. 296
- క. అని పలుకుచున్నమానిం, గనుఁగొని యావిప్రవనిత కాతుకమతియై
వినయమున నమ్మనిపద, వనజంబుల కెరగి కలరవంబున ననియెకా. 297
- ఆ. పీమహానుభావ యీమాణవకుఁ డెవ్వఁ, డెవరు తల్లిదండ్రు యొడ్దిలము
పుత్రుఁడనిది నితనిఁ బోషించి పెంచితిఁ, దెలియఁబలుకు వీనికిల తెఱంగు. 298
- క. భిక్షార్థ మరుగునో నొక, వృక్షసమీపమునఁ బోరు కట్టుచు నుండకా
వీక్షించి సంశయింపక, భిక్షునియొగమునఁ జెచ్చి పెంచితిఁ గరుణకా. 299
- వ. మునింద్రా యీబాలకుజన్తంబు సవిస్తరంబుగాఁ దెలియ ననుగ్రహింపవలయు నని
ప్రార్థించిన నావిప్ర భామినిం గటాక్షద్వష్టిం జూచి యమ్మహాత్ముండు. 300
- క. తజ్జనసునిరణమృతీయకా, దజ్జన్తప్రకరణంబు నక్రమువలనం
దజ్జనని మరణ మొందుట, తజ్జాతియూఁ దెలియఁజెప్పె దధ్యుమాగాఁగకా. 301

- సీ. అని యానతిచ్చిన యమృతమునిఁ గాంచి వెండియు ద్విజకాంత విన్నవించె
 నేమికారణమున నియర్థకునితండ్రి సమరరంగమున బంచత్వ మొందె
 నేదుష్కృతంబున నిసాబగునితల్లి కర్మశక్రాహసంగ్రస్తయయ్యె
 నేకర్తమునఁజేసి యా రాజసుతునకుఁ జేకూటె భిక్షాన్నజీవనంబు
 తే. ఇది మహాద్భుత మనుచు నామదికిఁ దోచె, తాపసోత్తమ కరుణామృతాంబురాశి
 వరయ సర్వజ్ఞ మూర్తి పట్లగుటఁ జేసి, యిన్ని యనుఁ బెలియఁగాఁబట్టుమిదచరిత.
- వ. అని యడిగిన యాతాపనవర్యం డాభూసురాంగన కి ట్లనియె. 308
- చ. వీను మిల పాండ్యరా జనఁగ వీనిగురుండు భవాంతరంబునఁ
 దనరి ప్రదోషపూజనము దప్పక చేయుచు నుండె నంతయుఁ
 ఘనమతి నొక్కనాఁడు శిశికంఠసమర్చన నేయునట్టికే
 శను దుములంబుగాఁ గలకలార్పటు లుప్పతిలెకా బురంబునఁ. 304
- కా. అకోలాహల మాలకించి శివపూజాసక్తి వర్జించి భీ
 మాకారంబున రాజా వచ్చి విశిఖామధ్యంబున న్నిల్వఁగా
 నాకాలంబున దత్ప్రధానుఁడు గృహీతారాతియై వచ్చి తా
 సాకల్యంబుగఁ బెల్చె దద్రచితచంచద్దస్మియారంభమల్. 305
- కా. చండక్రోధము మీఱఁ బాండ్యవిభుఁ డాశక్తుశ్రమావల్లభుఁ
 ఖండిభూతశిరస్కుఁడేసి దురహంకారంబు దీపింప ను
 ద్దండప్రాభవ మొప్ప వచ్చి నిజసాధంబుండు మృష్టాన్నతృ
 ప్తుండై కోమలపుష్పతల్పమున సుప్తుం డయ్యె మూఢాత్మతఁ. 306
- తే. పంచవక్త్రునిపూజ వర్జించినట్టి, దోషమునఁజేసి సామ్రాజ్యదూరుఁ డయ్యె
 బధుఁ డగువైరిఁ జంపినపాపమున ని, కృతమస్తకుఁ డయ్యె నాన్యపవరుండు. 307
- ఉ. ఆనరపాలనందనుఁ డహంకృతి మున్నుఁ బ్రదోషకాలమం
 దానగజాకశక్తుని సమర్చన మాని భుజించి యంతటఁ
 దా నటు నిద్రఁజెందినకతంబున నిజనంబునందు భి
 ఙ్గెనియతాత్మకుం డగుచు కైశవభావమున నైలంగెడుఁ. 308
- క. ఆరాజపత్ని సవతికి, ఘోరవిషాన్న మిడి చంపెఁ గుత్తితమతిఁ ద
 త్కారణమున నిష్పాదు కుం, భీరముఖిగ్రస్తమయ్యె భీతాత్మకయై. 309
- క. పరమేశ్వరుఁ బూజింపని, నరులకుఁ బేదటిక మొదవు నగజారమణుఁ
 ధరుఁ బూజించినజనులకు, జిరతరసంపదలు చెంచు సిద్ధం బరయఁ. 310
- వ. అని యావిదర్శరాజసుమారు పూర్వవృత్తాంతంబు సవిధురంబుగాఁ పెలియఁజెప్పి

- యాభూసు రాంగనతో వెండియు శాండిత్యముహముసింద్రుం డిట్లనియె. 311
- ఉ. సారము వేదసప్తతము సత్యము భద్రకరంబు నాపదు
ద్ధారక మైనవాక్యము హితంబుగ నే పదియింటు ఘోరసం
సారపయోధిమగ్ను లగుజంతుకణంబుల కీశ్వరాంఘ్రిపూ
జారతిదప్ప వేటొకటి సాధన మేమియు లేదు చూడఁగన్. 312
- చ. ఎవరు మహాప్రదోషమున నీశ్వరపూజ యొనర్పకుందురో
యెవరు విశిష్టభక్తి గిరిజేశనమస్మృతు లాచరింపరో
యెవరు నిరంతరంబుఁ బరమేశ్వరుసత్కథ లాలకింపరో
భువి నతిమూఢభావమునఁ బుట్టుచు రామసుజు ల్లిరుదురై. 313
- ఉ. ఏనరు లైనగాని నిటలేక్షణుఁగూర్చి యనన్యదిత్తులై
పూని ప్రదోషకాలమున పూజ లొనర్చినవార లెప్పుడున్
భూసుతభోగ భాగ్యజయపుత్రకళిత్ర గుహ్యత్సమేతులై
దీనతలేక యుందురు గుధీజనమానితులై ముదంబునన్. 314
- సీ. కైలాసగిరిమీదఁ గాలకంతుఁడు దివ్యహాటకరత్న సింహాసనమున
నర్తజ నుంచి మహాప్రదోషంబున సకలదేవదూలు సన్నతింప
వాణీమహాదేవి వీణ మీటుచునుండ గమలసంభవుఁడు దాళములు వైన
దానవాంతకుఁడు మృదంగవాద్యము సల్ప శ్రీలక్ష్మీ గానంబు నేయుచుండ
తే. వాసవుఁడు వైణవోన్నతస్వరముఁ గూర్చి, గరుడగంధర్వయక్షిన్నరపతంగ
సిద్ధివిద్యాధరాధిపు లేరి కొలువ, హర్ష మిగులొత్త దాండవం బాడుచుండు. 315
- అ. ఆప్రదోషమునను హరుఁ డొక్కరుఁడు దక్కఁ, బూజ్యు లెవరు లేరు భూతలమున
అమహానుభావుఁ డర్చితుం డైనఁ బ్ర, సన్ను లగుదు రెపుడు సకలనురులు. 316
- మ. వనితా సేతనయుండు పూర్వమున విప్రశ్రేష్ఠుఁడై యాత్మజీ
వనరక్షార్థము దుష్ప్రితిగ్రహత యావజ్జీవపర్యంతమున్
దనరం గాలముఁ బుచ్చి దాన రహితత్వం బొందుటొజేసి బై
క్షునితాంతసితి నుండె నీభవమునన్ సంపత్కళాహీనుఁ డై. 317
- క. కావున సేతనయుని నీ, భూవరసుతు సిప్రదోషపూజాపరులం
గావింపుము సంచితిడో, నాపలి నళియించు భాగ్య మబ్బెడు నెలమిన్ 318
- చ. అనవిని యాధరామరవరాంగన యమ్మునిసార్వభౌమునిం
గనుఁగొని తత్పదంబులకుఁ గ్రమ్మర వందన మాచరించి యి
ట్లనియె ముదంబు మీఱఁగ మహాత్మ సదాశివపూజనక్రమం
బును వివరింపఁగావలయుఁ బూర్ణకృపారసభావ మేర్పడన్. 319

వ. అని యడిగిన నాభూసురభామినికి కాండీల్యమహామునిం ద్రుం డిట్లనియె. 320

శివపూజావిధానము.

తే. ఉభయపక్షంబులందుఁ ద్రయోదశులను, దివమునందు నిరాహారదీక్షుఁడగుచు
నస్తమయపూర్వముటికా త్రయంబునందు, స్నానసంధ్యాదికృత్యములన్నిటవలయు.

సీ. తదనంతరంబున దరుణేందుశేఖరుఁ జిరతరభక్తిఁ బూజింపవలయు
నిర్లస్థలమున నిబిడగోమయమిశ్రజలముల నవ్పొట నలుకవలయుఁ
జంచపల్లములుగాఁ బద్మకాదివిచిత్రరంగవల్లుల నొనర్పంగవలయు
అమీఁద నవపల్లవామేయఫలపుష్పవృతమంటపమ్ము నిర్మింపవలయు

తే. నచట నవరత్నఖచితభద్రాసనమున, నంచితంబుగ శివమూర్తి నుంచవలయు
గంధపుష్పాదిపూజోపకరణవస్తు, సంగ్రహము చేసి యునివృత్తి సలుపవలయు. 322

తే. అగమోక్తప్రకారమంత్రాభియుక్తి, నసురపీతంబు నావాహనము నొనర్చి
నాత్మసంశుద్ధి భూతశుద్ధ్యాదివిధుల, నొప్పఁ గూర్చుండవలయు ధీరోత్తముండు.

క. ధీమంతుఁడైనశ్రేయ, స్కాముండు ముహూరు నుడువఁగాఁ దగుఁ బ్రాణా
యామంబులు నిశ్చలుఁడై, కామాద్యంతర్విపక్షఖండనమతి యై. 324

ను. కలుషాభీదురంతరోగభవదుఃఖంబు న్నివారించి యు

జ్వలకల్యాణపరంపరాన్వితునిగా సౌభాగ్యవర్ధిష్ఠాఁగాఁ
గలితక్రిందిగా నొనర్చు మని సంకల్పంబుఁ గావించి యిం
పలరారణ శివపూజ చేయఁదగు నిష్ఠార్థంబు లీడేరఁగఁక. 325

వ. ఇట్లు సంకల్పంబు గావించినచిందుకంబు లయిన బీజవర్ణంబులతో నంతర్వాత్యకా
ధ్యానముద్రాధారణంబు లొనర్చి నిజహృదయకమలకర్ణికామధ్యంబున దక్షిణో
త్తరప్రదేశంబుల గణపతిగురుసమేతంబుగా సాంబసదాశివుని బ్రతిష్ఠించి యట్లు
హదేవుండు చంద్రకోటిప్రతీకాశుండును జంద్రార్కవహ్నిలోచనుండును జం
ద్రశేఖరుండును తిశంగజటాజూటుండును నీలకంఠరుండును నాగేంద్రకుండ
లుండును నాగకేయూరహరకంఠముద్రికావలయువిరాజితుండును వ్యాఘ్రచ
ర్చాంబరుండును బ్రహ్మాండాది సమర్చిత పాదపద్ముండును రత్నసింహాసనాసీ
నుండును మృత్యుంజయుండును పృథ్వీధ్వజుండును నీలలోహితుండును అష్టమూర్తి
యు కూలిపినాకహస్తుండును జగదీశ్వరుండును భగవంతుండునుగా మనంబునం
దలంపుచు దద్వామభాగంబున జపాపుష్పసంకాశవర్ణయు నుదయార్కప్రభా
భాసమానయు విద్యుత్సమానాంబరయు బాలేందుశేఖరయు సున్నిగ్ధనీలకుంచితకుం
తలయు రోలంబనీలాలకయు మాణిక్యఖచితమండలప్రాజితము ఖాంభో జయ

సింధూరతిలకాంచితఫాలభాగయు హరిద్రాగంధవిలేపితకపాలదర్పణయు మంద
హాసవిరాజితశోణాధరబింబయుఁ ద్రిరేఖాయుతకంబుకంటియుఁ బద్మశోశనీకా
శకుచయుగ్మయుఁ జతుర్భుజయుఁ బాకాంకుశధనుర్బాణధారిణియు సువర్ణమణి
మయమేఖలాపరిశోభితనితంబబింబయు రంభాస్తంభప్రతిమానమృదూరుయుగ్మ
యు గందర్వతూణీరసమానజంఘికయు దేవగంధర్వకౌమినిసమర్చితపాదకమల
యు నిందివరేక్షణయు మందారపుష్పదానువిరాజద్వేణియు మహాత్రిపురసుం
దరియు జగదంబయు నైనగిరికన్యక నాత్మలోఁ దలంచి తదనంతరంబున బా
హ్యాపూజాపరుండయి సన్యాపసవ్యంబుల గురుగణేశులఁ బూజించి యీశాన్యా
ద్యష్టదిగ్భాగంబుల డ్యేత్రపాలక వాస్తోష్పతి సరస్వతీ పార్వతీ ధర్మజ్ఞానవైరా
గ్యైశ్వర్యంబుల నమోంతంబులుగాఁ బూజనంబులు గావించి ఇంద్రాద్యష్టది
క్పాలకులను సప్తమాతృకలను నణిమాద్యష్టసిద్ధులను ధర్మాధర్మంబులను దత్తదేవతా
కంబు లయినసుంత్రింబుల సమర్చితులం గావించి నందిశ్వర చండీశ్వర భృంగీశ్వ
ర కుమారపీఠభద్ర సమేతుండును దేవోమయుండును నైనసాంబసదాశివస్వామిని
న్యాసపూర్వకంబుగా రుద్రనూక్తంబుల పోడశోపచారవిధులం బూజింప
వలయు.

326

సీ. ధ్యానంబు త్రిజగదాధారచిన్తూర్తికి నావాహనము శైలజాధిపతికి
నవరత్నసింహాసనము దేవదేవున కర్చ్యంబు త్రిపురసంహారనకును
బాద్యంబు త్రైలోక్యపాలనశీలున కాచమనంబు ఫాలాక్షునకును
అభిషేకములు నిర్జరాపగాధరునకు వస్త్రయుగ్మంబు దిగ్విసనునకును
తే. యజ్ఞనూత్రంబు బహువిధయజ్ఞపతికి, గంధపుష్పక్షతములు శ్రీకంఠనకును
పతిమహోపేతధూపంబు పశుపతికిని, దీప మిడఁ దగు బ్రహ్మాండదీపకునకు. 227

చ. సలలితగోఘృతాక్రగుడశార్కరమిత్రభక్ష్యభోజ్యమూల్
ఫలములు కందమూలములు పాయసము ల్మలమాన్మనూపశీ
తలజలదుగ్ధమస్తు దధితక్రముఖప్రథితోపహారము
త్వలయ నొసంగి కప్పురపువీటిక లీఁ దగుఁ జంద్రమాళికికా. 328

వ. తదనంతరంబున. 329

క. శైరవహితశేఖరనకు, గౌరీహృదయారవిందకమలాపునకుకా
శ్రీరంజిల్లఁగ నుత్తర, నీరాజన మొసఁగవలయు నిర్మలభక్తికా. 330

క. గీష్పతికమలావరవా, స్తోష్పతిముఖదేవనితశుభపాదునకుకా
బుష్పాయుధసంహరునకుఁ, బుష్పంజలి యొసఁగవలయు బుధులు నుతింపకా. 331

- అ. ఉత్త వాహనముఁ బ్రదక్షిణత్రయనము, స్కారపంచకంబు సలుపవలయు
నిద్ధనేవుడఁ డైనశ్రీసదాశివుమ్రాల, నృత్యగీతవిధులు నెరవవలయు. 332
- సీ. జయచంద్రకోటిర జయభక్తమందార జయగరభావగర సర్వహర
జయపాషితాబాండ జయజనార్దనకాండ జయమేరుకోదండ సవనఖండ
జయనిర్జితానంగ జయసత్కృపాపాంగ జయసుధాధవళాంగ జయమరంగ
జయదేవతాధ్యక్ష జయమదాసురశిక్ష జయశ్రీవిరూపాక్ష సాధురక్ష
తే. జయగగనకేశసంసారభయవినాశ, జయభుజగ నాయకోష్ఠీసు సత్యభాష
జయకరాంచితశూల దుర్జనవిఫాల, జయశుభప్రదనామ భాస్కరసుధామ. 333
- కా. అధివ్యాధిసమావృతుండ భవభారాధీనుడెక దీనుడెక
బాధాయుక్తుడె నే నకించునుడె దుష్పాపాశులస్వాంతుడెక
గ్రోధాద్యావృతుడెక జడుండ శతుడెక గూరుండె గమ్మండ నో
వేధస్సన్నత దేవదేవ కరుణ స్వీకించి రక్షింపవే. 334
- క. శరభానతార శంకర, శరభా హేరంబజనక చంద్రవతంసా
శరభార్కచంద్ర పాండుర, శరభం గాదికమహర్షి సన్నతచరితా. 335
- తే. శరణు శ్రీపార్వతీసాధ శరణుశరణు, శరణు కైలాసగిరివాస శరణుశరణు
శరణు వృషభేంద్రనాహన శరణుశరణు, శరణు సర్వమహాదేవ శరణుశరణు.
- క. రక్షింపుము పరమేశ్వర, రక్షింపుము ఫాలనేత్ర రమ్యచరిత్రా
రక్షింపు భక్తవత్సల, రక్షింపు విపన్నజనశరణ్య మహాత్మా. 337
- తే. నిఖిలలోకకనాథ మాసింద్రవంద్య, మించి నే జేయుతప్ప సహించి ప్రోవు
మనుచు బ్రార్థన మొనరించి మార్గ మొదవ, శివకథాకర్తనంబుఁ దాఁ జేయవలయు.
- క. అనయంబు సాధకుఁడు నిర్ధనుఁ డైన మహాధ్యుఁ డైన దద్దయుఁ బ్రీతికా
వినుమున శంకరుని బ్రార్థనచేయఁగవలయు భక్తితాత్పర్యమునకా. 339
- మ. జపహోమంబు లొనర్చి సాధకుఁడు సచ్చాల్మన్నదానక్రియా
ద్యుపచారంబుల భూసుకేంద్రులకు సంతోషంబుఁ గావించి మా
న్యపరీతుం డగుచుం దదీయవిఘ్నసాన్న ప్రాశసండై యుమా
ధిపు నేవించినఁ జెందు సంపదలు భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యముల్. 340
- చ. ప్రమథగణేశు శంకరుని బన్నగహారు మహాప్రదోషకా
లమున నితాంతభక్తి విమలాత్ములు పూజ లొనర్చి భోగభా
గ్యముల ముఖంబుఁ గాంతురు జగద్విదితంబుగ నట్టివారిదే
చాములను లేము లంటవు సహస్రభివంబులకైన మానసి. 341

- మ. ధరణీభాగమునందు మర్త్యులు శివద్రవ్యాపహరక్రియా
 రురితం బొక్కటిఁ దక్క దక్కిననుహదుష్పపమర్ దోచి బం
 ధురభాగ్యోన్నతిఁ జెంది మిత్రజనబంధుశ్రేణులం దాము ను
 న్నిరులై యుండు ప్రదోషకాలమున భక్తికా శంభు బూజించినకా. 342
- క. ఆయువ్యంబు నుపుత్రిపౌత్రిసమదాయప్రాపణం బంచిత
 శ్రేయోవర్ధన ముత్తమ వ్రతమా దారిద్ర్యక్షయం బుజ్జ్వల
 శ్రీయోగంబు నభిష్టభోగవిభవజ్ఞేమంకరం బైనయీ
 సాయంకాలశివార్చనానుహిత యెంచకా శక్యమే యేరికికా. 343
- ప. అట్లు గావున నీ వింక నీ బాలకులచేత మహాప్రదోష వ్రతంబు సేయింపుము అట్లు
 గావించిన వీరలకు దారిద్ర్యంబులు దొలగి మహాదైవ్యరహులు సిద్ధిండు నని
 యానతిచ్చిన యస్తుహమునివచనము లాకర్షించి యావిప్రభామిని బాలకులుం దాను
 ను నస్తుహాత్ముని పాదములకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితహ
 స్తయై యిట్లనియె. 344
- క. మునినాథ నీ ప్రసాదం, బునఁజేసి కృతార్థ నైతి బుధసన్నత మ
 త్తనయులుగా నీ యిరువుర, ననయము నొకరితిఁ బెంచి యరనితి పీరికా. 345
- తే. నసుధ మత్సుత్రికుఁడు శుచివ్రతుఁ డనంగఁ, బేరువడినట్టివాఁడు నీధారుణీశ
 నందనుఁడు ధర్మసత్తుఁ డనంగ వెలసె, నింక నీశువ్వరము భవత్కింకరులము. 346
- ప. మునింద్రా యీమహాధోరదారిద్ర్యపారావారంబున మునింగియున్న మస్తుధ
 రింప నీన యర్హుండవు అనన్యశరణ్యులమై యున్నమక్షం గడతేర్పు మని దైవ్యర
 సంబుఁ దోఁపం బలికిన యాభూతురభామినిం గటాక్షించి యమృతోపమానంబు
 లగువాక్యముల నూరడించి యాబాలకులకు మహేశ్వరాచారధనపరం బయినమంత్ర
 విద్య నుపదేశించిన వారును ప్రహృష్టాంతరంగులై యస్తుహాత్మి సత్తమనకుఁ బ్రణ
 మిల్లి తదనుజ్ఞాతులై యస్తువృద్ధు నిజమందిరమునకుఁ గ్రమ్ముఁ జనుచెంచిరి కాండి
 ల్యమహామునిం ద్రుండును నిజతపోవనమునకుం జనియె నంత. 347
- క. మునివరునుపదేశ క్రమమున నయ్యిరువురు బ్రదోషపూజాపరు లై
 యనుదినమాను వర్తింపఁగఁ, జనియె వ్వాసములు నాల్గు సమ్మదలీలకా. 348
- సీ. అంతట నొక్కనాఁ డాబాలు రిరువురు మాధ్యాహ్నికన్నైన మాచరింపఁ
 బోయి నదీతటంబున విహారము సల్పుచుండ నం దొకచోట సుత్కటముగ
 నిరాతపాతవిసిర్గతం బగుధననిత్యేప మొక్కటి నేత్రములకు
 నగుపడఁ జూచి యత్యాశ్చర్యమును బొంది మనము రంజిత కానిఁ గొనుచు వచ్చి

- తే. అంబ వీక్షింపవచ్చు శ్రీసాంబశివుని, మానితానుగ్రహం బీనిధానమంభ
రూపమునఁ గానఁబడియె నిర్దుష్టముగను, సత్స్వరంబుగ మనయదృష్టము ఫలించె.
క. అనిచెప్పిన బాలకులం, గనుగొని యాయమయు వార్షకలితాత్మకయై
తనయుల కిట్లనె మీ రీ, ధనము విభాగించికొనుడు ధర్మశీతిగఁ. 350
- వ. అని పలికిన రాజకుమారుం డిట్లనియె. 351
- తే. తల్లి నీవనయుండె యీధనముఁ గొనుట, కర్వుఁడగుగాని యేను గా నట్లు అగుట
నీశ్వరుం డింక నేమైన నిచ్చెనేని, దాని నే భక్తిఁ గొందు దధ్యంబుగాఁగ. 352
- క. అని పలికి ధర్మగుప్తుఁడు, మునుపటిచందమున నభవుఁ బూజించుముఁ బా
వనమతి నుండఁగఁ గాలము, చనియెక సంతస్సరంబు సంపూర్ణముగఁ. 353
- తే. ఇట్లు వైదర్యనందనుం డింపుమీఱు, ద్వాదశాబ్దవయస్కుఁడై మోద మలర
విమలభక్తి గురూపదేశమునఁజేసి, సంతతంబును శివపూజ సలుపుచుండె. 354
- ఉ. అంత నతిప్రకాశితదిగంతము పరితీతకాతకామరా
ట్కూంతము తోషితాఖిలశకుంతము కైటభజిత్కుమారసా
మంతము భృంగమార్గణశమంతము సర్వవసుంధరాస్థలా
క్రొంతము పాంథజీవనదురంతము దోచె వసంత మయ్యెడఁ. 355

వసంతమునువర్ణనము.

- క. కలకంఠశుకపికావళి, కలకలరవముల నెసంగెఁ గాననభూముల్
జలజేందీవరహల్లక, కలితములై యుష్ణమండెఁ గాసారంబుల్. 356
- వ. ఇట్లఖిలజనచిత్రానందకరంబును సమస్తమంగళాయితనంబును నశేషవృక్షవాటికా
జీవనౌషధమును రతిరాజవిజయకౌరణంబు నైన యవ్వసంతసమయమున నా బ్రహ్మ
క్షత్రియనందను లిరువురు వినోదార్థముగా వనమునకుం జని యభేచ్ఛావిచారముల
వర్తింపుచున్నంత నతిదూరంబున గ్రీడించుచున్న గంధర్వకన్యలం జూచి తద్వి
లాసాతిశయములకు దనమనంబున విస్తయము దీపింప శుచిప్రతుం జూచి ధర్మ
గుప్తుం డిట్లనియె. 357
- శా. అన్నా కన్యోను మివ్వనాంతరమునం దత్యంతసౌందర్యసం
పన్నాకారము లాప్య దివ్యవనితల్ భాసిల్లుచున్నార ద
తాన్నిధ్యంబున కేగి చూతము విలాసార్థంబుగా నీవు ర
మ్యన్నక భూసురనందనుం డనియె సాంత్యాలాపపూర్వంబుగఁ. 358
- చ. బుధులము బ్రహ్మచారులము పూర్వవయస్కులమై నితాంతవా
బ్దుధురిమముం జలత్కపటమానసికంబులు గల్గిస్త్రీలన

- న్నిధి జరియింపఁ బోవఁ దగునే మన కిప్పుడు గ్రమ్మరంగ న
త్యధికరయంబున న్నిజగృహంబున కేగుట యుక్త మారయఁక. 359
- క. నావిని రాజతనూభవుఁ, దావిప్రతుమారుతోడ నటులైనఁ దగఁక
నీ విచట నుండు మిప్పుడు, నే వచ్చెద ననుచు బలికి వేడుకఁ జనియొక. 360
- కా. ఆరాజన్యకుమారుఁ డొక్కరుఁడ యుద్యానప్రదేశంబునం
దారామామణులం గనుంగొనఁగ నత్యానందభావంబునఁ
జేర న్వచ్చినచో నొకానొకఁడరస్త్రిరత్న మా రాసుతుఁక
స్త్రిరంజిల్లఁగఁ జూచి యుద్భుతముగాఁ జింతించె జిత్రంబునఁక. 361
- కా. మారుండో నలకూబరుండో విధుండో మానుష్యదేహంబునం
జేరఁక వచ్చె నిజేచ్ఛతో నిపు డహో చిత్రంబు చర్చింప నీ
తారుణ్యస్థితి యీదరస్థి తము నీధైర్యంబు శౌర్యంబు మా
స్నేరాజన్యకుమారరత్నములయం దీక్షింపలే దెన్నఁడుక. 362
- చ. కమలదళాయతేక్షణుండు కంబుగళుం డతిదీర్ఘ బాహుండుక
సమదగజేంద్రయానుండు వికాలసువతుండు సుందరాననుం
డమలసువర్ణవర్ణుం డగునట్టిగుణోన్నతు నంబుజాసనుం
డమర సృజించె నార యహహో యనుచుం దలయూచు మాటికిక. 363
- ఉ. ఈనరనాథచంద్రుండు మహేంద్ర కుమారనిభుండు గావునఁ
వీని వరింప నానుడికి వేడ్క జనించె నటంచు నుండ నా
లోన నతండు వచ్చి విమలోత్పలనేత్రి మరాళగామినిం
భూసుతుఁ డైనచిత్ర రథపుత్రికయై తగుదానిఁ గన్గొనఁక. 364
- మ. కని యిక్కోమలి దేవతాయుసతియో గంధర్వరాట్మన్యయో
దనుజేట్టుత్త్రియో నాగకౌమినియో సిద్ధాపత్యమో లోకమో
హినియై తోచె నటంచు రాసుతుండు దా నీక్షించె నీలాలక
కనకాంగిం గరిరాజగామిని శరత్కంజాతపత్రేక్షణక. 365
- ఆ. ఆదియు వ్యపకుమారువభావవీలాస, విశ్రమములఁ జూచి వేడ్కతోడ
నచట జెలుల నునిచి యారాజసుతునకు, నెదురువచ్చి స్త్రీతి నిట్లు అనియె. 366
- క. ఓకాజతనయ భవదా, గారంబున కేగు మిపుడు గార్భాధిగమగా
నీరేయి గడపి క్రమ్మఱ, వేరమ్మ ప్రభాతమునను వెలయు శుభంబుల్. 367
- చ. ఆని పల్కి యాగంధర్వరాజకన్యక సఖీజనసమీపంబునకు మరలం జనియె నంత
నారాజకుమారుండును భూసురనందనుం డున్నయెడను వచ్చి గృహంబునకుం జని
తమతల్లికి మనఃప్రియంబు గావించుచు నారేయి గడపి మరునాఁడు ప్రభాతకా

ద్వితీయాశ్వాసము.

లంబున ద్విజపుత్రకసహితంబుగా వనంబుఁ బ్రవేశించి పూర్వనిర్దేష్టం బైనపుడే శంబునకుం జని. 868

క. కనుగొనె నాబాలకయుగ, మనుషమలేజోభిరాముఁ డగుచిత్రరథుం
దనయాముతుఁడై యరెడును, గనె నంతఁ గుమారకుల వికాసితముఖులకా. 869

చిత్రరథుం డను గంధర్వరాజు ధర్మగుప్తునకుఁ దన
కూతు నిచ్చి వివాహం బొనర్చుట.

అ. క్షించి మోద మలర గంధర్వనాథుండు, సాదరముగ వారి సన్నుతించి
లలితవృక్షమాలతలమునఁ గూర్చుండి, వృషకుమారుతోడ నిట్లు అనియె. 870

సీ. భూపాలసుత విను పూర్వదినంబున జనియంటి కైలాసశైలమునకు
నాశుంబున గంటి నార్యాసమేతుఁడై వెలయుమహాదేవు విశ్వనాథు
నంత నద్దేవేశుఁ డఖిలనుపర్యులు వినఁగ నాతో నిట్లు అనుచుఁ బలికె
ధర్మగుప్తుం డనుధరణీశవందనుఁ డొకఁడు నర్తింపు నియర్చియందు

అ. నతఁ డకించునందు మాతబంధవుండును, శ్రష్టరాజ్యాఁ డగుచు బరగరుచుండు
సరసభావ మలర గురువాకృమునఁజేసి, చెలఁగి నన్నుఁ బూజ నేయించుండు.

క. మాతబంధుం డగునాతని, పితరులు నాలోకమునను బ్రియుముగ సౌఖ్య
వీరినున్న వారు తగఁ ద, తక్కుతపూజామహిమఁ జేసి కీర్తి చెలంగె. 872

ఉ. నిపు వివేకకాలి వతినిశ్చలచిత్తుండఁ బట్టు గావున
న్నే వదియించెదకా వినుమా నిర్మలపద్మజగన్ముఖ డైనయా
భూవరనందనుండు పరభూపతుల వృధియించి రాజ్యసం
భావితవృత్తి నుండ ననపాయసహాయతచేయు మేర్పడకా. 873

క. అని యానతిచ్చిన నుమే, శునియాజ్ఞ మదీయ మెనకుభగ్గుహమునకుం
జనుదేరఁగ నంతట ను, తనయాప్రాథకుండ నైతి దద్దయుఁ బ్రితికా. 874

సీ. అటుగాన నిశ్చయనాదేశ మంతయుఁ దెలిసి మదీయపు త్రికను గొనుచుఁ
జనుదెంచివాడ నివ్వనమున కేవిష్వ డతిమైత్రితోడ నుత్సుత గ్రహింపు
మటుమీఁద భవదీయకుటితా శ్రవరాజసముదయంబుల నెల్ల సంహరించి
నినుసా మ్రాజ్యంబు ని కిక్తు శివునాన ప్రేమ నికనకాంగిఁ బెండ్లియాడి
తే. నై భవము మీఁద బదిశేలవత్సరంబు, అధికకల్యాణసౌఖ్యంబు అనుభవించి
యంత కిన్నరయత్నవిద్యాధరాది, సేవ్య మగుశివపదమును జేరఁగలవు. 875

క. అనిపలుకుచు గంధర్వుఁడు, తనపుత్రిక నొసఁగి రాజతనయనకును ద
ద్వనమధ్యమున వివాహం, బొనరించె యథోక్తవిధి మహోత్సవ మొనఁగకా

వ. ఇద్విధంబున గంధర్వనాయకుం డారాజనందనునకుఁ బరమోత్సవంబుగా నిజ తనూజం బాణిగ్రహణంబు నేయించి పారిబర్హంబుగాఁ గనకరత్న మయంబు లైన యమేయదివ్యాంబరభరణంబులును భాసమానంబు లగుముక్తాహరంబులును చంద్రసన్నిభం బైనశిరోరత్నంబును దశసహస్రభద్రగజంబులును నీలవర్ణంబు లైన తురంగవియుతంబులును అనేకసహస్రసంఖ్యాతంబు లైనకాంచనస్యందనంబులును మఱియు నొక్కదివ్యరథంబును దివ్యకొర్తుకంబును దివ్యాస్త్రమంత్రశ్రయోగోపసంహరంబులును అక్షయసాయకంబులును దూడీరయుగళములును అభేద్యం బయినధర్మవర్తంబును శత్రుమర్దనం బైనఖడ్గంబును అమోఘం బయిన శక్తియును దుహితృపరిచర్యారంబుగా దానీజనసహస్రంబు నొసంగిన నారాజకు మారుండు మహాదైత్యర్యసంపన్నుండై నిజభార్యాసమేతంబుగాఁ బరమానందంబునుం జెంది యుండె నంత నాగంధర్వుండు నాదంపతుల వీడ్చిని విమానాదూఢుం డైకమ్రుణ నిజలోకంబునకుం జనియె నంత నారాజనందనుం డయ్య మాపుక్తుం డయినశుచివ్రతున కిట్లనియె.

877

తే. సమరమున వైరివీరుల సంహరించి, యస్త్రదీయమహీరాజ్య మాక్రమించి మిక్కు రావెంటు నని పల్క సప్తుతించి, చనియె ద్విజనందనుం డాత్మ సదనమునకు.

వ. తదనంతరంబ.

879

ధర్మగు ప్రమహారాజు తనశత్రు వైనదుర్మర్షుని వధించి

తనరాజ్యంబు మరలఁ గైకొనుట.

మ. కృతకృత్యుం డగుధర్మగు ప్రవిఘ్నఁ డీరీతికా గృతోద్వాహుండై చతురంగంబులు గొల్వఁగాఁ జని ద్విషత్సైన్యంబులం ద్రుంచి యుద్ధతి దుర్మర్షుఁ బోరిలో శ్వశురదత్తం బైనయాశక్తిచే హతునికా జేసి పురంబుఁ జొచ్చె నిజమిత్రామాత్యయ క్తంబుగకా.

880

కా. భేరినాద్యము లుల్లసిల్లఁ బరమప్రీతాత్ముండై వైభవ శ్రీరంజిల్లఁ బురంబుఁ జొచ్చి విలసత్సంహసనాసీనుఁ డై గౌరీనాథుకృపాకటాక్షమున దోర్గర్వంబు' దీపింపఁగాఁ దా రాజ్యం బొనరింపుచుండెను సమస్తారాతిసంహారుఁ డై.

881

సీ. ఏవిప్ర సతి మాతృహీనుని దనుఁ దెచ్చి మచ్చిక చేసి చన్నిచ్చి పెంచె జాతకర్తాదిసంస్కారంబు లొనరించి శ్రీగురుకారుణ్యసిద్ధుఁ జేసె సతతప్రదోషను వ్రతకీటు గావించి పరమేశుపూజనాపరుని జేసె ఘోరదారిద్ర్యాంధకారంబు లెడబాపి భాగురైశ్వర్యసంపన్నుఁ జేసె

కే. నట్టియాభూసురాంగన నపుడు తనయ, సంయుతంబుగ రప్పించి జననిమాడ్కి-
దనదుశుద్ధాంతముననుంచి దయ దలిర్ప, నిజవధూయూ క్షుడగుమ మన్నింపుచుండె.

క. ఆరాజదంపతుల తన, కూరిమి రంజల్లగాను గోడలు గొడుగుం

గా రహి భావింపుచు నతి, గారాబము చేయుచుండె గాంభీర్యమతికా. 883

వ. ఇవ్విధంబున.

884

మ. జనకుం జంపినవైరము న్నరలగా సాధించి దుర్నరణం

జనితామర్షణు బోరిలోఁ దునిమి రాజ్యంబేలెఁ దాఁ గ్రమ్మరకా

జనసంస్తుక్కుఁడు ధర్మగుప్తుఁడు శివాచారంబు దీపింప న

జ్జనవాధాగ్రణి సాటిగాఁ గలరె భూచక్రంబులోఁ బార్థివుల్. 885

క. దశవర్ష సహస్రంబులు, పశుపతిపూజావినోదపారీణం దై

భృశతరసామ్రాజ్యక్తి, వతుఁ డయి నిష్కంటకముగ వసుమతి నేలెకా. 886

వ. ఇట్లు ధర్మగుప్తుఁడు జన్మాంతరకృతం బయినప్రదోషశివపూజావమానదోషంబున
బాల్యకాలమునఁ దాదృశం బగుదైవ్యం బనుభవించి కృష్ణుఁ డుపేశ్వరారాధన
తత్పరఁడయి తత్సృకృతమున నిజభార్య యైనగంధర్వకన్యకతోడం గూడి పితృపై
తామహం బయినరాజ్యమున నఖండసామ్రాజ్యభోగము అనుభవించి యంత్యమున
ననంతలేజోవిరాజమానం బయినశివలోకమున సుఖం బుండె నని చెప్పి నూతుం
డిట్లనియె. 887

సీ. వినుఁడు తాపనులార విఖ్యాతిగఁ బ్రదోషకాలంబునందు శంకరునిపూజ

గావించ ధర్మారకామమోక్షములకు సాధకంబై యుండు సత్యముగను

నేకాలముం దయిన నీయుపాఖ్యానంబు వినియెడి సజ్జనవిత్తితెల్ల

భవబంధములు వాయు భవశతములైన దారిద్ర్య మనుమాట దలఁచరాదు

తే. అట్లు గావున పుణ్యాత్ము లైనవారు, శివసమారాధనముఁజేసి చిరతరముగ

భుక్తిముక్తులు గాంతు రప్పుయవనరుల, పాదరజములు జగముఁ బాపమునేయు.

పంచసర్గసహితము. హరిశరశివసర్వేశ్వర, సురసేవ్యహాలాహలాశకూలవరశయా

సురవైరిపీఠసంహర, శరహంస యశోవిలాస కైలావాసా.

889

ఉ. గోపతిముఖ్యదేవమునికోటిసమర్పితపాదపీఠతా

రాపథవాహినీజలవిరాజితమ ప్రకభాసునందనా

టోపవిభేదకారణపటుస్ఫుటకొంచనకైలకాయకాం

బాపురపార్థివేశ్వర వివస్వజనాపనలోకపాపనా.

890

కవిరాజవిరాజితము. భవహర శంకర భర్గ శివశర భక్తవశంకర సాపహరా

భవనసుజీవన పోషితరావణ భూతివిలేపన సౌఖ్యకరా

సవనవిచారణ సమ్యక్చారణ శాస్త్రవమారణ కూలధరా

సవనసితభూధర సోమకళాధర శోషితసింధుర దైత్యవరా.

301

గద్యము. ఇది శ్రీమద్రామభద్రకరుణాకటాక్షపీఠాసమాఖ్య గీర్వాణాంధ్రభాషా
కవిత్య కళాధురంధర బడగలనాటి కన్నడవంశ పయఃపారావార రాకానుధాకర
ఆశ్వలాయనసూత్ర భారద్వాజసగోత్ర శ్రీధరమల్లెలయ్యనార్యతనయ మూరి
జనవిధేయ శేంకటరామనామధేయప్రణీతం బైనబ్రహ్మోత్తరఖండం బనుమహా
పురాణమునందు కల్పాపాదుచరితమును గోకర్ణమహాత్మ్యమును జండాలీకథన
మును దీపమాలికాప్రదానఫలమును శివయోగి యైనమాణిభద్రుండు చంద్ర
వేనమహారాజునకుఁ జింతామణి యొసంగుటయుఁ దత్కారణమున సకలదేశాధి
పతులు దద్విభవము సహింపఁజాలక యుజ్జయినగరముచుట్టు విడియటయు
శంకరగురువనును శ్రీకంఠోపాఖ్యానమును మానుషుద్ధర్మమును దేశాధిపతులు
చంద్ర వేనమహారాజుతో మైత్రిఁ గావించి క్రమముం దమతమవగరములకుఁ జను
టయు ధర్మగుప్తజననమును కాండిల్యమహాముని యనుగ్రహము వడసి ప్రదోషపూ
జము నేముటయును దత్ప్రభావమున గంధర్వపతి యైనచిత్రరథుపుత్రిం బాణి
గ్రహణము గావించి చతురంగబలసమేతుం డయి దుర్భక్షుం జయించి పితృస్థిం
బయినరాజ్యంబు వడయుటయు ననుకథలుఁగల ద్వితీయాశ్వాసమా.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

దేవదేవ సాంబ మ
హాదేవ గిరిశ భాస్వ దంబాపుర థా
శ్రీ దేవార్చిత శంకర
వేదాంతమయాంగ పార్థి వేశ్యరలింగా.

1

వ. దేవా యవధరింపు మఖిలపురాణకథాకథనదక్షుం డయిననూతుం డమ్మునుల నవలో
కించి యి ట్లనియె.

2

కా. నిత్యానందమ నిర్వికల్పము సదా నిర్వాణసౌఖ్యప్రదం
బత్సంతాఘహరంబు నిర్తలమనాద్యంతంబు నిర్దుష్టముకా
నత్యజ్ఞానమయంబు సారమును సంసారాబ్ధిహితంబునుకా
శ్రుత్యుక్తం బగునైవతత్వ మెవఁ డెంచు న్నాఁడె ధీరుండెలకా.

3

ఉ. ఓమునిచంద్రులార వినుఁ డొప్పుగ మానవు లెవ్వరేని ని
ష్కామనచిత్తులెనను నకామనులైన నఖండభక్తిచేఁ
గామవిషము కూలిఁ గరకంధరు నాశ్రితపారిజాతమా
హైమవతీమనసప్రియు నహర్నిశముకా భజియింపఁగాఁ దగుకా.

4

క. భవచక్రోద్భవు అగుమానవులకు శరణంబు శంభునామమె తలఁపకా
భువిలో లేదు తదన్యము, శివభజనము సర్వసౌఖ్యసిద్ధి యొసంగుకా.

5

క. ధనకనకవస్తువాహన, పనితానుతభోగమోక్షనాంఛాపరు లై
మనశిజహరు నేవించిన, జనులకుఁ దత్కామితార్థసంసిద్ధి యగుకా.

6

మ. అలరకా సాంబశివుండు కాలమదసంహారుండు సర్వాత్మకుం
డలఘుప్రాభవుఁ డట్లు గావునఁ దదీయారాధనాంక వ్రతం
బులు నక్రాంత మకాలమృత్యుభయము లోయఁ ద్రోయు టాశ్చర్యమే
తొలఁగుం దారుణకాలమృత్యువు దదత్యుగ్రప్రభావంబునకా.

7

సోమవార వ్రత ప్రభావము.

- క. వ్రతములలోన మహేశ్వర, వ్రతములు ముఖ్యములు సోమవార వ్రత మా
వ్రతములయందు విశేష, వ్రత మన శోభిల్లుచుండు వసుమతిలోనకా. 8
- చ. విమలమనస్కుడైనరుడు విశ్రుతభక్తి సెలంగ సోమవా
రములఁ బ్రదోషకాలముల రాజితమంటపమధ్యపీఠిక
హిమగిరిపుత్రికారములు నిందుకళాధరు మోడకోపచా
రములను ఖాజచేసిన దురంతవిపద్యయ మొందఁ డెన్నఁడుకా. 9
- చ. అనిశము సోమవారదినమం దుపవాసము సల్పి కంభుపూ
జన మొనరింపఁగావలె ద్విజన్తనృపాలకవైశ్యకూర్మలం
దును నెవరైన నాశ్రమచతుష్టయవర్తలు నెవ్వరైన స్త్రీ
జనములు నెవ్వరేనియును నీశు భజించుట యుక్త మారయకా. 10
- క. క్షీతి నియర్థంబున కొక, యితిహాసము గలదు దాని నెఱిగింతు వినుం
డతిమాదంబున నేత, ద్వృతమహిమలు దోచినంత నర్థింతుఁ దగకా. 11
- వ. అని చెప్పి వెడియు నిట్లనియె. 12

చిత్రవర్తమహారాజు చరిత్రము.

- మ. అమలాచార ధరామరేంద్రకలితార్యావర్తజేంబునకా
సమదేభాశ్వశతాంగవీరభటభాస్వద్రాజసంసేవ్య మై
కమలేందీవరహంసకోకవిలసత్కాసారకేళీమ
కమనీయుం బగురాజధానివెలయుం గాలిందితీరంబునకా. 13
- ఉ. ఆపురమేలు సంతతనయ ప్రతిపాలితధర్మఁ డుల్లస
ద్రూపజితేక్షుధర్మఁడు విరోధివరేశ్వరకాలధర్మఁ డ
స్తాపదచిత్రధర్మఁడు వికాలసుకర్మఁడు చిత్రవర్మఁ డకా
భూపతిశేఖరుండు పరిపూర్ణకృతాధ్వరపుణ్యకర్మఁ డై. 14
- నీ. కారణ్యగుప్తభాకలితవిద్యావాప్తిఁ గమలాక్ష కమలాప్త కమలభవుల
వరభోగసౌందర్యవాగ్విశేషంబుల జిహ్వాజిహ్వాకుమారజిహ్వాగురుల
భూతిప్రతాపసంపూర్ణవైభవముల భర్గభర్గాత్మజ భర్గసఖుల
ఘనబుద్ధి సత్కళాగాంభీర్యగుణములఁ జంద్రవందనచంద్రచంద్రగురుల
తే. నవహాసిండు నటించు దిగంతరముల, సకలజనములు వినుతింప నస్తుదమున
రాష్ట్రమేలుచు నుండె నురక్షితముగఁ, జిత్రవర్మండు పార్థివశ్రేష్ఠఁ డగుచు. 15

క. శరణాగతరక్షణమును, హరిహరభక్తియును భూసురారాధనము

న్నిరతం బరినిగ్రహమును, సరసానుగ్రహముఁ గలిగి జనపతి వెలయుట. 16

తే. ధర్మరతుఁ డైనయాచిత్రవర్తనృపతి, కాత్మ మదమందఁ గలిగెఁ బుత్రాష్టకంబు
నంతఁ జిరకాలమునకుఁ గల్యాణధన్య, సకలజనమాన్య యొక్కకన్యక జనించె. 17

గీ. చిత్రవర్త తనదుపుత్రిక నీక్షించి, యార్యుఁ గనిన యాహిమాద్రికరణి
సంతసిల్లి యపుడు సంపూర్ణకాముండు, నైతి నే నటంచు నాత్మఁ దలఁచె. 18

ప. అంత. 19

మ. అలఘుప్రాభవుఁ డానృపాలకుఁడు కన్యారత్నముం గాంచి యు

జ్వలతేజోవిభవంబు మీఱ నమితోత్సాహాకచిత్రంబు రం

జలఁగా జాతకలక్షణజ్ఞుల మహాసిద్ధాంతులక నేదనే

త్రల రావించి బహుకరించి యడిగెక దల్లగ్నభావంబులక. 20

కా. ఓవిప్రోత్తములార మీరలు మదీయోక్తి నిచ్చారంపుడే

మావంశంబున రాజకన్యకలు సామ్రాజ్యభియోగార్హులై

శ్రీ వర్ధిలఁగ నుందు రీశువు వారింబోలి యక్రాంతముక

డేవప్రాచ్యుతపూజనాభిరత యై దీపించునో చెప్పరే. 21

క. నావిని యానైద్ధాంతికు, లావనుధేశ్వరుని జూచి హర్షముతో సం

భావించి పలికె రప్పడు, ప్రావీణ్యముతోడ కాస్త్రఫణికులు మెలయుట. 22

క. ఈమానిని యాగర్భ, శ్రీమతి యై సత్కలానిశేషాత్మక యై

నీమంతవతిమణి యై, నీమందిని యనఁగ ధరఁ బ్రసిద్ధి నహించుక. 23

సీ. శరధికన్యకరీతి సాభాగ్యవతి యగు భారతిగరిఁ గళాప్రాధి మెలయు

మదనారిసతిమాడ్కి మాంగల్యవతి యగు బోలోమికరణి సంపదలు చెందుఁ

దమయంతిలీల సౌందర్యంబు నహించు రోహిణివలె మించు దుదిరకాంతి

నయ్యరుంధతిపోల్కి నాచారవతి యగు సావిత్రికైవడి సాధ్య యగును

తే. విభునితోఁ గూడి తాఁ బదివేలయేండ్లు, నఖిలసామ్రాజ్యభోగంబు లనుభవించి

యష్టపుత్రుల నొక్కకన్యకను గాంచు, పుణ్యచారిత్రి నిపుత్రి భూవరేంద్ర. 24

ప. అని యివ్వధంబున నిజపుత్రికాజాతకఫలంబులుచెప్పిన నైద్ధాంతికజనంబుల ను

ధారసోపమానంబు లైనభాషణంబు లాకర్ణించి పరమానందకందభితాంతరంగం

డై యాభూపాలుండు వారల ననేకమణిమయభూషణాంబరంబులం బూజించి

యొన్న సమయంబున. 25

తే. అంత నొకధూర్తభూసురుం డెప్పుతముగ, దైవగతిని జతుర్దశాబ్దంబునందు

పతివియోగంబుఁజెందు నీబాలికయని, రాజునకుఁ దెల్పి మది విచారంబుదోఁప. 26

క. అమాట వజ్ర పాతని, భముగ నాలించి నృపతి బహుతరచింతా
సమ్మాన్వితేంద్రియత డెందమున నొక్కింతప్రాద్దు తల్లిడమందెక. 27

వ. తదనంతరంబునం బ్రాహ్మణవత్సలం డైనయమ్మహీపాలుండు గ్రమ్మట ధైర్యం బన
లించించి సర్వంబు దైవాధీనం బని మనంబున నిశ్చయించి నిశ్చంకుండై యాత్రా
హ్మణుల నిజనివాసంబులకుఁ బోవంబనిచి తానును నభ్యంతరమందిరంబునకుం జని
భార్యాసమేతంబుగా నతిప్రేమంబున నక్కన్యకారత్నంబు ననుదినంబు నుపలాల
నంబుసేయుచు నుండె నంత. 28

కా. అనీమంత్రిని పౌరజానపదనేత్రానందసంధాత్రియై
శ్రీసౌందర్యవిలాసయై వివిధధాత్రీవర్ధమానాంగియై
హంసోల్లాసముఖాబ్జయై తరుణరాకాధీశరేఖాకృతిక
భాస్విల్లెక బిత్తుబాంధవాదులును సంభావింప నానాటికిక. 29

ఉ. ముద్దుమొగంబు మానికపుమోవియుఁ జేటమెఱుంగుఁ గన్నులు
న్నిద్రపుమేల్చి సొమ్ములును నీలకచంబును జెక్కుటద్దము
లైద్రటికంపునుద్దులును బిన్నతనంబును మీఠి యుండఁగా
ముద్దియ యొప్పె బాల్యమున మోహనరూపము గానుపింపఁగక. 30

నీ. చెలికత్తెలనుగూడి నీమంతినికన్య కైశవక్రీడాప్రసక్తిఁ దగిలి
బొమ్మలపెండ్లిండ్లు సమ్మాదమువజేయు గురుమైత్రి గుజ్జనగూళ్లు వండుఁ
దులలేనిబంగారుతూగుటుయ్యల నూలు నుద్యానవనముల నొప్పుఁ దిరుగుఁ
బువ్వనాటికలలోఁ బొలుపొంద విహరించుఁ బంతంబు మెఱసి చేబంతులాడు
తే. దాయములనాడు నోమనకాయలాడుఁ బొటలనుబాడు బెరిగాయలాటలాడు
మున్నుమున్నుగ డాఁగురుమాతలాడు, నానుశీల జగన్మోహనాంగి యగును. 31

వ. ఇవిధంబున నారాజకన్యక బాల్యక్రీడానినోదంబులం గొంతకాలంబు గడపి పం
చమవర్షంబున గురుజనంబులవలన నక్షరస్వీకరణాదికృత్యముల బహువిధకాస్త్ర
గ్రంథపరిశీలనముగావించి సమస్తవిద్యాప్రవీణయు నత్యంతమేధాధురీణయుఁ
త్వాధభాషావిజ్ఞంభమాణయు నై యుండె నంత. 32

ఉ. భూవరుతోడ బాల్యమున భూసురవర్యుఁడు పత్మి-నట్టిత
ద్యావిఫలప్రచారము యథాస్థితిగా నొకనాటిరేయి ప్ర
సాపముగాఁగఁ జెప్పిన నిజప్రియదూత కథానులాపనం
పావనుధేశకన్య విసె నంతయు నాత్మసఖీముఖంబునక. 33

- క. విని యాభూషరనందన, ఘనతరసంతాపశోకకర్మిత యగుచున్
మనమునఁ దహతహ జెందుచు, జనియెం గురుపత్ని యున్న సదనంబునకున్. 34
- ఉ. ఆయనవీర కన్యచని యత్త గృహంతరపీఠమధ్యసం
స్థాయిని శుభ్రీకేశసముదాయిని భద్రఫలప్రదాయినిన్
శీరియత యాజ్ఞ వల్క్యుమునిశేఖరహర్ష విధేయి యైనమై
త్రేయిని గాంచె ముత్రతపరిశ్రమతుష్టవృషాంక పాయినిన్. 35
- క. కని తత్పాదబ్జములకుఁ, దనఫలము సోఁక మొక్కి తల్లి వినుమా
నిన నే శరణము సొచ్చితి, మనమున గరుణించి నన్ను మన్నింపఁదగున్. 36
- క. ఏనత్కర్త మొనర్చిన, భాసురసాభాగ్యపదము ప్రాపించి శుభో
ల్లాసముగ నుండఁ గలిగెను, నానువ్రత మెఱుంగఁ బలుకు మనురాగమునన్. 37
- ప. అదియునుంగాక నుష్కర్తభయకులస్వాంత నై భవచేశరణ్యునై యున్ననన్ను
గరుణించి దీర్ఘ సుమంగలి యగువట్టుగా ననుగ్రహింపవలయు నని పాదంబులకుఁ
బ్రణమిల్లి యున్న యక్కన్యకారత్నంబు నత్యంతకారణ్యదృష్టిం జూచి తద్దణశీ
లంబు లింతయొప్పునే యని యిగ్గించి యాశుభాంగికి మనఃప్రీయంబుగా మైత్రే
యి యిట్లనియె. 38
- క. ఓరాజకన్య విను శ్రీ, గౌరిని శాంకరిని నీలకంఠయుతముగా
నారాధింపుము భక్తిని, ఘోరాపద్భయము లడఁచి కుశలము లొసఁగున్. 39
- అ. సోమవారమునను మరుచిరభక్తితో, నుపవసించి స్నాన మొనరఁజేసి
ధాతవస్త్రయుగ్మధారణం బొనరించి, శివు సుమేశుఁ బూజ నేయవలయు. 40
- చ. శమదమయు క్షుతై విమలసౌమ్యమనస్కులునై సదాశివా
గమనియమజ్ఞులై విగతకై తవభావముఁ గల్గి సోమవా
రములు బ్రదోషకాలముల రమ్యతమీఱఁగ పోడశోపచా
రములను బార్వతీశ్వరుల రంజిలఁ బూజ లొనర్పఁగాఁదగున్. 41
- క. పూజానంతరమున ద్విజ, భోజన మొనరించి మఱియు భూసురసతులం
బూజించి హరిద్రాంజన, రాజితసుమకంచుకాంబరము లీయఁదగున్. 42
- క. ఎటువంటియాపదలు సంకటములు బ్రాపించినను జగన్నుత మగుభూ
ర్జటిపూజ విడువఁగూడదు, పటుమతి గావించినను శుభం బగు నీకున్. 43
- ప. అని చెప్పి యమృతహామనిపత్ని నీమఁటినింజూచి యే నిమృతావ్రతఫలంబు వివరించె
ద సావధానంబుగా నాకర్ణింపు మని యిట్లనియె అభిషేకంబున బాపక్షయంబు
ను బీతపూజనంబున సామ్రాజ్యంబును గంధమాల్యాక్షతార్పణంబులవలన ననేక

సాభాగ్యసౌఖ్యంబులును భూపదానంబున సౌగంధ్యంబును దీపప్రదానంబునఁ గాంతివిశేషమును నైవేద్యమున మహాభాగ్యమును దాంబూలదానమున సంపత్సమృద్ధియు నమస్కారంబున ధర్మార్థకామమోక్షప్రాప్తియు మంత్రజపంబున నణిమాద్యష్టైశ్వర్యసిద్ధులును హోమంబున సర్వకోశాభివృద్ధియు బ్రాహ్మణభోజనంబువలన సమస్తదేవతాసంతుష్టియు సువాసిపూజనంబును దీర్ఘసుమంగలీత్యమునుం గలుగు నట్లుగావున నీ విష్ణుహోత్రతంబు గావించి భవానిశంకరల నారాధింపుము తత్ప్రసాదంబున నాపత్సమృద్ధంబు నిస్తరించి విప్రియత్వంబునుం జెందక సుఖమున నుండుదువు శివపూజామహత్వమువలన మహాఘోరసంకటము లైనదొలంగు నని సోమవారస్రీతప్రభావము చెలియం జెప్పిన నారాజకన్యక సంతుష్టాంతరంగ యై యమ్మైత్రేయికి పునఃపునఃప్రజాసుంబు లొనరించి తదనుజ్ఞాత యై క్రమ్మట నిజసాధంబునకు వచ్చి తదాజ్ఞాప్రకారమున నమృతహోత్రం బాచరించుచుండె నంత.

44

నీ. చంద్రమండలనిభాస్యంబు గల్గుటఁజేసి కమలాక్షీశ్రీలక్ష్మీకరణి వెలయు గాతన్యవత్తోజగౌరవంబు నెలంగి గిరిరాజపుత్రికాకృతి వహించుఁ బ్రాథోక్తిచాతుర్యపాటనంబులు గల్గి వాగ్దేవిసాటి యై వన్నెకమ్మలలితసౌందర్యకళావిశేషము గాంచి యలరువిల్లునిసతి యునఁగఁ బరఁగు

తే. విశ్వకర్మకృతామూల్యవివిధరత్న, జాలనిర్మితభర్తృపాంచాలి యునఁగ వెలసె సంప్రాప్తతారుణ్యవిభవ యగుచు, నిఖిలగుణపేటిసీమంతినివధూటి.

45

క. ఆరాజకన్య యభినవ, తారుణ్యవిలాసరేఖఁ దనరెచు సానల్ దీరినమరుశర మనఁ గ్రొక్కాయమెఱుం గనఁగ వెలసె గాంతిస్ఫురణక.

46

చిత్రవర్త సీమంతినికి వివాహం బొనర్చుట.

ఉ. లాలితరూపకాంతిశుభలక్షణలక్ష్మితగాత్రి యైనయా బాలికఁ గాంచి యాప్తజనబాంధవమంత్రిపురోహితశ్రద్ధా నాగిసమేతుఁడై పరమహర్షము మీఱఁగఁ జిత్రవర్తభూపాలకుఁ డాత్మపుత్రికి వివాహము నేయఁ దలంచె నేడ్వతోక.

47

క. ఆరాజనందనమహోదారప్రాభవగభీరధైర్యాతిశుభాచారంబులు విని నచ్చిరి, ధారుణిలోఁ గలుగురాజతనయులు నేడ్వతోక.

48

నీ. నరహోత్రముఁడైనవలచక్రవర్తికి దమయంతిని గూర్చితనయుఁడగుచుఁ జెలుపు గాంచినయింద్ర సేనమహారాజతనయుఁడై మదనసౌందర్యుఁడైన

- చంద్రాంగదని శరచ్చంద్రచంద్రాతపచందనామృతపయశ్చంద్రయశుని
బిలిపించి యతనికిఁ బ్రియపూర్వకంబుగా సకలబంధవసమక్షంబునందుఁ
తే. బరమహీనాధసుతులను బహిరించి, తనదుప్రియసుత నిచ్చి యుద్వాహ మొప్పఁ
జేసె నత్యంతసంతోషచిత్తుఁ డగుచు, జిత్రవర్తమాపాలశేఖరుండు. 49
- ఉ. అనిషధేంద్రనూనుండు మహామతిమంతుఁడు చంద్రశేఖర
ధ్యానపరాయణుండు పరతత్త్వవినుండు గృహీతభార్యుఁ డై
యానలినాక్షిఁ గూడి కుసుమాస్త్రజయంతవిసంతసంతత
శ్రీనిధియొప్పె నప్పడు శశీవిభుఁ డయిననుహేందు కైవడికా. 50
- క. అచిత్రవర్తగృహమున, వాచస్పతి సదృశనితినర్తనశీలుం
డాచంద్రాంగుఁ డుండెను, ధీచతురుం డగుచుఁ గొన్నిదినములు నెమ్మిక్. 51
- మ. అమితోత్సాహమతోడ గానుతుండు బాహ్యరామవాటివహ
రము గావింపఁగ నోడ యెక్కి చనుదేరం దైవయోగంబునకా
యమునాతోయమునందు నాతటిఁ దదీయామాత్య సేనాసమూ
హమతోఁ గూడ మునింగె భూజనులు హాహాకారము లేయెఁగకా. 52
- క. కొందఱు జలముల మునిగిరి, కొందఱు గ్రాహాదరములఁ గూలిరి మఱియుం
గొందఱు తీరముఁ జేరిరి, కొందఱు గనుపింప రైరి మళలేగమునకా. 53
- సీ. యమునాజలనిమగ్నుఁ డయ్యెఁ జంద్రాంగుం డనుభూరవృత్తాంత మాలకించి
బంధుమిత్ర మాత్యపరివారయుతముగా శీఘ్రంబు చనువెంచి చిత్రవర్త
దత్తీరమున నిల్చి దారుణశోకాభిసంత ప్తచిత్తుఁ డై వంతనొంది
యానదీసలిలమందారసి గానుతుఁ గానక బహుదుఃఖకలితుఁ డగుచు
- అ. హా మహానుభావ హా గాజనలదన, హా యశోనిధాన హా కులీన
యంతపాపకర్త మేఁ జేసి యుంటినో, యెడలు నాపె మనల నీశ్వరుండు 54
- క. వీరితని సీమంతిని, నూతార్తు నహాభవద్వియోగాతురతా
భీనుల మితలిదండ్రుల, నారయ నే నెట్లు నేర్తు నవనిశసుతా. 55
- అ. పూర్ణ మాసుధాంశు బోలునీనైహేముఁ, గనులచూడకున్న ధనము లేల
జీవనంబు లేల శ్రీచైభవము లేల, ననుచు వగచుచుండె నవనివిభుండు. 56
- మ. ఇట్లు శోకవ్యాకులమానసుం డై యున్న హీనాంబుండు నితరవ్యాపారంబులు మాని
బహుప్రకారంబుల విలపింపుచుండునంత పారజానపదజనంబు లాబాలవృద్ధంబు
గా వచ్చి యన్న దీతటంబునఁ బడి హాహరవముల శోకింపుచుండి రయ్యనసరంబున.
- మ. గృహసమూర్థనధేనుదోహనశిశుక్షీరాంబుపానక్రియా
దహనప్రజ్వలనప్రదీపజనసంధ్యాస్నానదేవార్చనా

రహితం బయ్యెను జిత్రవర్తపురవర్తం బాదినం బందు దు
స్సుహచంద్రాంగదవిశ్రయోగభవతుక్సంతాపితద్వంద్వ మే.

58

సీ. పరదేశముననుండి పతి యేగుచెంచిన సంతోషభావ మొక్కింత లేదు
కడపటి కొకమంచికొడుకు గలిగిన నైన సంతోషభావ మొక్కింత లేదు
ధనవిహీనునకు నిధానంబు దొరికిన సంతోషభావ మొక్కింత లేదు

...

...

...

...

లే. ఏమిచెప్పగ వచ్చు నయ్యింద్ర సేవ, నందనువియోగభరమును జెంది కుంది
చిత్రవర్తమహీపాలుసీమఁ గలుగు, సకలజనములు నసగతోత్సాహు లైరి. 59

వ. అంత నచ్చట నిషధదేశాధ్యక్షుం డగునాయుంద్ర సేనమహీనాథుండును జారులవ
లనఁ గర్ణకలామమానం బగునిజతనయవృత్తాంతం బాకర్ణించి యనేక ప్రకారం
బులం బ్రలాపించుచుండె నంత నన్నగరంబునం గల సమస్త ప్రజలును దద్వియో
గదుఃఖంబు సహింపఁజాలక మహాభూషంబుగా బరిదేవనంబులు చేయువారును
కొఱజబంధంబులు వీడ కిరస్సానంబులు చేసికొనువారును పక్షస్తాదనములు చేసి
కొనువారును పరమేశ్వరుం డింత దయ దప్పవలయునే యనువారును జంద్ర
ప్రియదర్శనుం డగుచంద్రాంగదకుమారుముఖావలోకము లేని యిచ్చోట నుండ
వలయునే యనువారును బ్రాగ్జనంబుల నెట్టితపములు చేసితిమో యనువారును నై
నిద్రాహరనుఖంబు లనుభవింపక యున్నయెడ నప్సరముఁ జిత్రవర్తపురమునుం
బోలె నత్యంతకోలాహలసమన్వితం బై యుండె నంత.

60

లే. సుతవియోగాభితప్తఁ డై సుక్కి సుక్కి

యడలుచున్నఁ దదీయదాయాదు లాకట

నతనిబాధించి తద్రాజ్య మపహరించి

తిగిచి యాయుంద్ర సేను బంధించి రంత.

61

వ. అంత నిక్కడ.

62

మ. బలుకోకంబున జిత్రవర్తధరణీపాలుండు వర్తించి ని

శ్చలవైజ్ఞానికు లైనవృద్ధజను లాశ్వాసించి తత్త్వోత్తలం

దెలియం జెప్పగ నెట్టకేటకు మహాధీరాత్మఁ డై లేచి ని

ర్తలభావంబున నాత్మమందిరముఁ జేరక వచ్చె దాఁ గ్రమ్మఱక.

63

లే. భూతలాధీశ్వరుండు జామాతఃకప్పు, డార్ధ్వజైహికకృత్యంబు లాచరింప

భూసురులబంచియాత్మీయపుత్రి కకును, దత్సమయకార్యములొనర్చెదధ్యమనుచు.

ఉ. అంతటఁ దంద్రి గేహమున నమృనిపత్నియనుజ్ఞఁ జేసి నీ

మందిని రాహుదక్షశశిమండలసంయుతపూర్ణి మానికా

- కాంతవిధంబునం దనరి క్రమము నావృత మాచరింపుమున్
గంతువిరోధిభక్తి మదిఁ గల్గి మెలంగెను ధీరచిత్త యై. 65
- క. ఈరీతి నావధూమణి, గౌరీశంకరులపూజ గావించుచు వి
ప్రారాధన మొనరింపఁగ, నారయ నటు వత్సర త్రయముఁ గడపె భువిన్. 66
- వ. అని చెప్పి నూతుండు వెండియు నమ్రహామనుల కిట్లనియె. 67
- కా. కాళిందీసలిలాంతరాళవినిమగ్న స్వాంగుఁ డై విసుఫర
చైత్రేంద్రాత్త భవేశభక్తిపరుఁ డా చంద్రాంగదాఖ్యక్షమా
పాలుం డత్రతీ నాహృదంబున జలవ్యాస కలక యావన
శ్రీలాలిత్యల నాగకన్యకలఁ గాంచెఁ దైవయోగంబునన్. 68
- ఉ. మానితమందహాసు నవమన్మథరూపవిలాసు శ్రీశివ
ధ్యానపరున్ శుభోజ్జ్వలగుణాకరు రాజకుమారుఁ గాంచి కుం
భీనసరాజకన్యకలు విస్తయమానమనస్కులై ఫణి
సానమనోహరం బగురసాతలలోకముఁ జేర్చి రంతటన్. 69
- సీ. ఆరసాతలమనం దత్యంతరమ్యంబు మణిదీపశోటిసమన్వితంబు
భగ్గమిత్రమహేంద్రభవనసంకాశంబు ఫణిఫణారత్నవిభ్రాజితంబు
వజ్రముక్తాఫలవైదూర్యరాజితప్రాసాదసాహస్రభాసురంబు
దపహయతోరణద్వారకవాటంబు చంద్రకాంతోపలసలయితంబు
- తే. మంజులం బయిననొకదివ్యమందిరమున, నంచితం బయినరత్నసింహాసనమునఁ
బన్నగేంద్రులు కొల్వఁ గూర్చున్న కుసుని, దక్షకుని గాంచె జంద్రాంగద క్రభుండు.
- వ. వెండియు నమ్రహానాగేంద్రుండు ఫణాశతసముజ్జ్వలుండును దివ్యాంబరధరుండు
ను దివ్యరత్నకిరీటకుండలమండితుండును నానామణిగణప్రభావిభాసురవిగ్రహం
డును సౌందర్యయావనవిలాసాతిశోభనండును దివ్యాభరణభూషితండును దివ్య
చందనచర్చితుండును కాలాగ్నిసంకాశతేజండును అనేకపన్నగకుమారసేవ్యమా
నుండును పన్నగేంద్రకన్యకాసహస్రపరివృతుండును దుర్నిరీక్ష్యుండును నైన
తక్షకమహాఫణీంద్రుం గనుంగొని యారాజవందనం డమ్రహాత్ముడుసహ తేజంబు
చూడంజాలక నిమిలితలోచనం డయియుండి క్రమము ధైర్యం బవలంబించి
సభాస్థలంబున సాష్టాంగనమస్కారంబుఁ గావించి కృతాంజలి యై యున్నగం
ధర్వసుందరుం డగు నారాజకుమారుం జూచి తక్షకుండు తనమనంబునఁ గొంతతడ
వాలోచించి. 71
- క. ఈరా జెవ్వఁడు వీనికిఁ, బేరేమియొ యెచట నుండుఁ బెంపుగ వీనికి
మీ రిచటికిఁ గొని తెచ్చిన, కారణ మే మనుచు నాగకన్యల నడిగెన్. 72

వ. అని యడిగిన దక్షకునితో నాగకన్యక లి ట్లనిరి.

78

తే. యమునలోన జలక్రీడ లాడుచుండ, నీరముననుండి యచటి కేలేరఁ జూచి
యిచ్చటికి మేము చెచ్చితి మింతెకొని, ఇతనికులగోత్ర నామంబు లెఱుంగ మధిప.

క. అనవుడు నాతక్షకుఁ డి, ట్లనియొక్క రాసుతునితోడ నతిసుందరయౌ
వనకాలివి నీ పెవ్వఁడ, వనవుడు నతఁ డిట్లు అనియె నాతనితోడక.

75

సీ. భుజగేంద్ర వినవయ్య భూతలంబునఁ బ్రసిద్ధం బయిననిపధజేశంబునందు
దమయంతివల్లభుం డనఁ బేరు గాంచిన నలమహారాజున కగ్రతనయుఁ
డింద్ర సేనుం డమహీనాభుతనయుండ జంద్రాంగదాభిఖ్య జగతి వెలసి
వరసనోధుండ నై శ్వశ్వరాలయంబున మక్కువతోనుండి యొక్కనాడు

తే. లీలఁగా నావయొక్కి వాహ్యళి వెడలి, యమునలో రాగ దైవయోగమునఁ జేసి
నీట మునిగినఁ జూచి మన్నించి యచటి, సతులు చెచ్చిరి నీసభాస్థానమునకు.

76

చ. పొలుపుగఁ బూర్వజన్తమునఁ బుణ్యము లెన్నియొనర్చినాడనో
సలలితదానధర్మములు సదురుసేవలు చేసియుంటి నో

వెలయఁగఁ దీర్చయాత్రలును విప్ర సపర్యలు సల్పినాడనో
తలపఁగఁ దాపకీన మగుదర్శన మబ్బె భుజంగ నాయక.

77

క. ధన్యుడ గుణగణ్యుడ జనమాన్యుడ నైతిని మహాత్మ మామక భాగ్యం
బన్యులకుఁ గలదె ఫణిరా, జన్యకృతార్థుండ నైతి సత్యము గాఁగ.

78

క. మాపెద్దలు గైవల్య, ప్రాపితులై రదియుఁగాక భవదీయకృపా
కూపారము వెల్లవఁగా, నాపై బ్రవహించె నే మనం గలవాడక.

79

వ. అని పలికి మఱియు ని ట్లనియె మహాత్మా నీవు మహానుభావుండవు నిఖిలసురాసుర
గంధర్వచారణప్రసూయమానుండవు శరణాగతరక్షకుండవు గావున భవన్తహమహి
మంబులు చెలిసి పర్తింప నే నెంతటివాడ నన్నుఁ గటాక్షించి రక్షింపవలయు నని
బహువిధంబులసన్నుతింపుచు వినయవినమితశిరస్సుఁ డయి మూలీకృతకరకమ
లుండై యున్నయారాజనందనుమృదుమధురగంధీర భాషణంబులవలన సంతోషిత
స్వాంతం డయి తక్షకుండు క్రమై నక్కుమారున కి ట్లనియె.

80

ఉ. ఓవసుధాధినాయకకులోద్వహ నీ కభయం బాసంగదుక

గేవల భక్తి నాత్మఁ బరికింపుచు ముప్పదిమూడుకోట్ల దే

వావలిలోన మానసిక వాచిక కాయక శుద్ధిగల్గి యే

దేవునిఁ బూజనేయుదువు ధీరుడ నై వచియింపు మేర్పడక.

81

ఆ. అనిన నాతఁ డిట్లు అనియెఁ దక్షకునకు, విను భుజంగరాజ విమలతేజ

- యీ ప్రపంచమునకు నెవ్వఁ డీశ్వరుఁడు మా, కతఁడు పూజ్యుఁ డయ్యె మఱిదలంప.
- క. ఏదేవుఁడు మురలందు మహాదేవుం డనఁగఁ బరఁగు నట్టియిమేళు
 న్నైవాదాంతవేద్యు నభవుని, సాదరమున భక్తిఁ బూజ సలుపుదు మెపుడుకా. 83
- ఉ. ఎవ్వనిరాజసంబునఁ బ్రజేశ్వరుఁ డీజగముల్ సృజించునో
 ఎవ్వనిసాత్వికంబున రమేశుఁడు పోషణచేయుచుండునో
 ఎవ్వనితామసంబును వహించినరు డుఁడు సంహరించునో
 ఎవ్వఁ డవింతుఁ డట్టిపరమేశ్వరునికా భజియింతు మెప్పుడుకా. 84
- తే. ఖాతతుకు నెల్ల ధాత యై దనరు నెవఁడు, గారణంబున కెప్పుడు కారణంబు
 దేజములకెల్ల నెవ్వఁడు తేజ మరయ, నట్టియభవుఁడె మాకుఁ ది క్కగు దలంప.
- క. తా నంతట నుండియు నుజ్జానవిహీనులకు దూరసంచారుం డై
 కానఁబడ కుండు నేవిభుఁ, దానిర్తలధాముఁ డయినవారు బూజింతుకా. 86
- మ. ధరణీవారికృతానుమానతవియతద్యోతచంద్రాగ్నిమ
 త్పురుషోపేతముగాఁగ నేవిభునకు న్నూర్త్యవ్రకం బయ్యె భా
 స్మరచంద్రాగ్నులు నేమహాత్మునయవాకారంబు లై యొప్పి ర
 పురమాత్మం డగుశంకరుండు చునిసంభావ్యుండు పూజ్యుం డగుకా. 87
- క. గొందఱు త్రేత్రజ్ఞుం డనఁ, గొందఱు పరమాత్మఁ డజుఁడు కూటస్థుఁ డనం
 గొందఱు సాక్షి యనంగను, గొందఱు భిన్నుఁ డన వెలయుఁ గుశలుఁ దలంతుకా
- క. ఏదేవుననుగ్రహమున, ఖేదంబులు లేక బుధులు గిరిభేది
 హృదిపదంబుల నైనను, సాదరమతిఁ గోర రట్టిసామి భజింతుకా. 89
- సీ. ఎవ్వనిరూపంబు నేవేళలందైన నేదాంతమృగ్యమై వెలయుచుండు
 నెవ్వనినామంబు లే ప్రొద్దు నుడివినఁ దాపత్రయంబులు దలఁగిపోవు
 నెవ్వనిశిరమునం దెప్పుడు మురనది పుష్పదామాకృతిఁ బొసఁగుచుండు
 నెవ్వనికేహిని యీజగ త్రయమున జగదంబ యనఁగఁ బ్రకృతిఁ గాంచె
 తే. నెవ్వనికీఁ గుండలంబు లై యొసఁగుచుండు
 వాసుకియుఁ దత్కరుండును భాసురముగ
 నట్టిఖం డేందుధరుఁడు మహామహుండు
 శివుఁడు పూజ్యుండు మాకుఁ బ్రసిద్ధముగను. 90
- సీ. ఏదేవుపదపద్ద మెలమిలో నిగమాంతచూడామణిస్ఫూర్తి సొంపు మెఱయు
 నేగిరిశునిమూర్తి యోగీంద్ర సభలలో నవవరతంబు ప్రఖ్యాతిఁ గాంచు
 నేమహామహాదివ్యసామర్థ్యమహిమల సర్వేశ్వరత్వంబు సంఘటించు
 నేపురుషశ్రేష్ఠుఁ డేకరూపంబున జగదంతరాత్మ యై సంచరించు

లే. నట్టిన్యత్యంజయండు మహానుభావుఁడప్రమేయుఁడబింత్యుఁడనంతుఁడభవుఁ
డాదిమధ్యాంతరహితుఁడనాదిపురుషుఁడయినపశుపతిపూజార్హుఁడహితులేంద్ర.

వ. అని యివ్వినభంబునం బలికిన జంద్రాంగదుభాషణంబు లాకర్ణించి ప్రమోదమాన
నుండు యి మహాదేవభక్తితత్పరుం డగుతత్క్షకుండు గ్రమ్మఱ రాజనందను నవలొ
కించి యిట్లనియె.

92

క. జలజభవాదుల కైనను, చెలియనియరంబు మాకు చెలియంగ నహో
తెలిపితిని శైవతత్త్వము, గలరే నీవంటిఘనులు గాంభీర్యనిధీ.

93

మ. ఇది పాతాళము సుర్జరామరణరాహిత్యంబు దేవాసుర
ప్రదరాభేద్యము విశ్వకర్తరచితప్రాసాదయుక్తంబు సం
పదుదారంబును బన్నగాలయము భాస్వద్రత్నదీపప్రభా
స్వద మిభోగపతిపురంబున మహాత్మాహంబుతో నుండుమీ.

94

ఉ. ఇచ్చటిపాదపాలి దగ నెన్నఁగ గల్గుతరుప్రభావమా
నిచ్చటిదీర్ఘికాజలము లెప్పుడు దివ్యసుధారసంబు లౌ
నిచ్చటినాగకన్యక అహీనవిలాసిను లట్లుగాన నీ
నిచ్చటనుండి సౌఖ్యము లనేకము లందుచు నిర్భయిండు శై.

95

క. అనిపలికిన యాతత్తుకుఁ, గనుఁగొని రాజన్యసుతుండు గ్రమ్మఱ బలికె
వనజాతాసనపత్ని, ఘనమణిమండీరనాదకలనార్పటులక.

96

క. అకర్ణింపుము నాదువిన్నపము సర్వాధ్యక్షభోగాగ్రర
త్వాకల్పంగ మదేకపుత్రకులు నై నాతల్లియుం దండ్రీయుక
శోకప్రాప్తిని గుందుచుండుదురు సంక్షోభించు మత్పత్నియుక
వీక స్వారలకు న్ననఃప్రియము నే గావించెదక గ్రమ్మఱక.

97

చ. అదియునుగాక నాహితులు నత్తయు మామయు బంధుశోటులుక
హృదయములందుఁ జింతిలుచు నెప్పుడు శోకభరంబుఁ జెంది యుం
డుదు రటుగాన బాలుడ జనుండను మి మ్మొక టేను వేఁడెదక
సదయత నన్ను మీ రిపుడు చయ్యన వారలఁ జేర్చఁగాఁ దగుక.

98

క. మావారలు నన్నపగత,బీవుం డని తలఁచి చింతఁ జేకురి యీలో
దైవవశంబున బ్రతికియి, చావునకుం జెగి యేమిచందము తెలియక.

99

వ. అట్లుగాన బహుదివంబు లిచ్చటనుండుట నాకు ధర్మంబుగాదు మర్త్యలోకంబునకు
బోవునట్లుగా ననుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థింపుచున్నయన్నరదేవనందనువాక్యం
బులకు సంతసిల్లి తత్క్షకుం డట్ల సేయఁచు నని కారుణ్యకటాక్షవీక్షణంబుల నతని
నాదరించి.

100

- క. దివ్యమణిభూషణంబుల, దివ్యాంబరదామగంధతిలకాదులచే
దివ్యసమానునిరానుతు, భవ్యమతిం బూజచేసె బన్మగపతియున్. 101
- చ. హరియును దత్తుకుండు బహుమానముగా నొకకామయానమా
తురగముఁ జంద్రహాసమును దూణయుగంబు నొసంగి క్రమ్మఱకా
నిరుపమరత్నభూషణమణిప్రకరాంబరవాహనార్థము
ధూరబలు నొక్కరక్కనునిఁ దోడ్పడఁ బంపెఁ గృపారసంబునకా. 102
- క. అప్పుడు రాజకుమారుని, దప్పక వీక్షించి పలికె దత్తుఁ డొగి నీ
వైష్ణవు మదిలోఁ దలఁచెద, నప్పుడ నే వత్తు ననుచు నభయము నొసఁగెకా. 103
- ఉ. వెండియుఁ దత్తుకుండు ప్రతిపీఠమహాబలసామజాధిరా
ణ్డండలకేసరికా నిజకుమారుని ధీరునిఁ జూచి పల్కె నా
ఖండలవాజిసన్నిభము కామగ మైనహయంబు నెక్కి భూ
మండలి కేగుమా నృపకుమార సహాయుడఁడై రయంబునకా. 104
- వ. అని యిట్లు వీడుకొల్పిన నమ్మవ్వరుఁ దత్తుకునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచ
రించి యమ్మహాత్ముని యనుజ్ఞ వడసి యత్సణంబు. 105
- క. ప్రమదంబున నమ్మవ్వరుఁ, బ్రమదాధిపపాదపద్మభజనోత్సుకులై
యనూనాళులు వెలువడి, నిమిషంబున వచ్చి రపుడు నిశ్చలమతులై. 106
- కా. కాళిందీవటసీమవాయుజవకంఖాణాదిరూఢస్థితికా
లీలోద్ధ్యానవిహారముల్ సలుపుచుకా నిశ్చింతుఁడై యుండఁగా
నాలో నచ్చె సఖీమణు ల్లాలువ స్నానార్థంబుగా నత్మీయా
శీలం బొప్ప ధరాసురాంగనలతో నీమంత్రిసాధ్వియుకా. 107
- సీ. అనదీతీరంబునందు దర్శకుమాడ్కి నతిమోహనాకారం డైనవాని
నరయాపు లైనపన్నగదానవులఁ గూడి విహరించువాని భూవిభుకుమారు
దివ్యాభరణదీప్తదేహంబు గలవాని మొలికనవ్వులు గలమోమువాని
సుమమాలికాగంధఘమఘుమామోదంబు దళదిగంతంబుల కొనఁగూని
తే. అనదపూర్వాకృతివిలాస మొనఁగూనిఁ, గాంచి విస్తృతచిత్త యై కంబుకంటి
సాధ్వినీమంత్రికాంతనద్వికాస, లోచనంబుల నాతనిఁ జూచుచుండె. 108
- కా. ఆరాజేంద్రుఁడు కంతనూత్రరహితం ద్యక్తాంజనాపాంగి శృం
గారప్రాభవసీనగాత్రి గళితగ్రైవేయహారాదిక
దూరీభూతశుభాంగరాగతిలకక దుర్వారశోకార్దితక
సారాచారపరాయణం గనియె నాసాధ్వికా విచిత్రంబుగకా. 109
- ఆ. కాంచి దృష్టపూర్వఁగా నిశ్చయమచేసి, హయము డిగి యాలతాంగిఁ విలిచి

- కువలయేశ్వరుండు కూర్చుండ నియమించి, యింపుమీఱ సతికి నిట్లు అనియె. 110
- క. పనితా నీవెవ్వరు నీ, జనకునిపే రేమి యెవరిసతి వేమిటి కై
 ఘనశోకము బాల్యంబున, జనియించెను చెలియబలుకు సత్యముగాఁగక. 111
- క. అని సన్నేహముగాఁ బలికెన యావిభుఁ జూచి య శ్రు కీలితనిజలో
 చన యై లజ్జిత యగుచును, వనజేక్షణ యూరకుండె వచనరహిత యై. 112
- ఆ. అంతఁ దద్యయస్య యారాజనందను, గాంచి మధురచవనగారవమున
 యావధూతిచరిత మాద్యంతయుతముగాఁ, చెలియబల్కి నపుడు దేటపడఁగ. 113
- సీ. ఓమహాత్మక విను మీమానిసిమణి సీమంతిని యనంగఁ జెబువుగాంచు
 ఏకాంతజనకుండు లోక ప్రసిద్ధిగాఁ జిత్తవర్త యనంగ ధాత్రివెలయు
 నింద్ర సేనుడు మామ చంద్రాంగముడు భర్త నిషధాధినాథుండు నిక్కమగును
 ఈవధూమణిపతి దైవయోగంబున యమునాజలనిమగ్నుఁడయ్యెఁ గాన
 తే. వతనిరాజ్యంబు చాయాదు అపహరించి, తల్లిదండ్రుల బట్టి బంధన మొనర్చి
 రట్లు గావున నీయింతి యధికశోక, తప్త యై యుండె వత్సరత్రయము గడచె. 114
- తే. సోమవారంబునందు నీనుదలి యిపుడు, సమృతంబుగఁ బార్వతీశ్వరులపూజ
 నేయఁ గావున నిపు డభిషేచనార్థ, మరుగుచెంచె దృఢ నత్ర యగుటఁజేసి. 115
- వ. అనిచెప్పి నూతుం డి ట్లనియె వట్లు సఖీముఖంబునఁ దనవృత్తాంతంబు సర్వంబు
 చెలియంజెప్పి క్రమమ నారాజకుమారునిఁ జూచి సీమంతిని వారి కి ట్లనియె. 116
- క. శ్రీరంజిల నవమదనా, కారుండవు కిన్నరుడవొ గంధర్వుడవో
 చారణుడవొ మనుజుడవో, వారెవ్వరు నీద పార్శ్వవస్తులు దలఁపక. 117
- క. ఇత్రైఱుగునఁ బలుమలు నా, వృత్తాంతము నడిగె దీవు విశదంబుగ లో
 శోత్తర సన్నేహముగా, నిత్రటి ననుఁ జూచినావొ యెన్నండైనక. 118
- క. ఈవార్తఁ చెలియఁ బలుకం, గానలయు సవిస్తరముగఁ గారుణ్యముతో
 నేవేళ నైనబుధులు మృ, సావాక్యము లాడఁ జనరు సకలవిధములక. 119
- వ. అని యివ్వధంబున నారాజపుత్రిక యన్న రేంద్ర నందనుతో సల్లాపంబు లాన
 రింపును బాష్పపూరితలోచనయు గద్గదకంతయు మోహమూర్ఖాపరవశయు నై
 ధరణీతలముపయిం బడియన్న నిజకళత్రంబు నీక్షించి చంద్రాంగుండును శోకా
 కులితమానసుం డై మానంబున ముహూర్తం బుండి తదనంతరంబున నమృతోపమా
 నంబు లగుభావణంబుల నయ్యింతి నూరడిల్లం బలికి తత్పాణిగ్రహణంబు గావించి
 యి ట్లనియె. మేము కౌమగమనంబునఁ బ్రకౌశించునీధులము నీభర్త సురక్షితుండై
 యున్నవాడు నొక్కయెడ మే మిరువురము నైశ్యంబుగా నుండుదుము అతం
 డును రెండుమూడుదినంబులకు నిందు రాఁగలండు నీవును వతండును గలసి సకల

సామ్రాజ్యసుఖము అనుభవించెదరు శ్రీ సదాశివుపాదంబు లాన నామాట నిజము
గా నమ్మి శోకంబు మాని యుండు మని పలికిన నతనిమధురవచనములకు నూరడిల్లి
విస్తయంబు దీపింప సంభ్రమోద్భాసితనయనంబుల నారాజనందనం దప్పక
చూచుచుఁ దనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 120

మ. ఇతనిం జూడ మదీయభర్త యగుఁ గాడేనికా మహాప్రేమసం
గత మై యుండునె నామనం బదియునుం గాక నిజాకారశీ
లత నేతెంతురె యన్యలోకగతు లేలా తోఁచె నాబుద్ధి కా
యేతసాందర్యఁ డితండు ధూర్జనుఁడో యత్సంఘో గంధర్వుఁడో. 121

మ. శమనాగారముఁ జేరియున్న పతి సాక్షాత్కారఁ డయ్యె వృత్తి
భ్రమమో మోహమో స్వప్నమో యిది యధార్థంబో విచారించ ని
క్కముగా నే నొనరించునట్టివిలసద్దారీశపూజావిధా
నము సార్థంబా నిర్దర్శకంబా తలఁపక నాభాగ్య మెల్లున్నదో. 122

నీ. మునిపత్ని వాత్సల్యమున నుపదేశించె రంజిల్ల సోమవారవ్రతంబు
నెటువంటియాపద లేతెంచి యున్నను శివపూజ దృఢభక్తిఁ జేయు మనుచు
సప్తతంబుగఁ దదాజ్ఞాత్రకారంబున విడువక వ్రతము గావించుఁ గానఁ
బరఁగ నుమామహేశ్వరులు సత్సంగల్యసిద్ధిగల్గఁగఁ గృపఁ జేసి రొక్కొక్క

ఆ. యదియుఁగాక నాకు బదివేలవర్షంబు, అధిపుతోడ సౌఖ్య మబ్బునట్లు
ద్విజులు పల్కుటెల్ల నిజమయ్యెఁ గాఁబోలు, నిశ్వరుండు దక్క నెవ్వఁ డెఱుంగు.

మ. లలితాకారపయః ప్రమారసుగుణాలాపస్వరవ్యంజనం
బుల సితండు మదీయభర్తకరణిం బొల్పార సంభావ్యభా
వ్యలఘుశ్రీ ఫలనిశ్చయంబులు భగవ్యాహారగౌళీవచన
కలనాదంబులు వామలోచనభుజాకంపంబులుం చెల్పెడికా. 124

ఆ. ఫలలోచనండు పౌర్వతీనాథుండు, శంకరుండు దగఁ బ్రసన్నుఁ డయినఁ
బ్రాణధారు లయినమానవావళులకు, భూమిలో నసాధ్య మేమిగలదు. 125

ప. అని వితర్కింపుచు డోలాయమానమానస యై యాసీమంతినిసతికర గ్రహణ
మాత్రపులకీకృతాంగియు గళద శ్రు సమిక్రితాపాంగయు లజ్జానమ్రముఖయు
నై యున్న యాశుభాంగి కర్ణదేశంబునఁ గించిద్రహస్యంబుగా నివు విపాదంబుఁ
జెందవలదు నివల్లభుంఁగూడి సుఖంబున నుండఁగలవు ఏను దజ్జననిజనకులకు నతని
కుశలవార్త యెఱింగింపం బోయెద నని పలికి క్రమము తురంగాధిరూఢం
డై తనసహాయులంఁగూడి తక్షణంబున నిజపురోపకంఠవనమునకువచ్చి యచ్చట నిలిచి
తక్షకపుత్రుఁ డయినయశ్వసేనునిం బిలిచి నివు మదీయజ్ఞాతులకడకుం జని వారలకు

- మదాగమనం బెఱింగింపవలయుఁ బోయిరమ్మని పనిచిన వతండును వల్లెయని యతి
త్వరితమ్మునఁ జనుచెంచి తత్సభాసీను లై యున్నవారలం గని యిట్లనియె. 126
- సీ. యమునాజలనిమగ్నుఁ డైనచంద్రాంగదుం డహిలోకముననుండి యరుగుచెంచి
పురగమిపమున భానురకౌర్యధుర్యుఁ డై యుపవనంబున నిల్చి యున్నవాఁడు
భానులేజుని నింద్ర సేనమహారాజు బంధముక్తునిఁ జేసి పనుపవలయు
శీఘ్రంబుగా రాజసింహాసనము మీరు విడువుడు చక్కఁగా విడువరేని
తే. యాన్యపాలతనూభవుఁ డరుగుచెంచి, తక్షకాహింద్రదత్తదుర్దమకృపాణ
ధారభవదీయశిరములు ధరణిఁ గూల్చి, లీల నిజరాజ్యపదము పాలింపఁగలఁడు.
- ఉ. అంగజనుండరాంగుఁడు మహాహితస్యైన్యవిభంగుఁ డైనచంద్రాంగదరాజనందనుఁడు తక్షకుచే బహుమాన మంది సా
రంగధరావతంసుకృపఁ గ్రమ్మరవచ్చె ధరిత్రి కాత్మ సు
హ్నాంగును నే నహింద్రవరపుత్రుఁడ మిత్రిత దత్సహాయుఁడఁక. 128
- క. అనిచెప్పిన దాయాదులు, విని యంతభయంబుజెంది విస్తయమున వా
రనుకూలవృత్తి మేల్చే, అని పొగడిరి చలితహృదయు లై విభ్రాంతిఁక. 129
- కా. అంతఁ నత్వరితంబుగా నటిగి వా రయ్యింద్ర సేనక్షమా
కాంతుఁ స్వీయసతీసమేతుఁ గని వేగ స్తుతునిం జేసి య
త్యంతప్రేమ దదీయపుత్రుకథ నాద్యంతంబుగాఁ జెల్పినఁక
సంతోషార్ణవమగ్ను లైరి మది నాశ్చర్యంబు సంధిల్లఁగఁక. 130
- క. అక్షణమున బురజనులు సు, రక్షితుఁ డై వచ్చినట్టిరాజతనూజు
స్విక్షించి సంతసిల్లిరి, నిక్షేపము గన్నభంగి నిర్లమతు లై. 131
- తే. మదనసన్నిభుఁ డైనకుమారుఁ డపుడు, లీలఁ జనుచెంచె ననువార్త లాలకించి
రాజపత్నియు రాజు హర్షాతిరేకపరవశతచేఁ బ్రపంచంబు మఱచి రంత. 132
- ఉ. అప్పుడు మంత్రు లాప్తజను లార్జ్యపురోహితభృత్యసంఘముల్
దప్పకవచ్చి రాసుతుని దర్శన మేర్పడఁజేసి కాతుకం
బుప్పతిలంగఁ దోడ్కొని శుభోజ్జ్వలతూర్యరవంబు మ్రోయ మే
లాప్పఁగ వచ్చి రందఱు మహాన్నతరాజగృహంబుఁ జేరఁగఁక. 133
- ఉ. పల్లవపాణు లాడుచును బాడుచు లాజలు నక్షతంబులుక
జల్లుచు రాఁగఁ బొరజనసంఘముచుట్టను గొల్వొడ్ధారుణీ
పల్లభనందనుండు విభవం బలరం జనుచెంచి తండ్రికిం
దల్లికి సాగి మ్రొక్కఁగను దమ్ములబాష్పజలంబు లొల్పఁగఁక. 134
- వ. అంత. 135

క. చంద్రాంగదునభినవమణి, చంద్రాంగదుఁ గాఁగిలించి స్వస్తి యొసఁగి రా
చంద్రార్కము వర్ధిలు మని, చంద్రార్కసమాఖ్య అతనిజననిజనమల్. 136

కా. నష్టం బైనమహాధనంబు హృదయానందంబుగాఁ గ్రమ్మఱం
దృష్టం బైనవిధంబున నరల నేతెంచె న్నరేంద్రాత్మజాం
డవైశ్వర్యధురంధరుం డగుచు నాహ యెంతపుజ్యాత్ము లీ
శిష్టాచారనితల్లిదండ్రు అని హర్షించెం జనం బంతయున్. 137

క. అనిషదపురంబునఁ గల, మానవులు ప్రమోదమానమానసు లగుచున్
క్రీనిలయుని జంద్రాంగదు, భానుప్రభుఁ గనిరి నేత్రపర్వముగాఁగన్. 138

క. గరుడుని గన్నమహాహుల, కరణిని గ్రహరాజుపజ్జగ్రహములరీతిన్
బరన్యపతులు చంద్రాంగద, నరపతికడ మెలఁగి రపుడు నమ్రత్వమునన్. 139

వ. ఆయ్యవసరమునం బరమేశ్వరుకృపాకటాక్షమునఁ బునఃపాప్తి ప్రనిజనూనం డయిన
యింద్ర సేనుండు పరమాహ్లాదంబున రుద్రాభిషేకములును సమస్తదేవతామహా
త్సవములును నఖండదీపారాధనములును భూసురసమారాధనమును ఆపరిమిత
గుప్తర్థదానములు గావించి నిజమూరబంధుజనసమేతముగా మృష్టాన్నపానములం
బరితృప్తిం బొంది యిష్టానులాపములం బ్రొద్దుగడపుచు నుఖగోష్ఠీసుండె నంత.

క. మరునాఁ డరుణోదయమున, సరసతరాష్మికము దీర్చి జగతిపతి భూ
సురబంధుమిత్రయంతముగఁ, బరువడిఁ గూర్చుండె దత్సభామధ్యమునన్. 141

కా. కాళిందీసలిలాంతరాళమున నాగస్థానమున్ జేరి ర
త్నాలంకారచయంబు తక్షకమహానాగేంద్రుచేఁ గొంచు ని
చ్చాలీలం జనుచెంచి నేఁడు మరలన్ జంద్రాంగదుం డందు ని
లీలం బుపెను జిత్రవర్తకడమున్ లేఖార్థసంవాహులన్. 142

సీ. సప్రాణుఁ డైయున్న చంద్రాంగదునివార్త చిత్రంబుగా విని చిత్రవర్త
సంతతబింతావిచారంబులను మాని సకలబాంధవమిత్రసహితముగను
బాచులు సంతోషపారవశ్యమునొంది సొంపు దీపింపఁ జాటింపఁ బనిచె
లేఖార్థవాహకాళికఁ బ్రీతిమృష్టాన్నరాజతాభరణాంబరంబు లొసఁగి
తే. యపుడు నిజపుత్రి రావించి కృప దలిర్పఁ, బూర్వభూషితనవరత్నభూషణములు
మేన శృంగార మొనరించి మేరుధీరుఁ, డతఁడు హర్షాంబునిధి నోలలాడుచుండె.

వ. అనమయంబున. 144

మ. యమనాస్సాన మొనర్పఁ బోవునెడ నశ్వాయాధుఁ డై వచ్చి నె
య్యముతో మత్కర మంటి కొన్నిహితవాక్యంబు ల్ప్రసంగించి చ

- న్నమహాత్ముడై మహీయభర్త యని యానందించె జంద్రాంగద
ప్రమదారత్నము శాంకరవ్రతమహాత్వం బాత్త భావింపుచుకా. 145
- ఉ. నెమ్మి జిత్రవర్తధరణీపతి శంకరశాంకరీనివా
సములయందు సుత్యవము సల్పుటకై తగువారిఁ బంచి చి
త్తమునఁ జేమదోషఁగ హితముగ నల్లునిఁ జూచువాంఁ ధ కీ
ఘృష్టున నేఁగి తోడుకొని రాఁ బనిచె న్నిజమంత్రివర్గముకా 146
- వ. ఇట్లు పంపిన వారలు సతీత్వరితంబున నిషధగరమునకుం జని చంద్రాంగదసమేతుం
డై యున్నయింద్రసేనమహావల్లభుం గాంచి పరమానందకందలితహృదయారవిం
దులై యారాజున కి ట్టనిరి. 147
- తే. ఇంద్ర సేనమహీశదేవేంద్రవిభవ, చిత్రవర్తధరాధిపశేఖరుండు
తనదుబామాతఁ జూడఁ జిత్రమునఁ దలఁచి, నెమ్మిమముఁ బంపె నీదుసాన్నిధ్యమునకు.
- క. కైరవహేతురాకకును జ్యోతిరంబులు తరుణిరాకకును గోకంబుల్
గోరుచు నుండువిధంబున, నీరాసుతురాక కలరు నెల్లజనంబుకా. 149
- క. కావున నిక నాలస్యము, గా నలనదు సత్వరంబు గాఁ బనుపు మనకా
భూనరుండు సమృతంబుగ, వేవేగమె యజ్ఞ యొసఁగ వేడ్క చెలంగకా. 150
- వ. ఇట్లు చంద్రాంగదుండు నిజజనకుచేత ననుజ్ఞాతుం డై తల్లిదండ్రులకు బ్రణామంబు
లు గావించి భూసుగాఠీర్వాదంబులు భేరీభాంకారవంబులు చెలంగ దక్షకా
హీంద్రదత్తం బైనయశ్వరత్నంబునెక్కి తత్కుమారుం డైనయశ్వసేనుండు దన
కు సర్వ సఖుండుగా ననేకసేనాసమేతుం డై బహువిధజనపదఘనారణ్యపర్వతనదీ
నదంబులు గడచి కతిపయ్యదినములకుఁ జిత్రవర్తపురమునకుం జేరవచ్చె నంత. 151
- నీ. అభేరికారావ ముప్పు డాకర్ణించి పొరులు సంతోషభరితు లగుచు
జనుదెంచి యెదురేఁగి సాధువాదంబుల నభిసతి గావించి శుభము లెసఁగ
వందనాశ్లేషణస్వస్తిభాషణములు గడుమైత్రి మెలఁగిరి ఘనత మెఱయ
నప్పురవీధిపుణ్యాంగ నాజనములు నవరత్ననీరాజనంబు లొసఁగ
- తే. గమలనేత్రలు సాధభాగములనుండి, సరభసంబుగ సేనలు చల్లుచుండ
భివ్య మైనమహేంద్రవైభవము దనర, వచ్చెఁ జంద్రాంగదుండు చిత్రవర్త సభకు.
- వ. ఆసమయంబున. 153
- కా. ప్రాథోక్తి ప్రతిభాష నింద్రుఁ డఖిల ప్రత్యగీసేనామద
మృధోగ్రద్విపసింహుఁ డంధకవిపక్షోదగ్రపూజాక్రియా
బాధపృజ్ఞాడు చిత్రవర్తధరణీపాలుండు చంద్రాంగదుకా
గాధాలింగతుఁ గా నొనర్చె నిపు డుత్కంఠాయితస్వాంతుఁ డై. 154

- క. భానుశ్రుభుఁ డగునిషధుఁడైనాఁగుఁడు చిత్రవర్త మహితపదములఁ
సానందాశ్రుజలంబులఁ, దా నప్పుడు గడిగె వినమితశిరస్కుండై. 155
- తే. అత్తలకు మ్రొక్కి వెండియు నాహ్మలైన, బాంధవులకును హితులకు బ్రాహ్మణులకు
వందనము లాచరించిన వార లతనిఁ, గాంచి జయవాక్యములను దీవించి రంత. 156

సీమంతినీపునర్వివాహాఘట్టము.

- మ. పునరుద్వాహము నేయఁగా దలఁచి యాభూపాలచంద్రుండు భూ
జనుశాస్త్ర్యులు భూసురోత్తములు రాజశ్రేష్ఠులుం దానుకా
స్త్రునిరూఢక్రియ నిశ్చయించి విలసత్స్నానం బలంకారశో
భనమై యుండ నొనర్చె నప్పుడు సుహృద్బంధుప్రజ లైచ్చగఁ. 157
- క. భూసురభామినులు మహోల్లాసంబున భద్రగీత లలితోత్తులతో
నేసలు చల్లఁగ రత్నమయాసనమున రాకుమారుఁ డటు కూర్చుండెన్. 158
- సీ. కమనీయతరకరత్నముయారాకాచంద్ర బింబంబు క్రియముఖాబ్జంబు వెలయఁ
బ్రాభాతవేశావిరాజత్సరోజాతసామ్యంబు లైనలోచనము లలర
వర్షావసరవిభాస్వత్తటిద్వల్లికామానితం బగుచు నెమ్మేను దనరఁ
దిమిరబంధురనిశీధినిదారకలమాడ్కి వేణీఖచితపుష్పవితతు లమగ
- తే. విశ్వకర్త వినిర్మితవిభరత్న, చిత్రసజీవసాలభంజక యనంగ
వచ్చి కూర్చుండె జీవితేశ్వరనిపజ్జ, నిర్మలాపాంగి సీమంతినీతాంగి. 159
- క. శృంగారశేఖరులకును, మాంగల్యధురీణులకును మానధనులకుం
బుగారుపశ్చేరంబుల, మంగళహారకుల నిడిరి మంజులవాణుల్. 160
- క. ఆభోగయావనులకును, బ్రాభవధుర్యులకు సురభిభరత్తైలమునఁ
శోభనములు పాడుచు హే, మాభలు దల లంటి రపుడు మంజులఫణితిఁ. 161
- క. కంకణరాజత్కరులకుఁ, బంకజనేత్రులకు పుణ్యభాగులకు నుమా
శంకరభక్తుల కప్పుడు, సుంకులు చల్లిరి శశాంకసుందరపదనల్. 162
- క. పన్నగజాతీరససం, పన్నంబుగఁ దలఁచు బులిమి మందోష్ఠంబౌ
పన్నుట జలకమార్చిరి, కన్నియకును కామకునకుఁ గామిను లంతఁ. 163
- ఆ. సుందరాంగులకును శుభచరిత్రులకును, రాజదంపతులకుఁ దేజ మలర
ధాతవస్త్రములను దడియార్చి రప్పుడు, హరిణనయన లధికహర్ష మునను. 164
- సీ. కట్టంగనిచ్చితే కవకౌంబరంబులు గమనీయసుందరాకౌరులకును
లలితార్థశిఫాలఫలకంబు అనుదివ్యతిలకము తీర్చిరి ధీగులకును

- ఘమఘమామోదగంధము అలందిరి మేన గుణరత్న నిధులకు గొమరు మిగులఁ
గుప్పదామములు సొంపుగ నలంకారంబుగా వేసినరతివలు ఘనయశులకు
తే. హరకుండలమణికంకణాంగదాది, భూషణంబులఁ దొడిగిరి బుధనుతులకు
దీపితంబుగఁ జెక్కిట దృష్టిచుక్క, లింపుగ నొనర్చి రారాజదంపతులకు. 165
- వ. ఇవిధంబున నవ్యధూనరు లత్యంతశృంగారాభిరాము లై యాక్షణమున భేరిమృదం
గాదితూర్వరపంబులును ననేక బ్రాహ్మణపుణ్యాహఘోషంబులును పుణ్యాంగనాన
హస్తమధురగీతనిస్సన్వయములును వందిమాగధ స్తవనాదములుం జెలంగ గల్గ్యా
ణవేదికాతలమున నాదుంబరభద్ర పీఠంబునఁ గూర్చున్న సమయంబున. • 166
- కా. ఆన్యత్త్ర త్రియగర్వపర్వతమపర్వాధీశ్వరుం డైనరా
జన్యశ్రేష్ఠుఁడు చిత్రవర్త విహితాచారంబు దీపింపఁగా
ధన్యం బయ్యె మదన్వయం బని పయోధారానుపూర్వంబుగాఁ
గన్యాదాన మొనర్చె నైసధునకుఁ గల్గ్యాణలగ్నంబునక. 167
- క. జాంబూనదాంబరంబులు, గంబళములు భూషణములు గౌరేయకము
ల్లాంబూలము లాదిగ మో, దంబున విశ్రుల కొసంగె ధరణీశుఁ డొగ్గిక. 168
- మ కలమాన్మంబులు పాయసంబులును శాకాహికము ల్లోఘృతం
బులు పచ్చిబిల్లి పదంశకౌళిమధురాపూపంబులుం జారులుక
జలము త్రేనియ లానవాలు పెరుగు ల్సంతుష్టిగా బంధుమం
డలితో భవ్యముగా భుజించిరి విశిష్టప్రీతినాదంపతుల్. 169
- తే. భోజనానంతరమునఁ దాంబూలసురభి, గంధమాల్యాద్యలంకారకలితుఁ డగుచు
మిత్ర బాంధవభృత్యసమేతముగను, సరససల్లాపముల నుండునమయమునను. 170
- ఉ. హల్లకగంధు లంతఁ బరిహాసము లొప్ప వరాన్నితోల్లస
త్సుల్లకునుంభకింశుకసుపుష్పరసంబులు మేను లందు రం
జిల్లఁ బరస్పరంబుగను జమ్మన గ్రోవుల నించి తొంపిగాఁ
జల్లుచు బాంధవంబున వసంతము లాడిరి సంభ్రమంబుగకా. 171
- కా. రూపస్తుత్యుఁడు ధర్మరక్షణవిచారుం డైనచంద్రాంగద
క్షుపాలండు నిజాంగనామణికి ము న్నత్యుశ్చవస్వామిచేఁ
దా పాతాళమునందుఁ దెచ్చినమహోద్యద్వివృతపూషామణి
లేపస్తగ్వసనాదికంబు నొసంగెక లేవవ్వ మో మొప్పగక. 172
- క. అంతట మణిభూషణహరి, దంతఘమంఘమితగంధదామాన్విత ?
యొంతయుఁ దేజంబున స్త్రీమందిని విలసిల్లె సర్వమంగళపగ్గిడిక. 173

వ. అంత.

174

మ. శరజన్మప్రతిమప్రతాపనిధి యానంద్రాంగముం దంత భా
స్వరూపబూనదచంద్రకొంతబడి రాజత్కృష్ణభాగంబు బం
ధురసీమామలవజ్రవేదికము కన్నాదీపిల్లి పంబు భా
స్వరూపేజోమణిదీప్త మైనశయనాగారంబుఁ జేరె న్యైశ్వర్యం. 175

ఉ. కల్పతరుప్రసూనఫలగంధశుభాక్షతసంయుతంబు సం
కల్పధనప్రతాపజనకం బనులాలితహంసతూలికా
తల్పమునందు రానుతుఁడు దర్పకరూపధనుం డమోఘసుం
కల్పండు విశ్రమించె కితికంఠసాంబుజభక్తియుక్తుడై. 176

క. అంత భవానీపదయుగ, చింతామృతసానశరవశ్యతవిమల
స్వాంతంబున నచటికి నీ, మంతిని జనుదెంచె రతిసమాకృతి వెలయుక. 177

క. ఈవీరపతివ్రతయును, జైనవియోగమునఁజేసి తనపతిఁ బడసెం
గావున నీపుణ్యాంగన, సావిత్రికిఁ బ్రతి యటంచు జనులు నుతింపక. 178

మ. త్రోవొకటి. వచ్చియున్నతలోదరిక నుకవాణిఁ బాచి కరంబులక
నుచ్చి కొగిటఁ జేర్చి మిక్కిలి హర్షిఁ జెక్కిలి నొక్కుచుం
మచ్చిక అనరార దీయనిమాటలాడుచుఁ శ్రేమతోఁ
బచ్చలియనికేలి కప్పుదు నైకొనెం దమి మీఱఁగాక. 179

ఉ. రాజసూయఁ దంతఁ బరిరంభణచుంబనబంధనంబులక
రాజతదంతఘాతనఖ రక్షతముఖ్యవిమర్శనంబులక
రాజమరాళయానమధురాధరసరదసలవేణి నా
రాజసూజఁ గూడె రతిరాజవినోదము లుల్లసెల్లఁగక. 180

వ. ఇష్టిధంబున నాదంపతు అన్యోన్యప్రేమాతిశయంబులం గొంత ప్రొద్దు సురతాను
భాగములఁ దృప్తిబొంది తత్పారసశృంగున నుఖనిద్రం జెంది ప్రభాతకాలమున
మేల్కొంచి గౌరీశ్వరధ్యానపథాయణలై మంగళస్నానాదికృత్యంబులు శివపూ
జావిధానంబు లాదిగఁ గల కౌల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి తదనంతరమున
మధురాహారంబుల సంతృప్తిం జెందియుండి రంత కతిపయదినంబులకుఁ జంద్రాంగ
రూపండు నిజకళత్రసమేతంబుగాఁ గ్రమ్మ నిజరాజధాని యగునీపథపురమునకుం
బోవ సమకట్టి యున్నయన్న రేంద్రనందనునభిప్రాయం బెఱింగి. 181

క. విశదయశుండు తదియ, శ్వశురుం డగుచిత్రవర్త జామాతకు ధీ
కుశలనకు నరణ మిచ్చెను, దశసాహస్రశృంగజరధ ప్రకరంబుల్. 182

- క. మున్నుగ నాత్మతనూజును, మన్నించి యమూల్యవస్త్రమణిభూషణముల
చెన్నలర నిచ్చె నప్పుడు, గన్నుల నానందబాష్పకణములు దొరగఁగ. 183
- ఆ. మతీయు వివిధగంధమాల్మ్యమృగీమద, కుంకుమాంజనార్ద్రసాంకవములు
దగ సహస్రదాసదానీజనంబులు, గ్రామశతము లొసఁగె గరుణ వెలయ 184
- వ. అనమయంబున. 185
- చ. తనగురువాజ్ఞజేసి నివధప్రభునందనువెంట వచ్చి త
జ్జనకకళత్రబాంధవుల సన్నిధిఁ జేర్చి యతండు సాదరం
బున మరలింప నాభుజగవుంగవనందనుఁ డాశ్చర్యంబునం
జని దనుజాన్వితంబుగ రసాతలలోకముఁ జేరె గ్రమ్మఱక. 186
- వ. తదనంతరమునఁ జిత్రవర్తమహీపతిచేత ననుజ్ఞాతుండై నిజకళత్రం బగునీమంత్రినిఁ
దోడ్కొని చంద్రాంగదుం డవేక సేనాపరీవృతుండై కతిపయదినములకు నిజనగర
మునకు వచ్చి శుభముహూర్తమునఁ దూర్భరవములు భూసురాశీర్వాదనాదములు
చెలంగ శుద్ధాంతప్రదేశము గావించి జనుజనకులకు గురుబంధుజనములకుఁ బ్రణా
మంబు లాచరించి వారల యాశీర్వాదములు గైకొని పరమానందమున సుఖంబుం
డి రంత. 187
- నీ. అంత శుభాచార యైననీమంత్రిని యత్తమానులకును హర్ష మొదవ
బంధువర్గములకు బ్రహ్మోత్తములకు నతిభక్తి వందనం బాచరింప
నాపతివ్రత నంద తాశీర్వాదించి సతతంబు సౌభాగ్యవతియుగాఁగ
మతీయును దద్వ్రతమాహాత్మ్యమానకును లాలిత్యమానకు సుశీలతకును
తే. వివయగాంధీర్యధైర్యవివేకములకు, సకలజనములు చూచి విస్మయము నొంది
రట్ల శ్వశుకులు కోడలి నభిమతిపచి, యిది సురాంగన యని మది నెంచి రపుడు.
- ఉ. మింటను నిధచారణులు మేదినియందు మగుమృదు నిన్వి
ష్కంటకపుణ్యశీల మభిగత్వము గల్గినదీని కల్ల ము
క్కుంటివధూటి సాటి యగుఁ గాని తదన్యులు గార్హంచు జే
గంటలకైవడిం బొగడఁగా నుతికెక్కి జగత్ప్రసిద్ధిగఁ. 189
- తే. లలన యారీతి యాత్మవల్ల భునిఁగూడి, భయము వయమును బ్రియమును భక్తి గలి
స్సావజవసానభోజనశయనములను, సంతతంబును సంతృప్తి సలుపుచుండె. 190
- ఉ. రాజతనూజ మద్వ్రతపరత్వమునం బఱి గంటి నంచు వి
బ్రాజితసోమవారముల రాజకళాధరుఁ బార్వతిం జగ
త్పూజితులం భజింపుచును భూసురదంపతులకొ ముదంబునకొ
బూజలు సేయుచుండె నిజపూర్వభవాద్వి తపుణ్యవైఖరికొ. 191

వ. అంత.

192

సీ. నివధదేశం బేలునిర్తలాచారుండు భానులేజం డింద్ర సేనవిభుండు

ఆరాజునందనుం డయ్యోజంద్రాంగదుం డతనిపట్టుబడి యనంగ వెలసి

సీమంతినిమణి సీమంతిని యనంగ దీపించునధిపతితలమున

సోమవారంబుల సోమకేళిరు సోమజూ బూజించి దంపతిపూజ నల్పి

తే. కామధేనువువడి గామితార్థ జాలము లూసంగు ననుచును సకలదిశల

యందు బేరయ్యె వపుడు రాకేంద్రవదన, వనజదళశ్రీ యాచిత్రవర్తపుత్రి. 193

వ. అంతః గొంతకాలమునకు నయ్యుండ్ర పేనమహీనాథుండు నిజరాజ్యభోగసుఖముల

యందు విరక్తుం డయి తదనంతరంబున నిజకుమారుడై నచంద్రాంగదునకు బట్టమూ

గట్టి సకలసామ్రాజ్యభారధురంధరుంగా నియమించి భార్యాసమేతుండయి వనము

నకుం జని యచ్చట నానప్రస్థాశ్రమమున మహాఘోరతపం బాచరించి దేవము

విడిచి భార్యాసమేతుగా దివ్యవిమానారూఢుం డయి సిద్ధచారణులు నేదింప

శివలోకమున శివసాయుజ్యము నొంది రని చెప్పినవిని పరమాశ్చర్యము నొంది

కొనకొదిమహామునులు క్రమము నూతున కిట్లనిరి. 194

క. మామనములు రంజిల్లంగ, హైమవతీశ్వరపదార్పనాసాదితహా

సీమంతిప్రభావం, బేమైనను గలిగెనేని యెఱిగింపు మొగి. 195

క. కొననుండి చెఱుకుమొదటికి, దినఁదినఁగా మధుర మైనలెఱుగున నిటలా

యనిదివ్యచరిత్రంబులు, వినవినఁగా మాకు మిగుల వేంక జనించె. 196

వ. అని యడిగిన నప్తహామునులకు నూతుం డిట్లనియె.

197

ఉ. వింతలు దన్నహాత్వములు విప్రియమై వ్రతనిష్ఠసల్పచుకా

గంతువిరోధిసత్కరుణఁ గ్రమము లబ్ధనిజేశ యయ్యె నా

సెంతపతిప్రతాపిక మెంతటినిశ్చలచిత్తయార సీ

మంతిని సత్ప్రభావగరిమంబు గణింపఁ దరంబె యేరికి. 198

తే. అప్తహాపుణ్యసాధ్య మహత్త్వ మొక్కచిత్రకథఁ జెప్పెద వినుండు మైత్రివెలయ

నదియుఁ గల్యాణదాయకం బది మనోజ్ఞ, మది సమస్తాఘహరణమై యలరుదుండు.

వ. అది యెట్టిదనినఁ జెప్పెద నాకర్ణింపు డని నూతుం డిట్లనియె. 200

క. శ్రీ రాజరాజవిభవా, ధార మగువిదర్భరాజభానుమణికి

జేరువయే భూరమణి, హారం బన నొక్కయగ్రహరము వెలయుకా. 201

క. అందు వరమిత్రుఁ డన నిం, పొందఁగ సారస్వతుఁ డన భూసుతయశురై

యుందురు భూసురు లిరువురు, సందేహము లేక నకలరాస్త్రజ్ఞులున్. 202

సుమేధ సోమవంతులచరిత్రము.

క. పరమిత్రుని ఘనతనయుఁడు, పరగు సుమేధుం డనంగ భాసురకీర్తి

స్ఫురణుఁడు సారస్వతునకు, వరపుత్త్రుఁ డొకండు సోమవంతుఁ డనంగకా. 203

క. ఆవిప్రోత్తమనూను లొండొరులుఁ దుల్యప్రాయులై మాత్సమే

ధావిభ్రాజితులై కృతోపయనోద్యత్సర్వసంస్కారులై

కైవాచారకళాధురంధరులునై చంద్రార్కసంకాశులై

శ్రీవిద్యాధికులైరి వారలు విపశ్చిస్తుఖ్యులొ నా జనుల్.

204

క. అకుటిలమతు లయ్యిరువురు, సకలపురాణేతిహాసకాస్త్రాగమము

ల్పరికటముగ నభ్యసించిరి, యకలంకవచోవిభూతి నార్యులు మెచ్చకా.

205

వ. ఇవ్విధమానం బెరుగుచు నమస్తవిద్యాప్రవీణులును వివాహసమయోచితతారు

ణ్యధురీణులును నైన కుమారులం గనుంగొని తజ్జనకు లిట్లనిరి.

206

ఉ. పుత్త్రకులార మీరు పరిపూర్ణవయస్కులు గాననిష్పడి

ధార్మిక బరిభ్రమించి వసుధాతలనాథుల నాశ్రయించి ను

త్తేత్రపకీర్తనార్థముగఁ జేయఁడు యత్నము మీకు నుత్తమ

శ్రోత్రియ లంచు నిత్తురు వసుప్రకరంబుల నమృహీపతుల్.

207

క. పదపడి పరవాదములకు, నెదురెవ్వరు లేకయుండ నింపు దలిర్పకా

జదివితిరి వేదకాస్త్రము, బిది సమయము యాచకమున కేగఁడు మీరల్.

208

తే. కైకవం బాదిగా సర్వసంస్కృతులును

వ్రతము లొనరించితిమి బహుశృతుల మైతి

మిపుడు వృద్ధుల మైతి మే మెంచి చూడ

శక్తులము గాము దేశసంచారమునకు.

209

క. మీరలు పదియే డేండ్లకు, మారులు విద్యాప్రసంగమహిమ విదర్శి

త్సారములు నడిగి యర్థం, బారూఢిగ బెచ్చి పెండ్లియాడుఁడు వేగకా.

210

వ. అనిపలికిన నిజజనకులవాక్యములకు నమృతించి బ్రహ్మచారులైన యయ్యిరువురు

విదర్శరాజసముఖమునకుం జనిన నమృహీనాథుండును బ్రత్యుత్థానపూర్వకంబుగా

వారలం బూజించి యథార్థ పీఠంబులం గూర్చుండనియోగించి యుండునంత.

211

క. చందోవ్యాకరణ ప్రతర్కఘనశిక్షాజ్యోతిషప్రక్రియా

సందర్శింబు లుపన్యసించుచును రాజశ్రేణు మెప్పించి సా

- నందస్వాంతునిగా నొనర్చి వివిధామ్నయోక్తమంత్రాలిచే
సింధూరద్రవమిక్రితాక్షతఫలాశ్విర్యాదము లేసినన్.
- క. మెచ్చి నరపాలుఁ డప్పడు, మచ్చికతో వనియె నాకుమారపరులతో
నిచ్చటికి మీర లిరువురు, పచ్చటకును హేతు వెద్ది వచియింపుఁ డనన్.
- ల. వార లిట్లు అనిరి వసుధేశు గనుఁగొని, విత్తవిరహితులము విప్రనరుల
మట్లుగాన నిచటి కస్తద్వివాహార్థ, మేరుగుచెంచితిమి ధనాభికాంక్ష.
- క. అని వారు చెలియ నుడివిన, విని యావృతకుంజరుండు విప్రాత్తజాలం
గేనుఁగొని యిట్లని ఫలికెను, ఘనహాస్యరసంబు బాహ్యకము కాకుండన్.
- సీ. విప్రనందనులార విఘ్నఁడు నావచనంబు విపులార్థసంసిద్ధి వేలయు మీకు
సదమలచారిత్రి చంద్రాంగదునిపత్ని సీమంతిని యనంగఁ జెలపుగాంచి
సోమవారంబున సోమశేఖరుపూజ లాచరింపుచును నిరంతరంబు
దంపతిపూజ అత్యద్భుతంబుగఁజేసి తుష్టిగా నొగగు నభీష్టధనము
తే. గాన మీలోన మీర లొక్కరుండు యువతి
యొకఁడు బురుషుండుగా వేష మొనర దాల్చి
పోయి యాసాధ్యమందిరంబున భుజించి
ధనము గొని రండు మత్స్యన్నిధానమునకు.
- చ. అని వచియించిన స్వీని మహాభయ మందుచు విప్రనూను లి
ట్లనిరి నరేంద్రచంద్ర తగునా మిముబోంట్లకు నిట్లులాడఁగా
జనకులపట్ల దేవతజనన్నిధి సద్గురురాజులం
దును గపటప్రయత్నఁ డగుదుర్జతి దాఁ జెడు సాన్వయంబుగన్.
- ఉ. ఎన్నఁగ మేము భూసురకులేంద్రులమున్ బహువేదకాస్త్రసం
పన్నుల మిట్టికాపటికభాషణ మర్హ మె వూకుఁ గైతవ
చ్చన్నమనుష్యసంతతికి సాధ్యమమున్ గలుపంబు వైరమున్
బన్నుగ నిందయుం గలుగు బాధివశేఖర సత్య మారయన్.
- ప. నరేంద్రా భవదీయశాసనమున నిషధపురమున కెట్లు పోవనేర్తుము కాటిల్లమార్గ
మున సంచరింపుచున్న మైవ్యరేనియు నెఱింగిన దండనార్థుల మగుచుము కుల
శీలవిద్యాగుణములఁ బ్రయోజనము లగులజ్జాభిమానములు దొలంగుఁ గావున
నే మిట్టి కార్యమునకుం బోవుట యర్హంబు గాదని పలికిన నవ్విత్ర కుమారులవచ
నంబు లొకర్ణించి వెండియు నాభూవరుం డిట్లనియె.
- క. దేవ గురు జనక జనని, భూషరశాసనము గలదు పురుషులు గలరే
యేవిధమున కర్తవ్యము, గాఢేన సాయాజ్ఞ మీఱఁగారాదు సుమీ.

- క. శుభమైన నశుభమైనను, వ్రభువులు వదియించినట్టిపలుకులు వినినకా
విభవంబు లబ్బు నిజమొగ, నభయము నమకూఱు నమ్మ జోత్తుల కెపుడుకా. 221
- క. మీరెల్ల మదీయాజ్ఞా, ధారకులై యుండవలయు దధ్యం బనినకా
ధీరమతి నమ్మతించిరి, నా రపుడు విదర్భరాజువచనంబులకుకా. 222
- వ. ఇట్లు నమ్మతించిన యావిప్రమూరుల యభిప్రాయం బెరింగి యాభూవరుండు. 223
- క. సారస్వతసుతుఁ డాగమ, పారజ్ఞం డైనసోమవంతున కెలమి
న్నారీశేష మొనర్చెను, హరిద్రాంజనవిభూషణాంబరమణులకా. 224
- నీ. కటిభాగమున దివ్యకాశేయము ధరించి నుదుటఁ గుంతుమశేఖఁ గుదురుపఱిచి
ప్రచురతాళంబుల గుచమండల మమర్చి సొగసుగా మృదులకంఠకముఁ దొడిగి
నిలనస్త్రుమునఁ బెన్నెరివేణిఁగ నొనర్చి ప్రవిమళం బైనపుష్పములు దురిమి
రాణింప మొలను నొడ్డాణంబు దిగియించి చెక్కిల్ల మకరిక ల్చక్కఁ దీర్చి
తే. కరములను రత్నకంకజాంగదము లమర, గర్జములయందుఁ బాజాలకమ్మ లొప్పఁ
గంతనూత్రాదిభూషణకలితుఁ డగుచు, సోమవంతుఁడు కృత్రిమభూమి యయ్యె.
- క. క్షీతిపతియాజ్ఞావిధమాన, నతిశయసౌందర్యవంతు లావిప్రులు దం
పతివేషంబులు దనరఁగ, రతిసుమయ్యుధులమాడ్చి రంజిల్లి రొగికా. 226
- వ. ఇట్లు రాజానుకూలనంబున నాబ్రహ్మచారు లిరువురు కృత్రిమదంపతివేషంబులు
ధరింపించి కాఁగలయర్థంబు లవశ్యంబుగా ననుభోక్తవ్యంబు లని దైర్యం బవలం
దించి కతిపయదినప్రయాణంబులకా జని చని యభ్యంకషమణికాంచనసాధసాకా
రగోపురంబును నిజవైభవపూర్వగోపురంబును నగునిగధపురంబుం బ్రవేశించి
తత్పట్టణవిలాసంబు లాలోకింపుచు రాజమార్గంబున నరుగుదెంచి యచ్చట
నానాదేశసమాగతత్రాస్తాణఃపూవరులం గాంచి వారలుం దామును రాజమందిర
ద్వారంబు చేరువ నుండునంత. 227
- క. ఆవేశ సోమవారము, గావున గున్నాత యగుచుఁ గౌతుకమున నా
భూవరపత్ని యును మహా, దేవాగారంబు సాచ్చఁ దేజం బలకా. 228
- క. ఆనమయంబున నచటికి, భూసురముఖ్యులును మఱియు భూసురవనితల్
హాసోల్లాసముఖంబుల, నాసాధ్వీమణిని జేర నరిగిరి వరునకా. 229
- తే. మేదురంబుగ నాద్రి నాదములును, వేలువీణారవంబులు వేదనాద
ములును ఘంటాఘటాత్మకములును శంఖ, నిస్స్వనంబులు దిక్కుల నిండె నపుడు.
- నీ. కదలికాస్తంభసంగతచతుర్ధ్వారంబు పల్లవతోరణభ్రాజితంబు
హరితరాంకపతితానాలంకృతంబును బహురంగవల్లికాభ్రాజితంబు

ఫలపుష్పమంజరీపరిమళోపేతంబు దేదీప్యమానప్రదీపకంబు

... ..

తే. మణిమయం బైనకల్యాణమంటవమునఁ, బృథులసౌవర్ణ మయరత్న పీఠమునను
వెలయుఁ గూర్చుండి నివధభూవిభునిసాధ్వి, చిత్త మలరంగఁ బూజలు సేయుచుండె.

సీ. ధ్యానంబు గావించెఁ దరుణేందుమాళికి నావాహన మొనర్చె దైవపతికి
భద్రాననం బిచ్చెఁ బూర్వతీగవునకు సర్వభూం బొసంగెఁ గాలాంతకువకు
నభిషేకములు జగత్ప్రభువకు నొనరించె వస్త్రయుగ ము కృత్రివాసునకును
శ్రీగంధతిలకంబు శివునకు నలరించె సత్తతంబులు జగద్దత్తకునకు.

తే. గుండమందారబిల్వమాకందవకుళ, చంపకాశోకపున్నాగజలజములను
బూజ లొనరించె రవికోటితేజునకును, సూరిది నీ మంతినిభూమ ముగుణధామ. 282

క. సారభ్యధూప మొసఁగెను, వారిధితుఱీదనమును వైభవ ములరణ
నీరాజన మిచ్చెను కర్పూరముతోడను భుజంగభూషణధృతికి. 283

క. ధివజాపతియై మణిమయ, చురకంబున మధురభక్ష్యకాల్పదనమాకా
నిషభేంద్రపత్నిశివునకు, వృషభేంద్రకురంగునకు నివేదన మొసఁగెకా. 284

క. లక్షణవతి యగు నాసతి, నక్షత్రపుహారతిచ్చె నవరత్నములకా
రక్షితలోకత్రయునకు, దక్షసుతాసహితునకు నతలాణునకుకా. 285

తే. వంశసావని యాచిత్రవర్తపుత్రి
పుష్పములు దోయిట ఘటించి బుధులు దాను
మంత్రపుష్పంబు లొసఁగిరి మహితవృత్తిఁ
జంద్రమాళికిఁ గార్యజ్ఞసాంద్రమతికి. 286

క. మేరుశరాససునకు బృంగదారకకనుకునకు సచ్చిదానందునకుకా
గూరిమి బ్రదక్షిణనకు, స్కారంబు లొనర్చె వపును గజగామినియుకా. 287

చ. దురితవిపద్దకావ్యసనదుస్సహ తాపభయాశుభాళి బం
ధురతరసంస్మృతిప్రకటదోషముల న్విదళించి పోవుమీ
స్తరవార చంద్ర శేఖర భుజంగవిభూషణ యంచు భక్తి న
ప్రరమపతివ్రతామణియు భావముజోనఁ దలంచె సిక్తవృక్ష. 288

చ. శరణు గిరింద్రజారముణ చంద్ర కళాధర కాలకంధరా
శరణు మహాత్మ హేమగిరిచాప మహేశ్వర భక్తసత్సలా
శరణు విరించివిష్ణుముఖసన్నత భద్రఫలత్ర దాయకా
శరణు వియప్ప దీధర భుజంగవిభూషణ వినవోపదా. 289

చ. జయజయ ర క్తబీజదనుజాధిప శుంభనిశుంభమర్దనీ
జయజయ ఖడ్గఖేటశరచాపగదాంకుశసూలధారిణీ
జయజయ భోగభాగ్య జయ కాశ్యపభద్రస్థలత్ర దాయినీ
జయజయ యోగిమానసనశంకరి శాంకరి విష్ణుసోదరీ. 240

క. భవనత్రాణసుధాకర, భవశాంగకర త్రి కూటధారణ శంభో
శివ శంకర మృత్యుంజయ, భవహర మాం సోహి పోహి భగ్గసిధానా. 241

క. జపమంత్ర వ్రతసింహ, తపమాలు సజవంగ నోదః దధ్యముగ భవ
త్కృప నమ్మియుండెదను నా, యపరాధములు సహింపు శూర్తశరణ్యా. 242

వ. అని బహు ప్రకారములం బ్రార్థింపుము శంఖకౌహళముపూర్వములు చెలంగ
ననేకభక్త చామరసముదాదిరాజోపచారములం గొంతప్రాప్తు నేవ గావించి తద
నంతరమునశవమంత్ర పారాయణమును శివపురాణ శ్రవణమును గావింపుచున్నంత.

తే. ఇవిధంబున నాపార్వతీశ్వరులకు, సురుతరంబుగఁ బూజామహోత్సవంబు
లింపుతోడేసి మఱి విశ్రవంపశీలకు, సొంపు మీఱఁగఁ బూజ కొనింపుచుండె.

ఉ. రాజనిభాస్య యానిషధరాజకుటుంబిని భక్తి మీఱ వి
భ్రాజదుమానుషేశులంగ భావన జేయుచు నైజమానసాం
భోజమునందు నిశ్చలత భూసురదంపతిపద్మి- కెంతయుం
బూజ లొనర్చె భస్మమయపుష్పగుగంధములం బ్రియంబునకొ. 245

క. అనమయంబున గృత్రిమ, భూసురదంపతు లటంచు బుద్ధిఁ జెలిసి సో
త్ప్రసము మనమునఁ దోచుఁగ, నానీమందినియు జూరి నారాధించెకా. 246

క. ఒకరుని భవానిగను చే, తొకరుని శంకరుని గాఁగ నూహింపుచుఁ దా
నకుటిలమతి బూజించెను, శుకవాణి దరస్మితాస్యశోభిత యగుచుకా. 247

క. వనజాక్షి యిట్లు బ్రాహ్మణ, జనమాలకును పోడశోపచారంబులఁ బూ
జనము లొనరించె మణికాం, చనభాజనభోజనములు సరవి నొనర్చెకా. 248

నీ. కాత్యాయనంబులు సద్యోఘృతంబులు మొలక బేడలపప్పుమోదకములు
గలనంటకంబు లప్పడములు వడియంబు లతిరసములు వడ లామనడలు
పరమాన్నములు చేసె ఫలరసప్రకరంబు లిడైన బృతగంబు లడ్డవములు
సూరుబిందులు నల్ల సూరుగాయలు నావ పచ్చళ్లు పెరుగులు పొనకంబు
తే. లాదిగా గలుగుభక్త్యభోజ్యములొసంగి, భూమి రేంద్రుల కపుడుదాంబూలములును
దక్షిణ లొసంగి యంతఁ బ్రదక్షిణముగ, వందనము లొనరించె నవ్యవరువశాక్షి.

కా. శిష్టాచారము తప్పకుండఁగ దదాశీరక్షతాఘంబులుకా
హృష్టస్వాంతముతోడఁ గైకొని శుభక్రికామ యై యంతటకా

- మృష్టాన్నంబులఁ దుష్టిఁ జెందినధరిత్రీ దేవతా శ్రేణికిఁ
స్వేష్టారంబు లాసంగి పంపె మరలకఁ హేమాంగి లీలాగతికఁ. 250
- క. తదనంతరమైన నాసతి, నుదమున మృష్టాన్న పానములఁ బరితుష్టిం
బొదలుచు బలికి హితంబుగ, సదమలమతి నుండె నపుడు సఖులుం దానుకఁ. 251
- ప. అంత దేశాంతరసమాగతప్రాప్తాప్రకరంబు లారాత్రి, యచ్చట వసియించి మరు
నాడు నిజనివాసములకుం జని రంత నాకృత్రిమదంపతులు పరజనసందర్శనభీతు
లై యపరరాత్రంబున మేల్కొంచి గృహములకు సత్వరప్రయాణమున జనుచుండి
రాసమయంబున. 252
- క. శ్రీరంజిల్లంగఁ బూర్వరాత్ర మున నాసీమంతిదేవి దా
గౌరీశంకరు లంచు జిత్తమున సంకల్పించి పూజించుటం
దారుణ్యాకృతీధూనురుండు పురుషత్వంబు నివ్వసర్జించి కాం
తాదూపంబు ధరించి నిల్చె నపు డత్యాశ్చర్యముం వోపఁగకఁ. 253
- క. ఈరీతిని బ్రభవించిన, తారుణ్యవతీలలామ దర్శకవిశిఖా
సారాహుతిఁ బరవశయై, మీటి రతిప్రీతి నల ముమేధుని జీరకఁ 254
- అ. నిలువు నిలువు రమణ నిపు పోవఁగ నేల, పుష్పఫలవితానపూర్ణమైన
యావనంబుఁ జూడు మివ్చోట వసియించి, కామకేళి నన్ను గారవింపు. 255
- అ. అని వచింపుచుండ నయ్యంతి వలుకుట, హాస్య మనుచు దలఁచి యాద్విజాండు
పడుచుఁదనమునుద్దు లుడిగి మోనంబున, ర మ్మటంచు సత్వరముగ నరిగె. 256
- ఉ. వల్లభ నిల్వు మంచు జెలువంబుగ నడ్డము వచ్చు ద్రోవకు
నైలనె మాటలాడు దమి మించెఁ దిరంబుగ నాదువాక్యము
లల్లలు గా వటంచు బిగి కాఁగిటజేర్చును మోవి యాను నా
పల్లవపాణి పంచశరభల్లహతి నిల్లులుపోప కెంతయుకఁ. 257
- క. ఈతెఱంగున నాకామిని, చేతో ప్రయుక్తచేష్టలు వెలయుకఁ
ధూతము సోఁకినరీతిని, గోటికి కినిమెత్తినట్లు కొంతనటించెకఁ. 258
- ప. ఇట్లు కామోన్మాదంబున బ్రవర్తించునయ్యంతిం గనుంగొని ముమేధుండు నిజకృ
తం బయినరహస్యకార్యము ప్రకాశం బగునో యనుతలంపున భయమును జెంది
యటనియె. 259
- మ. తగునే యిట్లు పుచ్చేష్టలం బడఁగ నిత్య బ్రహ్మచర్యుండవై
తగ సారస్వతవిప్ర నందనుడవై తర్కాగమామ్నాయపా
రగమేధానిధివై జితేంద్రియుడవై రంజిల్లుని విట్లు దు
ర్భగకాంతాకృతి సంచరింప నగరే బంధుద్విజగ్రామణుల్. 260

- చ. పురుషుడ వెంచిచూడ ననబోడివిగావు విగర్హితోక్తులకా
 సరసము లాడఁగాఁ జనదు చయ్యన బోవుద మన్న నింతి భూ
 మురసుతుఁజూచి పల్కె బురుషుండనుగాను వధూటి గాని న
 న్నరయుము నేను సోమవతి నంచును జూపె నిజాంగకంబునకా. 261
- వ. ఇట్లు చూపిన. 262
- మ. తరుణీరూపవతి నృధారవిలసదమ్మిలతుంగ సునికా
 హరిణీలోచనఁ జంద్ర బింబవదనకా హర్యక్షమధ్యాంతితకా
 హరిణిలాలకవిద్రుమాధరగరియశ్శోణి నత్యంతసుం
 దరి నాసోమవతి న్ననుంగొనియె నద్దా త్రిసురుం డంతటకా. 263
- క. కని యత్యాశ్చర్యంబును, మనతరభీతియును దోఁపఁ గంపితగాత్రం
 డును నతిచంచలచిత్తం, డును నై యతఁ డూరకుండె దుర్బుఖుఁ డగుచుకా. 264
- వ. ఇవ్విధంబున నేమియుం దోచక వెఱుగుపడియున్న యాద్విజకుమారునిం గాంచి
 నిజానురాగంబునఁ గామోన్మాదంబు దోచ నవ్వరాఠోహ వెండియు నిట్లనియె.
- నీ. మదనసుందర నిపు హానముద్ర వహించి చిత్తంబు వెలయు భాషింపవేమి
 దైవకృతం బిది తప్పింప వచ్చునే యనుభవంపకతీర దజానకైన
 వంచకుఁ డైనభూవరుని జేరఁగనేల దంపతివేషము ల్లాల్పనేల
 మనము ఎల్లనక సమృతమంది రానేల యమ్రానినిసమక్ష మరుగనేల
- తే. యాపతివ్రత యిది సిద్ధ మగు నటంచుఁ, జిత్రమున నెంచి యిట్లు పూజింపనేల
 నంతమాత్ర నయిటులౌటయ్యుట్టుతంబు, లింతయుఁబురాకృతంబనియెఱుంగవలయు.
- క. భువిలోన ధూర్తమానవు, లెవరైనను గాని పరులయెడలను నత్తికై
 తప మొనరించినమాత్రన, నవితథముగ ధాత్రి నశ్యులగుదురు వారల్. 267
- క. మనమందిరమున కిప్పుడు, మన మరిగినఁ బురుషభావ మగుపడకున్న
 న్ననవారియునుమతంబున, మన మిద్దఱుమును వివాహ మాదము నెమ్మికా. 268
- అ. చింతనేయవలదు కివునిపాదము లాన, సమృదముగ నుండు నెమ్మనమునఁ
 గాఁగలట్టిపనులు గాకమాన వటంచుఁ, బలికి యంతవలపు నిలుపలేక. 269
- వ. వెండియు నమ్మహీసురకుమారునితో నమ్మానిని యిట్లనియె. 270
- చ. జన్మరహితంబు పుష్పఫలసంయుతమంజునికుంజపుంజరం
 జనము మయూరకీరపికపట్నదముఖ్యునమ స్తపక్షిని
 స్వనితముఁ గామిణిపురుషసంగమయోగ్యనివాస మైనదీ
 వన మిటు చూడు మిందు రతివల్లభకేళిచరిత్ర మొప్పఁగకా. 271
- వ. అని పలికి. 272

- ఉ. అంగజాఁ డేయుపుష్పవికిభాహతి కోర్వఁగలేక యాత్మ ను
బొంగుచు లజ్జఁ బోవడిచి మోహభరంబును జెంది యవ్వ డ
య్యంగన ప్రాణనాథు మధురాధరము స్పృశిపంట నొక్కి యా
లింగన మాచరించె దరశీకృతచిత్తము తత్తరింపఁగఁ. 273
- ఎ. ఇవ్విధమున నతిశయప్రేమాతిరేకంబునం బయిం బడియున్నయమ్మానిని నాభూసు
రనుతుండు సాంత్యవచనముల నెట్టకేలకు ననునయించె గ్రమ్మట నవ్విప్రమిథునం
బు నిజగృహములకుం బోవును నహో సీమంతిని ప్రభావంబు మహాశ్చర్యకరం బని
వునంబునం బొగడుచు జని రంత. 274
- క. గృహమున కేతెంచిన తన, దుహితను పీక్షించి కినుక దోప గురుండు
స్తపీశారూపం చేమని, యపితోక్తుల నడుగఁ జెప్పి రాద్యంతంబుల్ 275
- క. విననంతమాత్రలో న, జ్ఞనపలు సక్రోధు లగుచు సరభసముగ నా
జనపతికడ కరుడెంచిరి, తనయాన్వితు లగుచు మదిని దత్తరపడుచుకా. 276
- వ. అంత నాభూవరుం జూచి సారస్వతుం డిట్లనియె. 277
- కా. శుద్ధశ్రోత్రియు మత్కుమారు గతదోషు న్నామిహవేషస
న్నధుం జేసినకారణంబునఁ దగ న్నారీస్వరూపంబు దా
సిద్ధం బయ్యెఁ దదేకపుత్రకుడనై జీవింప నెట్లోర్తు న
యధారం బిటులయ్యె నీవు కపటోద్యోగుండ వురీశ్వరా. 278
- క. మాంజీదండకమండలు, రంజితపటుచర్య లుడిగి రనుజీమణియై
మంజుతరభూషణహరి, ద్రాంజననెందూరకాదు అమర ధరించెకా. 279
- క. సుతహిను లైనవారల, పితరులు పరికింప లుప్తపిండోదకులై
సతతము నిరాశు లగుదురు, క్షీతివర మదతికి నేమి చెప్పెదో చెపుమా. 280
- తే. స్నానసంధ్యాదివిధులును జపతపములు, వేదపారాయణంబులు నీటఁ గలిపి
పాతిచందంబుఁ దాల్చిన నాదునుతున, కెట్లు గతిగల్గు రాజ నీ వెఱుంగఁ బలుకు. 281
- వ. అని బహుప్రకారంబుల నిష్ఠారభాషణంబు లాడుచున్న సారస్వతునివాక్యంబు
లాకర్ణించి యాభూసాలుం డతివిస్తయమానసుం డయి తనమనంబున నిట్లని
వితర్కించె. 282
- మ. పరిహాసార్థముగాఁగ నీద్విజనులుకా భామాకృతికా బంపినఁ
బురుషత్వంబుఁ బరిత్యజించి సతియై పొల్పొంద విచ్చేసెఁ గ్ర
మ్మట నౌరా గిరిజానుహేశ్వరులసామర్థ్యంబుఁ దద్భక్తభా
సురమాహాత్మ్యము లెంచిచూడ భువిలో జోద్యంబులై కన్పడుకా. 283
- క. సీమంతిని ప్రభావము, లేమని వర్ణింపఁ బురుషుఁ డెంతయుఁ దలఁపకా

నీమంతినియై నలిచెను, నామగువతపంబు లెన్న నజానకు వశమే

284

సీ. అని వితర్కింపుచు నావిదర్శకఁ యెత్తమంతులు దాను నాత్మణమనఁ
దావసోత్తము భరద్వాజుని రప్పించి యప్పుహమునినాధుననుమతమున
నావిపు లిరువురు నాత్మజయుతముగాఁ దనవెంట రా నతిత్వరితగతుల
నంబికాడేవిగృహంబున కేతెంచి యారాత్రి గౌరీసమర్చనంబుఁ

తే. జేయ నమకట్టి యమ్మహీనాయకుండు, విగతభోజనపాననివేశుఁ డగుచు
ధీరమతి నమ్ముసింద్రోపదేశమునను, విహితనిష్ఠాసమాధిఁ గావింపుచుండి.

దండకము. శ్రీమన్నహదేవురాలీ నతేంద్రాణి రుద్రాణి శర్వాణి కల్యాణి దా
శూలపాణి పృథుశ్రోణి ధూమ్రాక్షసంహరిణి పారిజాతప్రమాహించితస్నిగ్ధ
వేణీ లసత్కిరవాణి భవాని శివా శాంకరీ రాజరాజేశ్వరీ గౌరి కాకంభరీ కాళి
కంకాలి రాజవనేత్రీ సుచారిత్రి కల్యాణగాత్రీమహాదైత్యజైత్రీ నగాధీశపుత్రీ
జగన్దాత లోకైక విఖ్యాత గంధర్వ విద్యాధి రాదిత్య కోటిరకోటి స్ఫురద్విద్య
మాణిక్య దీపప్రభా త్యుల్లసత్పాదకంజాత కేయూర హారాంగదాది జ్వలద్బా
హు వ్రాత కామారి మాహేశ్వరీ నారసింహీ రమావైష్ణవీ శాంభవీ భారతీ
వైరవీ దుర్గ కాత్యాయనీ పార్వతీ నీరుసామర్థ్య మెన్నంగ బ్రహ్మదులుక్ శేష
భాషదులుక్ జాల రే నెంతవాడెక్ బ్రశంసింప నేతజ్జగజ్జాల నిర్దాణ సంరక్ష
జారంభ సంరంభకేరీ వినోదంబులుక్ గల్గి వర్తింతు వెల్లప్పుడోయాదిశక్తి పరం
జ్యోతి నారాయణీ భద్రకాలీ శుకశ్యామలూ భ్రామరీ చండికా లక్ష్మీ విశ్వేశ్వరీ
కాశ్వతేశ్వర్యసంధాయిని యంచు ని న్నెంతయుక్ సన్నుతు లేసెయు లోకాలి
కిక్ సంతతాఖండదీప్లురాయురాశోగ్యసౌభాగ్యపంసిధిఁ గావించు నశ్రాం
తముక్ రక్తబీజాది చైతేయులక్ ద్రుంచి బృందారకశ్రేణి రక్షింతు వీ వెప్పు
డుక్ నారదాగస్త్యకాండిల్య మాండవ్యమైత్రేయ జాబాలికణ్వాదిహాసిం ద్రు
లత్యంత నిష్ఠాగరిష్ఠాత్మై హృత్సరోజంబులక్ ధ్యానము లేసెయుచుక్ బూజఁ
గావించు రంతర్ముఖత్వంబునం జంద్రఖండావతంసా భవద్విద్యరూపంబు బ్రహ్మం
డభాండంబుల న్నిండి వెల్గొందు నేతత్ప్రేపంచంబు సర్వంబు నీవై ప్రవర్తింతు
వీ సూర్యచంద్రదులుక్ భూజలాకాశవాతాగ్ని జీవాత్ములు న్ని న కించె వేఁతెన
దింతెనయుక్ లేచు యుష్మత్కటాక్షైర్లు లైనట్టి వారల్లడుక్ ధన్యులై మాన్యు
లై పుణ్యులై గణ్యులై యంచు రీధాత్రిలో నేను మూఢుండ గర్వాధిరూఢుండి
చున్నట్లుఁడెక్ మత్తుఁడెక్ జ్ఞానహీనుండ దీనుండ నేఁజేయు నేరంబులం గాంచి
రక్షింపఁగా భారమే తల్లి నదృక్తమందారవల్లి నమస్తే శరచ్చంద్రః పంచాన
నాయై నమస్తే శశాంకౌరుణ ప్రజ్వలత్కుండలాయై నమస్తే పరిత్రాత భూమండ

లాయై నమస్తే విపద్ధాంతభానుప్రభాయై నమస్తే పరిధ్యస్త తాపత్రయాయై
నమః కామదాయై నమో ముక్తిదాయై నమశ్చండికాయై నమస్తే చింతాయై
నమస్తే నమస్తే నమః 286

కవిరాజనిరాజితము. జయజయ పార్వతి శంభుకుటుంబిని చారునితంబిని కంబుగళే
జయజయ విద్రుమలింబఫలాదరి చక్ర సహోదరి పీనకుచే
జయజయ శాంకరి సాధుశిశంకరి శత్రు భయంకరి మానినుతే
జయజయ శుంభనిశుంభవిషాదని సత్యవినోదిని శాంతిరతే. 287

తే. అనుచు వినుతులు చేయును నన్నరేంద్రుడగుపనించెను దద్విప్రయుతముగాఁగ
మూడహోళాత్రములు మానముద్రదాల్చిభక్తి వెలయంగ నంజలిబద్ధుడగుచు. 289

వ. ఇట్లున్న సమయంబున.

సీ. రాకేందుబింబని భ్రాజతాస్యముతోడ ధవళాంబుజాత నేత్రములతోడఁ
గటిభాగళోభితకనకాంబరముతోడ డమరుత్రి హలఖడ్గములతోడ
గళవిరాజన్మణిగ్రీవేయసులతోడఁ జంద్రావతంసముస్తకముతోడ
సాదామిలిపుంజనన్నిభప్రభతోడ మహితలాపణ్యవిగ్రహముతోడ

తే. హరమంజీరకటక కేయూరముఖ్య భూరిభూషణరాజవిన్నూర్లు లాలయ
నిర్భరకృపాప్రీతితోడ విదర్భపతికి, నందికాదేవి యపుడు ప్రత్యక్షమయ్యె. 290

తే. ఇట్లు సాక్షాత్కరించినయిందుమాళి, గోపినికి వందనముచేసి కేలుదోయి
ఫాలభాగంబున ఘటించి ప్రముదితాత్ముడగుచు నూరకయుండెనయ్యెననివిభుడు.

వ. ఇట్లు వినయవినమితశిరస్సుండై యున్న యారాజున కందికాదేవి యిట్లనియె. 292

క. ఏమిటికై ప్రార్థించితి, నమిభవత్కామితంబు లెఱిగింపుము నీ
కామోదంబున నొసంగెద, నామాట నిజంబుగాఁగ నమ్మ మధికా! 293

చ. అనిన ధరాధిపాధుఁ డను నందికతో జగదేకరక్షణీ
వినుము ద్విజేంద్ర నందనులు వేడుకఁ గృత్రి మదంపతిత్వముం
బనుపడ నైషధేంద్రు సతిపాలికిఁ బోయిన నావధూటి ని
న్న నమలరం భజించుకలవక లలనానుజి యయ్యె నొక్కఁడుక. 294

క. దేవీ సారస్వతునకు, నీవిపుం దోకఁడె పుత్రుఁ డీయెలనాఁగక
భావింప మరలఁ బురుషుని, గావింపు మటన్న రాజుఁ గమఁగొని పలికెక. 295

క. ఈవరముదక్క మఱియొక, పేవరమైనం దలంప నిత్తు నిజముగా
భూవర వేఁడు మటంచన, నావనుధేతుండు పలికె నయ్యంబికతోక. 296

ఉ. నీకిది యేమిభావము గణింపఁగ నోజగదంబ తొల్లి యు

క్షౌఢుసహోదరిం బురుష సత్తముఁగాఁగ ననుగ్రహింపవే

- లోకులు నన్ను బుద్ధిచపలుం డని నింద యొనర్చుకుండఁగా
నికమలాక్షికి న్నరల నిచ్చలు బుం స్త్వ మొసంగు శాంకరీ. 297
- క. కపటాత్మకుఁ డితఁడని న, న్నపవాదము చెందకుండ నరయుచు మఱి నీ
కృపకుం బాత్తు నిఁ జేయుము, కపిలాదిమునిస్తుతాంఘ్రికమలభవానీ. 298
- నీ. అనుదుఁ బ్రార్థించిన నాన్యపాలుని జూచి యంబికాదేవి యిట్లనియె మరల
వినవయ్య నరవాధ వినిపింతు నొకవార్త సోమవారవృతస్ఫూర్తిజేసి
యాపతివ్రత తనయాత్మ లో భావించి భజనం జూనర్చు దంపతు లటందు
మాదితసంకల్ప మహాఘంటు కావున నది మాన్య నలవిగా దజనకైన
తే. నట్లగుటజేసి వీరల కతిముదహున, నెమ్మిఁ గావించు డిపుడు హానిగ్రహంబుఁ
భాస్వరభ్రాత్రి యైనసారస్వతునకు, నుద్భవించు గులోద్ధారుఁ డొకనుతుండు. 299
- క. అని యానతిచ్చి త్రిభువన, జనని తిరోధాన మొండె సారస్వతుఁడుం
దనమనమున వెఱఁగందుచు, జనితానందుండు నిర్విచారుం డయ్యెన్. 300
- ఆ. గాఢభక్తి నందికాదేవి మెప్పించి, వాంఛితంబు దీర వరము వడసి
భూసురోత్తమాలను పూర్ణకాములజేసి, చనియె నృపతి తనదుసదనమునకు. 301
- క. పరివారవిరహితుండై, హరుపత్నివరంబునకుఁ గృతార్థుం డగుత
న్నరపతిచే నచ్చితుండై, యరిగె భరద్వాజహాని యాశ్చమమునకున్. 302
- మ. జనము లే అనఁగా జగజ్జననికిన్ సదృశిల్లో మ్రొక్కి పా
వనశీలుం డగుతాపసేంద్రుని భరద్వాజున్ బ్రశంసింపుచున్
మానిసంకాశుని నావిదర్శనృపతిన్ మన్నించి దీవించుచుం
జని శాభూసురు లాత్మగేహములకున్ సంతుష్టచేతస్కులై. 303
- ఆ. అనుమేధునకును నాసోమవతి నిచ్చి, పెండ్లి జేసె గురుఁడు ప్రీతి యలర
నావధూరమణులు నత్యంతసౌఖ్యంబు, అనుభవింపుచుండి రనుదినంబు. 304
- వ. తదనంతరంబున. 305
- క. సారస్వతునకు వంశో, ధారకుఁడును సత్కళానిధానుం డగుచున్
గౌరీప్రభావమహిమను, భూతిగుణోదారుఁ డొకనుపుత్తుఁడు పుట్టెన్. 306
- క. ఈసోమవారసువ్రత, భాసురకథ విన్న పుణ్యపరులకు విజయ
శ్రీసాభాగ్యశుభంబులు, శ్రీసాంబశివుం డొసంగుఁ జిరతరకరుణన్. 307
- వ. అని యివ్విధంబున సీమంతిప్రభావంబును శంభుమాహాత్మ్యంబునుం చెలియుం బలి
కినవిని యుష్ణహామునులు పరమప్రహృష్టహృదయులై నూతుం బ్రశంసించి మఱి
యును శివభక్తలక్షణంబు లెఱింగింపు మని యడుగుటయును. 308

ఆశ్వాసాంతము.

క. శరణాగతసంరక్షణ, శరణీకృతరజతశైలశంకర కరుణా
వరుణాలయమహితాంబా, పురమందిరస్థాని వేష భువనాధీశా. 809

పంచచామరము. ధరాధరేంద్రకన్యకానితాంతహర్షవర్ధనా
చరాచరాత్మకప్రపంచజాలరక్షణక్షమా
సురాసురప్రసేవ్యమానశోభితాంఘ్రిపంకజా
తురాపరాత్మవామదేవ భానుకోటిభాస్కరా. 310

మాలిని. కుజనఖణిమయూరా కుంభిదైత్యప్రహారా
భుజగనికరహారా షోషితాజాండవారా
వృజినఘనసమీరా విశ్వరక్షా విచారా
రజితగిరివిహారా రాజయోగప్రచారా. 311

గద్యము. ఇది శ్రీరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షణసమాలంబిత గీర్వాణాంధ్రభాషా
కవిత్య కళాధురంధర బడగలనాటి కన్నడవంశపయఃపారావార రాకాసుధాకర
అశ్వలాయనసూత్ర భారద్వాజసగోత్ర శ్రీధరమల్లెఆయ్యనార్యతనయ నూరి
జనవిధేయ వేంకటరామనామధేయప్రణీతం దైనబ్రహ్మోత్తరఖండం బసుమహా
పురాణంబునందు సీమంతినివివాహంబును జంద్రాంగదుండు యమనాజలాంతరా
శంబున నాగలోకమునకుం బోవుటయు నందు దక్షకువలన బహుమానప్రాప్తం దై
క్రమము నిషధపురమునకువచ్చుటయు సీమంతిప్రభావకథనమును ననుకథలం గల
తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

కలితాంబాపురసద

నాకంధినివంగధరణ నానానిద్వి

నాకాధిపపూజ్యచరణ నాగాభరణా.

1

వ. దేవా యవధరింపుము శేషపురాణకథాకథనదత్తుం డయిననూతుం డప్తహామనుల
నవలోకించి వెండియు నిట్లనియె.

2

చ. వినుడు ముడింద్రులార పృథివీసలి నెన్నఁగ శ్రీమహేశపూ
జనము లానర్చమానవులసచ్చరితంబులు భుక్తిమాక్తిసా
ధనములు జన్మదైన్యభయతాపహరంబులు సర్వలోకరం
జనములు నై యశేషకలుషంబు లడంతును విన్నవారికిక.

3

క. ఘటనాఘటనసమర్థులు, నిటలాత్తునిభక్తు లతివినిర్లభ్యాదయల్
ఘటికాస్థిమలు వారల, పటుతరమహిమంబు లెన్న బ్రహ్మకు వశమే.

4

క. వరధేనువులకు ద్యుణ్మూను, జెఱుకుల కుదక మిడినట్లు శివభక్తుల కా
దరణ మొనర్చినజనులకు, వరయగ నది కోటిమడుగులై ఫల మొసఁగుక.

5

వ. అట్లు గావున శివభక్తులసామర్థ్యంబులు చెలియుటకుం గా నొక్కయితిహాసము
గలదు దానిం జెప్పెద సావధానమతుల రై వినుం డని నూతుం డిట్లనియె.

6

సుందరుం డనుబ్రాహ్మణునిచరిత్ర.

చ. సురుచిరహేమరత్నగృహశోభిత మైనయవంతికాపురాం
తరమున నొక్కవిభ్రాండు సదా విషయాభిరతుండు సత్యకా
చరహితుఁ డంగవారతుఁడు చంచలచితుఁడు దుర్బుధుండు మం
దరుఁ డను పేరుగల్గి సతతంబును గాపుర ముండు నచ్చటక.

7

ఉ. అంగదహారకుండలముఖాభరణంబులు దాల్చి గంధసా
రంగమదప్రతిప్రయచిరాంగము శోభిల నాపురంబునం
బింగళనా బరంగి కడుఁజేర్చి నహించినదాని నొక్కవే
శ్యాంగన గూడిఁనుండు నతఁ డంగజతంత్రముల నైలంగుచున్.

ఋషభయోగి మందరుం డను బ్రాహ్మణుగ్నహంబునకు నచ్చుట.

తే. స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానహీనుఁ డగుచు
హేతిమాత్రోపవీతియై సంచరింప
నతనిగృహమున కొక్కనాఁ డయగుచెంచె
విషమ నేత్రకృపాభోగి ఋషభయోగి.

9

న. అంత.

10

సీ. సిద్ధసేవ్యుఁడు సదాశివమూర్తి యొనట్టికృతపుణ్య ఋషభయోగీంద్రుఁ గాంచి
వేశ్యాసమేతుఁడై విప్రవంశజుఁ డంతఁ దగ నెదుఁజేరి పాదముల కెఱిగి
యర్ఘ్యపాద్యాదుల నర్పించి ముద మొప్ప విమలహిరణ్యశీతమన నునిచి
మృష్టహస్త పానసంతుష్టుని గావించి తాంబూల మిచ్చుచు దల్పమందుఁ
తే. బండ్లఁ జేసియుఁ దాను తత్పాదపద్మయుగము లొత్తుచు నారాత్రిపగలు భక్తి
సేవ గావింప సంతుష్టుఁడై డగుచు, జెలఁగె నవ్వేళ నాయోగి శేఖరండు. 11

క. ఈవిధమున నాఋషభం, దావిటదంపతులచేత నర్పితుఁ డగుచున్
దైవగతినుండి క్రమృణ, నావేకువ నరిగె నమృహామహుఁ డంతఁ.

12

క. ఈలీలనుండు నాద్విజ, మూలం బెఱిఁగింతు వినుఁడు పూర్వంబున చు
శ్శిలుండై నిజదాసీ, లోలత గలయాయజామినుం డితఁ డరయన్.

13

న. అని చెప్పి వెండియు సూతుం డిట్లునియె నివ్విధంబున నావిశ్రుండును దదీయవే
శ్యయఁ గొంతకాలంబు వర్తించి తదనంతరంబున విగతప్రాయులై కాలనశతం
బొంది రంత నవ్విశ్రుండును నిజశృతకర్తానుభవంబునకై పునర్జనన మందుటకొ
ఱకు దళార్ణవేశాధీశ్వరుం డగువజ్రబాహుఁ డనురాజున కగ్రమహిషి యైననుమ
తి యనుదానిగర్భంబు నాశ్రయించి యున్నంత

14

క. దుర్భరభాగాన్వితయై, గర్భిణియై యున్న సుమతిఁ గని నైపక నా
విరూఢతకై తనంబున, నిర్భరగరళాన్న మిడిరి నెలఁతకు సవతుల్.

15

తే. ఘోరతర మయినతద్విషం బారగించి, సుమతి మృతిదప్పె దైవయోగమునఁజేసి
యంత సంతాపదుస్సహం బౌ నవస్థఁ, జెందియుండె మదేభేంద్ర మందగమన. 16

కా. ఆలో నొక్కదినంబునందు దనయుం డారాజ్ఞికిం బుట్టె ను
 ద్వేలాక్రందనఘోషణాన్వితుఁడు దుస్తేజుండు నై దుస్సహ
 త్వేళప్రాప్తమహాప్రణాళి నతివిచ్చిన్నాంగుఁ డై యుండెన్ నా
 బాలుం డట్లనయుండు తజ్జననియున్ బాధాపరీతాత్మ యై. 17

క. ఆరాజనిజకళ త్రక్కుమారులకు విషపహరణమంత్రోపధన
 త్కారంబు లాచరించిన, నారోగ్యత లేకయుండి రతిదుష్ఖుతులై. 18

తే. ఇట్లహోరాత్రములు రోదనేచ్ఛదగిలి, యున్న జూచి యనన్యత యొదవుచుండ
 బంధుమిత్రపురోహిత ప్రముఖజనులఁ, గాంచి నరపతి పల్కె నిష్క్రురుణుఁ డగోచు.

క. ఈరమణీనుతు లతివి, స్తారాంహోజాతరోగతావస్థధతు
 ల్వీరలకతమున నిద్రా, హారంబులు దూరమయ్యె ననవరతంబున్. 20

క. నరకాలయులై యిచ్చటి, కరుదెంచినవారు వీరి నతిదూరముగాఁ
 బరపెద దేశమువెడలన్, జిరతరరోగార్తులను విశీర్షాకృతులన్. 21

వజ్రబాహుండు తనజ్యేష్ఠభార్య యొననుతుని వుత్త్రోసహితంబుగా
 నరణ్యంబున కనుచుట.

ప. అని నిశ్చయించి యాభూనాథుండు కనిష్ఠపత్ని వ్యాసకుండు గావున నిజసారథిం
 బిలిచి నీ విక్కామినిడింభకుల నరదంబుపై నిడుకొని మనదేశంబు వెడలునంతకుం
 గొనిపోయి విజనప్రదేశంబున వారలం డించి రమ్మని పంచిన వాఁడును “వల్లె” యని
 రాజశాసనప్రకారంబున బహుయోజనవిస్తారం బయినదూరంబు గొనిపోయి
 యుచ్చట. 22

కా. హృరవ్యాళభయానకంబు బహురత్నోగువ్యాకాళిలమున్
 వీరుచ్చన్నమైనకాఠడవి దుర్వృత్తి నివ్వపల్లించి ని
 మ్మోరుణ్యుం డగునూతుఁ డేగిన మహోత్సంపంబు దీపింపఁగా
 నారాజాంగన యంతటం జనియెఁ గొండారణ్యమార్గంబునన్. 23

క. ఘోరవ్యాధుమృగాదన, వారణగవయాచ్ఛభల్లనానరఘ్ని
 దారుణ మగుకొననమున, దారకు నెత్తుకొని చనియొఁ దరళేక్షణయున్. 24

ప. ఇట్లు వాతాతపదుర్గమంబును విష్యంబును వేత్రకీచకవేణుకంటకపాదప
 లతాకీర్ణంబును నైనయమృహారణ్యమార్గంబునం బడి యారాజభామిని ఘ్నిలీరవంబుల
 కు నులుకుచు కంకకాకగృహోల్లాకఘూత్కారంబులకు భయంబు నొందుచు
 వనమదేభంబులం గాంచి పలాయనంబు నొందుచు వరాహ మహిష జంబుక మా

ర్జాలాది హృగ్రవ్యగసంచారంబులకు వెఱచుచుం జనుచున్న సమయంబున గమనాశక్తయు త్సుప్తిపాసాతురయు శీతవాతాతపక్లాంతయు త్సురాశ్శకంటకప్రచ్ఛిన్నపాదయు ముక్తకేశియు భయభ్రాంతచిత్తయు నై ప్రాజ్ఞన్యచరితకర్తంబుల నిందించుకొనుచు నిట్టూర్పు లెగయ ధరణీతలంబునం బడుచు లేచుచు మందమంద గమనంబుల నరుగుచున్నంత,

25

మ. ఒకచో వ్యాఘ్రమహారవంబు లొకచో నుద్గండభల్లూకగం
డక సారంగవృకస్వనంబు లొకచోటకా భూతబేతాళగు
చ్యోకశబ్దంబులు నొక్కతావున మహోద్యద్భిప్రరక్షాపికా
చకమంకారము లాలకింపుచు నిమంజవ్రాతము ల్దూరుచుకా.

26

క. దుర్గమకాంతారమహీ, మార్గంబులు దప్పి మరల మరలం జనుచు
న్నిర్గళితసకలసుఖయై, దుర్గంబు అతిక్రమించి లోయ్యలి యంతకా.

27

కా. ఆరాజాంగన బాలు నెత్తుకొని ఘోరారణ్యదేశంబులకా
ధీరప్రజ నతిక్రమించి హయదంతిస్సందహాకీరమాకా
దూరీభూతభయంబు సర్వజనసందోహాన్వితం బైనకా
శీరామేశ్వరసత్పథం బొకటి గాంచెకా దైవయోగంబునకా.

28

సుమతి దైవనిశంబున బద్ధాకరుం డనువై శృంగిపట్టణంబుఁ జేరి
యతనిచే మున్ననలఁ బొందుట.

క. నరనాథకుటుంబిని యా, తెరువునఁ జని కొంతవడికి దృఢమతి నానా
నరనాథిశోభితమై, మురు వగునొకవైశ్యపురమా మందలఁ గాంచెకా.

29

క. హాటకరత్నధనంబులఁ, గోటికి బడగె తినట్టికోమటు లొప్పుం
బాటతలంబున వెలసిన, పేటఁ బ్రవేశించె నపుడు ప్రియము దలిర్పకా.

30

సీ. ఆవైశ్యపురమున కధినాథుడై యుండు పద్మాకరుం డనుభద్రయశుఁడు
గురుకృషీవాణిజ్యగోరక్షణరతుండు ధననంతుఁ డత్యంతధార్మికుండు
అతనిమందిరదాసి యగుచెంచి యారాజ్ఞి నీక్షించి యడిగె నీ వెవ్వ రనుచు
నడిగినయింతితో నారాజమహిషియు దనదవృత్తాంత మంతయు వచించె

తే. నంత నావార్త యాలేమ యరసి పచ్చి, సంభ్రమము దోఁపఁగా నిజస్వామితోడ
విన్నవించిన నతఁడు సవిస్తయముగ, నావధూతుణి రప్పించి యాదరించి.

31

క. తనవృత్తాంతం బడిగినవిని యాసతి దనకు సవతి విష మొసఁగుటయుం
దనబాలకునియవస్థయుఁ, దనదుపరిత్యాగమును యథాస్థితిఁ జెప్పెకా.

32

తే. అంత నారాజ్ఞివచనంబు లాలకించి, యావణిక్పతి దనమది నహహ యెంత

- కష్ట మొందె నటంచును గాధచింత, నొంది తలయూచి కారుణ్యయుక్త డగుచు.
 ఉ. అన్తుదిరేక్షణ నిజగృహంతిక సీమ రహస్య మైనగే
 హమ్మన నుంచి దివ్యశయనాసనభోజనపానవస్త్రమా
 ల్యమ్ముల నాపధక్రియల నాదరణం బొనరించి మాతృసా
 మ్యమ్ముగ బూజసేసె బుధమాన్యుడు వైశ్యవిభుండు నెమ్మిలోక. 84
- ఉ. అనిలయంబునందు వసుధాధిపగేహిని యాత్మ నూనుడుండు
 దాను వసించి యుండ నిరతంబును వైద్యులఁ బిల్వఁ బంచి స
 న్నాన మొనర్చి వైశ్యపతి నవ్యవిషాపహరాపధంబు లె
 న్నేని యొనుంగె వారలకు నిష్కపటంబుగ ధర్మ కాంక్షియై. 85
- క. ఎన్నిచికిత్స లొనర్చిన, నున్నతముగఁ బూదిలోనిహోమం బగుచు
 న్నెన్నాళ్లకు రుజమానక, క్రన్నన శాశిశువు చనియె గతజీవుండై 86

మృతుం డై నకుమారునిం గూర్చి సుమతి విలపించుట.

- ప. ఇట్లు విగత ప్రాణుండై పడి యున్న నిజకుమారుం గాంచి యారాజపత్ని హాహ
 కారంబులు సేయుచు నత్యంతవిషాదంబునఁ బరివేదనం బొనరింపుచున్న సమయం
 బున నయ్యాక్రందనధ్వని విని పురంబునం గలవైశ్యస్త్రీజనంబు లచ్చటికిం జను
 దెంచి బహువిధంబు అగుసాంత్యనాలాపంబుల నూరడింపుచుండ నయ్యింతియుఁ
 దద్దయు భేదంబున నాబాలకునుద్దేశించి. 87
- క. హా రాజుసన్నిభానన, హా రాజకుమార ధీర హా సుకుమారా
 హా రవిసన్నిభలేజా, హా రమణీయాంగ యనుచు నాక్రందించెక. 88
- ఉ. పాపము లెన్నిచేసితిని బాలక పూర్వభవంబునందు న
 త్యాపదఁ జెందె నిష్ప డహహా విషవేదనచేత నితాంత మైనసం
 తాపముఁ జెందుఁగాని మరణంబు లభింపకయుండ వ్రాసెనే
 కాపురుషుండు బ్రహ్మ యొలుగా నిక దాఁటెద దుఃఖవారిధిక. 89
- సీ. తనసపత్నుల కేరికిని లేక నావంటిపాపిష్ఠి కేల గర్భంబు గలిగె
 గలిగిన నేమాయె గాపట్యును గాంత లీరీతిని విషాన్న మిడఁగఁదగునె
 ఇడినమాత్రన ప్రాణ మెడలకుండఁగ నేల బహుతాపవేదనాభార మొదవె
 నొదవె నే నిజభర్త యదయఁడై మనమున నడవలపాలుగా విడువనగునె
 తే. విడిచెఁబో ధైత్యవృత్తి జీవింపకుండ, దైవ మీచందమున దయఁ దప్పఁదగునె
 యిన్నిటికి మత్సరాకృతం బింతచేసె, గాక నేఱొండు గలవె యోరాకుమార.

క. పతిసంత్యక్త ననాథను, గతబాంధవఁ గృపణవిపులకలుసత్తక న
వృత్తిగుఁగఱాంబుధిఁ ద్రోముచు, నుత యొక్కడ బోతి వనుచు శోకించునెడక.

ఋషభయోగి సుమతికిఁ దత్తోవదేశంబు చేయుట.

తే. ఆవధూటివిసాదంబు నపనయింప, శక్తు లెవ్వరు లేకున్నసమయమునను
వచ్చెఁ దచ్చోకదుర్వాస్యధిశైల్యుఁ డగుచుఁ, బూర్వవర్ణితశివయోగిపుంగవుండు. 42
ఉ. అక్షసరంబుపాదుకలు నంచితభూతివిలేపనంబు రు

వ్రాక్షలు యోగదండము విరాజితలింగము నొప్పచుండుఁ బ్ర
త్యక్షశివావతారుఁ డన దైవగతిం జనుచెంచె యోగిహ
ర్మ్యుండు శైవదీక్షుండు మహాత్ముండు నాఋషభుండు లీలతోక. 43

ఉ. వచ్చినయోగివర్యునకు వైశ్యవిభుం డెదురేగుచెంచి తో
డైచ్చి మహార్మ్యపాద్యమా లతిప్రియభక్తి నొసంగె నంత నా
సచ్చరితుండు రాజసతిసన్నిధికిం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డై
వచ్చి సుధాసమంబు లగువాక్కుల నిట్లని పల్కె నెమ్మితోక. 44

సీ. భూపాలఁతి నీవు భూరిశోకంబునఁ బొరల నేటికి మూఢబుద్ధి వగుచు
నెవ్వఁడు జనియించు నెవ్వఁడు మృతిఁ బొందు దెలియఁబల్కుము నాకు తేటపడఁగ
నీదేహసంఘంబు లెంచిమోదిన జలబుద్బుదంబులక్రియఁ బోవుచుండు
సత్త్వాదిగుణము లచ్చపుమాయతోఁగూడి సకలశరీరము ల్సంభవించు

తే. సాత్త్వికంబున సురలు రాజసమువలన
మనుజులు మహోగ్ర మైనతామసమువలన
మృగచయంబులుపుట్టుఁ దన్నిశ్రములను
దలఁప బహుజంతుకులములై వెలయుచుండు. 45

క. గురుసంసారభిమణాల, కరుదే తమపూర్వజన్మకర్మానభవం
చిరవొందుసురలకైనను, నరు లనఁగా నెంతవారు నలినదళాక్షి. 46

క. కొందఱు కౌలం జనుచును, గొందఱు కర్తం బటంచు గుణమా లటంచుం
గొందఱు పంచాత్మక మని, యందురు తనుకారణములు హరినిభమధ్యా. 47

ఆ. జనన మయ్యె ననుచు సంతోష మందరు, మృతినిఁ జెందె ననుచు వెతలఁబడరు
ధీరు లైనవారు దేహంబు వీక్షించి, భ్రాంతి నొంద రెపుడు పద్మనేత్రి. 48

క. అవ్యక్తమున జనించును, నవ్యక్తమునంద యణఁగు నామధ్యమునకే
సువ్యక్తముగా నెనయును, భవ్యమతీ తనువు నిమిషభంగుర మరయక. 49

క. నెప్పుడు గర్భగతుం డగు, నప్పుడ యాదేహి వాశమందుట సిద్ధం

- బొప్పగ విధివశగతి నగు, నుప్పతిలుట చచ్చుటయు మహాత్మ్యలగంధీ. 50
- ఉ. కొందలు గర్భదేశములఁ గొందలు సంభవ హైవమాత్రనే
కొందలు యోవనంబునను గొందలు వార్ధకతాదశక లయం
బందుదు రెల్లజంతువులు నాత్మభవాంతరకర్తరీతులం
జెంది సుఖాసుఖంబులు ప్రసేదముగా భుజియింతు రందలుక. 51
- క. పితృమాతృసురతసమయో, ద్దతతేజోరక్తమిశ్రతాజనితంబై
వితతంబై తను వలరును, సతి యనఁగాఁ బురుషుఁ డనఁగ పండుఁ డనంగక. 52
- ఆ. సుకృతనుష్కృతములు సుఖదుఃఖములు మహా, విద్య తీర్థములును విభవములీను
ఆయువును శుభంబు లజాఁడు వ్రాసినయట్లు, యనుభవింపుమందు రఖిలజనులు. 53
- క. ఆనతి క్రమ మగుకర్తము, ఘ. తరకాలంబుఁ గడవఁ గాకాదు భువిక
దనువులు కాశ్యతములుగా, వనయము శోకింపఁ దగునె యబలా నికుక. 54
- ఆ. నిక్క మనరు జనులు నెలఁత స్వప్నంబులు, సత్య మగునె యింద్రజాలవిద్య
యీక శేబరంబు లెన్నిభంగుల నైన, కాశ్యతంబు లానె చంచలాక్షి. 55
- నీ. నీవ జన్మంబు లనేకంబు లైయుండ నిప్పు డీవ్యామోహ మెట్లుగలిగె
నెక్కడ జనకుండు నెక్కడ జననియు నెక్కడ వందనుం డెంచిమాడ
నెక్కడ పల్లభుం డెక్కడ ప్రియురాలు దైవమాయాకల్పితములుగాక
నిజదేవాజనులంబు నిక్షించి సుతుఁ డంచు కించిద్జ్ఞ మగుచు శోకింపఁ దగునె
తే. రక్తమాంసపురీషమూత్రాస్థినిచయ, పూయమేదోపసాశ్లుకహేయ మగుచు
నస్సతంత్రం బకాశ్యతం బయినయట్టి, తనువునై గాంక్ష సేయుట ధర్మమగునె.
- క. తపముల విద్యల బుద్ధిని, జపముల మంత్రైషధముల సత్ప్రియల మహా
నిపుణతల నెంతవారికి, విపులం బగుమృత్యుభయము విడుచునె చెపుమా. 57
- ఆ. మేనినిడపగిది మృత్యువు వర్తింప, జనుల కెట్లు సుఖము సంభవించు
వ్యాఘ్ర మెదుటనుండ వనమృగంబులకును, హర్ష మగునె మేఁత లారగింప. 58
- వ. ఆని చెప్పి వెండియు నప్రహేతుం డిట్లనియె. 59
- కా. ధీరోజాత్ముడనై వచింతు విన సాధ్వీ సంచితాగామిక
ప్రారబ్ధాఘమా లెల్లఁ బాయుటకు నశ్రాంతంబు నదృశితో
నారాధింపుము నీమనంబున విరూపాక్షుక జగద్రక్షుక
గోచివల్లభు నీలకంఠ నభవుక గంగాధరుక శంకరుక. 60
- క. ఆని యానతిచ్చి యింక నీ, మనమున శోకోపశమన మయ్యెనొ లేదో
పనుపింపు మనన యోగిం, ద్రునిఁ గనుగొని యింతి ఫలిక యుఖితుమియె. 61

- మ. వరయోగీంద్ర భవత్కృతాత్మమన భాస్వన్నక్తి చేమాతె నే
నరయన్ బాంధవభర్తృపుత్త్రకులఁ బాయం ద్రోచి యేకాంగిసై
గరళక్షిప్తశరీర సైతి నిత శోకవ్యాకుల వ్యాన్వఁగా
మరణోపాయము దక్క నొండు గలవే మంత్రైషధ ప్రక్రియల్. 62
- వ. అట్లు గావున నేను నీబాలకసహితంబుగా నతిగెద మరణోపాయం బెఱింగింపవల
యు నని దైన్యరసంబు దోఁపం బలికినయా రాజపత్ని వాక్యంబులాకర్ణించి కారు
ణ్యరసార్ధభిక్షుఁడై యమ్మహానుభావుండు సకలధర్మజ్ఞుండును గృతజ్ఞుండును గావు
నా బూర్వోపకారంబుఁ దలంచి మృతుం డయినశిశువునమీపంబునకు వచ్చి. 63
- ముషభయోగీశ్వరుండు మృతుం డైన రాజకుమారుని బ్రతికించుట.
- ఉ. భూమిసత్త్రభావుఁ డగుపుణ్యుండు నాముషభుండు మంత్రసం
భావిత మైనభూతి కరపద్మమునకా ధరియించి దీర్ఘని
ద్రావతుఁ డైనబాలుఁ గని తన్నుఖమం దిడి క్రమ్మఱంగ సం
జీవితుఁ జేసె నప్పు డతిచిత్రముగాఁ జనులెల్ల జూడఁగెన్. 64
- క. మెల్లనె కన్నులు విచ్చుచుఁ, బల్లవిలేంద్రియముండు నగుచు బాలకుఁ డంతం
దల్లిఁ గనుంగొని మది రం, జిల్లఁగ నాక్రందనంబుఁ జేయందొడఁగెన్. 65
- క. చచ్చినబాలుండు గ్రమ్మఱ, విచ్చేయుట దలప నెంతవంత యనుచుఁ దా
రచ్చటినగరేశాధికు, లచ్చెరువుగఁ జూచి రపుడు మార్గము వెలయున్. 66
- ఉ. క్రొన్నెలవంటినెన్నుదుటఁ గుంతలము లె్వలయంగ నున్నయా
చిన్నికుమారుఁ గాంచి మది చెన్నెసలారఁ దదీయమాతఁ దాఁ
గన్నులమార్గ బాష్పములు గ్రమ్మఁగ బాలకునెత్తి చేమతోఁ
జన్నులు సేవఁ బా లొనఁగి సాధుజడాకృతి నుండె నయ్యెడన్. 67
- చ. పరమతపోబలాధ్యుండు కృపానిధి యాముషభాఖ్యయోగి య
య్యిరువురదేహాయుగ్మమున నీశ్వరమంత్రపవిత్రభూతిచే
గర మనురక్తి లేపనముగా నొనరించినయంతమాత్ర ని
ష్ఠురవిషవేదన ల్విడిచి శోభితవజ్రశరీరులై రొగిన్. 68
- సీ. ఆరాజపత్నియు నారాజనందనుం డత్యంతగుచిరదేహములు దాల్చి
యింద్రవైభవశతం బినుమడించినభంగి నతిశయానందసౌఖ్యంబుఁ గాంచి
పాదపద్మములపైఁ బడియున్నయయ్యింతి గనుంగొని ఋషభుండు కరుణాబోధఁ
బలికె నోవత్స నీ విల చిరంజీవివై యుండువు సామ్రాజ్యయుక్త మగుచు
తే. నెంతకాలంబు జీవించు వంతతడవు, నీకు ముదిమియుఁ చెవులును లేకయండు
నీతనూజుండు విద్యాపమేతుఁ డయిన, దనుక విచ్చొట మండుము పనజనేత్రి. 69

- క. భద్రాశ్వకృపాపాత్రుడు, భద్రయతుం డగు నటంచు బాలకునకుఁ దా
భద్రాయఁ ఁనఁగఁ జేరిడి, భద్రగతిం జనియె యొగ పొరగుఁ డంతఁకా. 70
- వ. ఇట్లమ్మహానుభావుం డైనఋషభయోగీంద్రుండు వృతుం డైనరాజనందనుని మ
హేశ్వర మంత్ర పూత భస్మప్రభావమునఁ గ్రమ్మతి సంజీవితుంజేసి యభేచ్ఛాగ
తిం జనియె నని చెప్పి వెండియు నమ్మహామునులకు నూతుం డిట్లనియె. 71
- మ. మునినాథోత్తములార మీరు వినుఁడీ ముక్తమంత్రమాహాత్మ్యము
స్తు సు నేఁ జెప్పినవేశ్య పింగళ యనం బొల్పారుపూఁబోడి స
జ్జనసంస్తుత్యమహా ప్రభావుఁ డగునాచంద్రాంగదత్తతతే
శునిసీమంతినికిం జనించె మరలకా శుంభతుష్టవర్ణాంగియై. 72
- క. అకన్యామణి నిషధ, త్వాకాంతునిపుత్రి కీర్తిమాలిని యనఁగా
లోకమున వెలసె సౌంద, ర్యాకారవిలాసములను రంభ యనంగకా. 73
- క. అదాకార్ణవహిపతి, గాదిలివత్నియుఁ దనాభవసమేతముగా
మోదమున వైశ్యపురమున, సాదరమతి నుండె నపుడు సరసులు వొగడకా. 74
- క. అబాలుడు నానాటికి, బ్రాబల్యకళావిశేషపారీణుండై
శ్రీబాలచంద్రుకై వడి, ధీబలయుతుఁ డగుచుఁ బెరిగెఁ దేజం బెనఁగకా. 75
- క. ఆరాజకుమారునకును, భూరిగుణుం డైనవైశ్యపుత్రికుండు మహా
దారుండు నునయుం డనువాఁ, దారయ సఖుఁ డయ్యె నచట నతిశయమైతికా 76
- తే. కాంచనాంగదకుండలకంకణాది, భూషణంబులు ధరియించి హత్తుగూడి
బాలక శ్రీడలను జోడువాయకుండు, రనుదినము వైశ్యరాజనందనులు శ్రీతి. 77
- కా. అవైశ్యశ్రమఁ డంత బాలకులయోగ్యత్వంబు వీక్షించి భూ
దేవశ్రేష్ఠులచే యథావిధిగ నాదికా ప్రాప్తసంస్కారులం
గావింపం గురుసన్నిధానమునఁ దత్కల్పంబు లూహింప నా
నావిద్యాభ్యసనం బొనర్చిరి ప్రయత్నం బొప్ప నయ్యుర్వరుకా. 78
- క. జననాథతనయునకుఁ ద, జ్ఞననికి నప్పరిని నిర్విచారత్వమునకా
ఘనమతి నుండఁగఁ గాలము, చనియెం దగఁ బదియు నాఱుసంవత్సరముల్. 79
- సీ. చిరతరకీర్తి పూజితసదాశివమూర్తి జయవర్తి శివయోగీచక్రవర్తి
గతజీవుఁడగుబాలు బ్రదికించి చనినయాముషభ్యాసద్గురుఋషభుఁ డంత
నావైశ్యపురమున కరుదెంచె నొకనాడు ఘనతరస్వచ్ఛందగమన మొప్ప
నమ్మహామహుఁ గాంచి యమ్మాత్మతనయఁలు భయభక్తివనయసంభ్రమము దనర
తే. నెమ్మనమ్ముల సాత్త దైవమ్ముగాఁగఁ, దలఁపుచుఁ దదీయపాదపద్మముల వ్రాలి
యున్నవారల నతిమైత్రి నూరడించి, యెలమి నారాజతనయున కిట్లు అనియె. 80

శా. బాలా తేనుమే నీకు నీజననికిం భద్రంబె నీ వెప్పుడుకా
శూలికా ధ్యాన మొనర్తువే గురులకుకా శుశ్రూష గావించునే
శీలంబొప్పు వహించువే చదివితే శిక్షాదిక గ్రంథముల్
హాళికా మమ్ము దలంతువే సతతముకా హర్షంబుతో నుందువే. 81

మ. అని వాల్మీకియు దోషఁ బట్కొంగ నుమ త్యజ్జాషీ యాత్మీయనం
దను యోగీంద్రునిపాదపద్మమాలమీఁద స్వేచి యాబాలకుం
డనఘా మీతనయుండు శిష్యుఁడును దభ్యం బారయకా వీని జీ
వనసంయుక్తుఁగఁ జేసినాడవు గురుస్వామీ కృపాంభోనధీ. 82

క. పతిబాంధవవిరహిత నే, నితరం బేమియు నెఱుంగ నీబాలకునికా
మతిమంతుని గావింపుచు, నతిశయశృప వెలయ మమ్ము నారయవలయుకా. 83

వ. అని యివిధమునం బలికిన యారాజపత్ని వాక్యంబులకు సంతసిల్లి మహామహం
డైనఋషభయోగీంద్రఁ డా రాజనందనునకు సత్సార్గం బుపదేశించి కృతార్థం
జేయవలయు నని మనంబున నిశ్చయించి యక్కుమారు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 84

ఋషభయోగీశ్వరుఁడు భద్రాయువునకు నస్తాదశపురాణ
రహస్యంబు లుపదేశించుట.

శా. శ్రీ గురుదేవహేళనము సేయఁగరారు పురాణవేదకా
స్త్రాగమధర్మము ల్విడువరారు మహీసురరాజదేవతా
జ్ఞాగతి మీఱరా దోగి మృష ల్వచియింపఁగరారు నిత్య ము
భ్యాగతపూజ మాని కుడువం జవరారు నరేంద్రనందనా! 85

క. గురుగోత్రావ్రాణపూజా, పరత స్వర్తింపు మెఱుడు పరధనములకుకా
బరసతుల కాన జెందకు, నిరతనదాచారధర్మనియతుడ వగుమీ. 86

క. స్నానజపహోమతర్పణ, దానములను విప్ర దేవతాగురుపూజా
మానితకార్యములను నీ, మానసమున నలసవృత్తి మానఁగవలయుకా. 87

క. కోపము విద్వేషంబును, దాపము నాశ్రోశవృత్తిదంభమును దురా
లాపంబులు పైశున్యము, బాపవిచారములు విడువు భద్రగుణాధ్యా. 88

క. నిరతము విషయాసక్త, స్ఫురితమనోవృత్తి సాధ్వసూయయు హింసా
పరతయు నాత్మస్తుతియును, బరనింద యొనర్పవలదు పార్థివతనయా. 89

క. అత్సాహార మతిశ్రమ, మత్సాలాపమాలు మఱియు నతిశయకోపం
బత్కృత్కట మగునిద్రయు, నత్సాకంక్షయును విడువు మనవరతంబుకా. 90

- క. జనకశ్వశురసతీగురు, జననిబుధభావణములు సమృద్ధ మొప్పు
నిని విక్వాసింపుము మది, ననయము నిష్కపటవచన మది నమ్మ దగుకా. 91
- క. కృపణు ననాథుల వృద్ధుల, నపరాధవిహీను బాలు నబలను భాస్వ
త్కృప వెలయుగ రక్షింపుము, తపనీయాదికము లాసుగి దాక్షిణ్యమునకా. 92
- సీ. బంధుమిత్రులయెడ భావంబు నిలుపుము కృపగల్గియుండు దుష్టభితులయందు
సజ్జనులందు హర్షంబు గావింపుము కుజనులవీక్షింపు కోపదృష్టి
శరణాగతుం దైవశత్రువునైనను జంపఁగా వలదు నిశ్చయముగాను
యెలమిఁ బాత్రాపాత్ర మెవరైనవేడిన లేదన కిమ్ము దేహదులైనఁ
తే. దల్లి దండ్రీయు గురుఁడు నందనుఁడు విప్రుఁ, డాచరించినయపరాధ మది సహింపు
మాత్తరక్షాపరుండవై యనుదినంబు, నప్రమత్తుండవై యుండు మనఘచరిత 93
- క. కీర్తి మహాభూషణ మగు, కీర్తియ లక్ష్మీకరంబు కృతకృత్యతయుం
గీర్తి శుభంబగుఁ గావునఁ, గీర్తి యుపార్జింపు మెపుడు కృతపుణ్యుడవై. 94
- తే. వ్రాయగజాశ్వరత్న హటకంబులైన, నపహరింప ధాత్రి నవయశంబు
విడువవలయు దానిఁ గడుసత్వరంబుగఁ, దృణముగాఁ దలంచి ధీరవర్య. 95
- క. గారీశ్వర పదభక్తుల, నారాధింపుము ప్రసన్ను లగునట్లుగ సం
సారపయోనిధిమగ్నుల, నారసి వా రుద్ధరింతు రనవరతంబుకా. 96
- క. ఆయుర్బలధనవిద్యా, శ్రేయఃకీర్తిప్రతాపశీలంబులు క
ర్తాయ తత వచ్చినచోఁ, బాయక యవి యనుభవింపు భవ్యవిచారా. 97
- క. కాలము దేశము శక్తియుఁ, దా లెస్సఁగ జెలిసి చేయఁదగుకార్యము నా
ర్యాలోచనపూర్వకముగ, మేలగు నెచ్చెటవైన మితహితవచనా. 98
- క. జపహోమస్నానంబులఁ, దపములఁ బితృకార్యములను దత్పరమతివై
చపలత్వ ముడిగి యుండుము, కపటం బించుకయులేక కలువవిదూరా. 99
- క. దాక్షిణ్యసమేతం బల్పాక్షర మధికార్థ మశత మతిహృద్యతరం
బక్షిణ మసందిగ్ధము, దక్షిం బగుపలుకువలుకఁ దగుఁ దధ్యముగకా. 100
- క. ఆపదలందును శత్రు, న్యాపారములందు భీతి వలనను నీకుం
బాపములకు గురువిప్రా, లాపములకు వెఱచి యుండు లాలితబుద్ధికా. 101
- సీ. పరుల నెవ్వరినైన బాధింపకుండుము పరులబాధ లడంపు కరుణ వెలయుఁ
జోరదుష్టారినివారణం బొనరింపు బాహ్యగేహనుష్ఠాపిఁ బరఁగవలదు
బంధుమిత్రజ్ఞాతిభార్యాగుతాతిభ్రాతృజనంబుల సమబుద్ధి వగుము
విద్యాకథాధర్త విహితవాక్యోపదేశములందు సతతనిశ్చలుడ వగుము

- తే. ఏస్థలము సాధువిప్రభూయిష్ఠుగును, బుణ్యతీర్థంబు లెచ్చోటఁ బొందియుండు
శివనివాసంబు లేభూమిఁ జెలఁగునుండు, నచట నిలుపు మవశ్యంబు హర్ష మొదవ.
- క. కులటావేశ్యాకౌముక, ఖలిసంగతదేశముల నొకానొకవేళ
న్నిలువకుము జగత్ప్రభు వగు, నలీకాక్షుని మదిఁ దలంపు మశ్రాంతంబుక. 108
- క. ఎప్పుడు శాంతియు దాంతియు, నెప్పుడును శుచివ్రతంబు నెప్పుడు భర్తం
బెప్పుడు జితపద్వర్గిత, దప్పక వర్తింపు మీపు ధరణీశనుతా. 104
- క. యతులకు విప్రలకుఁ బతి, వ్రతలకు వరధేనువృషభరత్నమాలకుఁ బు
ణ్యతరువదీనిజగృహదేవతలకు వందన మొనర్పు వాలాయముగక. 105
- అ. భిక్షుభోజ్యలేహ్యఫలపుష్పతాంబూల, వస్త్రభూషణాదివస్తువితతి
శివసమర్పితంబుఁ జేసి యాపిమ్ముట, వసుభవంపవలయు ననుదినంబు. 106
- క. భద్రాచారపరుండనై నిరతముక ల్లాప్తీముహూర్తంబున
న్నిద్రాసక్తిఁ బరిత్యజించి శుచివై నిష్కల్మషత్వంబునక
రుద్రాచారములక గృహగుణసముద్రుక శంకరుక శ్రీమహా
రుద్రుక జిత్రమునక భజింపు మతిధీగోదాత్రభావంబునక. 107
- అ. నిర్వికల్పముగను నీ వాచరించిన, స్నానదానహోమజపతపములు
ననుదినంబుఁ దత్ఫలాపేక్ష లుడిగి త, ధ్యముగఁ జేయు మీశ్వరార్పితములు. 108
- చ. విహరణభాషణశ్రవణవీక్షణభోజనపానదానసం
గ్రహశయనసలంబులను రాజకళాధరుఁ బార్వతీపతిక
గుహజనకుక వృషధ్యజుని గోత్రశరాసను దేవదేవునిక
మహితవిచారు నీదునుది మానక నిల్చి భజింపు మేర్పడక. 109
- మ. వరపంచాక్షరమంత్ర పాఠకులు శైవాచారపారీణు లీ
శ్వరభక్తు ల్భుజితత్రిపుండ్రవిలసత్ఫలప్రదేశాంచితకు
ల్లరురు ద్రాక్షమణిప్రదీప్తకరయుగ్మ ల్వాఙ్మయై నట్టియా
పురుషశ్రేణులు నిల్చియుండు లెపుడుక భూతేశులొకంబునక. 110
- వ. అని చెప్పి వత్సా యివ్వధంబున ననేకపురాణంబులయందు విస్తరింపంబడిన
ధర్మసంగ్రహంబు లన్నియు సంక్షేపరూపంబున నీకుం జెలియ ననుగ్రహించితి
నింక నను స్తపురాణగుహ్యంబును నశేషదోషహరణంబును బరమపవిత్రంబును
సకలశుభప్రదంబును సర్వాపద్వినివారణంబును నగు శివకవచం బుపదేశిం
చెద భక్తిపూర్వకంబుగా విను మని భద్రాయ నుద్దేశించి ఋషభయోగీంద్రుం
డి ట్లనియె. 111

ఋషభయోగి భద్రాయువునకు శివకవచం
బువదేశంబు చేయుట.

క. శివదాహ్వయుఁ డైనసదా, శివునకు వందన మొనర్చి సేమము వెలియఁ
శివభక్తుడ వగునీకును, శివకవచ ముపన్యసింతుఁ జిత్తం బుర్రక. 112

కా. చేతోజాతహరుం బరాత్పరు విభుం జిత్తంబున న్నిల్చి ని
ర్భూతాఘండు జితేంద్రియుండును జితక్రోధుండు నై లోకవి
ఖ్యాతం బైనషడక్షరంబునఁ గరన్యాసంబుఁ గావించి వాం
ఛాతీతం బగుచైవర్తమున రక్షావృతుఁడుం గాఁ దగుక. 113

ఉ. ఘోరవిపత్తరంపరల గుందుచు దైన్యపరీతవృత్తిసం
సారగభీరకూపమున నైదిభలీల జరించునన్న ను
ద్ధారితఁ జేయఁ గాతఁ బరతత్వమయఁ డగుశంకరుండు త
త్తారకనామమంత్రము సదా దురితంబు లడంచుఁ గావుతక. 114

తే. అణువులకు నెల్ల నణు వైనయప్రమేయుఁ, డధికముల కెల్ల నధిక మైనట్టివిభుఁడు
దనరు జ్యోతిర యానందఘనుఁ డజుండు, చిన్మయాత్ముఁడు నన్ను రక్షించుఁగాత.
భూస్వరూపమున నేపురుషుఁడు సకలప్రపంచంబుఁ జూన భరించు నెపుడు
జలరూపుఁ డగుచు నేసర్వజ్ఞుఁ డెలఁ గల్గు నరులకు సంజీవనం బొనర్పుఁ
గాలాగ్నిరూపుఁ డేకల్పాంతమునఁ ద్రిలోకములెల్ల నెవఁడు దగ్ధములు చేయ
వాయురూపమున సర్వవ్యాపి యై యుండు గగనాకృతిని బూర్ణుఁ డగుచు వెలియు
నట్టిలోకైకనాయకుఁ డప్రమూర్తి, సచ్చిదానందమయుఁడు వృషధ్వజుండు
సలిలవాతాగ్ని బాధలఁ బొలియకుండఁ, జిరకృపాదృష్టి నన్ను రక్షించుఁ గాత. 116

తత్పురుషాఖ్యుండు తటిదగ్నివర్ణుండు పరశుహస్తుఁడు పూర్వభాగమునను
ధక్ష్మాక్షమాలాగ్నిధరుఁ డఘోరాకృతి దక్షాధ్వరధ్వంసి దక్షిణమున
రాజశేఖరుఁడు సద్యోజాతుఁ డభవుండు శ్రీసదాశివుఁడు పశ్చిమమునందు
మునినందితుఁడు చతుర్భుండు త్రినేత్రుండు వామదేవుండు తత్పార్శ్వమునను
తే. శుభ్రదేహుఁ డచింత్యుండుశూలపాణి, యుగ్రవిక్రముఁ డీశానుఁ డూర్ధ్వమునను
సకలదిశల విదిక్కుల సంతతంబు, పంచవక్త్రుండు నన్ను రక్షించుఁగాత. 117

చ. శిరముక ఘాలము నేత్రముల్ శ్రవణముల్ జిహ్వనవగ్రీవలుక
గరవక్షోధరకంఠపార్శ్వములు పక్షికోశకట్యూరులుక
జరణంబు ల్బకలాంగకంబులు మహాజన్మాత్తి రక్షించునీ
శ్వరుఁ డధేందుధరుండు శంకరుఁడు నీశానుండు లీలాగతిక. 118

క. శూలాయుధుడు గిరీశుడు, కాలాంతకుఁ డైనపిలకంతుఁడు పగలుకా
రేలును నను రక్షించును, లాలితకరుణాకటాక్షలక్ష్మితముఖుఁడై. 119

క. చింతితఫలముడు గౌరీ, కాంతుఁడు పరమేశ్వరుం డగణ్యుఁడు బాహ్య
భ్యంతరదేశంబుల న, న్నంతట రక్షించుఁగాత ననవరతంబుకా. 120

తే. నిలిచి కూర్చుండిశయనించి నిదురఁ జెంది, మేల్కొనినవేశలను గాలమృత్యుహరణుఁ
డంబికారమణుండు ద్రియంబకుండు, ఖండపరశుండు ననువేడ్కఁ గామఁగాత.

వ. మఱియు నఖిలగిరిదుర్గమూర్గంబులయందు పిలకంతుండును మహారణ్య ప్రవా
సంబులవలనఁ ద్రిపురాంతకుఁ డైనమృగవ్యాధుండును దుర్మతాభీలకాత్రవవ్రా
హంబులవలన భీషణాట్టహాసపరికంపితబ్రహ్మాండకోశుం డైనవీరభద్రుండును గరి
తురగరథపదాతిసమేత బహుతరాక్షాహిణీశతపరివృతులైన యాతతాయి స
మూహంబులవలన ఖండపరశుం డైనమహాదేవుండును చోరాదిగణంబులవలనఁ
ద్రిశూలధారుం డైనయంధకాంతకుండును సింహ వ్యాఘ్ర భిల్లూక వరాహాది
క్రాంతమృగంబులవలనఁ బినాకపాణి యగువామదేవుండును దుష్టైర్విషమ
హోత్పాత వ్యాధులవలన జగదీశ్వరుం డగుసాంబశివుండును నన్ను రక్షించుఁ
గాక యని పలికి మఱియు నప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి శ్రీసాంబ సదాశివా సకల
లోకైకనాయకా సకల జగదుత్పత్తిస్థితియకారణా చంద్రకోటిరా భానుకోటి
ప్రతీకాకా మృత్యుంజయా విరూపాక్షా వృషభవాహనా నాగేంద్రభూషణా
వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరా డమరుశ్రీశూలఖిల్వాంగ గదా స్రాసభిండివాల కరవాల
పాశాంకుశా ద్వాయుధపరిశోభిత దీర్ఘభుజార్ద్రలా సార్వకాలంబును మహా బలి
పరాక్రమ తేజఃకీర్తిసంపన్నుండ వగునట్లుగా ననుగ్రహించి నన్ను రక్షింపుము
సర్వవిషబాధల నుపశమనంబు నొందింపుము మదియచోరగణంబుల మారణంబు
గా విదళింపుము కూక్షాండ మారీ గణ బ్రహ్మరాక్షస నివహంబులకు సంశ్రాసంబు
గావింపుము త్సుత్ర్యహతురుండ నగు నన్ను నాస్థాయనంబు నొందంజేయుము
దుఃఖార్తుండ వగునన్ను నానందుండ వగునట్లుగా, బ్రసాదింపుము మరణ
భయంబువలన సంజీవితుంగా నొనర్పము నరకభయంబులవలన నన్నుద్ధరింపుము
శివకవచంబున నన్ను నాచ్ఛాదింపుము సదాశివుండ నైననీకు బహువందనంబులు
గావించు ననుచు ననేకవిధంబులుగాఁ బ్రార్థింపవలయు నని చెప్పి వెండియు నారా
జనందనునకు ఋషభుం డిట్లునియె.

122

సీ. అవశిశువల విను మతిరహస్యం దైనకవచంబు నాచేతఁ గలితమయ్యె
నదియును బాపత్రయధ్వాంతమిహిరంబు దారుణాపద్వినివారణంబు

సకలసాభాగైక్యకసామ్రాజ్యసదనంబు పశుపతికారుణ్యభాజనంబు
 సైవైవకవచంబు నేకాగ్రచిత్తులై హితమతిఁ బలియింతు రెవ్వరేని
 తే. వారు శ్రీసాంబశివునికృపారసమున

నతిశయవాధిముక్తుభయంబు లుడిగి

చిరతరాయుష్కు లగుచు లక్ష్మీకటాక్ష

పాత్రులై బహుసౌఖ్యము ల్పడయఁగలరు.

123

క. కావున భక్తిశ్రద్ధా, ప్రావీణ్యము లొప్ప నీవు పఠియింపుము రా
 జ్యావహుఁడ వగుదు విప్రుడు, కైవల్యపదంబుఁ జెందఁగాఁ గలవు తుదకా. 124

క. అని యానతిచ్చి క్రవ్వుట, మనుజేంద్రతనూజానకు సమంత్రకముగఁ ద
 త్తనువున భస్మోలేపన, మొనరించెను యోగిచంద్రుఁ డుజ్జ్వలకరుణా. 125

క. ఆగణితవాత్సల్యమునకా, ద్విగుణీకృతసట్సహస్రదివ్యమదేభేం
 ద్రగరిష్టబల మొసంగెను, జగతీవరనందనునకు సంయమికరుణా. 126

ఆ. నిరుపమానకాంతి నిశితభారం బగు, చంద్రహాస మొకటి శంఖ మొకటి
 సామతేయనకుఁ బ్రసన్నదృష్టి నొసంగి, హితము వెలయ యోగి యిట్లు అనియె.

వ. నిఖలనిగమగువ్యాం బైన కైవకవచం బుపదేశించి నీకు వాత్సల్యంబున ఖడ్గశంఖంబు
 లొసంగితిం గావున రాజనందనా యేతత్ప్రభావముంజెప్పెద సుస్థిరుండవై వినుము
 ఈఖడ్గంబు మంత్రతపస్సంభావితమును సునిశితధారమును సకలాధినిష్ఠాదనంబు
 ను నై యుండు దీనిం గాంచినకాత్రవుండు కృతాంతోపమితుం డయినను విగత
 ప్రాణుం డగు నేతచ్ఛంఖనినాదంబు వినిన పరిపంథిజనులు సన్నత్యస్తశస్త్రులును
 విచేతనులును మూర్ఖాగతులునై భూతలపతితు లగుదు రీసాధనంబులు రెండును
 బరసైన్యవినాశకములును స్వపక్షసైన్యతేజశ్చక్రివివర్ధనంబులు నై యుండు నీ వి
 మ్మహాకైవకపచక్షువలనను ఖడ్గశంఖప్రభావమాలనను ద్వాదశసహస్ర నాగబల
 మాలనను భస్మధారణ సామర్థ్యమువలనను త్రుభూపతుల బరాజితులం గావిం
 చి పిత్ర్యం బయిన భవద్రాజ్యమొన కభిషిక్తుండవై యనేకసంవత్సరములు సా
 మ్రాజ్యభోగమాల ననుభవింపఁగలవాఁడ నని యానతిచ్చి సమాత్మకుం డయిన
 భద్రాయాత్రు నాశ్వాసిం చి మహానుభావుం డయిన ఋషభయోగింద్రుండు నయ్య
 రువురచేత బూజితుండయి యథేచ్ఛానిహరమునం జనియె నని చెప్పి నూతుం
 డమ్మహామూసిం ద్రుల కిట్లనియె.

128

సీ. మునివరోత్తమలార వినుఁ డిమ్మహాకైవకవచంబు సర్వరక్షాకరంబు
 నిర్మలహృదయాలై నిరతంబు సద్వృత్తిఁ బఠనంబు చేసిన భక్తులకును

- బహుతరైశ్వర్యసంపదలు పొందించినఁ గలువబృందంబులు దొలఁగిపోవు
సకలశుభంబులు సమకూలు నెప్పుడు నిష్ఠారసంసిద్ధి నెఱచుచుండుఁ
తే. బుత్త్రమిత్రకళత్రాదిభోగభాగ్య, సౌఖ్యములు చెందుఁ జేకూలు సమ్మదంబు
శ్రీసదాశివుకరుణచే సిద్ధముగను, వారలకు సంఘటించుఁ గైవల్యపదము. 129
- ఆ. ఆనృపాలసతియు నాత్మజాండును దాను, రాజకళలు వెలుగఁ రమ్యవృత్తి
నద్రిజాకుమారులట్టులఁ జెలువొంది, విగతకోకు అగుచు వెలసి రపుడు. 130

వజ్రబాహుని చుగధదేశపురాజు జయించుట.

- కా. ఆదాశార్ణకవజ్రబాహుడు స్వరాజ్యం బశ్రమదంబుతో
నాదిక్షత్రచరిత్ర నేలగఁ దదీయారాతిరాజ్యాగధం
ద్రాదేశంబున నైనికొగ్గలు రాష్ట్ర కార్యంబు బా
హదర్శిద్ధతులై యొనర్చిరి జగీషాయతులై యంతయున్. 131
- చ. పురములు గాల్చి కూపములు పూడిచి పేటలు దోచి కోటలున్
ధరఁ బడఁ ద్రోచి భూరుహవిలాసముల నిద్దళించి గోధనో
త్తరములు సంగ్రహించి వనితామణులం జెరపట్ట నైనకు
ద్వైరవులు గట్టి భూప్రజ నతివృధ నొందగఁ జేసి రయ్యెడన్. 132
- ఈ. ఆమగధాధినాథుఁ డగుహైమరథుండు దశార్ణభూమికిన్
సామజఘోటకాద్యఖిలనైన్యముతో రణకాంక్షఁ జేరినన్
భీమచమూసమా సుపరివేషితుఁడై తగ వజ్రబాహుఁ డు
ద్దామబలుం డెదుర్కొనియొఁ దన్నగధాధిపవాహినితతిన్. 133
- వ. ఇట్లుభయనైన్యంబులుం దలపడి జేవాసురులవిధంబునం బోరాడుచున్న సమ
యంబున. 134
- మ. గురుకౌర్యం డగువజ్రబాహుడు అసత్కీదండియై కాండియై
సరథుండై మగధేశునైన్యముల భాస్వద్యాణవర్షంబులం
గతిగంధర్వరథోఘమెల్లను విభగ్నంబై ధరం గూలఁగా
బరపెన్ దుస్సహతేజుడై సమరభూభాగంబునన్ తేల్చిడిన్. 135
- మ. జవనాజిహ్వాగవర్ష ముల్ గురియు చాశార్ణక్షమాపాలుయు
ద్ధవిధిన్నూర్తి సహింపలేక మగధేంద్రప్రహూ మత్సాహిణీ
నవకం బుద్ధతిఁ జుట్టుముట్టుకొని నేనానాయకోపేతు న
య్యవనినాథుని నైన్యమురి బొదివె నస్మాసారధారాహతిన్. 136

- క. ఘోరారివీరవిశిఖా, సారంబున వజ్రబాహునైన్యంబున హస్తా
స్థానోహకయానోహక, సారధిరథికాదులెల్ల సమసి రనేకుల్. 137
- క. వారును బిలుతియిక తమ, పారుషములు మెలయ మగధపత్నినైన్యమునకా
వారణవాజిన్యందన, వీరభటులఁ గూల్చి రపుడు విస్తయ మొదవకా. 138
- మ త్తకోకిల. ఈతెఱంగున రెండుసేనలు హెచ్చుతగ్గులు లేక వి
ఖ్యాతిఁ జోరుచు నుండు నందు దశార్ణయోధులు విద్విష
చ్చాతబాణపరంపరాచాతి జర్జరీకృతదేహులై
భీతులై కకుభాళి కేగి రపేతవాహనశస్త్రులై. 139
- వ. తదనంతరంబున. 140
- క. అలఘుప్రాభవయుతులై, చలమున నమృగధరాజనైన్యంబులు దో
ర్బల మెనుగ దశార్ణునితోఁ, దలపడి పోరాడి రపుడు దర్పిధతులై. 141
- ఉ. కొందఱు చాపదండమును గొందఱు కేతువు గొందరశ్వము
ల్గొందఱు సారథిఁ రథముఁ గొందఱు ఖడ్గము ఖేటకంబునుకా
గొందలమందఁజేసి ధరఁ గూల్చి పదంపడి వజ్రబాహునికా
సందిటఁ బట్టి కట్టిరి భుజాబలశోభితు నాశ్రణంబునకా. 142
- తే. ఇట్లు బంధించి తెచ్చి నిజేశ్వరునకు, నొప్పగించి తదాజ్ఞ చే నుత్సహించి
దండనాయకముఖ్యు లుద్దండవృత్తి, బట్టణంబు చరాచూఱ బెట్టి రపుడు. 143
- క. గజవాజిరథోద్భ్రంతుల, నజగోమహిసాదికముల నంబరతతులం
గజగమనల హరియించిరి, రజతస్వర్ణధనధాన్యరత్నావళులకా. 144
- వ. ఇవిధమున నమృగధ్రుధానులు రాజభవనముఁ జొచ్చి యందు భాండాగారము
నం గల యనేకధనకనకమణిభూషణాంబరములును నువర్ణ రజతగజదంతమయము
లయిన శిలికాశయనవాహనములును మొదలయిన సమస్తరాజద్రవ్యము లన్నియుఁ
దన్నహిషీసమేతముగా నవహరించి నిర్భయత్వముగా నిజనగరమున కేగియున్న
సమయమున నద్దేశంబంతయు నరాజకం బయి మగధనైన్యపరిక్షుల్లం బయ్యె నంత
బాలవృద్ధవనితాజనంబులు భయక్రందనంబు లొనరింపుచుఁ బ్రణమృదనధాన్య
పశుభూషణాంబరలయి యథేచ్ఛాగమనములం జనుచుండి రంత. 145
- మ. మగధేశుండు దశార్ణదేశముల శుంభద్విక్రమాభీలుఁడై
తగసప్తాంగములకా హరించె నమవృత్తాంతంబు దేశాగతా
ధ్వగబృందంబు వచింప కాజనుతుండొ భద్రాయు వాలించి ప
న్నగరాజప్రతిమానరోషమున జన్మాకాంక్షితోద్యుక్తుఁడై. 146

భద్రాయువు మాగధుని జయించి తనతండ్రికి మరల రాజ్యము నిచ్చుట.

మ. గురుదత్తోచితభిక్షంభధరుఁ డై కోదండభృత్యాఁజి యై
శరసంపూర్ణనిపంగుఁ డై కవచియై కార్యప్రభావాఘ్నఁ డై
సరథుం డై తగ వైశ్యనందనుఁడు దా సారభ్యముం జేయఁగా
ధరణీభాగము కంప మొందఁ జనియెన్ దాకారకక్షోణికిన్. 147

చ. భిగవతి ముక్త సుధాహరణకాంక్ష దివంబున కేగుచాడ్చునన్
భృగువతి కార్తవీర్యపుణిపీశు వధంపఁగఁ బోవుపాలికిన్
మృగవతి కుంభికుంభములమీదికి వ్రాలువిధంబు బోపఁగా
మగధవతి న్దయింపఁగఁ గుమారవరుం డరుచెంచె నుద్ధతిన్. 148

క. చని చని నిజరాష్ట్రంబునఁ గనుఁగొనియె నవేతవస్త్రకన్యాసునిగో
ధనమున్ విద్రావితమాను, జనితాక్రందనము నైనసకలజనంబున్. 149

కా. చండక్రోధము మీఱ మాగధులసత్సైన్యంబు సాతైంచి కో
దండజ్యోరవ మాచరించి సకలాస్త్రంబుల్ ప్రయోగించి యు
ద్దండాటోపమాఁ జూపి శత్రు పటలిన్ ధాత్రిసలిన్ గూల్చె వే
దండాశ్వధ్వజనిచయంబుల మహాద్యద్విక్రమారంభులన్. 150

క. వారును గ్రమ్ము బహువిధ, దారుణఖడ్గాదిశస్త్రధారాహతిచే
నారాసుతు నొప్పించిరి, సారథుజాశౌర్యధైర్యసంపద వెలయున్. 151

తే. ఇవిధంబునఁ దొడరి వా రేయనట్టి, యస్త్రవర్షంబు నైరించి మాస్తిలీల
భవ్యతరశైవకవచప్రభావమానను, సంగరస్థలి ధీరుఁ డై సంచరించె. 152

క. మఱియును మాగధబలములఁ, గరితురగపదాతిరథనికాయంబుల భీ
కరలీలఁ ద్రుంచి దా నొక, యరదమును గ్రహించె రథికు హతుఁడేసి తగన్. 153

క. ఆరథమున వైశ్యాత్మజ, సారథికుం డగుచు సమదశాత్మవవిలస
త్సారంగమధ్యమానఁ గంఠీరవగతి మెలఁగె నతిదృఢీకృతతనుఁ డై. 154

ప. ఇట్లు రథారూఢుం డైనయారాజకుమారుం గాంచి మాగధులు సహింప నోపక
చతురంగబలంబులతోడఁ దలపడిన సక్రోధుం డయి యాజగజ్జెట్టి శౌర్యోద్రే
కంబున భుజగంబులం గాంచిన విహంగవల్లభుండునుంబోలె వారల వెనువెంట
నంటుం దాఁకి కమలాకరంబునం గేళిసలుపుకలభంబుచాడ్చున నమ్మెగ్గరంబులోనఁ
జొచ్చి బ్రహ్మాండపరిస్థితితంబుగా సింహనాదం బొనరించి శరాసంబు సజ్జం
బు గావించి కఠోరస్థిరైతత్వతీకాశంబు లైనవత్సదంతశిలీమూఖభల్లార్థచంద్ర
కూర్చనభిరతురత్ముఖహారనానాచపరంపరలఁ బ్రయోగించి నిరసారణ్యం

బుల దహించుదవానలంబు తెఱంగున నబ్బలంబులక జర్జరీభూతశరీరులం గావించి
బడలునడం జేయుచున్న సమయంబునఁ గూలెడుతురంగంబులును వ్రాలెడుమాతం
గంబులును గ్రంకెడుకతాంగంబులును నొరలెడుకొల్పలములును ఖండీభూత
ము లైనమ స్తకంబులును నికృత్తంబు లయినకటికంత ప్రదేశంబులును భగ్నంబు
లైనజానుజంఘులును తెగిపడినబాహువులును శకలంబు లైనసర్వావయవంబులును
దునియ లైనదివ్యాధృధవిశేషములును విభ్రష్టంబు లైనభూషణవ్రాతంబులును
విభిన్నంబు లయినకేతనచక్రచామరంబులును విశిష్టంబు లయినతనుత్రాణంబు
లును విభిన్నంబు లయినమూరజమ్బదంగపటహాకాహళినిస్సాజాదికంబులును వివర్ధ
మానంబు లయినశోణితనదీప్రవాహంబులును విజృంభమాణంబు లయినభూత
బేతాశకలకలారావంబులును గలిగి సంగ్రామరంగం బత్వంతభీషణం బై యుండె
నయ్యవసరంబున.

155

క. జన్యంబు సేయ నొల్లక, దైన్యంబును జెంది మదికిఁ దత్తర మొదవకా
నైస్యేశులు హరిఁ గాంచిన, వస్యేభము లట్లు చని రవారితభీతికా.

156

ఉ. హైమరథుండు భీతి జను వార్య బలంబులఁ గాంచి పత్నీ స
భీమబలోద్ధతుం డెవఁడో వీనిమదం బణగింతు రండు సు
గ్రామమునందు కూరులు పరాజితు లై చనరా దటంచుఁ దా
నానువచనప్రసంగముల నైనికుల స్మరలింపెఁ గ్రమ్మఱకా.

157

వ. ఇట్లు మగధరాజప్రయత్నమున నెట్టికేలకు నైనికులు మరలి చతురంగబలసమే
తు లయి చనుచెంచి యొక్కొప్పుడి వాభద్రాయువుం జాటుముట్టి యనేకవిధము
లయినశక్తి కూల పరశ్వధ భిండివాల గదా మంత లోమర త్సురికా ముసలాదిసా
ధనముల నొప్పించిన నతఁ డట్టుకొనంబు సేసి ఋషభయోగింద్రుం దనమనమునం
దలంచి కరాళమృత్యుజ్యేష్ఠభీలంబును మహోగ్రప్రభాజంబును ధగధగ
యనూనమును నైనకరవాలము కేల నమర్చి ఝళిపించిన దద్దర్యనమాత్రమున
శిఖిశిఖాజాలము డగఁగినశలభములవిధమునఁ బంచత్యము నొందువారును వినమ్ర
భావముఁ జెంది పాదాక్రాంతు లగువారును మహాభయభ్రాంతు లై గంపము
నొందువారును నై యున్న సమయమున వెండిము నమ్మహాబలుండు తోదసీసుహృ
పరిపూర్ణముగా శంఖధ్వనంబుజేసినఁ దదీయభీషణభూషణం బాలకించి య
మృగధులు యూగ్ధగతు లై రథిక సారథినిపాదిసాదిపదాతిసహితముగాఁ బరిత్య
క్తకస్తాస్త్రి లయి భూతలమునఁ బడియున్న వారలం గని యతండు ధర్మకాస్త్ర
మర్తజ్ఞుండు గావున మృతప్రాయులు నిరాశుధు లయినపురుషులు పద్మ్యులు
గారని వారల విసర్జించి రణాంగణమున బద్ధుండై యున్ననిజజనకుని బంధముత్తుం

గావించినఁ గ్రమ్మఁ దత్పత్నీనివహమ్మును దత్ప్రధానబంధుజనపురోహితప్ర
ముఖపారజానపదవర్గమ్మును మఱియును గోప్యపాదికమ్మును బంధనిర్ముక్తతనొందిం
చి నిపాదవ్యాకులచిత్తు లయియున్నవారల నందఱు నత్యంతమధురాలాపమ్ముల
ననునయించి యనంతరంబ మదీయరాష్ట్రభంగంబుఁ గావించి యిద్దురాత్ముల
మానభంగంబు చేయుట యుచితం బని నిశ్చయించి. 158

మ. మగధాధీశ్వరుఁ డైన హేమరథుడుర్వాసంబుఁ దూలించి వా
జిగజస్యందనతత్ప్రధానసఖిదాసీబంధువర్గంబుతో
మగుడక బద్ధుని జేసి తోడ్కొనుచు శుంభిద్విక్రమోల్లాసుఁ డై
నగరద్వారముఁ జొచ్చె రాజనుతుఁ డానందంబు సంధిల్లఁగఁ. 159

తే. లావుచెడి సంగరమున పలాయమాను, లైనయోధులు గ్రమ్మఁ నరుగుడెంచి
జనకబాంధవనచివాదిసహితుఁ డైన, రాజపుత్రునిఁ గనిరి హర్షంబు వెలయ. 160
మ. కని యీపుణ్యుడు సిద్ధుఁడో ఖచరుఁడో గంధర్వుఁడో యతుఁడో
ననకాతాసనుఁడో హరుండు హరియో వజ్రోల్లసత్పాణియో
యనుచుకొ సంతయమగ్నచిత్తముల నత్యాశ్చర్యముం బొందుచుకొ
జనులెల్ల నివసించి రప్పడు మహాత్మాహంబు సంధిల్లఁగఁ. 161

క. శుతసముల మగుడ సంక్రీ, వితులం గావించె నితనివిక్రమగుణముల్
మరిఁ దలఁప నమానుషములు, జితకౌశి యితండు యోగసిద్ధుఁడో చూడక. 162

అ. ఈమహాత్ములల్ల హిమశైలకన్యక, యితనితండ్రి శంభుఁ డెంచి చూడ
గాకయన్న నొంటిగ నవాడెహిణీ, బలము గెలువ నొరుల కలవి యగునె. 163

వ. అని బహువిధములం బ్రశంసించుచున్న యాత్మప్రధానజనమ్ములతోఁ దనవృత్తాం
తము యథార్థముగాఁ జెలియం జెప్పి యనంతరంబ విస్తయావిష్టమాననుండును
హరాశ్రు బిందుసందోహలోచనుండును నతిశయప్రేమవిహ్వలుండు నగువజ్ర
బాహునిసమీపమ్మునకు వచ్చి. 164

క. తనపాదాంభోజములకు, వినయంబున మ్రొక్కి యున్నవిఖ్యాతయశో
ధనుఁ గనుఁగొని గాఢాలింగన మొనరించె నురుండు కాతుక మొదనక. 165

క. అవజ్రబాహుఁ డిట్లను, నీ వెవఁడవో తెలియఁ బలుకు నిజముగ మాకుకొ
దేవుడవో మనుజుడవో, ధీవర్య మదీయభాగ్యదేవతవో తగన. 166

క. శ్రీమెఱయ భవత్సఖుఁ డయి, భీమాహవరంగమునకు భీతిలక న
త్రేప్రిమంబుగఁ జను చెంచిన, యీమంధరహైర్యుఁ డెవ్వఁ డేర్పడఁ జెప్పమా. 167

సీ. అలఘువిక్రమ సేకుఁ దలిదండ్రు లెవ్వరు నీదేశ మెయ్యది నిశ్చయముగ
సీదైర్య మీకార్య మీతేజ మీబలం బరయంగ నితరులయందుఁ గలనె

- దేవాసురమనుష్యదీప్తంబు లైనముజ్జగముల గెలువంగఁ జాలు దీపు
 సీహార్వభవకృతానేకపుణ్యంబుల నభిసత్తిచేయ నా కలవి యగునె
 తే. నాదుపత్నుల హితులను నందనులను, నాదురాజ్యంబు పురము నంతయును విడిచి
 నాదుచిత్తంబు నీయంద నాటియున్న, దశిశయస్త్రేమబంధకం బగుటజేసి. 168
- క. అని యడిగిన భద్రాయువు, కనుదమ్మల మార్గ బాష్పకణములు దొరుగన్
 గన జలధరగంభీర, స్వనమున దా నిట్లు అనియె జనమనితోడకా. 169
- ఉ. ఓ యనఘాత్త వీడును నయుం డనువై శ్ర్యతనూభవుండు భ
 ద్రాయువు నాదుపేరును మధంబయు నేనును వీనియింటి న
 త్యాయతవై భవంబున నహర్నిశము న్యసియింతు మెంతయుకా
 శ్రేయము మీఱ మత్కథ యశేషముగా వివరింతు మీఁదటకా. 170
- అ. ఇపుడు పోయినట్లు నే వచ్చుదనుక నీ, జడుని మగధవిభుని విడువవలవ
 దనుచు విన్నవించి యాక్షణంబున నేఁగె, సఖుఁడుఁ దాను వాత్సవదమునకు. 171
- న. అట్లగుచెంచి. 172
- మ. జననిపాదసరోరుహంబులకు శశ్వద్భక్తితో మొక్కి చ
 య్యనఁ దాఁ జేసినకార్య మంతయును నాద్యంతంబుగాఁ జెప్పిన
 న్విని తన్మాతయు హృష్ట యై నిజసుతు న్నేవేడ్డ నాశిర్యదిం
 చెను బద్మాకరుఁ డంతఁ గాఁగిటను జేర్చె న్నారవం బాప్సఁగకా. 173
- క. ఈతెఱఁగున భద్రాయువు, మాతృసమేతముగ వైశ్యమందిరమున వి
 ఖ్యాతసుఖంబున నుండెను, జేతోమాదంబు వెలయ్య శివతత్పరుఁ డై. 174
- తే. రణములో నొక్కరుండు కాత్రవులఁ గెలిచి, జయము చేకొనివచ్చె నిర్భయతగాఁగ
 గురుకటాక్షంబుఁ జెందిన కుశలమతుల, కవిని సాధింపరానికార్యములు గలవె. 175
- న. అంత. 176

సూర్యాస్తమయవర్ణనము.

- తే. అదకార్ణాక్షమాపాలు ననుఁగునుతుని, చండకార్యప్రభావంబు నైఁపతేక
 భానుఁడు పలాయమానుఁ డై పరచె ననఁగ, జరమశైలంబుమాటుకు జరిగె నపుడు.
 క. మాగధుల నిజైశ్వర్య, త్యాగాపయశం బనంగఁ దనరుచు రోధో
 భాగంబున నల్లిక్కులఁ, బ్రాగల్భ్యమాతోడఁ దిమిరపటలము పర్చెకా. 178
- క. దేవజ్యేష్ఠుఁడు రాసుతు, భావికరగ్రహమునకు నభిపాత్ర మునకా
 భావించిన మూర్త్యము లనఁ, గా వెలసె విశుద్ధతారకానికరంబుల్. 179
- ఉ. కంతునిమేనమామ శితికంఠనియాదలపువ్వు సింధుజా
 కౌంతయనుంగుఁడమ్మఁడు జగజ్జనరంజనదర్శనుండు భా

చతుర్థాశ్వాసము.

- స్వంతునియొద్ది సత్కలశవారిధిముద్దులపట్టి తారకా
కౌంతుడు చందమామ తుతుకంబునఁ దోచెను దూర్పుదిక్కునఁ. 180
- ఆ. సకలభువనజాలసౌధాగ్రతలనున, వెలుగుచున్న హేమకలశ మనఁగఁ
గానుపించె నపుడు గగనేంద్రరాకర్ణమండలంబు చంద్రమండలంబు. 181
- క. భద్రామాపు వరకీర్తి సుహృద్ముదా వెల్లివిరిసి భువనంబుల ని
ర్నిద్రగతి నించెనో యన, భద్రకరజ్యోత్స్న వెలసె బ్రహ్మాండమునఁ. 182
- వ. ఆసమయంబున. 183
-
- ఋషభయోగీశ్వరుండు చంద్రాంగదునియొద్దికిఁ జని భద్రాయువునకుఁ
గూతునిచ్చి వివాహంబు నేయు నుని యుపదేశించుట.
- క. పృషభధ్వజావతారుడు, ఋషభుం డారాత్రియందు ఋషులు నుతింపఁ
ధిషణప్రజ్ఞాబలుఁడై, నివధేంద్రునిపురికి వచ్చె నెమ్మి దలిర్పఁ. 184
- వ. ఇట్లు విచ్చేసిన ఋషభయోగీంద్రునకుఁ జంద్రాంగదమహీపాలుం డెదుర్కొని య
భివందనంబులు గావించి యర్ఘ్య పాద్యాదివిధులం బూజించి కనకాసనంబునం
గూర్చుండ నియమించి యున్న సమయంబున నన్నరనాథునితో యోగీంద్రుం డి
ట్లనియె. 185
- సీ. విను నైషధేశ్వర వినుపింతు నొకవార్త దాకార్జునతికి భద్రాయు వనఁగ
జనియించి నిజమాతృసహితంబుగాఁ దమతండ్రిచేతను బరిత్యక్తుఁ డగుచు
నొకవైశ్యపురమున నుండ నంతట గతప్రాణుఁడై యున్న యాబాలు మఱి
సంజీవితునిజేసి శైవధర్మం బుపదేశించి ధీమంతుఁడేసినాడ
- తే. నతఁడు మాగధుఁగెల్చి జయంబుఁగాంచి, జనకునకుఁగ్రమ్మఁగ రాజ్యంబు నొసఁగె
నట్టిరాజాత్మజునకు నీయనుఁగుపుత్రిఁ, గీర్తిమాలిని నిమ్ము సత్కీర్తి వెలయ. 186
- క. అని యానతిచ్చి క్రమ్మఁగ, జనియెను యోగీశ్వరుండు చంద్రాంగదుడుఁ
దనపత్ని యైనసీమం,తిని యనుమతివడసి యండె దృఢనిశ్చయఁడై. 187
- వ. అంత నమ్మహీనాథుండు సుఖనిద్రం జెంది యుండు వాసమయంబున. 188
- తే. వాసరాధీశ్వరుండు దా వచ్చునపుడు, జనుల కెఱిగించు వాద్యనిస్వనము లనఁగ
జారచోరుల గుండియల్ రుల్లు మనఁగఁ, గొక్కొరోకో యటంచును గోట్లగూసె.
- సీ. పద్మాకరంబుల బద్మముల్ వికసించెఁ గమనియతరహల్లకములు మోడ్చె
బరిమళాన్వితశీతవమావములు వీచె బత్తులకలకలార్పటులు మించె

- జక్రవాకములకు సౌఖ్యంబు సేమాట వితతకాహితహంకృతులు మించె
దధిమథనప్రణాదంబులు వీతెంచె వత్సంబు లంభారవమల నెనుగె
- తే. మాదిత భూపాలగౌళాదిదితరాగ, గీతములు మోసె దేవతాగేహములను
నేదపాకరవంబులు వెలయుచుండె, లాలితం బైనప్రత్యూషనేళయందు. 190
- సీ. యజనాభిరతులు ద్రేతాగ్నులు ప్రణయింప మునివరేణ్యులు సాగి మ్రొక్కుచుండ
అధ్వన్యజనులు దేశాంతరంబుల కేగ హలికులు కేదారములకుఁ జనఁగ
ఘూకబృందంబులు కొటరంబులు చేరఁ జక్రవాకముల కుత్సవము దనరఁ
బుష్పజాతులు పరిస్ఫుటములై వికసింప సకలజీవులు సంతసమునఁ బొదల
- తే. హరిహరబ్రహ్మమయాఁడు సామాదినుతుఁడు, హల్లకాకాతి పది నవల భుండు
దేవవంద్యుండు భువనప్రదీపకుండు, భానుఁ డుదయించె బూర్వదిగ్భాగమునను.
- ప. అంత నిషధభూమండలాఖండలుండైన చంద్రాంగదనృపాలుండు బ్రాహ్మము
హూర్తమున నిద్రమేల్కొంచి మనమునం బరమేశ్వరధ్యానం బొనర్చుచు ననంత
రంబునఁ గాల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి విప్రసంఘములకు బహువిధము లగు
దానము లాచరించి తదీయాశీర్వాదంబులు గైకొని గురువందనము లాచరించి
తదనుమతి వడసి దివ్యాంబరాభరణాద్యలంకృతశరీరుండును దక్షకదత్తతురంగాధి
రూఢుండై వందిమాగధస్తవంబు లాకర్ణింపుచు నిజసందర్శననిమిత్తసమాగత
పౌరజానపదవర్గంబుల నెడగలుగఁ జడియుచు కంచుకీజనంబులు బరాబరులు గావించి
పుచు ముందట నడువం జనుడెంచి మొగసాలహయావతరణంబు సేసి సభాసల
మునకుం జని యచ్చట సింహాసనాసీనుండై సమస్తప్రధానసామంతదండనాయక
కవిగాయకవిద్వజునహితపురోహితబాంధవప్రకృతిజనములు బరివేష్టించి కొలువం
బేరోలగమాననుండి యారాత్రి ఋషభయోగీంద్రుం డానతిచ్చినవృత్తాంతం బం
తయు సవిస్తరంబుగా వారల కెఱింగించి తదనుమతంబున నారాజవందనం దో
డైచ్చి యుచితజ్ఞు లయినప్రధానులం బిలువం బంచి. 192
- చంద్రాంగదనుహారాజు భద్రాయువును శుభలేఖవ్రాసి పిలిపించుట.
- సీ. శ్రీమత్పదాశివ శ్రీపాదరాజీవ మధుపాయమానసస్సానసుండు
తక్షకనాగేంద్రదత్తఖడ్గతురంగభూషణాంబరజాతతోషణుండు
చంద్రాంగుండు రాజన్యచూడామణి శ్రీయుతుం డైనభద్రాయువునకు
నాశీర్వాదించి వృత్తాంతంబు వ్రాయించి పంపినలిఖిత మేర్పడఁగ వినుము
- ఆ. నీకుఁ గూర్చి వెలయ నాపేర్చి సుత నిత్తు, వైభవమున నివు వైశ్యపతియు
బ్రాహ్మోత్తములును భవదీయజననియు, నరుగుచెంచి పెండ్లియాడవలయు. 193

చ. అని లిఖించి పంపిన దవాజ్ఞ శిరంబున దాల్చి సత్వరం
బునఁ జని మంత్ర సత్తములు పొల్పుగ వైశ్యపురంబుఁ జొచ్చి నె
మ్మనములు పల్లవింప నసమానబలాజ్ఞలు వజ్ర బాహువం
దనుఁ గని మ్రొక్కి భద్రలిఖితంబు లాసంగుదుఁ బల్కి రొక్కటకా. 194

శా. అలస్యం బింకఁ జేయఁగావలదు కల్యాణంబు సంధిలై ను
ద్వేలప్రాభవభుక్తుఁ డైనవిషధోర్వి నాయకుం దాత్త లో
బాలారత్నము నీకు నిత్తు నని సంభావించి ముమ్మంపినకా
ళాళి న్యచ్చితి మిత్తటి న్నెడలు మత్సానంద భావంబునకా. 195

క. ఖ్యాతిగ నీ విపుడు భవ, న్నాతయుఁ బద్మాకరుండు మఱియుఁ దదీయ
భ్రాతృకళిత్రనుపుత్త్రున, మేతముగా దర్శిరండు మిత్రయుతముగాకా. 196

భద్రాయువు వివాహార్థమై నిష్కధపురమునకు వచ్చుట.

సీ. అని విన్నవించిన యాప్రధానులపల్కు లాలించి భద్రాయు వపుడు వేడ్కఁ
గనకభూషణవస్త్రగంధానులేపనసరసాన్నముల వారి సత్కరించె
నంతఁ బద్మాకరుం డధికహర్షంబున నారాజనందను నభినుతించి
మంగళన్నానంబు సంగతిఁ గావించి దివ్యభూషణదీప్తదేహుఁజేసి

తే. రథికుఁగానొనరించి తూర్వములుమోయి, జననితోఁగూడ నతని దోడ్కొనుచువచ్చె
నాత్మ సతియునుఁ బుత్త్రితో నరుగుదేర, నిఖిలభూసురయుక్తుఁ డై నిష్కధపురికి. 197

వ. ఇవ్వధమున నిష్కధపురముఁ బ్రవేశించిన దళార్థరాజనందను నెమ్మొని చంద్రాం
గదుండు వారల సకలనమ్మపరిపూర్ణం బైనయొక్కనివేళనంబున విడియించి తత్పు
రం బతిసుందరంబుగా నలంకారంబు గావించిన నదియును ననేకతోరణమాలికా
లంకృతంబును కర్పూరగంధసారమృగమదమిశ్రితసలిలసంసిక్తవిషణిమార్గంబును
బహువిధరంగవల్లివిచిత్రప్రతిగృహంగణప్రదేశంబును భేరిమృదంగధక్తావేణు
వీణావాదిత్రఘోషణంబును దేశాంతరాగతచతుర్విధనర్తాశ్రమజనసంకులంబు నై
యుండె నంత నప్పారులు ప్రమోదాయత్తచిత్తులై యారాజనందనుం గాంచి. 198

క. మనకీర్తిమాలినికి నీ, మనుజేంద్రసుతుండు దగును మఱియు నితనికికా
మనరాజకన్య దగు నని, మనమున హర్షించి రపుడు మమతదలిర్పకా. 199

భద్రాయువునకు వివాహం బొనర్చుట.

సీ. అంతఁ జంద్రాంగదుం డత్యంతరయమునఁ దనకూర్చి పట్టి యుద్వాహమునకుఁ
గాక్తిర కాంభోజ కర్ణాట దళార్థ మగధ మాళవ మత్స్య మద్రపతులఁ

- గేకయ గాంధార కేరళ నేపాల గాళ వోళాదిభూపాలకులను
భూసురశ్రేష్ఠుల భువిలోనిజనముల నతిమైత్రి రప్పించి యాదరించి
తే. వారియనుమతి పడసి దైవజ్ఞకథిత, శుభముచూర్తంబునంపు విస్ఫురణ మెలయఁ
గన్యకాదాన మొనరించె గౌరవమున, శ్రీయుతుం డై వెలుంగు భద్రాయువునను. 201
- వ. అసమయంబున. 201
- క. సురవరులు పుష్పవర్షముఁ, గురిసిరి దివి మొనసె దూర్యహోషణములు కి
న్నరు లాడిరి యపుడు వధూ,వరుల కరగ్రహణవేళ వైభవ మెసఁగె. 202
- తే. సర్వమంగళకరుణచే సంతతంబు, జగతి దీర్ఘ సుమంగిలి వగు మటంచు
గట్టై మంగళనూత్రంబు గళమునందు, నావధూరత్నమునకు భద్రాయు వపును. 202
- క. అలితము అగుము త్రియములు, నలరులు దోయిల్ల నునిచి యన్యోన్యముగాఁ
దలఁబ్రాలు వోసి రప్పడు, చెలువయు జెలువుండు హృద్భవితతవెలయక. 204
- క. శంకరుకౌరుణ్యంబున, సంకటము లణంగ భూమిచక్రంబు నిరా
తంకమతి నేలు మని సతి, కంకణమును గట్టై బ్రియుని కరపద్మమునక. 205
- తే. అఖిలసామ్రాజ్యభోగంబు అనుభవించి, యుర్వివంకాభివృద్ధి గా నుండు మనుచు
కీర్తిమాలినికరమునఁ గీర్తివెలయఁ, గంకణము కట్టై రాజశకంకుఁ డపుడు. 206
- మ. కనకాదుంబరభద్రపీఠగతు లై కల్యాణవేదిసలిక
మన ముప్పొంగ హుతాశను న్నిలిపి నేమం బొప్ప నాజ్ఞాహుతుల్
దనర న్నేల్చి వనిష్ఠమానిసతి సందర్శించి రాదంపతుల్
వనిత ల్పాటలు పాడుచుండ విలసద్వాద్యధ్వను ల్క్రియఁగె. 207
- క. మేదురకుశపుష్పతీత, వేదస్వనముల వినాహవేదిక యొప్పెక్
సాదరణకృతాహుతులను, నాదట నహ్నియుఁ బ్రదక్షిణార్చుల వెలిఁగె. 208
- వ. తదనంతరంబున. 209
- క. నవ్వలు సల్లాపంబులు, నివ్వటిలక బంధుమిత్రనివహంబులతో
బువ్వంబులు భుజియించిరి, దివ్వెలు నలుదిక్కులందుఁ దేజము లెసఁగె. 210
- తే. సౌరబలిమును నాందీవిసర్జనంబు, కంకణోద్వాసనంబు పర్యంకవిధియు
నాదిగాఁ గల్గె వరవివాహవశేష, కౌర్యములు దీర్చి రక్షుహాదార్యపరులు. 211
- తే. పేర్తి నారాజకన్యకఁ బెండ్లియాడి, శ్రీయుతాకౌరుఁ డైనభద్రాయు వొప్పె
ధన్య యగుదేవ సేనను దగ వరించి, మానితుం డై చెలుంగుసేనానికరణి. 212

వ. ఇష్టిధంబునఁ బరమోత్సాహంబునం దినచతుష్టయంబు గడపి సకలజేశాధీశ్వరులం
బిలిపించి వారల ననేకమణిభూషణాంబరాదిసత్కారంబులం బూజింపుచున్న
చంద్రాంగదుం గనుంగొని వజ్రబాహుం డిట్లనియె. 213

మ. అనఘా యీనరనాథమానుఁడు మదీయ ప్రాణసంరక్షణం
జ్ఞానరించె న్నును మద్విపక్షజనపాలోద్యోకము న్నాన్వి యీ
ఘనువంశంబును దల్లినండులను విఖ్యాతంబుగాఁ చెల్పు మీ
వన జంద్రాంగదభూవిభుండు దరహాసాస్మ్యుండు నై యిట్లనెన్. 214

చంద్రాంగదమహారాజ వజ్రబాహునకు భద్రాయునుతుల
వృత్తాంతం బెఱింగించి మరల నొప్పగించుట.

వ. వరేంద్రా విను మితండు భవన్దందనుండు శైశవమున విషవ్రణరోగపీడితుం డయి
యుండి విషవ్రణబాధాక్రాంత యగుతల్లియొం దానును దదీయక్షేత్రము సహింప నో
పకయున్న పితేతఁ బరిత్యక్తు లగుచు మహారణ్యంబునం బడి పోవుచుఁ దెరువెఱుం
గక పరిభ్రమింపుచు శొక్తయెడఁ బూర్వజన్మకృతపుణ్యవిశేషమున నొక్క
వైశ్యపురంబుఁ గని యచ్చట నావైశ్యనాథునిచేత సురక్షితు లై యుండునంతఁ
గతిపయదినమాలకు వబ్బాలకుండు మృతుం డయిన నచ్చటికి దైవయోగంబున ఋష
భుం డనుశివయోగిం ద్రుండు విచ్చేసి యబ్బాలకుం గాంచి దయార్ద్రభావంబునఁ
గ్రమ్మ సంతోషితుం జేసి యమృతృకుమారులదేహంబులు దివ్యంబు లగునట్లుగా నను
గ్రహించి చని కొంతకాలమునకు నయ్యోగిం ద్ర సార్వభౌముండు మరలం జను
చెంచి యత్కుమారు బహుశృతుం గావించి యనంతరమున శైవవర్తం బుపజేకించి
సకలశత్రుభీకరమ్ము అయినఖడ్గశంఖమ్ములొసంగి వెండియు భస్మ లేపనంబున బ్యాదశ
సహస్ర నాగబలమునుం గలుగునట్లు కటాక్షించి చనినఁ గొన్నిదినములకు భవదీయ
రాష్ట్రాక్షోభవృత్తాంతమ్ము విని యచ్చటికిఁ జని యమృతగుల వందలం బరాజితులం
గావించి మిమ్మందఱు నుద్ధరించినమహానుభావుం డిష్టయుశ్శ్రేష్ఠునకు మహాత్ముఁ డయి
నయాఋషభయోగిం ద్రు శాసనమున మదీయపుత్రిక నొసంగి పాణిగ్రహణము
గావించితి నీ విష్ణు డిక్కుమారు మాతృసహితమ్ముగాఁ దోడ్కొని నిజనగరమునకుం
జనుము నీవు శ్రీయోనర్ధనుండవై సుఖమ్ము అనుభవింపం గల పని తనజామాతృవా
జ్ఞులమున సవిస్తరముగాఁ చెలియం జెప్పి యాక్షణమ్మున. 215

మ. కుమదాస్తప్రతిమాస్యఁ గుందరదనం గుంభీంద్రకుంభస్తవిక్
సుమనోగంధవిరాజమానచిరురక్త నూత్ననలగ్నరక్త శర

- త్కమలాక్షీ నృణిభూషణాంబరయుతక్ దాశార్జ్యభూభృత్సత్విక్
సుమతిక్ బ్రేమసు విల్వః బంచ నివధతోజీతుః డచ్చిటికిక్. 216
- తే. మేఘనిర్గత మైనక్రొమ్మిం చనంగ, శంబరారాతి యాజవళర మనంగ
దేవలోకాగ తాప్సరస్త్రీ యనంగ, వారిరుహగంధి యచటికి వచ్చి నిలిచె. 217
- వ. ఇట్లు చనుచెంచిన. 218
- క. పాత్రులు క్షత్రియగోత్రపు, విక్రలు శివభక్తు లైనవీ రిరువురు వో
ధాత్రిశ భవత్పుత్రక, శత్రు మని చూపి చెప్ప లలితమృదూక్తిక్. 219
- సీ. అవార్త యాలించి యావజ్జీవాహుండు మహితవిస్తయరసమగ్నుఁ డగుచు
దాను జేసినదుష్కృతము లెల్లఁ దలపోసి తనుఁ దాన నిందించుకొనుచు మఱియు
భవ్యతరానందపారవశ్యము. నొంది పులకీకృతాంగవిస్ఫురితుఁ డగుచు
నయ్యత్త జునిఁ బ్రేమ మలర కాగిటఁ జేర్చి కరుణతోఁ దనపత్ని గారవించె
తే. నంత నివధేంద్ర ప్రభాతుం డై యతండు, భార్యయును దాను శృంగారభరితులగుచుఁ
గొడుగు గోడలి నపుడుఁ దోడ్కొనుచువచ్చి, రగజితవిలాసమున నాత్మనగరమునకు. 220
- క. హృద్రాజీవస్థాపిత, రుద్రనిమహిళాసమేతు రుచికారకారుక్
భద్రాచారసి నృపసుతు, భద్రాయువుఁ గాంచి రపుడు పౌరులు ప్రీతిక్. 221
- సీ. ఈవిక్రమాధ్యుఁడే యెలనాగ మాగధబలవితానంబుల భంగపఱిచెఁ
నియశస్కాముఁడే హేమాంగి మును తనజనకుని బంధము క్షునిగఁ జేసె
నిపుణ్యపురుషుఁడే యింతి యస్తద్దనపశుధాన్యముల గృహపరత నొసఁగె
నిశుభాచారుఁడే యేనాక్షీ ఋషభాఖ్యగురుకటాక్షముఁ గాంచి కుశలుఁ డయ్యె
తే. నితనితలిదండ్రులు దలంప నెంతపుణ్య, లేమితప మాచరించెనో యితనిసాధ్య
యనుచు సతు లెల్ల సౌధాగ్రవీధినుండి, పరగఁ జూచిరి కన్నులపండువుగను. 222
- మ. శివనామ స్మరణంబుతో ద్విజకులాశీర్వాదనాదంబుతోఁ
గవిశైతాళికమాగధస్తుతులతో గాణిక్యాగానంబుతోఁ
బ్రవిభాస్వత్పూర్వదీపికతో నెలుఁగఁ దూర్యధ్వనముల్ మోయఁగా
భవనప్రాంగణసీమయందు నిలిచెక్ భార్యాసమేతంబుగక్. 223
- క. భాసురగీతము లెనఁగఁగ, భూసురకామినులు లాజపుష్పక్షతముల్
సేనుల చల్లుచు రాఁగా, రాసుతుఁడును రాజమందిరముఁ జొచ్చెఁ దగక్. 224
- వ. ఇట్లు నిజశుద్ధాంతంబుఁ బ్రవేశించి యనంతరంబునఁ గృపాదేవతాప్రార్థనంబులును
బ్రాహ్మణసమారాధనంబులును దేవతాగృహమహోత్సవంబులును గావించి ను
హృద్బాంధవజనసమేతముగా శుభురాహరములు భుజియించి యాసమయంబున.

- మ. కమలానందనరూపసుందరుడు రాకాచంద్రబింబాస్యవి
 శ్రీముడుక భాసుసమానతేజః డగునాభద్రాయు వంత న్నిజ
 ప్రమదారత్నముః గీర్తిమాలిని కరాజ్ఞాశంబు చేపట్టి తా
 సుముహూర్తంబునఁ గేళికాభవనముక సాత్తెంచె లీలాగతిక. 226
- మ. కలితాదర్శనతాళవృంతకనికాకాక్షిరకస్తూరికా
 ఫలపుష్పాక్షితగంధయుక్త మగుపూఁబా న్నందుఁ గూర్చుండి ర
 త్యలఘుప్రాభవు లవ్వధూవదులు సౌహార్ద్రంబు సంధిల్లఁగాఁ
 గలకంఠీమణు లూడిగంబులును శృంగారంబులుం. జేయఁగక. 227
- వ. తదనంతరంబున.
- క. శిక్షితకాశ్రవుఁడు విరూపాక్షున కర్పితముగాఁగ ఫలమాలతోడక
 దక్షిణలు పీటికాయలు, దక్షుం డై యొసఁగె విశ్రదంపతు లలరక. 229
- క. గౌరీసమర్పణంబుగ, హరిద్రపటీరకుంకుమాంజనములన
 త్కారము లొనర్చి సతులకుఁ, గౌరవమున నిషధరాజకన్యక వేడ్క. 230
- క. కాశికవైభవమునఁ బర, మేళునికృప గల్గి థాత్రి యేలుదు వనుచుం
 దాకార్ణధరాధీశుల, కాశీర్వాదము లొనర్చి రాద్విజనద్యుల్. 231
- క. మంగళ మని పలుకుచుఁ బు, జ్యాంగనలు సభిమనోహరాలాపములక
 మంగళహారతు లొసఁగిరి, సంగీతరవంబు లెసఁగ సతికిం బతికిక. 232
- ఆ. అంత గొంతపొద్దు హర్షంబుతో నుండి, సకలజనులు వేడ్క సంఘటిల్లు
 భద్రముగఁ గపాటముద్రలు ముద్రించి, చనిరి వారివారిసదనములకు. 233
- మ. స్వరసౌందర్యవిలాసుఁ డంతనిషధత్వపాలకన్యామణిక
 బరమప్రేమభవాప్తిఁ గొఁగిటను సంభావించి కీలించి ని
 ర్భరవికా సడలించి కంతకుచనేత్ర ద్వంద్వవక్త్రాదిభా
 సురదేశంబులఁ జొంబనంబు లొసఁగెక నూనాస్త్రకాస్త్రజ్ఞతక. 234
- క. కమలమరందాస్వాదభ్రమరముగతి నామృగాక్షి భవ్యనయోవి
 శ్రమ మెల్లఁ గొల్లలాడెను, సమరతుల నృపాలసుతుఁడు చతురత మెఱయక. 235
- తే. పన్నగం బాడ నక్షత్రపక్షి పీడఁ, జంద్రమండలమున జలస్నాన మొదప
 గగన మల్లాడ శైలము ల్గదల నప్పు, దుపరతి యొనర్చె మరల నయ్యాత్మలాక్షి. 236
- వ. ఇవిధంబున వన్నవోధదంతు లనంగసంగరమునకుం జొచ్చి భుజాబంధనఖిత్త
 దంతక్షతాదికంబులను గూర్తుక్కుటకుంజరకురంగమాజ్ఞాలాదిబంధవిశేషంబు
 లం బ్రవర్తింపుచు నుండ నాసురతంబు ప్రభూతపులకొద్దమంబును బ్రవర్తిత
 ప్రేమానురాగంబును బరిస్తస్తధమ్మిలబంధంబును బ్రభిగ్నపత్రభంగంబును బ్ర

గతితఘర్ బిందుసలిలంబును బ్రసావితకామసలిలంబు నై యున్న సమయంబున నతిక్రాంతులై సౌధజాలరంధ్ర సమాగతశీతలపవనంబుల నాప్యాయనంబు నొంది తత్సారవశ్యంబున నుఖమస్త్రీ జెంది యున్నంత బ్రభాతసమయంబునందుఁ బ్రబోధనార్థంబుగా విందిమాగధవైతాళికాదిజనంబులు చనుచెంచి యనేకవిధంబులం బ్రశంసింపుచు నిట్లని స్తుతియించిరి.

237

మ. జయ మాత్రాండకులాబ్ధి శీతకరదాకార్ణక్షమాపాలకా
జయ హేమాద్రి సమానధైర్యపిలసత్సామ్రాజ్యధారయకా
జయ భూనాయక సార్యభామవినత త్సపాలసంహరకా
జయ భద్రాయురధీశధీనుత మహాశౌర్యప్రభావోజ్జ్వలా.

238

సీ. సంక్రందనఁడు నీకు సామ్రాజ్యము లాసంగు వైశ్వానరుండు పావనునిఁ జేయు
దండధారుండు నీకు దండనీతి యొసంగు నమరుండు శత్రుజయం బొసంగు
వరుణుండు నిర్మలస్వాంతుని గావించుఁ బనుండు నీకు దోర్బల మొసంగు
ధననాయకుండు మహాధనవంతుఁగాఁ జేయు నీకానదేవుఁ డభీష్ట మొసంగు

తే. బ్రహ్మవిష్ణుచుఖామర ప్రకరములును, సంయమిం ద్రులు భాస్కరశశధరులును
సేమ మారసి నిన్ను రక్షింపుమందు, మిహిరసమ లేజ నిద్దురమేలుకొనుము. 239

క. భవదీయజనకుననుమతి, నవనీభారము వహింప నభిషిక్తుఁడవై
యువరాజ్య మేలవలయును, బ్రవిమలమతి మేలుకొనుము పార్థివతనయా. 240

తే. అబ్జబాంధవుఁ డుదయాద్రియందుఁ దోచె
నిరుర మేల్కొంచి పశుపతిపదయుగంబు
నాత్మభావించి యాహ్నికం బాచరింపు
సకలభూపాలజనగేయ సౌమతేయ.

241

వ. అని మతీయు బహుప్రకారంబులం బ్రశంసింపుచున్న వైతాళికజనస్తోత్ర పఠనార
వంబులవలనను మతంగజఘటాఘోరికారంబులవలనను భేరీమృదం గాదివాద్యఘోషం
బులవలనను నన్ను రేంద్రనందనుండు మేల్కొంచి మానంబున నొక్కింతదడవు
దనమనంబునఁ బరమేశ్వరధ్యానం బొనరించి తదనంతరంబునఁ గాత్యకరణీయంబు
లాచరించి పితృమాతృప్రముఖగురుజనంబుల భూసురులకుం బ్రణామంబు గావించి
తదాశీర్వాదంబులు గైకొనుచుఁ బరమాహ్లాదంబునఁ బరిపన్నధ్యంబునకు వచ్చి
యచ్చట సమస్తప్రధానమిత్ర బాంధవవిద్యజ్ఞనపరివేష్టితుం డయి యున్న తమ
తండ్రినన్ని ధానంబునఁ దేజంబు మెలయ నర్హాసనంబునఁ గూర్చుండి తత్సమయో
చితంబు లగురాజకార్యంబులు నిర్వర్తించుచు సకలప్రకృతిజనంబులకు సంతో

ఓం బొనరింపును బాంధవజనంబులతో మైత్రి నెఱపును దీనానాధజనంబులకు
నలసినయర్థంబు లొసంగును నతిశివత్కారంబు లాచరింపును యథేష్ఠభోగంబు
లనుభవింపును నిజశక్త సమేతంబుగాఁ బరమానందంబుల సుఖం బుండె నంత.

శా. ఆలో నొక్క దినంబునందు మగధత్వధీశుకారాగృహ
వ్యాల్సీధత్వము మాన్చి తెచ్చి మధురవ్యాహరపూర్వంబుగా
నీలగ్రీవపద్మాసాక్షికముగా నిర్భీతుఁ గావించి భూ
మాలంకారము లిచ్చి పంపు నతిసహార్దంబు సంధిల్లఁగఁక.

243

తే. షిద్విధంబున యవరాజ్య మేలుచుండి, యొక్క దినమునఁ గారుణ్య ముప్పల్లి
వైశ్యనాథుని బిలిపించి వరవిభూష, జాంబరంబు లొసంగి భద్రాయు నపుడు. 244

క. పద్మాకరు బహుమణిధన, పద్మాకరు మేరుధీరుబాంధవపటలీ
పద్మాకరహంసోదయుఁ, బద్మాకరభవను గాంచి పలికెను మైత్రిక.

245

ఉ. పన్నగరాజహరుని కృపాతిశయంబునఁ జేసి మమ్ము నా
పన్నుల నుద్ధరించితివి ప్రత్యుపకారము నేయనోప నా
మన్నన యాదరించి నిజమందిరసీమకుఁ బొమ్మటంచు వి
ద్వన్నత కీర్తి పంపె నటు వైశ్యపతిక బహుమాన మొప్పఁగఁక.

246

వ. అంత నావైశ్యనాథుం డైనపద్మాకరుండు భద్రాయువుచేతం గృహీతసత్కారండు
నిజసుటుంబనమేతముగాఁ దదీయజననిజనకులచేత ననుజ్ఞాతుండు భద్రాయువుం బ్రళం
సింపును ఋషభయోగీం ద్రు మహామహిమంబు లెన్నుచుఁ గతిపయత్రయాణముల
పురంబు బ్రవేశించి యాత్మ మందిరమున సుఖం బుండె నంత.

247

చ. జనకునియాజ్ఞఁ దప్పక యజస్రము సదురుపేషనీయుచుక
ఘనతర ధైర్యకౌర్యములు గలి సమస్తవిపత్తుమండలిం
చునుచుచు ధర్మమార్గమున దోర్బలవిక్రమకాలి రాజనం
దనుఁడు నిజా ప్రమంత్రి సహితంబుగ నుండెను నిర్విచారుడై.

248

క. పదియాఱువత్సరములకుఁ, బదపడి నిజపురము జేరి భద్రాయువు బాఁ
బదిరెండుహాయనంబులు, సదమలమతి నుండెఁ దనరుజనకునిపజ్జిక.

249

భద్రాయువునకుఁ బట్టముగట్టుట.

ఉ. శ్రీయతదివ్యలక్షణుండు శివజనాననకీలుఁ డందికొ
నాయక పాదపద్మభజనారతుఁ డుజ్జ్వలతేజాఁ డైనభ
ద్రాయువుఁ గాంచి భూభరధురంధరుఁ జేయఁగ నిశ్చయించె న
త్యాయతీర్తికాలి యగుతజ్జనకుండు మహామందంబునక.

250

వ. ఇష్టిధంబున నవ్వజ్ర బాహుండు నిజనందనుం డైనభద్రాయువునకు దాశార్ణమహీ
 మండలసామ్రాజ్యధురంధరత్వంబునకు నభిషేకంబు నేయించి దలంచి పురం బతి
 మనోహరంబుగా నలంకారంబు గావించఁ దగువారల నియోగించి కోసల కేకయ
 గాంధారకాశ్మీరవిదర్భశూరసేనమద్రమగధమాలవమత్స్యపాంచాలాదిమహీపతు
 లను నిషధాధినాథుం డైనచంద్రాంగదసమేతంబుగా రావించి క్రమము వైశ్యపతి
 యైనపద్మాకరునిం బిలిపించి వారల యనుమతి వడసి బంధుమిత్రమాతృపురోహిత
 బ్రహ్మణివద్వజ్రనకవిగాయక శ్రధానసామంతదండనాయక శ్రముఖనిఖిలజనబృందం
 బులు డెందముల నానందము నొందుచుండఁ జతుస్సముద్రోదకములును గణగాది
 మహాపుణ్యనదీతీర్థములును సంగ్రహించి భూనురేంద్రులవలన గ్రహశాంతి యగు
 నట్లుగా హోమముగావించి దైవజ్ఞనిర్దిష్టశుభముహూర్తమునం గీర్తిమాలినసమేత
 ముగా నొదుంబరభద్రసీతమునఁ గూర్పుండ నియోగించి యాగమోక్తప్రకారమున
 మహర్షి సత్తములును గన్యకాష్టకమును మఱియు బ్రహ్మక్షత్రియాదిపారజాన
 పదవర్గమును సమస్తపరివారములును నభిషేకము లొనరింపం జేసినయనంతరంబ
 మూర్ధాభిషిక్తుం డైనయా రాజనందనుండు జాంబూనదపట్టబద్ధఫాలభాగుండును
 దివ్యదుకూలాంబరధారణుండును మృగీమదసన్నిశ్రగంధసారవిలేపితదేహుండును
 బహువిధపుష్పమాలికాలంకృతుండును హరకిరీటకుండల కంఠాంగుళీయక నూపు
 రాంగదగ్రైవేయాది సమస్తమణిసగ్గితసౌవర్ణభూషణభూషితుండును నైత్రిలోక
 రాజ్యధురంధరుం డగుచుపేంద్రుండునుంబోలె భాసమానుం డగుచు నక్ష
 హిణీబలసమన్వితుం డగుహేమరథుం బిలిపించి ధరియించిన గండపెండేరంబు డా
 కాలం బ్రకాశింప భేరిమృదంగపటహనిస్సాణపణవగోముఖవేణుపీణాశ్రముఖ
 చతుర్విధవాద్యరవములు రోదనీకుహరాంతరాళము నిండి నలుచెనలం బిక్కటిల
 భద్రగజాధిరూఢుం డై చంద్రమండల ప్రతీకాశం బైనశ్వేతచ్ఛత్రము శోభిల్ల
 నిరుపార్శ్వంబుల విలాసవతీజనములు వింజామరములు వీవ హయగజస్వందనభట
 సమాతుంగము లగుచతురంగములు పరివేష్టించి నడువఁ గరదీపికాసహస్రములు
 వెలుంగఁ గంచుకిజనములు వేలేహస్తులై సందడిజనముల జడియంద్రోయుచు
 బరాఙ్మయం గావించుచు ముందట నడువ ధనకనకవస్తువాహనాద్యుపాయనపా
 నులై సామంతరాజసంఘము లెదుర్కొని ప్రణమిల్లుచుం జనుదేర జగన్మోహనా
 కారవిలాసవిభ్రమములు మెఱుయ వారకామినిబృందము లెడనెడ నిలిచి మండీర
 కింకిణీస్వనములు చెలంగ మాళవసంతసౌరాష్ట్రీకుంటారవశ్చైరవపున్నాగముఖా
 రినిలాంబరీప్రముఖరాగములు పాడుచుఁ దాళక్రియామానంబులు దప్పకుండ కపి
 త్కటకాముఖనూచముఖశుకతుండసర్పశీర్షార్ధచంద్రశిఖర భ్రమరపతాకాదిహస్త
 ముల నభినయించుచు దండలాస్యాదివృత్త్యావధానములు నలుపుచుండఁ బుజ్యాంగ

నామణులు సౌధాగ్రభాగంబులందుండి పుష్పలాభాక్షతంబులు సేసలుఁ జలుముఁ జూచుచుండ వందిమాగధబృందము అనేక ప్రకారంబుల దాకార్ణదేశాధీశ్వరా భూపాలవంశ సార్వభౌమా నుమతీగర్భపయఃపారావార రాకాశకాంక్షా వజ్ర బాహుమహారాజనందనా ఋషభయోగీంద్రకారుణ్యకటాక్షవీక్షణ సమాలబ్ధ ఖడ్గశంఖాదిదివ్యసాధన ప్రకాశమానా ద్వాదశసహస్రవేదండజవసమన్వితస్తీర్ణ భుజార్ధళా నవాక్షహిణీబలపలాయనకరణసండ్లప్రచండప్రతాపా మగధకాజగ ర్వనిర్వాపణా భూలోకపురందరా కందర్పసుందరా ధైర్యవిజితమేరుసుందరా జయవిజయీభవ యని ప్రశంసింపుచుఁ గైవారములు సేయ వాహ్యళి వెడలి పర మోత్సవంబుఁ బురపీఠులం బ్రదక్షిణముగా విచ్చేయుచుఁ బ్రతిగృహంగణప్రదేశ నివాళిపీఠరాజనంబులు గైకొనుచు సకలజవసమోరంజనముగాఁ గ్రమ్మఱ సభా సానమునకుం జనుచెంచి రత్నసింహాసనాసీనుండై బ్రాహ్మణాశ్వీరాదంబులు గైకొని వారలకు ననేకగోభూపీరణ్యాదిదానంబు లాచరించి సకలబంధుసమేతంబుగా మృష్టాన్నపానములు భుజియించి కతిపయదినములకు దేశాంతరసమాగతు లయిన రాజాలమణిభూషణాంబరవాజివారణాదిబహుమానంబుల సంతృప్తులం గావించి క్రమ్మఱ యథాస్థానములకుం బోవం బనిచి తదనంతరమునఁ గొన్ని దినములకుఁ జం ద్రాంగదపద్మాకరలం బ్రియపూర్వకముగా వందనాలింగనాదిసత్కారములఁ బూ జించి వారివారిపురుషులకుం బోవునట్లుగా ననుజ్ఞ యొసంగి యంత దేవీసహితము గాఁ బరమానందంబున రాజ్యపరీపాలనంబుఁ జేయుచున్న నిజకుమారుం డయిన భద్రాయువుం గాంచి వజ్రబాహుండు పరమాహ్లాదంబున సుఖంబున నుండె నని చెప్పి మాతం డిట్లనియె.

251

సీ. అంతట మఱికొన్ని హేయనంబులకును వార్ధక్యదశఁ జెంది వజ్రబాహుఁ డాత్మవిజ్ఞానియై హరుపదాబ్జంబులు మదిలోన నిల్చి నిర్మలమనస్ నిర్దాణమోహుండు నిర్దుష్టచరితుండు షడ్వర్గరహితుండు సర్వసముండు విజితేంద్రియుండును విగతదోషుండును శమదమాదికగుణోజ్జ్వలండు నగుచు తే. నంతఁ బల్ని సమేతుండై యవ్వీభుండు, పాననము లైనపుణ్యతపోవనముల ఘోరతప మాచరించి యోగులు నుతింప, ముక్తిదం బైనశివలోకమున వసించె.

ఉ. న్యాయము దప్పకుండ రఘునందనరంతిలీపకార్తవీ
ర్యాయతవిక్రమంబున నరాతుల గెల్చి సమ సైధర్మముల్
చేయుచుఁ జంద్రకేళిరవశీకరణాచ్చమనోబ్జ మొప్ప భ
ద్రాయువు రాజ్య మేలెఁ బ్రమదంబుగ భూమిజను ల్నుతింపఁగఁ.

253

క. ద్విజబాహుజవిఘ్నాదులు, నిజవరాచారధర్మనిష్ఠాపరు లై

వృజనరహితు లై యుండఁగఁ, బ్రజలను బాలించె నపుడు భద్రాయు వొగిన్. 254
మ. పరరాష్ట్రంబుల ధారుణీపతులు కప్పంబుల్ సమర్పించి బం

ధురమైత్రిం దనుగొల్పఁగా మజనసందోహంబు వర్ణింఁగా
మరగేంద్రద్విపకూర్తకైలముల భావోద్రేకము ల్విడఁగా
ధరణీపాలన మాచరించె నతఁ డుద్యత్ప్రీతిధారేయుఁడై. 255

వ. మఱియు నారాజపుంగవుండు శరణాగతులకు నభయంబు లొసంగుచు వాపీకూప
తటాకారామ నిర్మాణ వివాహోపవయన దేవతాగృహప్రతిష్ఠాగ్రహారాది సమస్త
ధర్మంబు లాచరింపుచు నశ్వమేధాదిమహాధ్వరంబు లానరింపుచు స్వరాష్ట్రంబున
కు నిలిబాధలు లేకుండునట్లుగా భూపరిపాలనంబుఁ గావింపుచు నిజభార్య యైన
కీర్తిమాలినతోడ నకలసామ్రాజ్యభోగంబు లనుభవింపుచుఁ బరమానందంబున నుం
డునంత. 256

చమంతముతువర్ణనము.

క. విధుమదనసఖ్యకర మై, మధుకరశుకపికమయూరమధుకరరసవా
గ్బధిరీకృతదిక్తట మై, మధుమాసము దోచె ధరణిమండల మలరక. 257

మ. చిగించె స్వకలద్రుమంబులును బూచె న్నల్లకావ్రాతముల్
నెగలై తోచెను మాలతీతతికి రాణీవాకరోద్యానము
ల్లిగులక హర్షము దోషఁ బుష్పరసము లైండయ్యై నిర్దేవుమై
గగనం బెంతయు నొప్పె మాధవుఁ డభంగఖ్యాతిఁ దొలెంచినక. 258

భద్రాయువు భార్యతోఁగూడి ననవిహారంబు నల్పుట.

సీ. అంత నాభద్రాయు పతిమనోహర మైవయానుధుమాసంబునందు వేడ్కఁ

బల్లవమంజరీప్రసవాదిహృద్యంబు మంజుగుంజద్భృంగరంజితంబు

కుండవాసంతికాకుముసుసౌగంధ్యంబు కోరకితాశోకమరవకంబు

నవఫలభారావనమ్రసాలంబు మాధవీమల్లికామంటపంబు

తే. కీరకారీమయూరకోకిలమరాళ, ముఖరకలకలరావనుజ్జ్వలంబు

వైవరమృగవనంబున కరిగి యచట, పతియుఁ దానును వనకేళి సందరించె. 259

వ. ఇట్లు ననవిహారంబు సేయుచు నన్నరేంద్ర నందనుండు నిజశత్రుంబున కిట్లనియె.

మ. వనలక్ష్మిం గనుఁగొంటె పంకజమఖి నర్చింపఁ దాళిగురు

స్తనముల్ భాసురపల్లవాధరముఁ గుండస్యచ్ఛదంతంబులుక

వనపక్షి స్వనభాషణంబులును శశ్వద్భృంగనేత్రంబులుక

ఘనవల్లికచముల్ ఫలాభరణముల్ గవ్వట్టై గాంతాకృతిక. 261

ఉ. ఓతరభాషీ మాధవుసమద్యమ మేమనిచెప్పవచ్చు స
జ్జాతులు ఎంతనొందగ విజాతిమజాతులనెల్ల వైభవో
తుల జేసె మూగులకు బేర్చివచోగరిమంబు నేర్చె మం
దాతపుఁ డత్తుడ గ్రకరుఁ డయ్యె దదీయమహత్వసంపదకా. 262

నీ. చంచరీకసకాయద్భుంకారరవములు ధరణీసురోక్తమంత్ర శులుగాఁగ
శుకకోకిలమయూరనికర నాదంబులు సకలవాదిత్ర ఫహోషములుగాఁగ
మహితపుష్పస్రవన కరందబిందుబృందములు హరిద్రోదకములుగాఁగ
బిల్లవమంజరీవల్లికాప్రతతులు భాసిల్లుతోరణపజ్జ్విగాఁగ

తే. దనరి మాధవనదేవతావివాహ
భవనములమాడ్కి శృంగారభావ మలరఁ
గన్నులకుఁ బండు వై యొప్పెఁ గాననములు
హర్ష మిగులొత్త జూడు మబ్బాయతాక్షి. 263

నీ. మంజులపల్లవమంజరీపుంజంబుఁ గనుగొన నేత్రరంజనముగాఁగ
కారికాకలకంఠకీరకోలాహలం బేప్రాద్ధు వీనుల కింపుగాఁగ
జంపకాదికగంధసంపత్తి యత్రాంత మిష్టమై ఘ్రాణసంతుష్టి యొసఁగ
తైత్తిమాంద్యానంతసౌరభ్యమిళితమై కరువలితనుసౌఖ్యకారిగాఁగ

తే. మేరుమరందఫలరసాస్వాదనంబు
మెరసి జిహ్వకు సంప్రీతికరముగాఁగ
బరఁగి పంచేంద్రియాహోదపరతఁ దనరె
నివనంబుల జూడు మిందీనరాక్షి. 264

చ. తరువులు గోగణంబులు నదంబులు సత్పురుషుల్ ధరిత్రిలో
నరయ పహోపకారపరులై జనియించినవారు వీరిలోఁ
దరువులు సారపుణ్యఫలదంబులు సర్వజనశ్రమచ్ఛిదా
కరములు నిత్యసౌఖ్యజనకంబులు గన్గొను మంబుజాననా. 265

మ. ఘనకర్పూరపరాగనైకతములుకా గన్తూరికామోదముల్
వనదంతావళికుంభనిర్గళితభాస్వన్నైకంబు ల్విట
వ్యనిశస్త్రస్తమరందవర్షములు నిహారాంబుపూరంబులుకా
గనుఁగొంటే మదహంసయానవిలసత్కాంతారమార్గంబులకా. 266

వ. అని యివ్విధంబునఁ బ్రళంఘింపుచు నుపవనలక్ష్మీసందర్శనకుతూహలం డయి సుపరి
వారుం డై నిజకుటుంబినిసహితముగాఁ జని యమ్మహీనాథుండు కాంతారములం
దిరుగుచు నహాకార పనస కడలీ ఖర్జూర వ్రాతాదిఫలంబు లారగింపుచు వాసంతి

కాకుండకురంటకకరపీరాదితసుమగుచ్చుంబులు విదళింపుచు మధురఫలరసములు
గ్రోలుచు మరందము లాస్వాదింపుచుఁ గృతశైలము లెక్కుచు నికుంజగృహ
ములం బ్రవేశింపుచు గిరివిర్లు రమ్యులఁ దోగుచు సరోవరములఁ గ్రుంకుచుఁ దాప
సాశ్రమములు గనుంగొనుచు బుండరీకవేదండగండకభల్లూకపరాహదిభీషణమృగ
ముల ఖండింపుచు నిట్లనేకవిధముల వనవిహారములు సలుపుచు నొక్కయెడ శీతల
తరుచ్ఛాయాతలమైన విశ్రమించి యున్న సమయంబున.

267

కృత్రిమదంపతీకథనము.

తే. ఓమహాబల రాజేంద్ర యరుగుజాడ్య, మమ్మ రక్షింపు రక్షింపు సమతముగ
నాడికోటలబెబ్బలి వచ్చె వచ్చె, ననుచు నాక్రందన మొనర్చె నాద్యజుండు. 268

చ. నరవరుఁ డంత నెమ్మనమానందు గృపారస ముప్పతిల్లఁగా
శరము శరాసనంబునను సంధిలఁ జేసినయంతలోన నో
హర పరమాత్మ కూలధర హా శివ శంకర యంచు నేడ్చుభూ
మరసతిఁ బట్టె బెబ్బలియు ముస్థిరభీషణరోష మేర్పడక.

269

క. అంతట కార్దూలముపై, సంతయు నిశితాస్త్రతలు లనేకంబులు భూ
కొంతుఁడు పరపిన నది యావంతయు జలియింపదయ్యె నద్రవిధమునక.

270

తే. ఈవిధంబున నేయ నాభూషరేంద్రు
బాణములు లెక్కగొనక దోర్బలము మెలియ
విప్రసతి నీడ్చుకొనిపోయె వివినమునకు
నాక్షణంబున కార్దూల మద్భుతముగ.

271

మ. వికటవ్యాఘ్రనిఘాదితాంగ యగుసాధ్వీం గాంచి హా కామిని
విక చాబ్జేక్షణవి ద్రు మాధరలనద్వేదండశంభ ను
శుకసంభాషిణిమన్న నఃప్రియకరీ సోమాస్య యంచు న్న హా
నకఘోషంబున భూసురండు వగచె న్నానాప్రకారంబులక.

272

సీ. అని నిలాపించుచు నారాజు నీక్షించి యెలమి నాబ్రాహ్మణుఁ డిట్లు అనియె
ఏగురుం డగుశివయోగి యెచ్చటి కేగె నైవవర్తంబు నేత్రోవఁ జనియె
ద్వాదశసాహస్ర వేదండబలమెది ఖడ్గశంఖంబు లెక్కడ వనించె
నస్త్రమంత్రాదివిద్యాభ్యాస మేమాయె భవదీయకార్య మేభంగి నుడిగె
తే. నిన్నియును గల్గియుండి న వెంచిమాడ, వనమృగంబును జంపలే జైతి విపుడు
కొన నీపారుషంబెల్లఁ గానవచ్చె, వజ్రబాహుకుమార నిర్వహణమార.

273

- క. భీతుల నార్దుల దీన, వ్రాతముల ననాధజనులవాత్సల్యమునకా
 బ్రీతిం బోవనిమనుజుఁడు, భూతలమున నెంచి చూడ బూజ్యుం డగునే. 274
- ఆ. ధనము సంగ్రహించి దానం బొనర్పని, గృహపతికిని భైక్షవృత్తి మేలు
 కాకయుండెనేని గరళాశనంబు మే, అగ్నిఁ జొరుట యంతకన్న మేలు. 275
- క. శరణాగతుఁ బోవనిభూ, వరుఁ డధమాధముఁడు వాఁడు పనుధాస్థిపైఁ
 జిరజీవి యాటకన్నను, మరణం బొందుటయు మేలు మనుజాధీశా. 276
- క. అని నిందింపుచు శోకంబునఁ బొరలుచు లేచుచున్న భూసురనాథుఁ
 గనుఁగొని యారాజేంద్రుఁడు, దనమనమున నిట్లులని వితర్కించె దగఁక. 277
- ఉ. మిత్రసమానతేజులును మేధధరాధరధీరులుకా సుచా
 రిత్తులు నార్తరక్షణు లరిందములుకా కలుషేఘునల్లికా
 దాతులు నైసమత్పితృపితామహు లట్లన యిమ్మహీసుర
 క్షేత్రముఁ బోదె పుణ్యమునఁ జెందక యే నపకీర్తి జెందిరిక. 278
- మ త్తకోకిల. ఈమహీసురుఁ డెంచిచూడ నహీనదివ్యతపోబలా
 ద్దామసాహసుఁ డగ్నికల్పుఁ డుదగ్ర తేజుఁడు గావునకా
 దామసాకృతి మాని సాత్వికతానిరూఢి వహింపఁగా
 నిమహాత్ముని వాంఛితార్థము లెవ్వయిన నొసంగెదక. 279
- ప. అని నిశ్చయించి. 280
- ఆ. విప్రుఁడేరి మొగము వెలవెలఁబారఁ ద, చ్చరణపద్మములకు సాఁగి మొక్కి
 కేలుదోయి నుదుట గీలించి యత్యంత, వినయ మెసఁగ నిట్లు అనియె విభుఁడు. 281
- క. ఇది రాజ్య విది కశత్రుం, విది నాదేహము మహత్త యిన్నిటిలో నె
 య్యది న కిష్టము దానిన, పదపడి యే నిత్తుఁ గొనుమా బ్రహ్మకులీనా. 282
- క. కరుణింపుము దుర్బలుఁడను, బరతంత్రుఁడఁ దలఁప త్తత్త్రిబంధుండను భా
 నురకీర్తివిహీనుండను, మఱి నాయపరాధ మిపుడు మన్నింపు తగఁక. 283
- క. అని పలుకుచున్న భూవరుఁ, గనుఁగొని యావిప్రుఁ డనియె గాంతాహీనుం
 డనునపవాదము వీడఁగ, దనకు భవత్పత్ని నిమ్ము ధర్మనితిగఁక. 284
- చ. అనిన నరేంద్రుఁ డిట్లనియె నాద్విజసత్తముతోడ మీరెఱుం
 గనివరధర్మము ల్లలవె కల్పపదూర భవాద్యశు ల్పరాం
 గనల వరింతురే దురితకర్మములకా భజియింపు టర్హ మే
 వినుతతపోధురంధరులు విప్రకులార్యము లెంచి చూడఁగఁక. 285
- చ. ధరణితలంబునం గలరు దాత లనేకులు వార లెప్పుడుకా
 గరిహయరాజ్యవస్త్రమణికాంచనము ల్నిజదేహ మైన ని

త్తురు విహితంబుగా మదికి దోచి నిజాంగన నిచ్చునట్టియ
న్నరవరు లెందునుం గలరె నవ్యగుణోదయభూసురోత్తమా.

286

క. పరభామాసత్తుల కిల, నరయఁగ నిష్క్రుతులు గలవె యవసలిలో
సురపతి మను పరవనితా, పరుఁడై యెట్లయ్యెఁ నెలియఁ బలుకు మహత్తా.

287

సీ. అని పట్టుచున్నయయ్యవనీశువాక్యంబు లాలించి బ్రాహ్మణుం డనియె మరల
బ్రహ్మహత్యయు సురాపానంబు గురువధూపరతయుం గనకాపహరణ మనెడి
యఖిలాఘములకుఁ బ్రాయశ్చిత్త మొనరించుఁ బూని మదీయతపోబలంబు
పారదారికవృత్తి పాపం బనఁగ నెంత నిమిషమాత్రంబున నమసిపోచె
తే. కాన మఱుమాట లాడక ఘనతమిఱు

నీసతీమణి నిపు డిమ్ము నిశ్చయముగ
నట్లు గాకున్న శరణార్థు లైనవారిఁ
బ్రోవనేరనికలుపంబు పొందు నిన్ను.

288

వ. అని యివ్వధంబునఁ బరుషాక్షరంబులు గాఁ బలికిన బ్రాహ్మణునిభాషణంబు లాక
ర్ణించి పాపభయంబునకు వెఱచి యన్నరేంద్రుఁడు దనమనంబున ధైర్యం బవలం
బించి యిట్లని వితర్కించె.

289

అ. పాప మెడలి పోవ బ్రాహ్మణోత్తమునకు, మద్వధూటి కీర్తిమాల నొసఁగి
యవయశంబు దొలఁగ నగ్నిఁ బ్రవేశింతు, ననుచు నిశ్చయించె నాక్షణంబు.

290

క. స్నానాదికవిహితానుష్ఠానంబు లొనర్చి మానసమునందు గురు
ధ్యానము జేయుచు బహువిధ, దానము లొనరించె నపుడు దద్దయుఁ బ్రీతికా.

291

వ. అంత.

292

కా. శౌర్యదార్యగుణార్ణవండు వినుతత్వాపాలనాగావళి
హర్యక్షుం డగువజ్రబాహుతనయుం డాకాశచంద్రుండు ని
ర్ధార్యుం డై విబుధు ల్నుతంప జలధారాపూర్వ మానట్లుగా
భార్యాదాన మొనర్చి నాద్విజానకుఁ బద్ధానురాగంబునకా.

293

అ. అటుల దాన మిచ్చి యంత వైశ్వానరుఁ, బ్రజ్వలంపఁజేసి పార్థివండు
దాసు వినతుఁ డై ప్రదక్షిణంబు లొనర్చి, యందు జొరఁగఁబోవు నవసరమున.

294

భద్రాయువునకు శ్రీసాంబమూర్తి ప్రత్యక్షం బగుట.

సీ. శ్రీపార్వతీపరిష్కృతశరీరముతోడ నవసుధాధవళిష్ఠంబుతోడఁ
గుండలీకృతమహాకుండలీం ద్రులతోడ డమరుత్రిశూలహస్తములతోడ

మందాకినినిర్మలకపర్ణముతోడ రమ్యమా వ్యాఘ్రచర్మంబుతోడఁ
జంద్రపాండురవృషభేంద్రయానముతోడఁ గరవిరాజన్మృగాంకంబుతోడ
తే. నారదాదులు సామగానములు చదువఁ
బ్రమధగణములు నేవింప భద్రయశుఁడు
సకలసురచక్రవర్తి శ్రీసాంబమూర్తి
సామతేయున కపుడు సాక్షాత్కరించె.

295

వ. ఆయ్యవసరంబున.

296

చ. కుడిసిరి పుష్పస్పృష్టిసురకోటులు మింట ననేకభేరికా.

మరజమ్మదంగవాద్యములు మోసె వియచ్చరవారకామిసి

సురుచిరలాస్యము లైలఁగె మార్యసహస్రదగద్దగప్రభ

ల్పరగె దిగంతరంబులఁ గృపాశుఁడు శంభుఁడు దోచినంతటా.

297

క. కద్రాభవభూషణుఁడు జగద్రాపకుఁ డైనవారుఁడు గరకంఠుఁడు ని

ర్నిద్రానలాభిముఖుఁ డగు, భద్రాయువుఁ బాణితలముఁ బట్టి మరలైకా.

298

వ. ఆయ్యవసరంబున సింద్రాదిలోకపాలకులును నారదాదిదేవర్షులును సనకసందనా
దిపురాణయోగీంద్రులును గపిలాదిసిద్ధులును చిత్రరథాదిగంధర్వులును బ్రహ్మాదిదే
వతలును మాణిభద్రాదియక్షులును రంభాద్యప్యరోగణంబులును భృంగీశ్వర చండి
కేశ్వర నందికేశ్వరాదిప్రమథగణంబులును విఘ్నేశ్వరమహారవీరభద్రాదిపుత్రవర్గ
మునుం జనుచెంచిన యంతటం దత్సభామధ్యంబునం గూర్చున్నజగదీశ్వరం డైన
యంబికారమణునకు నత్యంతహర్షాశు మిళితనేత్రుండును బులకీశ్వరగాత్రుండు
నై యన్నరనాథుండు ధరణీతలంబున సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి పా
ణిపంకజంబులు మునుళించి వేదవేదాంతాభిప్రాయకథనంబులుగా నిట్లని ముతి
యించె.

299

దండకము. శ్రీతైలకన్యా మనఃపద్మసంచార హంసాసురోత్తంస దక్షాధ్వరధ్వం
స గంగాతరంగాంబురంగజ్జటాభార హాలాహలా హరకర్పూరగౌరా స్ఫటిద్ధా
రసిహరవాణీశరచ్చంద్రచంద్రాతపస్వచ్చసత్కీర్తివిస్తార సదృక్తమందార శ
ర్వా మహాదేవ మృత్యుంజయా నీలకంఠా విరూపాక్ష కోట్యర్కసంకాశతేజా
దిజౌజస్రధానామరస్తూయమానాంఘ్రిపంకేజగోరాధ్వజా వామదేవా శివా శం
కరా కామసంహర కాలాంతకా వ్యాఘ్రచర్మాంబరా భూతిలిప్తాంగరుద్రాక్షమా
లాధరా శక్తికూలాసిఖిట్వాంగహస్తా సమస్తాదివిధ్వస్తలోకపరిశ్రాంత వియత్కేశ
భూతేశ విఘ్నేశ్వరా కాశ్వతేశ్వర్యసంధాయకా దేవదేవా జగద్రాక్షయుష్మత్ప్ర
భాంబు వర్ణింప బ్రహ్మదులు స్నేర కే నెంతవాడ న్నినుం గొల్వ నోచంద్ర

కోటిరదేవా జగజ్జాలనిర్మాణసంరక్షణారంభకేళి నివిజ్ఞుంభించినర్థింతు వెల్లప్పుడుకొ
మాతీతిమాధవీమల్లికామందమందార సాగంధికాంభోజపున్నాగసేవంతికా దోహ
పుష్పంబు లర్పించి భక్తిక భవత్పూజగావించి సేవించుమర్త్యాళికిక మందిరద్వార
భూమిక హయాందోళికావారణస్యందనంబుల్ జగన్తోహనాకారలై చంద్రబిం
బాస్యలై యున్నకాంతామణు ల్సంతతాఖండలాఖండసామ్రాజ్యగుల్ చెంచునం
త్యంబున స్తుక్తి సిద్ధించు ధాత్రీజలవ్యోమవాతాగ్నులుక్ సోమమూర్త్యాదిభాస్వ
ద్గ్రహానికముల్ దారలుక్ జంగమస్థావరాత్మ ప్రపంచంబును న్నివయ్యె యుందు వో
భక్తమందార పూర్వంబునక్ ధారుణీస్యందనంబుక్ జతు ర్వేదఘోటంబులక్
బద్దజత్తయు న్నేరుకోదండము నివిజ్ఞుకాండంబు శోభిల్లగాఁ ద్రైపురావాస
దైతేయులం ద్రుంచి సంపర్తకాలానలాభీల మైనట్టిహాలహలజ్వాలలక్ మ్రింగి
కార్దులదైత్యు నివిదారించి లోకంబులం బోచి రక్షించుదేవుండ వీ వెన్నఁగా దీన
చింతామణీ దైతమూడామణీ వేదవేదాంతవేద్యా భవవ్యాధివైద్యా శుకవ్యాసకాం
డిన్యమాండన్యకాండిల్య మైత్రేయకన్వాదియోగీంద్రు లెల్లప్పుడుక్ మిమ్ము హృత్ప
ద్ద మధ్యంబుల నిల్పి యష్టాంగయోగంబులక్ ధ్యానము లేసే దర్శింపగా నొప్పు
చున్నట్టి శ్రీదక్షిణామూర్తి శ్రీసచ్చిదానందమూర్తి కృపామూర్తి నేనెంతవాడ
నిముక్ సన్నతుల్ చేయ విజ్ఞానహీనుండ నన్నుంగటాక్షించి నాతప్పులుక్ సైచి
మన్నించు మాపన్నరక్షావివక్షా జగత్ప్రాణదీక్షా లలాటాక్ష కైలాసవాసా
మహోల్లాస తాపత్రయధ్వాంతమిత్రానతోద్యానచైత్రాజితా మిత్రబ్రహ్మ
స్వరూపా త్రిలోకప్రదీపా నమస్తే నమస్తే నమః.

800

ఉ. నీనుతిచేయ నాతరమె నిర్తలబుద్ధివిహీనుడ న్న హః
జ్ఞానుడఁ బ్రాకృతుండ నపచారపరుండను దేవ నీవవా
క్షానసగోచరుండ వసమానుడ వాద్యుడ వద్వయుండ వా
త్తానుగుణైకరూపుడ వినాది వతీంద్రియమూర్తి వెన్నఁగఁ.

801

ఆ. నిర్గుణుండ వీవు నిష్కారణుండవు
నిర్వికల్పమతివి నిర్తలఁడవు
నిగమగోచరుడవు నిస్సంశయుండవు
నిన్నుఁ దెలియఁ దరమె నిటలనేత.

802

వ. దేవా నీవు ప్రధానపురుషుండవు సచ్చిదానందవిగ్రహుండవు స్వయంప్రకాశుం
డవు జగత్కారణుండవు జగదంతరాత్మవు అదిమధ్యాంతరహీతుండవు సత్యజ్ఞాన
మయుండవు సర్వజ్ఞుండవు విశ్వస్వరూపకుండవు విశ్వస్తమోహుండవు త్తే త్తజ్ఞుం
డవు సర్వసాక్షివి నిర్వికల్పుండవు నిరంజనుండవు సదాశివుండవు సైనమి మైతీంగి

- వర్ణింప నతిమాధవ్యదయుండ నగువాకు శక్యం బగునే యట్లుగావున నాకుం
దోచినచందంబునం బ్రార్థించి ప్రణామంబు లాచరించెద విపన్నుండ నైన నన్ను
రక్షింపు మని మఱియు ని ట్లనియె. 303
- క. శాశ్వతరూప పరాత్పర, విశేష్యర నిలకంత విసమేక్షణ వా
గీశ్వరమతపదయుగళా, పశ్యధిపతి దేవ సితుః బ్రణతి యొనర్తుణ్. 304
- క. అని సుతియించినరాజుం, గనుగొని శంభుండు పలికె గారుణ్యమునం
జనవల్లభ సిసన్నతి, కిని మెచ్చితి నీవు పుణ్యక్షీర్తివి ధరణిక్. 305
- చ. తలపఁగ నేను భూమరుడఁ దత్సతి సార్వతి వట్టిమ్యాయ బె
బ్బులి భవదీయమానసము పొందిక నేర్పడఁ జూడ నదుతొ
య్యలి నటు వేడితిక్ సవినయత్వము ధైర్యము చిత్రమయ్యె న
వలచినకోర్కు లిత్తు ననివార్యబలోజ్వల వేడు మిచ్చెదక్. 306
- క. అని యానతిచ్చిన శివుం, గని భూవరుఁ డిట్లులనియె గౌరీశ్వర మ
ద్వనిత యగుక్షీర్తిమాలిని, కిని వాకును ముక్తి యొసఁగఁ గప్పవతో ననినక్ 307
- మ. సదయుం డై పరమేశ్వరుం డనియె రాజ్యశ్రీసముల్లాసన్వై
పదివేలెండు ధరిత్రి సుండుము భవద్భార్యాసమేతుండ వై
తుద సాయుజ్యము నిత్తు మీ కనుచు రుద్రుం డన్న హర్షంబున
న్నది సుహృంగును భూవిభుం డనియె శుంభదృక్తిపూర్వంబుగక్. 308
- క. పర మడిగెను భద్రాయువు, సరసత మజ్జనకుసును జననికె బద్ధా
కరునకుఁ దత్సత్త్వికె ద, ద్వరసుతునకు చుక్తి యొసఁగవలయు నటంచుక్. 309
- తే. క్షీర్తిమాలిని శ్రీసాంబమూర్తికొచ్చి
యనియె మాతండ్రి యొనచంద్రాంగదునకు
మఱియు మాతలి యొనసీమంతినికిని
నలఘుకై వల్య మొసఁగు మోయభవ యనుచు. 310
- వ. ఇట్లు వేడిన. 311
- శా. అంతక్ శంకరుఁ డావధూవరులవాక్యంబు ల్సమర్థించి య
త్యంతశ్రేమఁ దదీయవాంఛితము లుత్సాహంబుతో నిచ్చి ను
స్మాంతం బొప్పగ నాక్షణంబున సమస్తాదిత్యవర్గంబుతో
నంతరానముఁ జెందె శీతగిరితాపాద్వితుండై క్రమృణక్. 212
- క. భద్రాయు నంతటను శ్రీ, రుద్రునిచే వరము లంది రుచిరానముడై
భద్రగతిఁ బురముఁ జేరెను, భద్రే భతురంగముఖ్యులబలులు గొలువక్. 313
- వ. ఇ ట్లుహీనాభుండు బ్రహ్మాంధ్రాదీనతలకుం బడయరానిసాంబశివప్ర సాదం
బు వడసి పదివేలసంవత్సరంబులు నిష్క్రంఠకంబు గా నిజరాజ్యం బేలుచు దురంగ

మేధాదిమహా క్రతువు లాచరింపుచు బరమేశ్వరసమాశాధన లొనర్చుచు నిజభార్య
యగుకీర్తిమాలినియుం దాను నభీష్టభోగంబు లనుభవింపుచు వంశకరు లైనపుత్తు
లం బడసి పరమాహ్లాదంబున నుఖంబున నుండి రంత.

814

సీ. సమయోచితముగ బర్జన్యండు నన్నించె ఫలియించె ముక్తార్కు పంటపొలఁతి
వర్ణాశ్రమాచారవర్తన తిప్పక చరియింపుచుండిరి సకలజనులు
ఫలపుష్పకోరకపల్లవాన్వితములై యలరుచు నుండె నుద్యానతరువు
లభివృద్ధిగా నుండె నాలమందలఁ బాలు ప్రజలు సౌభాగ్యసంపన్నులైరి
తే. యాతిభాదలు మానె భాత్రీతలమున, దేవగృహములు మిక్కిలి తేజరిల్లె
ధర్మపద్ధతి వెలయ భద్రాయు వెలమి, నవని పాలింపుచున్నట్టియవసరమున.

815

వ. ఇవ్విధమున బహువర్షంబులు ప్రజాపతిపాలనం బొనరించి యనంతరమున నిజనంద
నునకుం బట్టము గట్టి సకలమహారాజ్యభారధురంధరుం గావించి కీర్తిమాలిని స
మేతంబుగా వానప్రస్థాశ్రమవిధానంబునకుఁ జని పరమేశ్వరు నుద్దేశించి మహా
ఘోరతపం బాచరించి దేహంబులు విసర్జించి దివ్యవిమానాయాధులై సిద్ధగంధర్వవి
ద్యాధరాదులు జయజయశబ్దంబులం బ్రశంసింప శివలోకమునకుం జని సాయుజ్య
ము నొంది రని చెప్పి నూతుం డమృతమునిం ద్రుల కిట్లనియె.

816

క. సౌఖ్యారోగ్యజయప్రదం బఘవినాశం బైనభద్రాయుషో
పాఖ్యానంబుఁ బఠించుమానవులు సౌభాగ్యంబు మీఱక జగ
త్ప్రఖ్యాతంబుగ బుత్త్రపౌత్రధనదీర్ఘాయుర్యోవంతులై
ముఖ్యం బైనపదంబుఁ జెందెదరు సమైదానుభావంబునక.

817

వ. అని చెప్పి.

818

ఆశ్వాసాంతము.

క. అంబోదరగుహజనక చిదంబరమయ నీలకంఠ హరిజాంకధరా
యంబుజనాభ కదంబశుభాంబాపురవాస దురితహరణోల్లాసా.

819

భుజంగప్రయాతము. ప్రియంభూషితార్థాంగ భీమప్రతాపా
జయశ్రీసమాయుక్త సత్యస్వరూపా
వియద్వాహినీసక్త వేణీకలాపా
దయాగ్రీకృపాపాంగ త్రైలోక్యదీపా.

820

పృథ్వీ. గిరింద్రవరనందనీకృత వినోదజాతోత్సుకా
విరించిముఖదేవతా వినుతపాదపంకేరుహ
చరాచరజగత్పతే శమనగర్వనిర్వాపణా
పరాత్పర మహేశ్వరా ప్రమథనాథ గంగాధరా.

821

గద్యము. ఇది శ్రీరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షణసమాలంకారాంధ్రభాషా
కవిత్వకళాధురంధర బడగలనాటి కన్నడవంశపయఃపారావారరాకానుధాకర
అశ్వలాయనసూత్ర భారద్వాజసగోత్ర శ్రీధరమల్లెఅయ్యనార్యతనయ నూరి
జనవిధేయ వేంకటరామనామధేయప్రణీతం బైన బ్రహ్మాత్మరఖండం బనుమహా
పురాణమునందు మందరోపాఖ్యానమును వజ్రబాహుచరిత్రమును సద్రాయువు
నుత్పత్తియు వజ్రబాహుండు నిజపుత్రికశత్రుంబుల దేశము వెడల నడుచుట
యు మహారణ్యగమనమును వైశ్యనగరప్రవేశమును నందు విషవ్రణబాధితుం డై
షితజీవుం డైనశాలకుని ఋషభుం డనుశివయోగీంద్రుండు వచ్చి క్రమ్మట సంజీ
వితుం జేయుటయు బునరాగతుం డై ఋషభుండు సన్తార్ధం బుపదేశించి వైవర్త్యం
బుమొదలుగా ద్వాదశనాగసహస్రబలంబును దివ్యంబు లయినభిదగళంబు లా
సంగుటయు మాగధులతోడియుద్ధంబును బరాజితుం డయినసిజజనకు బంధమో
క్షుం గావించి హైమరథు మరల బద్ధునిం జేయుటయు భద్రాచలవివాహంబును
మగధపతి బంధవిమోచనంబును దద్రాజ్యాభిషేకమును వనవిహారమును గృత్రి
మదంపతీకథనమును బరమేశ్వరుండు ప్రసన్నుం డగుటయు ననుకథలం గల
చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

అక్షీరమణార్చిత

బాలేందువతంస భక్తపంకజహంసా

నిలగ్రీవాంబాపుర

హేలా వనవాస పార్థివేశ గిరీశా.

1

వ. దేవా యవధరింపు మశేషపురాణకథాకథనదత్తుం డయినసూతుం డష్టహాయునుల
నవలోకించి వెండియు నిట్లనియె.

2

విభూతినుహత్యము - వామ దేవోపాఖ్యానము.

ఉ. పీఠానులార యాబుషభయోగిమహాత్మ్యము వింటి రింక ను

ద్దామతపోబలాధ్యుడు సదాశివతుల్యుడు వామదేవుఁ డా

క్రీమహిత ప్రభావునిచరిత్రము భస్మమహాత్మ్యసంపదకా

ప్రేమదలిర్పఁ చెల్వెద నభీప్సితరీతి వినుండు మీరింకన్.

3

మ. కలఁ డత్యుగ్రమహాతపోధనుఁడు నిష్కామండు నిర్వృండ్వుఁడుం

గలుషారణ్యదవానలుండు నిరహంకారండు ధీరుండు ని

ర్మలచిత్తుం డనపేక్షితాలయకళత్రాపత్యుఁ డైనట్టియు

జ్వలతేజోవిధి వామదేవుఁ డనువిప్రశ్రేష్ఠుఁ డుర్వీసలికన్.

4

చ. మఱియు నతండు శాంతరసమగ్నుఁడు భస్మవిలేపితాంగుఁడుకా

సురుచినవల్మీలాంబరుఁడు శుద్ధపిశంగజటాకలాపుఁడుం

బరశివతత్వవేదియును భైక్షపరిగ్రహజీవనుండు నై

ధరఁ జరియింపుచుండ జగదాదరణోత్సుకమానసంబునకన్.

5

వ. ఇట్లు భూతలంబెల్లఁ గలయం గుప్తమృణుచుండి యొక్కనాఁడు.

6

క. అంచితగతి నముని శివ, పంచాక్షరజపవిశుద్ధభావుం డగుచుకా

గ్రాంచారణ్యపథంబున, సంచారము జేయఁచున్న సమయమునందుకన్.

7

వామ దేవభక్షణానక్తిచే బ్రహ్మరాక్షసుండు చనుదెంచుట.

తే. అద్భుతాకారుఁ డధికత్తుభాతురుండు, రూక్షకేశుండు వలిహూరపీతబుండు
వాయుజవమున జనుదెంచె వామదేవ, భక్షణాపేక్ష నొకబ్రహ్మరాక్షసుండు. 8

క. అత్తటి నయ్యోగిం ద్రుఁడు, వ్యాత్రా ననుదీర్ఘకాయ నత్యుగ్రమదో
నత్తుని రక్కసుఁ గనుఁగొని, శిత్తంబున భయలవంబుఁ జెందకయుండెన్. 9

తే. అట్లు నిర్భయుఁడై యున్న యమృతాత్ము, మ్రొంగును నటంచు వేవేగ మీఁదికురికి
బొహువులు సాచి బిగబట్టె బాపబుద్ధి, నాక్షణంబున నాబ్రహ్మరాక్షసుండు.

సీ. పరగు చింతామణిస్వర్ణంబుచే లోహ మతిశుద్ధకాంచనం బైనపగిది
మానసరసీనిమగ్నమై కాకంబు మానుగా రాయంచ యైననీతి
నమృతసావము జేసినట్టిమనుష్యుండు చెలగి దేవత్వంబుఁ జెందినట్లు
లలితజంబూనదీజల మంటి మృత్తిక మానితసావర్ణ మైనకరణి

తే. నమృతాత్మునిదివ్యదేహమ్మ సోఁకి, నంతమాత్రన రక్కసుం డక్కజయగ
దురితబంధంబు లన్నియు దొలగఁద్రోచి, నిర్మలజ్ఞానహృదయుడై నిలిచెనపుడు.

వామ దేవమహామునియొక్క దేహస్వస్థనముచే బ్రహ్మరాక్షసుని తనరూక్షన
భావము వదలి పూర్వజన్మజ్ఞానముచే స్తుతియించుట.

ఉ. తాపసగాత్రలగ్నభసితాంకితనైజగరీరతాగ్ధితిం
బాపపురక్కసుండు జడభావము వీడి భవాంతరస్త్పతి
ప్రాపణకేమూషీబలిచరాజితుఁడై మునిసాధుభాసుర
శ్రీపదపద్మము ల్దనదుశీర్షము సోఁకఁగ మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 12

కా. సర్వప్రాణిభయంకరాకృతి నజస్రత్తుత్ప్రిసాసార్తడ
నర్వాంధుండను బ్రహ్మరాక్షసుఁడ దుర్గారణ్యసంచారుడెన్
దుర్వాసాధునినిందితాంగుడ మహదుష్కర్తశీలుండ నో
యద్యదేవమలావతంస నను ధన్యుండేని రక్షింపవే. 13

క. కరుణింపుము మునినాయక, కరుణింపు మహానుభావ గాంభీర్యనిధి
దురితాభినిమగ్నుని నను, దరియింపఁగఁ జేయవలయుఁ దధ్యమాగాఁగెన్. 14

ప. మహాత్మా భవదీయసందర్శనంబునంజేసి మదీయచిత్తము పరిపూర్ణప్రబోధాయత్తం
బై యున్నయది న న్నుద్ధరింపవలయు నని ప్రార్థింపు మన్న యాబ్రహ్మరాక్షసు
నకు వామదేవమహామునిం ద్రుం డిట్లనియె. 15

క. ఏ వెండవు ఘోరాకృతి, ఏవనమున సంచరింప నేటికిఁ దెలియ

న్నివృత్తాంతం బుతయు, భావించి సవిస్తరముగఁ బల్కు మటన్నకొ. 16

సీ. ఆ బ్రహ్మరాక్షసుం డనియొ నమ్మనితోడఁ బాలుపొంద విను మేను పూర్వమునను
బంచవింశతి రైవభవమున యావనరాష్ట్రమేలుచు నుండు రాజసమున
జండకౌర్యుడ యథేచ్ఛావిహారుండను గారుణ్యహీనుండఁ గలుపరతుండ
దుర్జయుం డనువాడ దుష్పర్థి వుండను దుర్మధాంధుండను దుర్గుణుండ

తే. నగుచు నూతనసతుల నిత్యంబు దెచ్చి, ప్రతిదినంబున నొక్కొక్కపడఁతిసౌఖ్య
మనుభివంపుచు నంత గృహంబునందు, వారి నరికట్టియుండుచు ధీరవర్య. • 17

మ. ద్విజరాజనృపులింద హూణసతుల నిట్టున్నద్రకన్యావళికా

రజకాభీరకవారకాంతలసహస్రంబు ల్వడి నైచ్చి భా

వజకేళిం జరియింతు రేయిఁబవలు న్నాంఛాసమాయత్తత

న్నిజచిత్తంబును దృష్టి బొంద దెపుడు న్నిక్కంబు విప్రోత్తమా. 18

క. ఈరీతిని వర్తింపఁగ, దారుణకామానలాభితప్తుడ నగుటకా

ఘోరము అగురోగముల శృంగీరము శోషింపఁ దొడఁగె దృఢమాంద్యంబై. 19

ఉ. అంతట శత్రుపీడితుడ నై యనపత్యుడ నై దురామయా

క్రాంతుడ నై విమృక్షబలగర్వుడ నై నిజబంధుమిత్రసా

మంతవివర్జితుండ నయి మత్స్యతకర్తృఫలానుభూతికా

లాంతముఁ బొంది ఘోరనిరయంబును జెందితిఁ బుణ్యహీనతకా. 20

క. మునివరదుష్కృతకలుషంబునఁ జేసి మదీయపూర్వపురుషులు స్వర్గం

బుననుండి వచ్చి నరకంబున వసియించిరి సమస్తపుణ్యచ్యుతులై. 21

ప. వెండియుఁ గృతాంతకేంకరులు నన్నుం గొనిపోయి రేతఃపండితవరకంబునఁ బడఁద్రో
చిన నందుఁ బదివేలసంవత్సరంబులు రేతఃపానంబు గావింపుచు గింకరబాధితుండ
నై యుండి యనంతరంబునఁ బాపావశేషంబునఁ గ్రమ్ము నిర్జనం బైనవనంబునఁ
బిశాచత్వంబున నుండి నిరంతరంబు తుష్టిస్థానమాకులుండ నై దివ్యవర్షశతంబు
లుండి యనంతరంబు ద్వితీయభవంబున సకలప్రాణిభయంకరం బైనవ్యాఘ్రంబు నై
జనియించితి మఱియుఁ గ్రమంబునఁ దృతీయభవంబున ఘోరం బైనయజగరంబునఁ
జతుర్థభవంబున వృకంబును బంచమభవంబున విడ్వాహరంబును షష్ఠభవంబునఁ
గృకలాసంబును సప్తమంబున సారమేయంబును నప్తమజన్తంబున సృగాలంబును
నవమజన్తంబున మృగంబును నేకాదశంబునఁ గర్కటకంబును ద్వాదశంబున
శశకంబునుఁ ద్రయోదశంబున నకులంబును జతుర్దశమున వాయుసమును బంచదశ
జన్తంబున భిల్లూకంబును షోడశజన్తంబున వనకుక్కుటంబును సప్తదశజన్తంబున

గార్దభమును నస్తాదశజన్మంబున మార్జాలమును నేకోనవింశతిభవంబున మత్స్యంబును ద్వావింశతిభవంబున మూషకమును ద్రియోవింశతిభవమున నులూకమును జతుర్వింశతిభవమున గజమును పంచవింశతిజన్మమున నివ్వనమున బ్రహ్మరాక్షసుండ నై జన్మించి త్సుధార్తుండ నై యుండి మిమ్ముం గాంచి భక్షణాసక్తతం బల తెంచి భవదీయదేహస్పర్శనమాత్రంబున సంపాప్తపూర్వజన్మజ్ఞానుండ నై నిర్మలహృదయుండ నైతి నట్లుగావున భవత్ప్రభావంబు దెలియం బలుకవలయు శరణాగతుం డగు న న్నుద్ధరింపు మని వినుచువినుమితశిరస్కుండై పాక్షింపు చున్న యాబ్రహ్మరాక్షసునకు యోగీంద్రుం డిట్లనియె.

22

వాసుదేవుండు బ్రహ్మరాక్షసునకు భస్మప్రభావంబు దెలుపుట.

క. భశిత్రీపుండ్రేశా, లసితాచ్ఛమదీయ గాత్రలగ్నాంగుండ వై
యసురత్వభావదూరుడ, వసమానజ్ఞాని వైతి వద్భుతరీతికా.

23

క. విస్తయము లాదవ కోగా, పస్తారచయంబు లడఁచు శావనకరమా
భస్మము దానిప్రభావం, బాస్తరహరునకును దక్క నలవియె తెలియకా.

24

సీ. విసు పూర్వమునను ద్రావిడదేశవాసుండు వసుధామరుండు భవాద్యశుండు
గలఁ దొక్కరుండు సత్కర్త పరిత్యాగి చార్యవర్తనుఁ డనాచారపరుఁడు
శూద్రాంగ నామణీసురతకేశిఁ జరింప వారాత్రి యొకకూర్చుఁ డరుగుచెంచి
యాయుధప్రహరిచే నావిశ్రు వధియించి యూరికి వెలుపలఁ బారవైచె
తే. నంత నవ్విప్రశమమైన నచట నొక్క, సారమేయంబు వచ్చి భస్మానులిప్త
పాదములఁ ద్రొక్కి చరియించెఁ బలలరక్త, ఖాదనాపేక్షమదికి నాప్లోదమొదవ

ఉ. ఆసమయంబునందు నరకాయముందు వసించియున్నయా
భూసురుఁ బట్టి క్రమమును బుష్పక మెక్కంగఁజేసి బల్లిచే
నాసమనర్థికింకరుల నందఱ మోది మహేశుదూత లు
ల్లాసముతోడఁ బోవంగని లజ్జితుండై రవిగూనుఁ డిట్లునెకా.

26

మ. కులవిభిష్టఁ డసత్యవాది జడుఁడుకా ఘోరుండు మూఢుండు చం
చలచిత్తుండు వివేకహీనుఁడు దురాచారుండు సైనట్టియా
ఖలునిం దివ్యవిమానమధ్యగతునిం గావించు టర్హంబె ని
ర్మలకై పల్కపదంబుఁ జేర్చుదురె దుర్భాగుండు వీఁ డారయకా.

27

న. అని పలికినశమనునిం గాంచి యాశంకరకింకరు లిట్లనిరి.

28

చ. కనుఁగొను మీద్విజన్మ శవకాయమునందు అలాటవత్సము
ల్పనుపడఁ గత్తు దేశములు భస్మవిలప్తము లయ్యె గావున

- న్న ననీజవైరికాననమునం గొనిపోయెద మోక్షతాంత నీ
మనమున సంశయింపకుము మాన్యులు గారె త్రిపుండ్ర ధారణుల్. 29
- ఆ. ఆనుమఁ జెలియఁ బలికి యాశంభుదూతలు, శమను వీడుకొనుచు సకలజనులు
చూచుచుండ భూమిసురు జేర్చి రప్పడు, ప్రాకటంపుఁబుణ్యలోకమునకు. 30
- వ. అట్లుగాన సమస్తపాపక్షయంబును మహేశ్వరవిభూషణంబును నైన భస్మంబు
నిరంతరంబు నాచేత ధరియింపంబడుచుండు ననిన విని యా బ్రహ్మరాక్షసుండు
క్రమమట భస్మప్రభావశ్రవణకుతూహలం డై యమ్ముడిం ద్రు నీ ట్లనియె. 31
- క. మునినాథ భవద్దర్శన, మును ధన్యుడ నగుచు నఘవిముక్తుడ నయితే
దనరుచు జ్ఞాంతరకృత, ఘనతరసుకృత ప్రభావకారణమహిమ౯. 32
- మ. అలఘుప్రాభవపూర్వజన్మమున సస్యారామవాటీలన
త్సలిలక్షేత్ర మొసంగితిన్ యవనభూపాలుండనై యొక్కని
శృలచిత్తుం డగుబ్రాహ్మణోత్తమునకున్ సంప్రీతితోఁ గావునన్
గలువవ్రాతము లెల్ల వీడెను భవత్కారణశంబునన్. 33
- క. ఇరువదియే నగుభవమున, నురుతరతేజః డగునొక్కయోగిం ద్రు కృపన్
దురితంబులఁ బాయుచు వని, తరణినుతుం డానతిచ్చెఁ దద్యముగాఁగన్. 34
- తే. అట్లుగావున నిర్జనం బైనవనము, నంగుఁ ద్వత్సంగతి ఘటించె నదృశముగ
నింక భస్మంబు ధరియించియేని దురిత, కర్తముల పాయవాఁడ నిక్కముమహత్త. 35
- సీ. ఈభస్మధారణం బేరీతి నొనరింతు నెయ్యదితన్వంత్ర మెదిలము
నెయ్యదిదేశంబు ఎయ్యదికాలంబు ఎయ్యదినిధిఁ దీని నెఱుంగఁ బలుక
గాఁ దగు మీపంటిఘనులు మహాత్ములు పుణ్యవంతులు సర్వభూతహితులు
సదమలచిత్తులు సతతంబుఁ గల్పవృక్షముకై వడిఁ బోవకారపరులు
తే. గాన దుర్జన్మ సహితు విజ్ఞానహీను, బాపనివిధాంధకారకూప ప్రవిష్టు
నుగ్రహాయునిఁ బతితు న మృద్ధరింపు, భస్మదానం బొసంగి తాపనపరేణ్య. 36
- వామదేవముహోముని పాపవిముక్తుఁ డగు బ్రహ్మరాక్షసునకు
నితిహాసరూపంబున భస్మధారణవిక్రమం బెఱింగించుట,
వ. అని బహుప్రకారంబులఁ బ్రార్థింపుచున్న యా బ్రహ్మరాక్షసునకు విభూతిమహా
త్వంబు సవిస్తరంబుగా నితిహాసరూపమునం జెప్పెద నాకర్ణింపు మని వాచ.
దేవమునిం ద్రుం డిట్లని చెప్పందొడంగె. 37
- క. పూర్వమున మందరాహ్వయ, పర్వతవరశిఖరమునకుఁ బ్రమథులు గొలువన్
నిర్వాణఫలప్రదుఁ డగు, శర్యం జేతెంచె నొక్కసమయమునందున్. 38

మ. గరుడాభాస్వరసిద్ధచారణమరుద్ధంధర్యవిద్యాధరు

ల్లరయతోరగ సాధ్యురద్రవసురతో భూతవిశ్వాశ్యను

ల్లరితైశ్వానరముఖ్యదిక్పతులు సేవార్థంబు గౌరీమనో

హరుసాన్నిధ్యముఁ జేరవచ్చిరి విమానారూఢు లై యందఱుకా.

39

వ. మఱియును సనకసనందనాది బ్రహ్మరులును సారదాగస్త్యమార్కండేయజాబాలి
ప్రముఖానేక దేవర్షులును దక్షాదిప్రజాపతులును ఊర్వశీపురోగమాప్సరోగణమ్ము
లును జండికాదిమాతృకాగణములును వందిమహాకాళాదిశంకరకింకరులును శంఖ
కర్ణ ఘంటాకర్ణ వీరభద్ర కుంభోదర పృథ్వీదర మహోదర కర్ణధామాది భూతనా
థులును రక్తసిలపాండువర్ణులును ధూమ్రధూసర కర్పూరపాలాశవర్ణులును వ్యా
ఘ్రునూకర భల్లూక దంతావళ సారమేయ సృగాల మర్కటోల్లూక సింహశరభ
భేరుండగృధ్రముఖులును ఏకవక్త్ర ద్వివక్త్ర బహువక్త్రనిర్వక్త్రులును ఏకహస్త
ద్విహస్త చతుర్హస్త బహుహస్తులును ఏకనేత్ర చతుర్నేత్ర బహునేత్రులును
దీర్ఘ వామనదేహులు నయినభూతగణంబులు పరివేష్టింప సింహాసనాసీనుం డయి
యున్న సమయమున సనత్కుమారుం డనుమహామునిండు డరుగుచెంచి నూర్య
కోటిసమప్రభుండును బిశంగజటాపటలకోభిరుండును నాలోలఘాలనయనుండును
ఖండేయశేఖరుండును నిలగ్రీవుండును నాగేంద్ర భూషణుండును వ్యాఘ్రచర్మ
ధారణుండును ఘంటాదర్పణమండితుండును ఖట్వాంగపాశాంకుశ త్రికులధార
ణుండును వస్త్రధృష్టుండును ననిర్దేశ్యుండును గాలాగ్నిరుండును నయినపర
మేశ్వరునకు నమస్కరించి బహువిధములఁ బ్రశంసించుచుఁ గృతాంజలిబద్ధుండును
వినయవినమితశిరస్సుండు నై యమృతదేవువలన సకలధర్మంబులు ప్రశోభితరం
బులవలన నాకర్ణించుచుండి వెండియు నమృతహామిండుండిట్లని విన్నవించె. 40

సీ. సర్వజ్ఞ పరమాత్మ సర్వలోకశరణ్య ముఖరూప విను భవన్ముఖమువలన
నపవర్గహేతువు లైనధర్మంబులు వింటి నన్నియును సవిస్తరముగ
నేధర్మ మార్గంబు లెంచి చూచినను బహ్వయాసజనకంబు లగుచు నుండు
నటుగాన నేధర్మ మప్రయాసకరంబు వఘనాశనంబు మహాఫలంబు

తే. నాగమోక్షంబు ముక్తిదం బగుచు నుండు
నట్టిధర్మంబుఁ దెలియ నాకానతియు
భక్తవత్సల యనినఁ గృపాకుఁ డగుచు
నిందుశేఖరుఁ డవ్హాని కిట్లు లనియె.

41

తే. ధర్మములలోన నుత్తమధర్మ మగుచు, వ్రతములందెల్ల నంచిత వ్రతము నగుచు
నఖిలజంతురహస్యమై యులరుచుండు, దాపసేంద్ర త్రిపుండ్ర సందారణంబు. 42

సాంబమూర్తి ననత్కూమారునకు భన్మప్రభావం తెలిసింగిందుట.

చ. అన విని మాని యిట్లనియె నాజగదీశ్వరుతోఁ ద్రిపుండ్రసా
ధనమున కెద్ది ద్రవ్య మధిదైవము లెవ్వరు దత్ప్రమాణముల
ఘనతరళ క్తి యెద్ది కుతుకంబున నన్నియు లోకరక్షణం
బునకు వచింపఁగావలయు భూతగణేశ కృపాపయోనిధి. 43

క. అని యడిగిన మునిపతి కి, ట్లనియెన్ శంకరుఁడు రౌద్ర మన నాగ్నేయం
బనఁగఁ జను దగ్ధగోమయ, మనిశము నది ధారజార్వా మగువిపులమక్ష. 44

ఆ. నాలువర్ణములును నాలుగాశ్రమముల, వెలయునట్టిమనుజువితతి కెపుడు
భస్మ ధారణమునఁ బాతకం బగునుప, పాతకము లెల్ల భస్మ మగును. 45

నీ. పర్ణసియం బాదిపర్ణత్రయంబును వస్త్రిత్రయంబు తత్త్వత్రయంబు
సవనత్రయంబును శక్తిత్రయంబును వేదత్రయంబును విమలమైన
సత్యాదిగుణము లీశానుండును ద్రిపుండ్రకాధిదైవతములై యలరుచుండు
నీవేల్పులను మ్రొక్కి యెలమి ననామికౌమధ్యమాంగుస్తాగ్రమానితముగ

ఆ. బ్రహ్మమయము లైన పంచమంత్రంబుల, మఱి త్రియంబకాదిమంత్రములను
మంత్రితముగజేసి మహితఫలంబున, దగ్ధగోమయంబుఁ దాల్పవలయు. 46

క. జలమిచ్చి క్రితభస్మము, నలవడ ఫలమున సురమునందు భుజముల
స్వేదయఁగఁ బూసిన నరులకుఁ, గలిమియు బలిమియునుఁ గల్గు గలకౌలంబున్. 47

ఆ. మనుజు లెవ్వరేని మంత్రంబుఁ దెలియక, భూతిరేఖ నుడుటఁ బూసిరేని
వారలయిన దురితపట్టికు లై పరిశుద్ధు లగుచు నుండు రిద్దచరిత. 48

నీ. పరసత్తిగమనంబు పరధనాపేక్షయుఁ బరవృత్తివారణంబు పరధనంబు
కుటసాక్షిత్వంబు మత్స్యితభావంబు ప్రేతున్యమును మరాపానరీయు
నీచసంసేవయు నీచప్రతిగ్రహ మారణ్యదాహంబు నన్యతభావ
కన్యారజస్వలాగణికాదికౌమీసంగమంబును దివాసంగమంబు

తే. వేదవిక్రయమన్నాదివిక్రయంబు, వాదిగాఁ గల్గు కలుషంబు లణగిపోవుఁ
దక్షణంబున భస్మ సందారణమున, భవ్యగుణగణ్యాదివృతాపసవరేణ్య. 49

క. శివభక్తులనిందనమును, శివధనహరణంబు మఱియు శివహేళనమున్
భువి నొనరించిన నరులకుఁ, బ్రవిమలనిష్కృతులు లేనిపాపము లొదవున్. 50

క. ఏజాతివారలైనను, భూజనములు నుడుట భూతిఁ బూసినమాత్రం
దేజమున సర్వమానవ, పూజకు లై శివపదంబుఁ బొందుదు రనఘ. 51

వ. మఱియును మహేశ్వరవ్రతనిష్ఠాపరు లైనమానవులు శతకల్పంబులు బ్రహ్మలోక

మునను శతత్రయకల్పములు విష్ణులోకంబునను వసించి తదనంతరమునఁ బున
రావృత్తిరహితం బయినపరమేశ్వరలోకంబునందు ధృవంబుగా నుండురు మునీం
ద్రా సర్వభూతరహస్యం బైనత్రిపుండ్రమాహాత్మ్యంబు నీకుం బెరియ బలికితి
నీయర్థంబు నీచేతఁ బ్రయత్నంబుగా గోపనయంబు గావలయు నని నిర్దేశించి యప్ప
రమేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందు వంత సనత్కుమారుండు బ్రహ్మలోకమునకుం
బనియె నని చెప్పి క్రమమై యోగీంద్రుండు బ్రహ్మరాక్షసున కిట్లనియె. 52

తే. దివ్యఫలదాయి మామకదేహలిప్త, భస్మ సంపర్కమున నీకు భద్రమైన
తెలివించెనెనుగాన నిర్మలమనీష, సారభసితంబుఁ దాల్చు విజ్ఞాన మొదవు 53

ప. అని పలికి. 54

చ. అగణితసత్యపాకలితుఁ డై మునినాథుండు శైవమంత్రితం
బుగ నొనరించి ఫలమున భూతివిలేపన మా చరించినకా
విగళితపుణ్య మైనయపవిత్రజగద్భయదాత్తదేహమకా
దెగడుచు బ్రహ్మరాక్షసుండు దివ్యశరీరముఁ దాల్చె నంతటకా. 55

చ. గురుచరణారవిందములకుం బ్రణమిల్లి తదాక్షఁ గాంచి దా
నరుణనిభప్రభాకలితుఁ డై మణిదీప్తవిమానయానుఁ డై
హరుపదముం భజించెఁ దగ నాదరణీయుఁడు వామదేవుఁడుకా
ధరణిఁ జరింపఁగా నరిగె ధన్యతనార్తజనాలిఁ బోవఁగక. 56

క. ఈకథ విన్న మహాత్ములు, ప్రాకటముగఁ జదివినట్టి భద్రాత్ములు దా
రాకల్పంబుగ నుండురు, శ్రీకంఠపురంబునందఁ జిరతరభక్తకా. 57

తే. పుస్తకమునందు భువన ప్రశస్త మైన, భస్మ మహిమంబు వ్రాసి సద్భక్తి నభవు
భక్తకోటుల కొనగినపాత్రులకును, బాహులు వాయు హరుకృప భాగ్యమొదవు

చ. శివచరణారవిందములు చిత్తమునకా భజియింపుచుండుఁడీ
భువనగణేశునిం దలంచి భూతిలలాటమునకా ధరింపుఁడీ
నవనవిరోధికి ర్తనము సమమిఁ జేయుఁడు సార్వకాలముం
దివిజమునిండు నార జనని సునయ్యము లాన రెన్నఁడుకా. 59

ప. అని చెప్పినవిని యమృతామనీం ద్రులు ప్రహృష్టాంతరంగు లై క్రమమై నూతున
కిట్లనిరి. 60

ఉ. శ్రీగిరిజాధినాథపద సేవనసక్తమనోవిచక్షణ
శ్రీగురువర్యవాక్సరణిచే నుపదేశముఁ గాంచువారికికా
బాగుగ ముక్తిగల్గు నని పల్కితి కేవలదేశికోక్తిచే
నేగతి నిట్లనెద్ది యగు నీకథఁ బెల్చుము మాకు నేర్పడకా. 61

వ. అని యడిగిన నూతుం డిట్లనియె.

62

నూతుండు శౌన కాదిఋషులకు భక్తిశ్రద్ధాస్వరూపంబుల
నితిహానరూపంబుగా నెఱింగించుట.

క. శ్రద్ధయె లోకహితం బగు, శ్రద్ధయె నిజజననిపగిది సౌఖ్యము లానగుకా
శ్రద్ధాపరుల నభీష్టసమృద్ధులుగాఁ జేయుచుండు రెల్లనుపర్యుత్. 63

కా. శ్రద్ధాభక్తిసమేతులై విబుధులకా సంప్రీతిఁ బూజించిన
స్థిధించు నిజకామితార్థములు నిశ్చేయకపదప్రాప్తియుకా
శ్రద్ధాహీనులపూజ వంధ్యతరువునైనై యిట్లనం
నిధిం జేయదు సర్వమానవులకు నిద్ధంబు ధాత్రిసర్థికా. 64

అ. ఓమహాత్ములార యుపదేశమానకన్న, శ్రద్ధగలిగి యునికి నిద్ధి దనరు
నిష్ఠాహరణమునకు నితిహాస మొక్కటి, విన్నవించు వినుడు వీను లలర. 65

క. స్త్రాంచద్విపుల సరస్వత్కాంచీస్థలి వెలయునట్టి ఘనతరబహుష
ట్పంచాశద్విషయములకు, బాంచాల మనంగ నొక్కపట్టణ మలరుకా. 66

మ. అనిశం బహ్వరమేలు ఖండితసమస్తారాతిసంఘాతుఁడై
హనుమత్కేతుఁడు విక్రమస్ఫురణమానాభ్యున్నతి వ్హరుతా
శనరాకేతుఁడు సత్కృపారసమునకా సర్వారికేతుండు భూ
జనవిఖ్యాతుఁడు సింహకేతుఁ డసురాజశ్రేష్ఠుఁ డుద్యన్నతికా. 67

ఉ. సారబలాధ్యుఁ డాన్యపతిచంద్రునకుం బ్రభవించె వైరినం
హారుఁడు దుర్జయం డనుకుమారుఁడు శౌర్యకుమారుఁ డధీపం
దారుఁడు కైలజాధిపపదాబ్జవిచారుఁడు సింధురాజుగం
భీరుఁడు మేరుధీరుఁ డరవిందశశోపమసుందరాంగుఁడై. 68

వ. అంత. 69

క. జననాథనందనుం డొక, దినమాన మృగయాభికాంక్ష దీపింప ధను
స్సునిశితబాణధరుం డై, చనియెం గాంతారమునకు శబరులుఁ గొలువకా. 70

వ. ఇవిధంబున నమహారణ్యముం బ్రవేశించి యచ్చటం బరతెంచుచేదండగండక
పుండరీకభల్లూకవరామహిషాదిదృష్టమృగముల విదళింపుచు విహరింపుచున్న సమ
యమునఁ దద్భటుం డయినయొక్కశబరుండు చండకుం డనువాఁడు మృగాన్వే
షణపరుండై వనమానం దిరుగుచు నొక్కయెడ జీర్ణం బైనదేవాలయమునందు స్స
తితం బయినలింగము గావించి దైవనియోగమున దానిం గొనివచ్చి యారాజనంద
నునకుం జూపి యిచ్చ హాలింగమున కేను బూజనం బొనరించెద దీనిం బూజించు

విధానం తెట్టిది సవిస్తరముగా నానతీయవలయు నని ప్రార్థించినశబరమకుఁ బరిహాసముగా నారాజకుమారుం డి ట్లనియె.

71

చండకుం డనుశబరోపాఖ్యానము.

నీ. ఇమ్మహలింగంబు నెమ్మిత్తోఁ బూజించుక్రమ మెఱిగింతు సాంగంబుగాఁగ
విను మీవు సంకల్పవిధిపూర్వకంబుగా నవవారినభిషేచనం బొనర్చి
యొప్పుగాఁ బీతమం దునిచి యాపిమ్మట నతిశుభ్రపుష్పగంధాక్షతముల
సేర్పించి ధూపదీపాదికంబు లొసంగి నెమ్మదిలోన ధ్యానమ్మఁజేసి
తే. మొదల జితిభస్మ ముపహరముగ నొనర్చి యంత నావ్రోప ముక్తాన్న మాదరమున
మరల నైవేద్య మొనరించి మంత్రపుష్ప, పంచదారులు గావింపవలయు నెపుడు.

క. క్రమము బూజించి ప్రసాదము ధరింపఁ దగుసంతతమును జితాభ
స్మయ నివేదించిన శ్రీ, భుక్తి మున సంతృప్తి జెందు గంగాధరుఁడుకా.

73

క. అని యుపదేశించిన విని, జననాథకుమారుపలుకు సత్యం బనుచుకా
దనలో నెంచుచు దృఢమతిఁ, జనియెకా శబరుండు దనదు సదనంబునకుకా.

74

చ. నిరుపమభక్తి నాత్మతరుణీసహితంబుగ నిశ్వరాచ్చనా
పరత ఎహించి యంతఁ జితి భస్మ నివేదన మాచరించి క్ర
మము నిజభోగవస్తుచయ మంత యొసంగుచుఁ దత్ప్రసాదముకా
శిరమునఁ దాల్చి పిమ్మట భుజించు నతండు మనంబు రంజితకా.

75

ప. ఇట్లు శబరీసమేతముగా శబరం డమ్మహేశ్వరలింగమునకు దృఢభక్తిపరుం డై
నిరంతరము పూజనం బాచరింపుచున్నంత గొన్నిదినంబులకు జితాభస్మరహితం బైన
సాత్రము నిరీక్షించి తత్సంగ మాణార్థముగా నలుదెసలం బరికించి యెందునుం
గానక మఱి నిజనివాసమునకు వచ్చి విషణ్ణచిత్తమున మానవ్రతుండై యున్న నిజ
వల్లభుం గాంచి తత్కుటుంబిని యి ట్లనియె.

76

క. ఏ వేటికి చింతించెదు, శైవసమర్పనము లేల సమకూర్చవు ఏ
భావముఁ దెలియం బలుకుము, నా విని యాశబరుఁ డనియె నతవదనుం డై.

77

తే. అతివ విను మీదినంబున నిశ్వరోప, హరమునకుఁ జితాభస్మ మబ్బదయ్యె
శైవపూజాంతరాయంబు సంభవించె, గాన నిఁక నేమి యొనరింతుఁ గమలవదన.

78

క. గురువాక్యోల్లంఘనమున, దురితంబులు పొందుగాన దొయ్యలి వినుమా
పరమేశ్వరుఁ బూజింపక, తిరముగ భుజియింప నొల్ల దృఢమతి నెపుడుకా.

79

ప. అని ఇవిధమున నుడివిన ప్రాణవల్లభునకు దత్కశత్రుం బి ట్లనియె.

80

- సీ. ప్రాణేశ దీనికై బరితాపమేటికి నిపు డొక్కసరుపాయ మేనుగంటి
బహుదారుమయనిజగృహదాహ మొనరించి తనమేను వైచి దగ్ధంబుఁ జేతు
దద్భస్తమున నివేదన మాచరింపుము పరమేశ్వరునకు సాదరతమెఱయ
నని విన్నవించిన దనపత్ని వీక్షించి శబరుండు పలికె విస్తయమునొంది
తే. సరసధర్మార్థకామమోక్షముల కెపుడు, సాధనంబు ముఖార్హంబు సకలభోగ
భాజనము నుదయావనం బైనతనువు, నెఱువిడిచెను సంతానహీన వగుచు. 81
- వ. అని పలికిన శబరునిజూచి శబరి యిట్లనియె. 82
- క. పరజనులకుఁ దా నిచ్చిన, శరీరమున ముక్యత మొదవు సాక్షాజ్ఞగదీ
శ్వరన కొసంగిన తనువుల, వరపుణ్యం బెన్నదరమె వాక్పత్తికైనఁ. 83
- ఉ. పూర్వభావంతరంబులను బుణ్యము లెన్ని యొనర్చియుంటినో
పర్వతకందరస్థలఁ దపంబుల నేక్రియ సర్పియుంటినో
సర్వసరిజ్జలంబుల భృశంబుగ మజ్జన మాడియుంటినో
శర్వసమర్చనంబునకు సారనిజాంగ మొసంగఁ గాంచితిక. 84
- వ. అని పలికి నిజవల్లభు నొడంబటిచి పుణ్యజలావగాహనం బాచరించి శుచీభూతగా
త్రయై హరిద్రాంజనకుంకుమగంధపుష్పద్యులంకృత యై నిజగృహద్వారంబున
నలముఁ దరికొల్పి ప్రదక్షిణత్రయం బొనరించి యవ్వీతిహోత్రు నకు నభిముఖం
బుగా నిలిచి గురువందనంబు గావించి యమృతదేవుం దనమనంబునఁ దలంపుచుఁ
గృతాంజలియై యిట్లని న్నుతియించె. 85
- ఉ. దేవ మందిరియంబులు ప్రదీప్తగుమంబులు దేహ మిద్దసం
భావితగంధధూప మతిభానురచిత్రము దీప మెన్నఁ బ్రా
ణావళియే హవిస్సు కరణంబులు మీకు నీతాక్షతంబు లై
జీవితపూజనం బిపుడు చేసెదనయ్య కృపాపయోనిధి. 86
- తే. సర్వతోకాధిపత్యంబు స్వర్గమైన, బ్రహ్మపదమైన వలచు మీపాద మాన
తావకపదాబ్ధక్తి చిత్తంబునందు, వెలయఁజేయుము భవశతంబులకు నైన. 87
- క. అని ప్రార్థింపుచు శబరుని, వనితామణి ధీరవృత్తి విహ్నిజ్వలక
మన మలరఁ బ్రవేశింపుచు, దనమేను దహింపఁజేసెఁ దక్షణమందుక. 88
- క. అంతఁ జతాభస్తము త, త్కొంతుండు దా సంగ్రహించితగఁగఁ గుటిరో
పాంతంబున నైలమతా, కాంతుని పూజన మొనర్చెఁ గౌతుకమతియై. 89
- సీ. శబరుండు శివపూజ సలంపుచు వివశుడై మహిత ప్రసాదసంగ్రహమునకు
నెప్పటియట్లు తా నొప్పుగాఁ బిలిచిన దనపత్ని వచ్చి ముందటను నిలిచె

సంత నాశబరఁ డత్యద్భుతస్వాంతుఁ డై ప్రాంజలియై యున్న పణిఁ గాంచి
నిర్దగదేహ వై న వెట్లువచ్చితి విపుడు నిజాలయం బెట్లు పాడమె
తే. దేజున నగ్ని దహించు దినకరుండు

కిరణములను దహించు భూవరుండు దండ

మునను దహించు మనమున భూసురుండు

దగ దహించుట శాస్త్రసిద్ధంబు దలఁప.

90

క. అటుగావున గృహయంతముగఁ జటులజ్వాలాగ్ని దగ్ధసర్వాంగిక వై
యెటునలె వచ్చితి విష్ణుడు, నిటలాక్షుని మహిమఁ జెలియ నేర్తురె మనుజుల్.

91

ప. అని విస్తయార్తంతచిత్తుం డై యడిగిన శబరనకు శబరి యి ట్లనియె.

92

మ. దహనజ్వాలయందుఁ జొచ్చి సుఖనిద్రం జెంది నిర్తాల్యం

గ్రహకార్థంబుగఁ బిల్వగా వినచు జాగ్రత్త్వంబు సంధిలనక

గృహముం దేహము పూర్వరూపముల భంగం జెంద నేతెంచితిక

మహితం బైనశివప్రసాద మిడి న న్నన్నించు ప్రాణేశ్వరా.

93

సీ. అని యివ్వధంబున నతిశయహృదయాసురాగంబు దోఁపఁ బరస్పరంబు

శబరదంపతులు దా సంభాషణముసేయు ననసరంబున విస్తయము జనింప

దివినుండి వచ్చె దేదీప్యమానం బగుమణిమయం బైనవిమాన మొకటి

యంత నయ్యురువుర నతిమైత్రిఁ బుష్పకారూఢులఁ జేసిరి దుద్రభటులు

తే. భవ్యశివపారిషదకరస్పర్శమనున, విసులతర మైనదివ్యదేహములు చాల్చి
సిద్ధచారణగంధర్వసేవ్యమైన, శ్రీ సదాశివలోకంబుఁ జేరి రపుడు.

94

ప. ఇట్లు శబరదంపతులు శ్రద్ధాపూర్వకంబుగాఁ బరమేశ్వరపూజనం బాచరించి
నిజదేహంబులతో మహాయోగిజనసంభావితం బయినశివలోకంబునకుం జని బరమా

95

నందంబున నుండి రని చెప్పి నూతుం డి ట్లనియె.

క. కులవిద్యాచారంబులు, దలఁపఁగఁ బనిలేదు భక్తితాత్పర్యముచే

నలికాక్షుని బూజింపుచు, విలసిల్లేడుఘనుని బోలు విజ్ఞులు గలరే

96

క. ఈశబోపాఖ్యానము, వ్రాసిన జదివినను విన్న వారలకు భవా

నిశుకరుణాకటాక్ష, వేశంబునఁ జెందు సిరులు విద్యాసిద్ధుల్.

97

ప. అని చెప్పి నూతుం డి ట్లనియె.

98

చ. సుతముతులార క్రవ్వులు విశుద్ధత మిఱ నుమామహేశ్వర

ప్రతిపరీపూర్ణపుణ్యకథ రంజిలఁ జెల్పెద నాలకింపుడి

సుతపసుమిత్ర బాంధవయశోబలవర్ధన మార్కవంద్యముక

సతతశుభాస్పదం బదియు శాశ్వతము క్తిఫలప్రదం బగుక.

99

ఉమామహేశ్వరప్రతమునందు శారదోపాఖ్యానము.

- క. జనసుతుఁ డార్యావర్తం, బున విశ్వరథుం డనంగ భూసురపర్యం
డనఘాత్తుఁడు గలఁ డొకరుఁడు, మనసిజమదహరణభక్తిమార్గరతుం డై. 100
- క. అవిప్రకులాత్తమునకు, దైవనియోగమునఁ జేసి తనయారత్నం
బావిర్భవించె నొక్కతే, సావిత్రిప్రతిభ గలిగి శారద యనఁగన్. 101
- సీ. ఆకన్యకారత్న మప్పు డప్తమనర్షముననుండఁ జూచి తజ్జనకుఁ డంత
వైవాహిక మొనర్ప వలయు నటంచును మది నిశ్చయించి సమృద్ధమువలన
నొకవిప్రసుతునకు నకలంకమతి నిచ్చె నంత నాద్విజుఁడు మధ్యాహ్నసమయ
మున గృతోద్వాహుఁడై మొనసి సాయంకాలమున సరోవరతీరమునకు నరిగి
తే. యచట సంధ్యాదికృత్యంబు లాచరించి, పేర్చిఁ జనుచునుండ విధిశ్రేరణమునఁ
జేసి పన్నగదుష్టుఁడై చేప్తు లండిగి, యాధరామరుఁ డపగతప్రాణుఁ డయ్యె. 102
- న. తదనంతరంబ నకలబంధుజనములు బరతెంచి హాహాకారములతో విలాపము లాచ
రింపుచు నిజకర్తయోగమున మరణము నొందినయైవిప్రనకు సార్థ్వదైహి
కాదివిధానము లాచరించి రంత సాభూసురాంగనయును నిజపతివియోగమునం
జేసి విరహితాలంకారయు నత్యంతసుఖాక్రాంతయు నై నిజజనకమందిరమున
నుండు నెడ. 103

శారద దీర్ఘసుమంగలి యగుట.

- క. శ్రుత్యాచారపరాయణుండు జపనిష్ఠుం డాగమాంతర్జ్ఞుఁడుం
బ్రత్యాహరసమాధిధారణముఁ బ్రవృత్తయోగాధ్యుఁ డా
దిత్యద్యోతనుఁ డీశ్వరాంఘ్రికమలాధీనస్వచేతస్కుఁ డై
జాత్యంధుండును నై ధృవుం డనుమహాత్మాదేవుఁ డేతెంచినన్. 104
- క. ఆనాతియు నాద్విజునకు, స్నానాదికములను మధురసాహారములకన్
మౌనితమహోపకారవి, ధానంబుల బూజనసేవ దద్దయు భక్తిన్. 105
- తే. ఇట్లు పూజించి మ్రొక్కిన యింతి మెచ్చి
యాద్విజుండు జాత్యంధుఁ డగుటఁ జేసి
లలన విశ్వస్త యగుట దాఁ చెలియలేక
పలిక దీర్ఘసుమంగలీభవ యటంచు. 106
- క. ఈవిధమున నావిప్రుఁడు, దీవించిన యింతి యనియె ధీరోత్తమ నే
నేవిధి చిరంటి నగుదును, దా విశ్వస్త నని నుడివె దధ్యము గాఁగన్. 107

వ. మహాత్మా మీర లమోఘసంకల్పులును యథార్థవాదులును మహర్షి సత్తములు గా
వున భవదాశీర్వచనం బెట్లు సంఘటింప నేర్చు మరంతచింతాభరాక్రాంతనై
యున్న నన్నుద్ధరింప మీరలు దక్క నొందు శరణంబు లేదని చరణంబుల వ్రాలి
యున్న కారదం గటాక్షించి యత్యంతకరుణారసపూర్ణహృదయుఁ డై యిప్పుహా
ముసిం ద్రుం డి ట్లనియె. 108

చ. శమలదళాక్షి యేనిపుడు కన్నులు గాననివాడ నాట నె
య్యము దళుకొత్తఁగా నిను శుభాంగివి గమ్మని యేవచించితిం
బ్రమదము దోఁప నీదయినభక్తికి మెచ్చితిఁ గాని నిన్ను ని
క్కముగఁ జిరంటిఁ జేతుఁ గలకాలము నుల్లము పల్లవింపఁగఁ. 109

క. చతురత నుమామహేశ, వ్రతనియమ మొనర్చి వృషభవాహు భవాని
న్నతినిల్చి పూజనల్పిన, నతిశయసౌభాగ్యమొదవు ననవరతంబుకా. 110

ప. అనిన కారద యి ట్లనియె. 111

క. మునినాథ నీయసుగ్రహ, మనఁ జేసెద నీవ్రతంబు మాదముదలిర్పకా
జనవినుత సవిస్తరముగ, వినుపింపుము దానితెఱుగు విశదముగాఁగఁ. 112

ప. అని యడిగిన నమహామభావుం డి ట్లనియె. 113

తే. చైత్రమున నైన మార్గశీర్షమున నైన, శుక్లపక్షంబునందుల శుభదినములఁ
దనరులస ద్బహుచతుర్దశులయందు, వ్రతము సలుపంగవలయు నవశ్యముగను. 114

ఉమామహేశ్వర వ్రత క్రమము చెలుపుట.

సీ. ప్రత్యూషమున సరితృవనోదకముల స్నానం బొనర్చి నిష్కలుపమతిని
ధాతవస్త్రంబులు ధరియించి దేవర్షి పితృతర్పణములు సంప్రీతిఁ జేసి
క్రమము నిజమందిరమున కేతెంచి ఫలపుష్పతోరణభ్రాజితంబు
నతిరమ్యమును వితానాలంకృతంబును మణిమయం బైనట్టిమంటపమునఁ

తే. బంచవర్ణ విరాజితపంచద్మ, రంగవల్లులు దీర్చి సంరంభ మొనఁగఁ
దండులన్యస్తకలశవస్త్రములమీఁద, గనకమయపార్వతీశుల నునుపవలయు. 115

మ. కలుషాపద్వినివారణార్థముగ సంకల్పంబుఁ గావించి ని
శ్చలభావంబునఁ బార్వతీశ్వరుల శశ్వద్భక్తిఁ బూజించి యం
జలిబద్ధుండు సిమిలితేక్షణుఁడు నై సంతానసౌభాగ్యము
త్వెలయం బ్రార్థనసేయఁగాఁ దగు యథావిధ్యుక్తమార్గంబునకా. 116

తే. అనిన కారద పలికె నోమానివరేణ్య, సిద్ధముగ మన్ననోరధసిద్ధి గాఁగ
నమ్రతంబుగ మీర లిచ్చట పిండి, యిప్పుహావ్రతరాజ మీఁడేర్పవలయు. 117

క. అని చెప్పిన మునివరుకా, సనమన నుత్సాహ మొదప కారదయును న

జ్జనబంధుసమ్మతంబుగఁ, బసుపడఁ దద్యత మొనర్చి ప్రాకటభక్తిఁ. 118

పంచచామరము. మహాప్రసూనభాసమానమంటపాంతరంబున

న్నహీనురోత్తమోపదిష్టమంత్రతంత్రదీక్షలఁ

మహేంద్రముఖ్యదేవమానిమాన్య మైనయాయుమా

మహేశ్వరవ్రతం బొనర్చి మంజువాణి యంతటఁ. 119

క. కూర్పాసకాంతుకంబులు, కూర్పయుగంబులును గంతనూత్రములు లన

త్కూర్పారవిటికాదులు, నర్పించె సువాసినులకు నతిదృఢభక్తిఁ. 120

వ. ఇవిధంబున నాకారదావధూటి దనకు నై ధ్రువమహామునీంద్రం డాచార్యుండు
గా మార్గశీర్షమాసమున శుక్లపక్షచతుర్దశిదినమున సుమామహేశ్వరవ్రతం బుపక్ర
మించి యథావిధ్యుక్తంబుగా భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితయై యొక్కసంపత్సరము సాం
గముగా నాచరించి తదనంతరమున వ్రతోద్ఘాటనము గావించి సమకట్టి నిజమం
దిరం బలంకృతంబు గావించి క్రమ్మఱ బూర్వోక్తం బైనదిసంబునందు వసించి పు
ణ్యతీర్థజలస్నాతయు ధాతపరిధానధారిణియు మానవ్రతపరాయణయు నై సాయా
హ్న సమయంబున గృహంబుఁ బ్రవేశించి యచ్చట దళితాస్తంభశోభితమును
నవాస్తుపల్లవతోరణమాలికాలంకృతంబును బహువిధఫలపుష్పమంజరీసమేతమును
రక్తరాంకవవితానాలంకృతమును స్వస్తికపద్మకాదిపితృరంగవల్లివిరాజమానము
నైనమంటపప్రదేశమున సువర్ణఖచితం బైనభద్రస్థితమునందు జాతరూపమయము
లగుభవానిశంకరప్రతిమలు తండులన్యస్తకలశవస్త్రోపరిభాగమున విలిపి భూసుర
కృతపుణ్యావామంత్రఘోషణములును వనేకవిధమంగళవాద్యధ్వనులును జెలంగ
సంకల్పం బొనర్చి హృత్పద్మధ్వనున గౌరీశ్వరధ్యానము గావించుచు నావాహ
నాసనార్ఘ్యపాద్యంబులను బంచామృతస్నానవిధమున రుద్రనూత్నాభిషేకము
లను దుకూలాంబరయజ్ఞనూత్ర సమర్పణంబులను మణిమయభూషణములును ఘుమం
ఘుమితగంధరేపనములను హరిద్రాకుంకుమాక్షితములను గమలకల్పారమాలితీమల్లి
కాదీప్రసూనార్చనములను గాలాగరుదకాంగధూపములను కర్పూరసిరాజనంబు
లను సుధురఫలోపహరములను మంత్రపుష్పపదక్షిణనమస్కారములను వనేక
విధములం బూజింపుచు నారాత్రి ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయయామంబులు గడపి
జాగరణం బొనరింపుచుండు నంత దైవవశంబునం దన్న హోత్సవసందర్భవార్ధసమా
గతపారజానపదసువాసిని బ్రాహ్మణజనములు నిద్రావశులై సమయమున.

తే. కారదయు నై ధ్రువుండు నిశ్చలమన

నాలుగవయామమునఁ బూజనములు సలుప

గజముఖునితల్లి యాశ్రితకల్పవల్లి

యందికాడేవి ప్రత్యక్ష మయ్యె నపుడు.

122

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దగ నంధకుఁ డైనమహామునిం ద్రుఁడున్

భూసురకాంతయు న్భుజగభూషణసాధ్వీకి సాఁగి మ్రొక్కిపా

ద్యాసనసంవిధానముల నర్చితగా నొనరించిన న్నహా

ల్లాసముతో భవానియును లాలితభావల వారి కిట్లనెన్.

123

క. మీభక్తిశ్రద్ధలకును, మీభాస్వద్వృత్తునకును మెచ్చితి భవదీ

.యాభీష్టార్థ మొసంగెద, నోభూసురనర్త్య వేండు ముత్సాహమానన్

124

వ. అని యానతిచ్చిన యస్తుహదేవికిఁ బ్రణమిల్లి ధునమహామునిం ద్రుం డిట్లనియె.

శా. దైవాధిపీతకర్తయోగమున బాత్మ్యంధుండ నై యుండ నో

దేవీ నివృత్తి యొనఱిపవిత భక్తిశ్రద్ధఁ బూజింప నే

జానే దీర్ఘముమంగలీభవ యటంచున్ స్వప్తిగాఁ బల్కితి

న్నావాక్యంబు యథార్థమానటుల నానందాశ్రిత గావించనే.

125

క. పతితోడుతఁ జిరకాలము, నతిమైత్రి మెలంగునట్లు నాపిమ్మట ను

త్సృతు నొకనిఁ బడయునట్లుగ, నతివసు ఁర మిమ్ము మది మహాదర మొదవన్.

126

క. అని ప్రార్థించిన విశ్రుని, వివయోక్తుల కలరి శైలవిభుకన్యక నె

మ్మనమున దయ దళుకొత్తఁగ, వనిత స్వీకించి పలికె వాక్య ప్రాధికా

127

శారదయొక్క పూర్వజన్మవృత్తాంతము చెలుపుట.

ఉ. పీవనుధామరేంద్ర విను మొక్కటి చెప్పెద నీలతాంగి మున్

ద్రావిడదేశమం దొకధరామరవర్మద్వితీయపత్ని యై

సావనశీలవృత్తముల భావజతంత్రకలానుభూతి నా

నావిధకైతవంబుల నునం బలరించుచు నుండె భర్తృమన్.

128

తే. అద్విజస్తాగ్రగణ్యుఁ డహర్నిశంబుఁ, జిఱుతప్రాయంపుపత్ని మచ్చికలు దగిలి

యగ్రభార్యాపరిత్యాగ మాచరింప, నదియు ననవత్సయై మృత్యుపథముఁ జెందె

క. ఆరెండవభార్యయు శృంగారవిభూషణదుకూలకలితాంగిక యై

గోరీపూజలు సలుపుచు, సారాచారముల వెలసె జనులు నుతింపన్.

129

మ. స్ఫురదాకారవిలాసవిశ్రమములం బొల్పరి ప్రాణేశత

త్పరయై భావ యటంచు పేరు వెలయం బ్రఖ్యాతయై యుండఁగా

బొరుగింట న్యసీయించువిశ్రుఁ డొకఁ డాఘాబోజి వీక్షించి త

త్సరతాపేక్షీతుఁ డయ్యె మనస్థగరక్షణాంతరంగంబునన్.

130

తే. ఆద్విజస్సుడు వశ్యమంత్రాపధాది, సాధనము లెన్ని చేసిన జడతలేక

తను వరింపనిభామను గని తదీయ, సంగమాపేక్ష గ్రుక్కిళ్ళు మ్రొంగుచుండె. 183

వ. ఇట్లు దురంతరం లైనవిప్ర గోపినివ్యామోహంబున విప్రలంభవ్యధాశిలీకృతమా
నసుం డై కోపతామ్రాక్షి యగునక్కామినిచే నివారితుండై యాకాముకభూ
సురుండు నిరాశుండై కొంతకాలమునకు దదీయధ్యానపరాయణత్వమున గాలవశ
త్వమునం జెంది క్రమము విప్రకులమున సంభవించి యీజన్మమున దీనిం బాణిగ్ర
హణము గావించి యావిధంబున నిధనంబు నొండె నిష్క్రతకాశినియు బతివ్రత య
గునిజనపత్నికి భర్తృనియోగం బొనరించెం గావున దద్దోషమున నిధనమున నిట్టి
దురవస్థప్రాప్తించె నని యానతిచ్చి యప్పుహాదేవి వెండియు నిట్లనియె. 184

తే. ఆద్విజన్మకులావతంసాగ్ర పత్ని, పతివియోగాభిత్తయై పలవరించి

కాలగతిఁ జెంది భుజియై శ్రార్ధమునను, గలుపమతి దీనిభర్తను గరచి చనియె.

క. సతిపతుల కెడలు వాపిన, యతిపలు కామారసమయమందులను విని

ర్గతభర్తృకలై యుందురు, సతతమును ద్రిసప్తజన్మ సమాదయమందుక. 186

మ. వినుమీ కారద పూర్వజన్మమున నుర్వీదేవతాపత్ని యై

నను బూజించుట నిష్కహావ్రతము సానందంబుగాఁ జేయుట

న్నిను లోకోత్తరునికా భజించుటను ఖండిభూతద్యోష యై

ఘనకల్యాణముఁ జెందఁగాఁ గలదు నిక్కం బారయక భూసురా. 187

నీ. ఆభామహృదయేశుఁ డగుభూమికేంద్రుండు దనపత్ని మదిలోనఁ దలఁచి తలఁచి

కొంతకాలంబున కెంతయుఁ దనమేను విడిచి క్రమముఁ బాండ్యవిషయమునను

విప్రుడై జన్మించి వేదశాస్త్రజ్ఞుండు ధనపంతుఁడును గృతోద్వాహుఁ డగుచు

నున్నవారఁ డచటికి మున్నూటయిరుపదియోజనంబులదూర ముర్వియందు

తే. నాద్విజస్సు సమాగమం బందుచుండు, స్వప్న సమయంబులందు నీచంచలాక్షి

యంతమీఁదట వేదవేదాంతతత్త్వ, ధన్యుఁ డైనట్టియొక్కవందసునిఁ గాంచు. 188

వ. అని యప్పుహామహింద్రునకుఁ చెలియంబలికి కారదంగాంచి గోరీదేవి యిట్లనియె.

మ. యువతిపూర్వభవప్రసిద్ధపతి సంయోగాప్తి నీయందు సం

భవముకా జెందుఁ గుమారుఁ డొక్కరుండు రూపఖ్యాతుఁ డామీఁదటకా

ధ్రువమాంగల్యత నీవిభుం గలసి సంతోషంబు వర్ధిల్లి

భువిలోన నివిహరించి కాంకరపదంబుకా జేరు మాయాధిగక. 140

క. అని నిర్దేశించి జగ, జ్జనని తిరోహితము నొండె సంయమివర్ధ్యం

డును కారదచేఁ దగ బూ, జనమంది నిజేచ్ఛ నరిగ సమదలీలక.

వ. తదనంతరంబ ప్రభాతసమయమున నాకారదయ గాల్పకరణీయములు నిర్వర్తిం
చి ప్రతాంగం దైనహోమముగావించి కుటుంబసంపన్నులును శ్రోత్రియులు నైన
ప్రాక్షాణజనములకు గోధూహారజ్యాదిదానములును వస్త్రకలశద్వయసమేతము
లైన ప్రతిమాయుగ్గములును దానము లొనరించి ప్రాక్షాణసమారాధనములు గావించి
తదాశీర్వాదములు గైకొని తానును విఘ్నసాన్న పాశ్రీశనయై యనుదినమును భవానీ
శంకరులం దనమనమున నారాధింపుచు బిత్తుగేహంబున కుభిమున నుండె నని
చెప్పి క్రమము నూతుం డిట్లనియె. 142

క. అంతట నాకారదయను, సంతసములు జెంది స్వప్న సమయములందుకా
మంతనమునఁ బ్రదిగినమును, గాంతునితోఁ గలయుచుండె గౌరీమహిమకా. 143

అ. ఆధరామరుండు నటు ప్రతినిశీయందు, సప్తదమున స్వప్న సమయమందు
నానధూటిసురత మనుభవింపుచు నుండె, దైవమాయఁ జేసి తథ్యమాగను. 144

వ. ఇట్లు గౌరీ ప్రసాదమున వరము వడసి ప్రతిరాత్రియందు నాత్మేశ్వరుం దైనభూ
దేవునిసమాగమంబుఁ జెందియుండ నంతట కతిపయదినముల కవ్యధూటి యంత
ర్వత్తియై యున్నఁ దల్లిక్షణములు పరీక్షించి పురమునం గలుగువృద్ధబాంధవజన
ములందఱు నయ్యంతిం గాంచి యిది పుంశ్చలి యని మనంబున సంశయించి యం
దఱు నొక్కయొడకుం జనుచెంచి యబ్బాలిక నచ్చటికి రావించి తిరస్కారపూ
ర్వకంబుగా నందఱు నైకమత్సరంబున నిట్లనిరి. 145

అ. భాను నీవిభుండు పరలోకగతుఁ డయ్యె, నిపుడు నీకు గర్భ మెట్లు కలిగె
దధ్యమాగ వచింపు తబ్బిబ్బులాడిన, శిశు కర్నరాల పీక్షణమున. 146

క. అని భర్తీంపుచు నడిగిన, జనముల వాక్యముల కులికి సంతాపమున
న్వనితయు సిగ్గు జనింపఁగఁ, బనుపడ వారలకు మారు నలుకక యుండెన్. 147

వ. అసమయంబున. 148

ఉ. ఆదరమింతలేక యపు ధార్యజనంబులు మంతనంబునకా

వేదపురాణశాస్త్రపదవిం బరికింపుచు జారికాగుణో

న్వాదిని దీని నీక్షణమున వ్యవసంబును గర్హనాసికా

చ్చేదము గోత్రదూరతయుఁ జేయడ మంచును నిశ్చితాత్ములై. 149

అ. శారదయును దనకు శరణ మెవ్వరు లేక, మానభంగభీతి మదిని దోచ

ధీర యగుచుఁ బార్వతీపరమేశులఁ, జిత్ర మలరఁగా భజింపుచుండె. 150

వ. అసమయంబున. 151

సీ. కామినికిని బహిష్కారంబు గావించఁ దలఁచిన నభిమతలఁ పెఱింగి

నుండేమాములు మాని యందఱు వినుచుండ నశరీరవాణి యిట్లనుచుఁ బలికె

సిసార్థి సాజన్యభాసమానమకీల సరసవివేకభాస్వచ్చరిత్ర
 యీమానవతి దేవతామహత్త్వంబున గర్భంబుఁ దాల్చె నిష్కలుపవృత్తి
 తే. సివధూటిని బురజను లెవ్వరేని, జారకొంతె యటన్న నాక్షణమునందు
 వారిజహ్వలు తునియలు వ్రయ్యలగుచు, జగత్పైఁ బడు మదికి విస్తయముదోఁప.
 క. అని భయ మొదవఁగఁ బలికిన, విని యందఱు పరమహర్షవిస్ఫారితలో
 చనులై తమమనమాల నా, వనిత పతివ్రత యటంచు షర్ణించి రొగిక్. 153

వ. ఆనమయంబున నివ్వెఱగంది యున్న సభ్యులం గనుంగొని తత్త్వబిదుం దైనయొక్క
 వృద్ధవిప్రుండిట్లనియె సి ప్రపంచబంతయు నిశ్వరమాయామయం బీసంసారచక్రం
 బునందు భావ్యాభావ్యంబులు లేవు సీయర్థంబు భగవంతుం దైనపరమేశ్వరుం
 డెఱుంగుఁగాని యితరులకుం దెలియ నలవిగాదు తొల్లి యువకేతుం డనురాజున్
 యింబు జలంబులంబడినఁ దజ్జలపానం బొనరించి యొక్కకన్యక గర్భంబు ధరి
 యించె విభ్రాండకమహామునిం ద్రు శుక్లంబు పానంబునేసి యొక్కహరిణి గర్భంబు
 చాల్చి ఋశ్యశృంగుం డనుమహామునిం గాంచె సురాష్ట్రం డనురాజు దేహంబు
 స్పృశియించి యొక్కకురంగి గర్భిణియై తామసుం డనుమనువుం బడసె నిత్రైఱం
 గున నుపరిచరుం డగువసురాజవీర్యంబు యమునాజలంబులం బడిన నందొక్క
 మత్స్యంబు ద్రావుటం జేసి తద్గర్భంబున సత్యనతి సంభవించె మహిషీగర్భంబున
 మహిషాసురుండు జనియించె సత్యపురంబునం గల్గినారీజనంబు లొక్కకారణం
 బున గర్భము చాల్చిరి వసుదేవసమాగమంబు లేక రోహిణీదేవి గర్భంబు చాల్చి
 బలభద్రునింగాంచె జాంబవతీనందనుం దైనసాంబునిజతరంబున మహర్షిశాపం
 బునంజేసి యొక్కముసలం బుద్భవించె యువనాశ్వం డనురాజు మునీంద్రాభి
 మంత్రితంబు లైనజలంబులు ద్రావ తద్గర్భంబున మాంధాత యనురా జుద్భవించెఁ
 గావున నివ్వనితయు వారలయట్ల మహావ్రత ప్రభావంబువలనను మహర్షి సాదసేవ
 నంబువలనను ననిందితం బైనగర్భంబుఁ దాల్చెబోలు దీనికి సంశయింప వలన దేతద్గ
 ర్భలక్షణంబు నారీజనంబులు రహస్యంబుగా వడిగిన సీయర్థంబు విస్తృతం బగు నని
 పలికిన నావృద్ధబ్రాహ్మణుచనంబులకు సమతించి యోషిజ్ఞనంబు లేకొంతంబుగా
 నాకారదావధూటి సాంత్యనవచనంబుల నాశ్వాసించి యిట్లనిరి. 154

ఆ. పురుషసంగమమునఁ బొలఁతులు గర్భంబుఁ, చాల్చుమందు రెపుడు ధాత్రియందుఁ
 బురుషహీన వగుచుఁ బొందుగా గర్భిణి, వగుట కేమి హేతు వంబుజాక్షి. 155

క. లోకంబులోన నీట్టి వ, నేకంబులు గలవు దలఁచ నిది యబ్బురమే
 యేకాంతభావ మొప్పుగ, నోకోమలి మాకు దెలుపు నుల్లం బలరక్ష. 156

సీ. అనిన శారద యిట్టులనిన వారలతోడ వినుఁ దొకదినమున విప్రపరుఁడు
జాత్యంధుఁ డైనట్టిసంయుమి చనుచెంచి యస్తత్ప్రతార్చన కాత్త నలరి
మాంగల్యనితి వగు మని పల్కి యటమీఁద నాదువృత్తాంతమంతయును చెలిసి
తనవచనంబు దధ్యంబునేయఁ దలంచి రంజిల్లు గౌరీశ్వరవ్రతంబు

తే. నేయ నియుమించె నట్లు నే జేయుచుండ, వంత గౌరి ప్రసన్నయై యానతిచ్చె
పత్న త్వత్పూర్వభవపతి స్వప్న సంగమంబున జనించు నీకుఁ గుమారుఁ డనుచు.

తే. ఇదియ మామకవృత్తాంత మింతకన్న, నన్య మొక్కటి యెఱుంగ నోయతివలార
శకలమునకును భగవంతుఁ డొకఁడే సాక్షి, యితరజనులకు నీయర్థ మెఱుంగ నగునె.

క. అని శారద వచియించిన, విని యందఱు నిది దలంప విధికృత మనుచున్
ఘనసంశయవిరహితు లై, చనిరి నిజస్థానములకు సమృద్ధలీలన్.

159

వ. అంత.

160

క. పదియగునెల నాశారద, సదమలగుణహరు వేదకాస్త్రవిచారుణ
మదమాత్సర్యవిదూరు, న్నదననిభాకారు నొకకుమారునిఁ గాంచెన్.

161

వ. అంత నవ్వనితయుఁ బితృసోదరమాత్మబంధుమిత్ర సమేతంబుగా నాత్తనందను
సుపలాలనం బొనర్చుచు సుఖంబున నుండునెడఁ గొన్నిదినంబులకు నొక్కపర్వ
కాలంబున గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బ్రాగ్దక్షిణపశ్చిమాత్తరదేశంబులం గల్లు సమస్త
జనంబులం జనుచెంచుచున్నయెడ నాశారదయుఁ గుమారపిత్రాదిసహితంబుగా
నాశలంబునకుం జని యందు స్నానదానాదికంబుల రుద్రాభిషేకపూజామహోత్స
వంబుల భూసురసమారాధనంబులం గొంత ప్రొద్దు గడపి యొక్కమంటప ప్రదేశం
బున గూర్చుండి సకలప్రజాసందర్శనంబు గావించుచుండునెడ నచ్చటికి దైవవశం
బున మున్ను ప్రతిరాత్రియందు స్వప్న సమయంబునం గానంబడుచున్న పాండ్య
దేశసమాగత బ్రాహ్మణునిం గాంచి భవాంతరనిజవల్లభుండు గావలయు నని సంశ
యావిష్టచిత్తయై తదేకధ్యానమున నిరీక్షించుచుండ నాసమయమున నాభూసురశ్రే
ష్ఠుం డప్తానినిం గనుంగొని తనకు సార్వకాలమును స్వప్న సమాగమం బొనరించు
నింతి యిదియ కావలయు నని మనమున సందేహింపుచు నాకామిని చుఖలక్షణం
బులు నిరీక్షింపుచు దత్సమీపంబునకు వచ్చి యక్ష్మోమలితో నిట్లనియె.

162

క. మదిరాక్షి నీసలం బె, య్యది నీతలిదండ్రు లెవ్వ రభిధానం బె [యన్.
య్యది యీబాలకుఁ డెవ్వఁడు, హృదయేశ్వరుఁ డెవఁడు నుడువు మింతయు చెలి

మ. అనిన న్యారద యాద్విజేంద్రు నకు నాద్యంతంబుగాఁ బాప్సలూ
చన యై నాత్మకథానులాపములు లజ్జానమ్రవక్త్రంబుతో

- వినుపింప న్విని యెంతకట్ట మనుచు న్విపుండ్రు కారుణ్యమున్
జనియింపం దలయూచి నస్తితముగాఁ జంద్రాస్యతో నిట్లున్. 164
- ఆ. వినిత ఏవివాహాదినము దప్పకయుండ, నీవిభుండు దీర్ఘ నిద్రఁ జెంచె
నీకుమారతిలక మెట్లు నీకు జనించె, చెలియఁ బలుకవలయు దీనివిధము. 165
- క. అని పరిహాసముగాఁ బలికిన విపునివాక్య మాలకింపుచు లజ్జా
వనతాస్య యగుచు నప్పుడు, వనితామణి యూరకుండె చనరహిత యై. 166
- సీ. ఇవ్విధంబున నుండి యెలనాఁగ యొక్కింతతడవు విచారించి ధైర్యమాది
యాభూమినురున కిట్లని పల్కె నప్పు డో యనఘ నీ విట్లు నన్నడుగ నేల
నను నీ వెఱుంగుదు నిను నే నెఱుంగుదు మనల కిర్వరకును మనసు సాక్షి
సంతతం బగుస్వప్న సమయంబునందుల నన్యోన్యసౌహార్ద మలరుచుండ
తే. నుదయమందెను కారదేయుం డనంగ, ధీరుఁ డితఁ డని సర్వంబుఁ చెలియఁబల్కి
తద్వ్రతఫలంబులొన నర్థం బొసంగి, నిజతనూభవు నిచ్చె నాద్విజాన కపుడు. 167
- ఉ. భూసుర కేళురుండు నిజపు త్రిపుఁ గౌఁగిట గారవించి సం
క్రాసములేక చానితలిదండ్రులచేత ననుజ్ఞ గాంచి సో
త్ప్రసము మీర ధాతృలిఖితంబు యథానీతిఁ దప్పకుండఁగా
నానతిఁ జెట్టబట్టుకొని యాత్మ పురంబున కేఁగె లీలతో. 168
- మ. త్రకోకిల ఇత్రైఱంగున నధరామరుఁ డింటికిం జనుచెంచి య
ప్తుత్తకాకిని నాత్త గేహినిమాడ్కి నెమ్మది నెంచుచున్
నృత్తగీతకళాదివిద్యల నెమ్మిఁ గాలముఁ బుచ్చుచున్
జిత్రసంభవకేళి చెల్పి విచిత్ర బంధము లొప్పగన్. 169
౪. ఇవ్విధమున నాదంపతు లకాంతరతికాములై రతికాములచందమునం బ్రవర్తింపు
చు ననేకసంవత్సరములు భూతలమున యధేష్టభోగము లనుభవింపుచుండిరి యంత
గొంతకాలమున కావిపుండ్రు విగతజీవుం డైన నతనితోడ నాకారదయు ననుగమ
నంబు గావించె దదనంతరం బయ్యిరువురు దివ్యదేవతలు ధరియించి విమానా
రూఢులై శివలోకమునకుం జని సుఖమున నుండి రనిచెప్పి నూతుం డమ్మునిం ద్రుల
కిట్లనియె. 170
- చ. యతివరులార భక్తివినయంబులు మీఱు సుమామహేశ్వర
వ్రతకథ యెవ్వరేనియును వ్రాసిన విన్నఁ బఠించినంత సం
తతబహుపుత్రపౌత్రధనధాన్యచిరాయురపేతులై విని
ర్గతభయశోక మైనగరకంతనివాసముఁ గాంతు రెప్పుడున్. 171

రుద్రాక్షమహాత్మ్యము.

ఉ. అక్షయ భోగదాయక మఘాపహరంబు శుభశ్రుదంబు ఘా
లాక్షమనఃప్రియంబు సకలద్విజబృందనిమేషజార్హముకా
మోక్షఫలప్రదంబును సముజ్జ్వలగాత్రపవిత్ర మైనరు
ద్రాక్షమహాత్మ్య మెన్నెదను దాపసులార వినుండు వేడ్కతోకా. 172

క. రుద్రాక్షవిభూషితు లగు, భద్రాక్షులు నిష్కళంకభాగ్యాన్నితు లై
యద్రి సుతావిభుక్యప నిరుపద్రవులై యుండు రెపుడు ప్రజలు నుతింపకా. 173

ఆ. భక్తిరహితుఁ డైన భక్తియుక్తుం డైన, నిర్మలాత్ముఁడైన నీచుఁ డైన
భద్రఫలద మైన రుద్రాక్షము ధరించి, పాపచయమువలన బాయు నరుండు. 174

నీ. వేయురుద్రాక్షము ల్కాయంబున ధరింపఁ బ్రణమిల్లముండు దేవప్రజంబు
పదియాలు పదియాలు బాహుయుగములందు నీకయందు రుద్రాక్ష మొకటిఁజేర్చి
కరమున నటునది కరములఁ బండ్రిండు నొక్కటొక్కటి గర్ణయుగమునందు
నతులితాష్టోత్తరశతము వక్షమానందు ధరియించె నేని శంకరునిహోత్పిక

తే. బూజితం దగుమనుజుండు దేజ మలరఁ, గవకముక్తాప్రవాళార్మకలిత మైన
విమలరుద్రాక్షసరము కంఠమునఁదాల్చి, నరుండు బ్రత్యక్షశివుఁ డన ధరణివెలయు.

నీ. మంత్రంబు రుద్రాక్షమాలిక గణియింప జప మొక్కటి యనంతసౌఖ్య మొసఁగు
దలను రుద్రాక్షంబు చాల్చి మజ్జనమాడ సమకూలు జాహ్నువీహ్నునఫలము
రుద్రాక్షధారిమర్మ్యుని శౌంద నభుములు కమలబాంధవుని చీకట్లకరణి
రుద్రాక్షధరుండు దరిద్రుఁడైనను మహాసామ్రాజ్యయోగనిశ్చలతఁ జెందు

ఆ. రుద్రరూపమైన రుద్రాక్షమును విమ,లాంబుబిందుసేచనంబుఁ దక్క
బుష్పగంధములను బూజించిరేనియు, శివసమర్పనంబు సేసినటుల. 176

క. ఏక శ్రీపంచసప్తన, వైకౌదశబహుముఖముల నెసఁగుచు నుండుకా
శ్రీకర రుద్రాక్షంబులు, శ్రీకంఠమయంబు లగుట సిద్ధం బరయకా. 177

క. ఇందుల కొకయితిహాసం, బిందుకళాధరుహితం బభీష్టప్రద మా
నందకరం బగునది మీ,సందేహము పాయవినుండు సన్తుసులారా. 178

నీ. శ్రీసింధుమేఖలానీమంతరత్నమై దీపించు కాశ్చీరదేశమునను
భద్ర సేనుం డనుపార్థివోత్తముఁ డుండు సకలప్రజానురంజనకరుండు
అమృతావిభునకు నాత్మజుం డుదయించె ధరణిలేజుండు గుధర్తుఁ డనఁగ
మఱియు నారాజసుమంత్రికి నందఱుం డొకఁడు గలఁడు చారకుం డనంగ

తే. వార లిరువురు బాల్యభావమునఁ జేసి, శయనపానాన్నభోజనసమయములను
కాన్త్రుపతనాదివిద్యార్థ సంగమాలను, జోడువాయకయుందురు వేడుకలర. 179

మ. రణదుద్యన్త జిదీప్యమానకన్కగ్రావేయశోఙ్గీరకం

కణహారాంగదనూపురాదుః సలంకారంబు గావించినక

క్షణమాత్రంబునఁ బాయఁ దోగించి కడు వేడ్క ల్పింపఁ ద్రాక్షభూ

పణముల్లాల్తురు వార లిరువురు మహోత్సాహంబు దీపింపఁగఁ.

180

క. అక్షీణకృపాకలితకటాక్షముల దదీయజనకు లను రాగమునక

శిక్షించిన విడువక రుద్రాక్షతతుల్లాల్తురెపుడు దస్వాణవతుల్.

181

పరాశరుంధు భద్ర సేనుసంభకు వచ్చుట.

లే. అంతః గొన్ని దినంబుల కరుగుచెంచె, మదము దోఁప బరాశరమునివరుండు

భద్రమతి భద్ర సేనభూపాలుసభకు, వాసపునిఁ జేర గురుఁడు విచ్చేసినట్లు. 182

క. ఎదురేగి మ్రొక్కి భూపతి, మదమున నర్ఘ్యాదివిధుల మునిమత్రాముక

సదమలమతిఁ బూజించెను, మృదుతరగంభీరమధురమితనచనుం డై.

183

లే. ఇట్లు పూజించి యమ్మానవేశ్యరుండు, వినులనుజిమయకనకపీఠమున నునిచి

కుశలసంప్రశ్న మొనరించి కొన్నివార్త, అడిగి ప్రస్తావమున హాని కనియొఁ గ్రీతి.

వ. మునింద్రా మదీయనందనుం డైనసుభద్రుండు నస్తత్ప్రధానికుమారుం డయినతార

కుండును వీర లిరువురు బాలకులు నుజిమయాభరణంబులు విసర్జించి రుద్రాక్షభూప

ణాలంకృతశరీరులై యుండుదురు వీర లిట్లుండుట కెద్దిహేతువు సర్వజ్ఞులు త్రికా

లజ్జలు నైనమీర లీయర్థంబు సవి స్రుతముగా మాకుం చెలుపవలయు నని యడిగిన

భద్ర సేనభూపాలునకుఁ బరాశరమహామునిం ద్రుం డిట్లనియె 185

పరాశరుండు సుధర్మతారకులవృత్తాంతంబు దెలిపెడు కథ

క. జననాథ విను భవన్తు, దనవరయుష్టత్ప్రధానతనయులగుణముల్

ఘనచరితంబులు చెలియఁగ, వినుపించెద వీరిపూర్వవృత్తాంతంబుల్.

186

క. నందిగ్రామం బనుపుర, మందముగా నుండుకొసలాపని సతతం

బందుండు నొక్కతె మనో, నందిని యనువారవనిత నవయాపన డై.

187

సీ. చతురంతయానము ల్చామరభక్రమ ల్భాసురతరములౌ పాదుకలును

లాలితామాల్యదుకూలాంబరంబులు దపనీయపర్యంకతల్పములును

జిత్రమాల్యములు దాసీదాసజనములు గోమహి ష్యాదికస్తోమములును

కర్పూరమృగమదగంధలేపనములు మణికాంచనవిరాజమానగృహము

లే. భూపణంబులు మృష్టాన్నభోజనంబు, నప్రమేయధనంబు ధాన్యాదికములు

గలిగి పరిపూర్ణభోగభాగ్యముల వెలయు, శంబరాంతకఘోటి వేశ్యావధూటి. 188

- మ. శివనామ స్తవముకా శివార్చనములుకా శ్రీకంఠసంసేవయు
 స్థివభక్తాంఘ్రిసరోజపందనములు స్థిలంబు ధర్మంబు స
 త్యవచారక్రియు విస్తృతక్రియును సౌహృద్దం బొగిం గల్గి య
 య్యువతీరత్నము కామచారిణియు నై యుండు నృసింహదంబునకా. 189
- క. తలపాడవు ధన మొసంగిన, పలుగాతులతోడ మద్యపానములతోఁ
 గులపీనులతోడను రతి, సలుపదు తద్వారకాంత స్వప్నమునందుకా. 190

గుక్కుటకధనము.

- క. అక్కామిని శ్రీదాధిము, మక్కువతోఁ దెనిచె నొక్కమర్కటవరముకా
 గుక్కుటమును దద్వివ్రతయం, బక్కుజముగ నింతి మ్రోల నాడును నుండుకా. 191
- తే. వానరమునకు రుద్రాక్షవలయహార
 కంకణాంగదముద్రికాకర్ణకుండ
 లాద్యలంకారము లొసంగి యబల యొకటి
 చూలికను గట్టె నలతామ్రచూడునుగను. 192
- చ. అనికము తద్విలాసవతి యాపులు గొల్వంగ నాట్యమంటపం
 బున కరుడెంచి నాద్యరవము ల్పైలంగ న్నటియింపుమండఁగాఁ
 గనుఁగొని యభ్యసించి కుతుకం బలరంగ మదీయగీతన
 ర్తనములు సల్పుచుండుదురు దారును వారును తామ్రచూడుముల్. 193
- స. ఇవిధమున నవ్వారాంగనారత్నం బనేకవిధములం గ్రీడింపుచు నభివృద్ధిగంబు
 లనుభవింపుమండు నంతట గొన్నిదినములకు భూతి త్రిపుండరుద్రాక్షమాలికాధార
 బుండును జటిలుండును ప్రకోష్ఠభాగ ప్రదీపితమణికంకణుండును మహాధనికుండు
 ను శిరస్త్రతుండును నగు నొక్కవైశ్యుండు రంభాసమాగమంబునకుం జనుడెంచు
 నలకూబరువిధమున దద్గ్రహమునకు వచ్చినం గని యతని సర్వ పాద్యాదినస్త్రా
 మల సంకుప్తుం గావించి సాదరముగా బీతమునఁ గూర్చుండ నియమించి సరసాను
 లాపములం గొంత ప్రొద్దుపుచ్చి వెండియుఁ బరిహాసము దోఁప నవ్వారకామిని
 యి ట్లనియె. 194

వేశ్యావైశ్యసంవాదము.

- క. శంకరునిభుండవు భూషా, అంకృతదేహుడవు భద్రలక్షణుడవు నా
 మాంకంబుగ ముంజేతను, గంకణము ధరింప నేమికారణ మధిపా. 195
- క. ఏ కేటికి వైశ్యోత్తమ, యీకంకణరాజ మిచ్చు హితమతి వెలయకా
 నా కభిమతమై యున్నది, వీకకా ధరియింతు లోకవిఖ్యాతముగకా. 196

- చ. అన విని వైశ్యుఁ డిట్లనియె నంబుజలోచన నాయకంకణం
బనుపమరత్న సంయుత మనర్ఘ్యము గావున దీనిమూల్య మెం
తని వదియింపఁ గాఁ దగు మహాధనకోటిశతంబు లిచ్చి నీ
మన మలరత్న ధరింపు మీఁక మచ్చితోడుత నీ కొసంగెదకా. 197
- మ. అనిన న్వారవధూటి యిట్లనియె వైశ్యాధీశ మీబోంట్లనుం
జనునే వేశ్యల కిచ్చి మూల మడుగకా సంభోగవాంఛారతికా
ధనరత్నాభరణాదు లిచ్చుటరుదే ధన్యుండ పీ వట్లు గా
వున నీకంకణ మిచ్చి చిత్త మలరత్న భోగింపు మత్యాద్యుతికా. 198
- న. అనిన విని వైశ్యుఁ డిట్లనియె. 199
- చ. విను హరిణాక్షీ యిద్ధరను వేడుకకు న్వలలేదు గావున
స్థాను మిదె రత్నకంకణముఁ గూరిమి నిచ్చెద నైన దీనికికా
దినముల సంఖ్య చెల్లుము మదీయమనోరథసిద్ధికై యన
న్విని కలకంఠి పల్కె పృథివీస్పృశుఁ జూచి గభీరభాషలకా. 200
- తే. యామినిత్రయపర్యంత మాత్మనాథ, నాగుజేహంబు భవదదీనం బానర్తు
సత్య మీపట్టు దీనికి సాక్షు లర్కచంద్రు లని చాటిచెప్పె నాచంద్రవదన
క. విహితక్రియ వర్తింతును, సహధర్మిణి నగుదు నంచు సమతమాగ న
మహిళారత్నము వైశ్యుని, మహితోరస్థలము మాట్టె మమతదలిర్పకా. 202
- నీ. ఆప్షడు పల్లవుం డైనవైశ్యాగ్రణి కాంతకు రత్నకంకణ మొసంగి
మఱియును దా నొక్కమణిమయలింగంబు నతిగోప్యముగ దాచు మనుచు నిచ్చె
నెప్పుడు భిన్నహా నిమృహలింగంబు నప్పుడు విడుతుఁ బ్రాణానలముల
నని వచించిన నట్ల యగు నంచు నాట్యమంటపమాన నొక్కచో దాచివచ్చి
తే. యాలయంబున కేగి మృష్టాన్న పానములను బరితుష్టి బొంది నిర్మలనుషర్ణ
తల్పముల వైశ్యవిటుఁడును దానుఁగూడి, పంచశరకేళి నటు పవ్యళించియుండె.
క. ఈరితిని శయనింపఁగ, నారేయి నహేతుకముగ నగ్నిబాల్కలా
ఘోరం బై యల నాట్యాగారముసందగ్ధమయ్యె గర్హనగతికా. 204
- ఆ. అంత వారకాంత యచ్చటి కేతెంచి, చిత్తసాధ్యసంబుఁ జెందియున్న
కీశకుక్కుటములపాశంబు లూడ్చిన, బంధముక్తి దసరఁ బరచె నవియు. 205
- నీ. స్తంభంబుతోడ నిర్దగ్ధమై శకలీకృతం బైనరత్నలింగంబుఁ గాంచి
వైశ్యుండు వేశ్యయు వ్యధఁజెంది రప్పు డయ్యుతివను నాతఁ డిట్లనుచుఁ బలికె
నంగన విను శివలింగంబు నిర్భిన్న మైయుండ జీవించుటర్హ మగు
కావున నీదుకింకరుల నియోగించి చితిసేయఁ బంపుమా సిద్ధముగను

తే. నిష్ప దఖిలామరులును బ్రహ్మాంధ్రవిష్ణు, లాదిగా వచ్చి పలవదటన్న వినక
 నభవు మది నిల్చి దహనంబునందుఁ జొచ్చి, యిపుడ ప్రాణపరిత్యాగ మాచరింతు.
 వ. ఇట్లు దృఢనిశ్చయముండై యున్నయతనియభిప్రాయం బెఱిగి యశ్వశ్యయు
 బురబాహ్యుత్ర దేశంబునఁ జితిగావించిన నశ్వశ్యుండు మూర్ఖోదయావంతరం
 బునఁ గాల్చికరణీయంబులు నిర్వర్తించి యచ్చటికిం జనుచెంచి శంకరపదధ్యానం
 బొనరింపుచుఁ బ్రజ్వలితాగ్నికి బ్రదక్షిణత్రయం బొనరించి సకలజనంబులు కనుం
 గొనుచుండ వందుఁ బ్రవేశించె నంత నవ్వనితయుఁ దన్నరణంబునకు బాష్పపూరిత
 లోచన యై నిర్వేదించి నిర్మలం బయినధర్మంబు మనంబున విచారించి తాను
 నశ్వశ్యునితోడ ననుగమనంబుఁ జేయుదు నని నిశ్చయించి నిజబంధుజనంబుల నవ
 లోకించి యిట్లనియె. 207

తే. ఇతనిచే రత్నకంకణ మే గ్రహించు, సమయమున నూర్యచంద్రైక సాక్షికముగ
 బాస యిచ్చితినే నీకు భార్య నగుదు, మూడవహారత్రము లటంచు ముదితలార.

క. కావున దైవవశంబున, నీవైశ్యుడు మృతినబొందె నిపు డట్టుల నీ
 పాపముముఖమున నేనును, నావల్లభుతోడఁ గూడ నరిగెద ననినకా. 209

వ. ఆపుడు వార లిట్లనిరి. 210

మ. తగునే వారపథాటికి న్విటులతో దా వహ్ని సాత్తేరఁగా
 నగరే తోడికులాంగ నామణులు విన్నం బూర్వ మేదైన ని
 జ్జగతికా బెద్దలు చెప్పఁగా వినము నించారిత్రి మత్యద్భుతం
 బగు నోహో యికఁ జాలు నెక్కిడివి వేశ్యాశ్రీలకుకా సత్యమూర్. 211

మ. విటుల వచ్చికచేసి మైత్రి మెఱయ న్నిర్తంబు లార్జించుటో
 ఘటికాసిద్ధియు మంత్రసిద్ధి యనురక్తు లీట సాధించుటో
 స్ఫుటపీఠాదికహృద్యవాద్యముల నేప్రాద్దు న్విచారించుటో
 చటులజ్ఞాతకృతానునందుఁ జొర వేశ్యాశ్రీలకుకా ధర్మమే. 212

క. అని పలికిన బాంధవులం, గనుఁగొని యక్కొంత యనియెఁ గలలో నైనం
 జనునే బొంతులు పలుకఁగఁ, దనువులు నర్థములు సిరియఁ దగు నిత్యములే. 213

తే. సత్యభావణ మిహపరసాధకంబు, సత్యవాక్యంబు ధర్మంబు జయకరంబు
 సత్యమున సర్వశుభములు సంఘటిల్లుఁ, గావ సత్యంబు జనులకుఁ గలుగవలయు.

క. రవి పడమట నుదయించినఁ, గువలయబంధుఁడు మహోష్ణగుణుండై యున్నకా
 భువిపై దారలు డుల్లినఁ, బ్రవిమలసతోక్తికి విడువ భామినులారా. 215

వ. అని యిట్లు దృఢనిశ్చయంబుగాఁ బలికి బాంధవజనముల నొడంబటిచి యవ్వారకా
 మిని యాక్షణమాన మంగళస్నానము గావించి జాంబూనదాంబరయగ్గధారిణి

యై హరిద్రాంజనసిందూరకాదులు ధరియించి పురంబునం గల బ్రాహ్మణోత్తముల
రావించి తనగృహమానం గల ధనకనకవాహనంబులును నమాత్యకొంచనమణిమ
యాభరణములు ననేకగోమహిషశిబికాసనశయ్యాశ్రమఖసర్వవస్తువులును వారలకు
సమర్పించి పరమేశ్వరధ్యానంబుఁ గావింపుచు హుతాశనునకు న్నివారముగాఁ
బ్రదక్షిణమస్కారంబు లాచరించి భూసురోత్తములకుం బ్రణమిల్లి పారజానప
దవర్గంబు లాబాలవృద్ధంబుగా నిరీక్షింపుచుండ మాకులీకృతకరకమలయై దహనంబు
నం బ్రవేశించుసమయంబున.

216

మనోరంజనికి సాంబమూర్తి ప్రత్యక్షం బగుట.

మ. ధవళాంగుండు శశాంకశేఖరుండు భక్తత్రాణపారీణుఁ డిం
ద్రవిరించ్యాదులు చుట్టుఁ గొల్ప వృషభోద్యవ్యాహనారూఢుఁ డై
భువియు న్నింగియు వెల్లుచుండ గిరిరాట్టుతీర్థసమేతంబుగా
శివుఁ డేతెంచి కరంబుఁ బట్టి తిగిచెక్ శీఘ్రంబు వారాంగనక్.

217

వ. అంత.

218

కా. అవేశ్యాంగన ఫాలలోచను శశాంకాదిత్యకోటి ప్రభుక్
దేవర్షి సునహియపాదకమలుక్ దేదీప్యమానాంగునిక్
భావాతీతచరిత్రుఁ గాంచి విలసద్భక్తిక్ బ్రణామంబులక్
సేవ లేర్పయచు నుండే భీతయగుచుక్ జిత్రంబు రంజిల్లగక్.

219

సీ. అంత నాపరమేశుఁ డయ్యింతి గనుఁగొని పలికె గారజ్ఞార్ద్రభానమునను
నిదుధర్తమును నిర్మలజ్ఞానంబు సత్యంబు దృఢభక్తిసౌప్యంబు
శీలంబుఁ దగఁ బరీక్షించుటకై యేను వైశ్యరూపముఁ బూని వచ్చి తబల
మంటపదాహంబు మణిలింగభిన్నంబు నింతయు నామాయ యొందిచూడ
తే. నిన్ను మెచ్చితిఁ గోరుము నీవు వలయు, నట్టివరము లొసంగెద నాదరమున
నాయురారోగ్యభాగ్యసౌఖ్యాదికమాల, ననిన హరుఁజూచి పలికె నయ్యంబుజాక్షి.

తే. దేవ తానకపదయగ సేవ దక్క, నవ్యవర మొల్ల మఱి త్రిలోకాధిపత్య
మైన నలుగాన బంధుమిత్రాదులకును, దనకుఁ గైవల్య మొనఁగు నిస్తుంద్ర తేజ.

చ. ఆన విని యమృహాత్ముండు దయారస ముప్పతిలంగఁ బత్కె నో
వనజదళాక్షి బంధుపరివారయుతంబుగ దివ్యపుష్పకం
బున వసియింపు మన్న విరిబోణియు నట్లు యొనర్చి వేడుకక్
జని పరమేశలోకమాన సంతసమందుచు నుండె నంతటక్.

222

క. జననాథ దగ్ధమంటప, మాన నుండఁ వెడలి దూరముగ నరిగిన యు
వ్వనచరమా సితనూజుండు, దనరంగ గుక్కుటము మంత్రితనయుం డయ్యెక్.

223

- క. ఆరయగ రీబాలకులకు, మూర్తుగ దమపూర్వజన్మమున రుద్రాక్షా
భరణములు దాల్చుకతమున, చారుకృప ను తమకులాదయము గల్గె నృపా. 224
- వ. అని యిద్విధమునఁ జెలియఁబలికిన నమృతోపమానము లగుపరాశరమహామునిం ద్రు
వచనము లాకర్ణించి సంతుప్తహృదయుండై భద్ర సేనమహీనాథుం డమృహత్తునితో
వెండియు నిట్లనియె. 225
- క. మునినాథ భవద్దర్శనమున సజ్జానంబు పాసె ముక్తి లభించె
న్న నమలరంగ సత్సంగతి, జనవితతికి గామధేనుసదృశముగాడె. 226
- క. అటుగావున సేనక నొక్కటి యడిగెద నిక్కమామరకథ తెలియుట కీ
విటమీఁద నితనియాయ్యుపటుతరకీర్తిప్రతాపబలములు చెపుమా. 227
- వ. అని యడిగిన నారాజునకు పసివృహత్పుం డిట్లనియె. 228
- అ. వాచ్య మయినపలుకు వచియింపఁగాఁ దగుఁ, బలుకఁ దగనిపలుకు పలుకఁగూడ
చెంత ధీరులైన సంతాప ముందుదు, రట్లు గాన నిక్క మాడ జనదు. 229
- క. అయినను నిష్కపటం బగు, మానసమున నడిగె దీవు మనుజేంద్ర భవ
త్సూనునివార్త యథాస్థితి, యేను వఁంచెద మదీయహితుఁడవు గానఁ. 230
- క. నరనర నీనందనునకుఁ, బరమాయుర్వత్సరములు పండ్రెం డగు ముం
దఱఁగా నప్తమదినమున, మరణము ప్రాపించు నీకుమారున కనఁఁ. 231
- క. అని నిశ్చయముగఁ బలికిన, మునివచనము కర్లశూలముగఁ వోఁపఁగ నా
జనపతి భీతాత్మకుడై, విని శోకాక్రాంతుఁ డగుచు వివశుం డయ్యె. 232
- అ. అంత నామునీంద్రుఁ డత్యంతకృపతోడ, నానరేంద్రచంద్రు నాదరించి
వత్స భయముఁజెంద వలవదు విను మింక, హితమృదూక్తు లిప్పు డేవచింతు. 233
- క. వేయేటికి శ్రీరుద్రాధ్యాయజపస్నానముల యథావిధి నలుపఁ
బాయక నీసుతునకు దీర్ఘాయుర్దయంబు గల్గు నవసనాథా. 234
- వ. అని చెప్పిన యమృహామునీంద్రునకు నరనాథుం డిట్లనియె. 235
- క. శ్రీరుద్రాధ్యాయజపం, బేరీతి నొనర్పవలయు నెవ్వరు జైవం
బారయ దత్ఫల మెయ్యడి, యారూఢిగఁ జెలియఁ బట్టు మాదర మొదనఁ. 236
- వ. అని యడిగిన రాజునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 237
- పరాశరుండుభద్ర సేనమహారాజునకురుద్రాధ్యాయప్రభావంబెఱింగించుట.
సీ. ఆదికాలంబున నభివుఁ డొక్కఁడు దక్క నొగి జగంబులు లేక యుండు నంత
నజాఁ డవ్యయఁడు సచ్చిదానందమయమూర్తి యాయ్యఁడు శంకరుం డైనశివుఁడు
తనరక్షోగుణమున ధాతను నిర్మించె సృష్టికార్యం బెల్ల జేయుటకును
వేదంబుల నొసంగి వేదార్థసారమై యొసఁగు రుద్రాధ్యాయ మిచ్చె నపుడు

తే. అమృతాధ్యాయమును బూర్వ్యులైనమునులు, భృగు మరీచ్యుత్రిముఖులు సంప్రీతిదోష
నభ్యసించిరి వారలయనుమతమున, సంగ్రహించిరి భువిలోనిసకలబుధులు. 288

మ. ధరణీసాధ తదీయశిష్య సుతసంతానోపదేశంబులకా
ధరణిం గల్గిన మానవోత్తములు రుద్రాధ్యాయపాఠంబునకా
దురితోచ్చాటనదక్షులై మఱియు నిర్దుష్టాత్మలై యుండఁగా
నరకావాసము శూన్యమైనఁ గని కీవాశుండు దైన్యంబునకా. 289

యదుముగ్ధుడు బ్రహ్మసభకుఁ బోవుట.

క. అనలినజానన్ని ధికిని, భానుసుతుం డరిగి ధక్షిణ బ్రహ్మిల్లఁచుఁ ద
వ్వాసమహాఁ గృప దోఁచుఁగ, దీనోత్తులఁ బలిక నిట్లు దివిజులు వినఁగకా 240

సీ. ఓపద్మగర్భ నే నొకవార్త వినుపింతు నది యథార్థంబు మహాద్భుతంబు
నరులు రుద్రాధ్యాయనిరతు లై యనిశంబు విగతదోషులును బనిత్రచరితు
లగుచు దీర్ఘాయుష్కులై సుఖంబుననుండి కడపట శంకరుకరుణచేత
సాలోక్య సారూప్య సామీప్య సాయుజ్యముట్లు గాంతురు ఋదము వెలయ

అ. నన్న దీయలోక మంతయు శూన్యమై, కాంతిరహిత మగుచుఁ గానఁబడియె
నిష్ప్రయోజనతను నే నెట్లు వసియింతు, దీని కొకయు పాయ మానతిమ్మ. 241

క. చిత్రోడును జిత్రగుప్తుడు, పత్రంబులు గట్టి మూలఁ బడవైచిరి హృ
చ్చిత్రంబుగ మద్భృత్యుని, సత్రపులై యుండు రాత్త సదనములందుకా. 242

సీ. బ్రహ్మఘ్నులును సురాపాయులు కాంచనతస్కురు ల్పనగృహదాహకులును
ధర్మహీనులును గృతఘ్నులు పుష్పిణీగమనులు విశ్వాసఘాతకులును
గుటిలవంచక ఖలకూరపాతకులును వేదాన్నకన్యకావిక్రయులును
హరిహరద్వేషులు నాత్మకర్తత్యాగు లత్యహంకారాత్మ లాదియైన

తే. జనులు నిరతంబు మత్స్వరంబునకు నచ్చి, యుండుదురు శోటిసంఖ్యల సత్కృతముగ
నట్టిపురమున కిపు డొక్కఁడైనఁ జేరఁ, డేమనుచు విన్నవింతు నే నోమహాత్మ. 243

వ. అని విన్నవించిన సమవర్తికిఁ బరమేష్ఠి యిట్లనియె. 244

మ. అరుదై పొల్తు రవిద్యకుం దుహితలై యశ్రద్ధయు న్నందతా
కరదుర్జేధయు వీర లిర్వరు దగకాత్మలోకముం జేరి యా
నరసంఘంబులచిత్తము ల్పలన మందంజేతు రటై న య
న్నరకస్థానము పూర్ణమై వెలయు సంతాపంబు నీ కేటికికా. 245

క. అని పలికి కమలగర్భం, డిననందను వీడుకొలిపి హితముదలిర్ప
న్న న మలరంగ నయ్యిరువుర, కనుమతి గావించి పనిచె ననిసలికికా. 246

- ఆ. అట్లుగాన నరుల కశ్రద్ధతోజేయు, నిఖలకార్యములును నిష్ఫలములు
శ్రద్ధతో నొనర్చు జపతపఃపూజాది, సకలధర్మచయము సత్ఫలంబు. 247
- క. ఇదిముఖ్యం బగుమంత్రం, విది పరమం బైనతపము నది సర్వసుఖా
స్పద మిదియె ముక్తిసాధన, మిది బహుపాతకహరంబు నెల్లజనులకుఁ. 248
- వ. అట్లు గావున. 249
- కా. యద్రాధ్యాయపరాయణుండు ఫణిహరక సచ్చిదాకారునికా
రుద్రు న్నద్యుదకాభిషిక్తునిగ నిర్దోషస్థితిం జేసి ని
ర్విద్రుప్తజ్ఞఁ దదంబుమజ్జనముఁ దా నిత్యంబుఁ గావింపఁగా
భద్రారోగ్యవిరాయురున్నతులు సంభావించు నెల్లప్పుడుకా. 250
- వ. అని యానతిచ్చి వెండియు ని ట్లనియె. 251
- చ. అనఘులు శాంతమానసులు నాగమవేదులు సంకిత వ్రతుల్
ఘనతరశైవనూత్రము లఖండితవృత్తి నెఱుంగునట్టిస
న్మనులు జపంబుచేసిన నమాఘతదీయతపోవిభూతించే
జనవర సితనూభవుఁ డజప్రతుభంబులు పొందియుండెడుకా. 252
- తే. ఇట్లు నియమించినట్టి మునిశ్వరునకు
నమ్మహిపతి వందన మాచరించి
యమృహకార్య మంతయు హితము మేలుయ
నిచట మీరుండి తగ నిర్వహింపవలయు. 253
- మ. అని ప్రార్థించిన సమితింది కృపతో నాశక్తిపుత్తురైందు స
న్నవిసంఘంబులఁ బిల్వఁ బంచి తగ దాను స్వారలం గూడి పెం
పునఁ బుణ్యదురసప్రయుక్తకటికంబు న్నిల్చి రుద్రాగమం
బున సంసిక్తునిజేసి రాన్యపసుతుం బూర్వప్రభావస్థితికా. 254
- వ. ఇవిధమున నారాజనందనుండు మహామను లభిషేచనము గావింపుచుండు నంత
సప్తమదినమున నందఱుఁ గనుంగొనుచుండ మూర్ఛాగతుండై మహామూలంద్రక్షి
తుండు గావున గ్రమ్మఱఁ గొంతప్రాద్దునకుం దెలిసి వారలం గనుంగొని యిట్లనియె
మహాత్ములారా వినుండు దీర్ఘదంష్ట్రుండును భయానకుండును దండహస్తండును
నైన యొక్కమహాపురుషుండు వచ్చి పాశబద్ధుం జేసి నన్నుఁ గొనిపోవుచుండు
నంత నతండు మహాబలపరాక్రమవంతు లైనపురుషులచేత బద్ధుండై దూరంబుగాఁ
జనినవిధంబునం గానంబడియె నేనును భవత్కటాక్షప్రభావంబున లబ్ధివుండనైతి
నని విన్నవించిన మాదంబంది యమృతమును లన్నరేంద్రనందనుం గటాక్షించి
యనేకాశీర్వచనంబుల నభినందించి అభూపాలుండును నిర్భయం డై యుండె
నంత. 255

కా. ఆరాజేంద్రుడు సంప్రహృష్టహృదయుండై భూసురేంద్రాళిక
 భూరిప్రాభవ మొప్పు దక్షిణలు తాంబూలంబులుకా హేమవా
 సారత్నాదు లాసుగి బాంధవమయస్యోపేతుడై పడ్రసా
 హారంబు ల్బుజియించియుండె గొలువై యాస్థానమధ్యంబునకా.

256

భద్ర సేనునభకు నారదమహాముని వచ్చుట.

ఉ. పారద శారదాభ్రహిమభానుమధానుసపాండురాజసా
 కారుడు పాకకాసనముఖత్రిదశస్తుత సచ్చరిత్రుడు
 స్వారిజగర్భనందనుడవార్యమహామహిమానుభావుఁడా
 నారదమాని వచ్చె నటనంబులు సల్పుచు వీణెమీటుచుకా.

257

తే. ఇట్లు విచ్చేయుమునిపతి కెదురువచ్చి, యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కృతు లాచరించి
 విమలకాంచనపీఠోపవిష్టుఁ జేసి, పలికె నరపాలుఁ డంజలిబద్ధుఁ డగుచు.

258

ఉ. మీరు మహాతపోధనులు మిత్రసమానులు సర్వలోకసం
 చారులు పుణ్యమూర్తులు నిజంబుగ నద్భుత మైనవార్తలే
 మారసి చూచి వచ్చితిరొ యంతయు మా కెఱిగింపుమన్న నా
 నారద మాని పల్కె నరనాథుని జూచి విచిత్రతైఖరికా.

259

సీ. మునిపుంగవులు నివు వినుడు భూపాలక యొకవార్త వినుపింతు నుల్ల మలర
 భవదాత్మజుని గతస్థానుని గావింపఁ దలచి మృత్యువుతోడ దండధరుడు
 చనుదెంచి యుండ నాసమయంబున శివుండు దెలిసి కోపాగ్నిప్రదీపుఁ డగుచు
 డనవుత్తురీ వీరభద్రుని బంప నాతండు ప్రమథయుక్తముగ శీఘ్రమున వచ్చి
 తే. తృత్యుతాలంబచిత్తు గృతాంతుఁ బట్టి, యాక్షణంబునఁ బెడకేట నంటఁగట్టి
 మాప్సీనిహతుల నొప్పించి యప్టమూర్తి, సభకు రమ్మని యిడ్చె నిశ్శంకుఁ డగుచు.

వీరభద్ర యమనివాదము.

మత్తకోకిల. అప్పు డర్కతనూజాఁ డెంతయు నబ్బురంబుగ సాధ్యసం
 బుప్పతిల్లఁగ మేను గంపము నొందఁగాఁ బ్రణమిల్లి మా
 యప్ప యేమిటి కింతకోప మహీనవిక్రమశీల నా
 తప్పు నైచుచు వీరభద్ర కృతాపరాధుడ నెంతయుకా.

261

మత్తకోకిల. ఈనరేంద్రకుమారకుం డిపు డెన్నఁగా గతజీవితం
 డైనవాఁ డటుగాన మృత్యుసహాయం జనుదెంచితిం
 గాని నేరము లేదు నన్నిట గాని నేయఁగ నేలయో
 దీనరక్షక సోమనందన దేవదేవ జగత్పతీ.

262

- క. అని వేడిన రవివందనుఁ గనుఁగొని హరతనముఁ డనియెఁ గడువడి మాన్యుఁ
డనఘాత్తుఁడు శతశతహః, యనజీవితుఁ డితనిఁ ద్రుంప నర్హుఁ బగునే. 268
- తే. నీకు సంశయమైన నోపరజాప్త, తనయ మీచిత్రగుప్తు రాఁ బనుపు మీటకు
నితఁడు నిజముగాఁ బదివేలయేండ్లుఁ బ్రదుకు, రుద్రసూక్తాభిషేచనాదూఢుండగుట.
- క. అనిన విని చిత్రగుప్తుని, నిసతనయఁడు పిలువనంపి హితమతి నడుగజ్ఞ
మిని యతఁడు వచించెను హః, యనములు పదియెండు నితని కాయు నటంచుకా. 265
- వ. అని విన్నవించిన చిత్రగుప్తునిపచనంబు లాకర్ణించి యవ్వీరభద్రుండు కృతాంతు
నిఁ గనుఁగొని యారాజుమారుండు వర్షాయత ప్రమాణజీవితుండు ని విందులకు
సందేహింపవలదు యాయార్థంబు నిమనంబున దృఢంబుగా నిశ్చయించి క్రమ్మ
దశసహస్రవర్షప్రమాణజీవితంబుగా లిఖయింపు మని యానతిచ్చిన వల్లె యని
యమ్మహాదేవువాక్యంబులకు సమ్మతించి మహాభీతుండై యాశమనుం డన్న కేంద్ర
నందను మృత్యుబంధంబువలనఁ బాపి తదాజ్ఞాత్రకారంబున లిఖయింపజేసి
తానును వీరభద్రుచేత బంధముతుం డయి మృత్యుకింకరసమేతంబుగా నిజలోకం
బునకుం జనియె వీరభద్రుండును బ్రమథగణపరివృతుం డై తనలోకంబున కరిగ
నేను నివృత్తాంతంబంతయుం చెలిసి మీసమీపంబునకు వచ్చితి నని పలికి వెండియు
నారదుం డిట్లనియె. 266
- క. కదనమున కైరివీరుల, మద మణచి భవత్సతుండు మహి నేలుచుఁ దాఁ
బదివేలేండ్లు వసించును, మదమున ననిచెప్పి చనియె మునివరుఁ డంతకా. 267
- క. ఈరుద్రాక్షమహాత్మ్యము, ధీరమతికా విన్నజనులు దీర్ఘాయుష్ష
త్వైరోగ్యభాగ్యాయుతులయి, ధారుణివీరిల్లుదురు సదాశివుకరుణకా. 268
- వ. ఇవిధమున నారదమహామునిం ద్రుం డరిగినఁ దదనంతరమునఁ బరాశరాదిమహ
ర్షులు తమతమయాశ్రమములకుఁ జనిరి కాశ్చీరనాథుం డగుభద్రసేనభూపా
లుండు శ్రీరుద్రాధ్యాయ ప్రభావంబున నిర్ధాతకల్పమండై నిజపుత్రిసమేతముగా
రాజ్యభోగము అనుభవించుదు సుఖమున నుండె ననిచెప్పిన కానకాదిమహాము
నులు పరమహర్షరసానేశపులకీకృతశరీరు లై నూతుం బ్రశంసించి యిట్లనిరి. 269
- క. భూతేశభక్తిపరులకు, ఖ్యాతిగఁ గైవల్యమొదవు నజ్ఞానమహా
పాతకసింధునిమగ్నుల, కేతెఱుగన ముక్తి గలుగు నెఱిఁగింపఁగదే. 270

పురాణ శ్రవణమాహాత్మ్యము.

- వ. అని యడిగిన నమహామునిం ద్రులకు నూతుం డిట్లనియె. 271
- అ. వేదబాహ్యులకును విప్రబంధులకును, బుద్ధిహీనులకునుఁ బుణ్యులకును
శిష్టసేవ్యమైన శివకథాశ్రవణంబు, ముక్తి నొసఁగు మాని ముఖ్యులార. 272

- క. నరు లెవ్వరేని నిద్ధరఁ, బురహరుచరితంబు భక్తిపూర్వకముగ నా
దరమొప్ప నాలకించిన, నరయఁగ శ్రీ ద్రుద్ధతుబ్బు లగుదురు వారల్. 278
- క. అవిరతముగ శైవకథాశ్రవణం బొనరింప శక్తిచాలకయున్నట్
భువి నొకముహూర్తమైనను, వివరముగఁ దదర్శమైన వివరగా వలయుకా. 274
- అ. సకలతీర్థములను సకలయజ్ఞంబుల, సకలదానములను జపతపములఁ
గలుగునుకృతమొదవు ష్టామాత్ర మధవుని, కథలు వినిన మనుజుగణములకును.
- క. కలియుగమున మానవులకుఁ, దలఁపఁగ నిశ్వరపురాణతత్త్వశ్రవణం
బులు దక్క నొందుధర్మము, గలదే శైవల్య మొసఁగ గలుషము లణఁపకా. 276
- చ. అలసుధఁ ద్రావి మర్త్యుఁ డజరామరభావముఁ జెందు నొక్కఁడే
సలలిత శైవశీర్తనము శంభుకథాశ్రవణంబుల నివి
శ్చులత నొనర్చుమానవుని సంతతికిం దనకుం దలంపఁగాఁ
గలుగునమ స్తసౌఖ్యము లఖండితపీతజరామరత్యముకా. 277
- క. దీనుం డైనను బాలకుఁ, డైన పయోవృద్ధుఁ డైన నభవుపురాణ
జ్ఞానంబు గలుగు నాతఁడు, మానవులకు వంద్యుఁ డగు సమంచితబుద్ధికా. 278
- తే. దేహిధారిణులకుఁ గామధేనువైన, శివపురాణంబు వచియించు శివైజనుల
నిచబుద్ధినిఁ బ్రార్థింపగా జూచెనేని, వాఁడు దుర్గలిఁ జెందు ననశ్యముగను. 279
- మ. వరభూతేశపురాణయుక్త మగుచుకా వ్యాఘ్రసనాసీనుఁడై
తరుణుం డైనమహీసురుండు బహువృద్ధబౌద్ధాణు ల్వచ్చినం
బురసంహరుకథాప్రసంగ మొగి సంపూర్ణంబు గావండినం
గురుభక్తిం బ్రణమిల్లఁగాఁ దగరు సాంగోపాంగ మానంతకుకా. 280
- క. దుర్జనశూద్రశ్వాపద్యవర్జన మగునెడల విప్రవరసభల వృషో
పార్జున నుత్తేత్రంబుల, నర్జునవర్ణనికథాళి నారయవలయుకా. 281
- తే. శ్రద్ధ వెలయంగ శివకథాశ్రవణ మాచరించినఫలంబు గనుట సమంచితము
శ్రద్ధ లేకున్న నదియె నిష్ఫలతఁ జెందు, సత్య మిది మానులార భూజనుల కెపుడు.
- క. అంబరకేతునికథ హృద్యంబుగ పఠియించునట్టి ధన్యులకును హే
మాంబరమణిభూషణధన,తాంబూలము లొసఁగవలయు ధార్మికమతులై. 283
- క. శివదేవ సత్పురాణ, శ్రవణావసరంబులందు జయ్యన జనినకా
నవభోగమధ్యవేశల, నవిరళ సంపద్విదాశ మగువారలకుకా. 284
- సీ. ఉష్ణీషధారియై యొగిఁ బురాణము విన్న జనుఁడు భల్లూకమై సంభవించు
దాంబూలవరచర్వణం బొనర్చుచు విన్నఁ దినుచుండు దుర్గతికునకమలము
నున్నతానసమాన నుండి యాకర్షింప వాయుసంభై పుట్టు పనుధయందు
వీరాసనఘండై విన్న దుర్జానవుం డదనపాదపం బై జనించు

౮. పవ్యశించి వినిన పాపపుమనుజుండు, కొండచిలువ యగుచు నుండు ధరణి
వక్త్రసమతలెయ వచియించి నఖిలండు, గాంచు గురుకళత్రగమనఫలము. 285
- క. పౌరాణికు నిందించిన, హృద్రాక్షుండు రౌరవాదిగువరకములకా
ధారుణి బాధల బొందుచు, ధారుణిపై శ్యావయోని దగ జనియించుకా. 286
- చ. ఘనపురజితృధాశ్రవణకౌమునందు చురుక్తు లాడున
మృనుజుండు గర్దభం బగు క్రమంబునఁ దాఁ గృకలాసదేహియై
జననము నొందు గ్రమరసు శంకరసంహిత లాలకింప కి
సునఁ జనినట్టివాడు వననూకరమై ప్రభవించు ధారుణికా. 287
- పంచచామరము. పురాణపుణ్యసత్కథానుభూతకార్య మంతయుకా
విరోధవృత్తి సాగనిక విఘ్న మాచరించు న
న్నరాధను ల్యమాలయంబున న్వసించి క్రమమకా
గతానులై జనించుచుండు గ్రామనూక రాకృతికా. 288
- సీ. చిత్తంబు రంజిల్ల శివకథ ల్వినువారిఁ బ్రాపించు ధ్రువమైన బ్రహ్మపదము
శ్రవణం బొనర్చక సంతోషమందిన నరులైనఁ గాంతురు పరమపదము
పౌరాణికునకుఁ గంబళవస్త్రశయ్య లర్పించిన ఘను లుండు త్రిదివమునను
బురభేదనుపురాణమునకు నూత్ర మొసంగు జనులకు గలుగు విజ్ఞానసిద్ధి
తే. బ్రహ్మపాత్యాదిదుర్భరపాతకోప, పాతకము లాచరించినపతితుఁ డైన
సంతతపురాణసత్కథాశ్రవణములను, జెందు నిర్మలమోక్షలక్షీసుఖంబు. 289
- విదురవంజులోపాఖ్యానము.
- వ. ఈయర్థంబునకు సకలపాపక్షయకరంబును సర్వజనమనోహరంబును నతివిచిత్రం
బును పురాతనంబు నైనయొక్కయితీహాసంబు గలదు దానిం జెప్పెద నాకర్ణిం
పుం డని నూతుండు చెప్పందొడంగెఁ దొల్లి దక్షిణదేశంబు సబాష్క శసంజ్ఞకం
బైనయొక్క గ్రామంబు గల దాస్థలంబున వసించుప్రాకృతజనులు మూఁగులును ధర్మ
వర్జితులై యుండుదు రచ్చటిబ్రాహ్మణులు దురాచారులును వేదకాస్త్రపరాజ్ఞులు
లును లొంగలధరులును గొటిల్లమార్గసంచారులును ధర్మజ్ఞానవైరాగ్యకూన్యలును
నై యుండుదురు మఱియు నప్పరంబునఁ గలుగుకామినిజనంబులు పాపరతులును
నైవీణిలును దుష్టబుద్ధులును నాచారవర్జితలునై యుండుదురు మఱియును. 290
- క. ఆగ్రామమునందు దురా, త్రగ్రామణి యనృతవాది మాయావి మహా
దగ్గుండు కుచిచారుఁడు బా, రాగ్రణి విదురుఁ డన నొకధరామరుఁ డుండుకా.
- అ. ఆద్విబాధముండు నిజాంగనవర్జించి, నిరత మరిగి వేశ్యనిలయుచునకు
మదనశరవిభిన్నహృదయుఁడై దానితో, సంతతంబుఁ గ్రీడసలుపుచుండు. 292

చ. అతనిపూటి వంజాలసమంచితరూపవిలాసవిభ్రమా

న్విత నవయావనాగమవివేకవివర్జిత యై స్స రాంబకా

హతి బెగడొంది కుందుచు నహర్నిశము స్వకుమారజారసం

గతి విహారింపుచుండె బహుకామకళాకల్పనైకచాతురికా.

293

తే. ఇట్లు జారునితోడుత నింపుమీఱు, సంగమక్రీడ నుండు నానమయమునను

వచ్చి తద్భర్త యొకనాఁ డవార్యవృత్తి, బల్లవాధరహృదయంబు జలమనఁగ. 294

క. జారుడు కంపము నొందుచు, నారేయి పలాయమానుడై యేగినచో

నారమణి నప్పుడు బలాత్కారంబునఁ గొప్పబుట్టి ధరఁ బడ నీడ్యైకా.

295

తే. ఇవిధంబునఁ బడఁద్రోచి యింతిఁ బట్టి, జానుకూర్పరచరణహస్తప్రహర

ములను మర్దింపుమండ నమ్మదిత భీతి, యడరఁ దనభర్తజూచి యిట్లునుచుఁ బలికె.

క. ధరణీసురవర నీతో, సురతనుఖం బెన్నఁడెఱుగ నున్నీగ్ధవయః

పరిపూర్ణగాత్రి నగుటను, జరియింతు యథేష్టగతుల జారులతోడకా.

297

వ. అని పలుకుచున్న నిజపత్ని వాక్యంబు లాకర్షించి సంతప్తహృదయంబుడై యాత్రాప్త

ణుండు భీతిచిత్తుండును గంపితశరీరుండు నయి పరశ్రీగమనంబున మహాపాతకం

బగునని పలుకఁబడినకాస్త్రంబు మనంబునం దలంచి యల్పసుఖంబున కయి

దుర్గతిం బ్రవేశింపవలసె స్తరవిహ్వలంబును మహాపాపకారణంబు నయినమదీయ

శరీరంబు వ్యర్థంబు ప్రాణావసానకాలంబున భయంకరు లయినకౌలకింకరులం

గాంచి యేవిధంబున ధైర్యం బవలంబించి యుండుదు నేరీతి సంతప్తహృదకర్తమాది

ఘోరనరకంబులబాధ లనుభవించు గ్రమ్మట ననేకతోటిజన్మంబులఁ గ్రిమికీట

కాదియొనులం బుట్టి నిరంతరదుఃఖపీడితుండ నయి యెట్లుండనేర్తు నామనంబు

వేక్యాజనసంగమం బజేక్షించియుండుఁ గాని నిజభార్యగమనం బభివషింపకున్న

యదియే నేమిసేయుదు భృగుపాతనకూలాధిహాణాదిబాధలకన్నఁ గోటిగుణితం

దైనసంతాపంబు నమకూరె మా దైవమా పంచశరసాయకాపాతంబుల నిశీధిని

సమయంబు లెట్లు గడపుదు నని వగచుచున్న భర్తృవచనంబు లాకర్షించి నిర్భ

యం బయినచిత్తంబున నిజపల్లభునకు నాత్రాప్తాణి యిట్లునియె.

298

కా. వారశ్రీరతి నీవు రేయిపవలు వ్యర్థింపఁగాఁ జూచి నే

ధీరుం డైనమహీనురేంద్రు నసురక్తిం గూడి భోగించితికా

దారుణ్యనితి నుండుకాంతలకు రత్యాసక్తి లేకుండునే

మేరల్లా విటు కోపము ల్మేరప నామిందకా ద్విజన్మాగ్రణి.

299

క. అని పలికిన యాకామిని, గనుఁగొని బ్రాప్తాణుండు పలికె గారుణ్యమునకా

వనితా హిత మగువాక్యము, వినుపించెద విషము నీరుచీనులు దనియకా.

300

- మ. తరుణీ నీ వికర దానకీనవిటలబ్ధం దైవవి త్రంబు వే
సరవోమండగఁ దెచ్చి యిచ్చినను వేశ్యాశ్రీల కే నిచ్చి త
త్సరతశ్రీదల సంచరించెదను సంతోషంబుగాఁ గామత
త్సరబారాసలీ గూడియుండుము మహాత్మాహంబు సంధిల్లఁగఁ. 301
- తే. ఆనుచు నొడఁబాటు జెంది నెయ్యంబు మీఱి, నాదురాచారు లిద్దరు హర్ష మొదవ
నొగి యథేచ్ఛావిహరులై యుండునంతఁ, గాలగతిఁ జెందె బలి గొంతకాలమునకు.
- క. ఆకామినియును గామో, ద్రే కంబునఁ గొన్ని నాళ్లు దిరుగుచు నంతఁ
గోకర్ణక్షే త్రమునకుఁ, బ్రకటమతిఁ జనియె నొక్కపర్వమునంగుఁ. 303
- ప. అట్లు చని యాపంజాలయు నమృతానలంబునఁ బుణ్యతీర్థంబులయందుఁ గృతస్నాత
యై విభూతిలిప్తఫలభాగయు రుద్రాక్షమాలికాధారిణియు నయి యొక్కశివా
లయంబునకుం జని ప్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి యచ్చటఁ జారాణికుం
డయిన యొక్కవిప్రుండు పురాణపతనం బొనరింపుచున్నం గాంచి తానును
దత్సభానదులతోడఁ గలిసి తత్కథాశ్రవణం బొనరింపుచున్నంతఁ బ్రసంగవశం
బునఁ బరపురుషసంగమంబు గావించిన పుంశ్చలీజనంబుల మదనమందిరంబులందు
నరకంబున యమకింకరులు సంత ప్రలోహపరిఘంబులు శ్రవణింపఁజేయుదు రని
వచియించిన బ్రాహ్మణునివాక్యంబు లాకర్ణించి యాయితీ మహాభీతచిత్తయై కొంత
దడవునకు నాచిప్తునకుఁ బ్రణమిల్లి రహస్యంబుగా నిట్లనియె. 304
- మ. గతదోషం బగునశ్వమేధతతి గంగాస్నానశోటిక మహా
న్నతిఁ గావించిన నైనసిష్క్మృతులు చెందకారానిపాపంబు లే
నతికామాతురవృత్తిఁ జేసితి మహాహంకారతం గ్రొవ్వియె
గతి నెవ్వారల నాశ్రయింతు నిక దుష్కర్తంబుల వ్రాన్పఁగఁ. 305
- క. గురుఁడవు తల్లివి దండ్రీవి, నరయఁగ న స్తుద్ధరింప నర్హుండవు భూ
సురవర మన్నరకార్ణవ, తరణిపాయంబుఁ దెలుపు దయసంధిల్లఁ. 306
- క. ఆని మది నిర్వేదింపుచు, దనపదముల వ్రాలియున్నతరుణిం గని యా
ఘనవిప్రుఁడు గాదుఁబ్బంబునఁ గరముల లేవనెత్తి పొందుగఁ బలికెఁ. 307
- మ. తరుణీ నీ వికర భీతిఁ జెందకు మహాద్వంద్వయోగంబునం
బరమజ్ఞానము దోచె నిష్ఠుడు భవత్పాపాఘవారాశిసం
తరణిపాయ మెఱుంగఁ బల్కెదను జింతం బాసి నై రాగ్యత
త్సరవై ధర్మపురాణము ల్వినుము కైవల్యాపి నీ కయ్యుడిఁ. 308
- క. పాపచయంబులు పశ్చాత్తాపంబున శుద్ధిఁ బొందుఁ దద్దయ నుచిత
వ్యాపార మార్యసేవ యు, మాపతిభజనంబు ముక్తిమార్గము లరయఁ. 309

- క. అవిరతముగఁ బుణ్యకథా, శ్రవణం బొనరింపు మార్గసాంగత్యమునక
శివదేవుని భజయింపుము, ప్రవిమలకై వల్యమొదవుఁ బాపము లణఁగుక. 810
- తే. శంకరధ్యానసామసంస్తరణములును, దత్తధాకర్ణనములు సంతత మొనర్ప
సమయా నఘములుదొల్లి యజామికుండు, నామము వచించికాకె ధన్యాత్మఁడయ్యె.
- మ. వనితా నీవు పురాణము ల్విను మనోవాక్కాయకర్తంబులం
దును గావించిన పాపము ల్పమయుఁ జెందు నృత్తియానీధి పు
ణ్యనదీసాననఫలంబు లబ్బు శివలోకావాప్తి చెకూఁబెడుకొ
ఘనవిజ్ఞానవిశిష్టమార్గ మొదవుం గల్గుం జతుర్వర్ణముక. 812
- వ. అని హితోపదేశం బొనరించిన యమహీసురోత్తమునిపాదంబులకు సద్భక్తిపూర్వ
కంబుగా వందనంబులు గావించి తదీయాజ్ఞాప్రకారంబున నప్యణ్యజ్ఞేత్రంబునందు
నిత్యంబును తీరంబులం గ్రుంకుచుఁ బరమేశ్వరధ్యానం బొనరింపుచు బురాణకథా
శ్రవణంబు సేయుచు నిర్ధూతకల్పవయో యావిప్రభామిని కొన్నిదినంబులకు బంచ
త్వంబు నొంది దివ్యశరీరంబుఁ దాల్చి విమానారూఢుఁడై సిద్ధగంధర్వులు సేవింపఁ
బరమేశ్వరలోకంబునకుం జని యచ్చట భవానీశంకరులకు సాహంగదండప్రణా
మంబు లాచరించి గౌరీసమ్మఖంబున సుఖంబుండి యొక్కసమయంబున నయ్యం
తి భవానీకిం బ్రణమిల్లి యిట్లనియె. 818
- తే. తల్లి మామకభర్త భూతలమునందు, సకలదుష్కర్తములుచేసి చనియె నట్టి
బాడబుం డిప్పు డెచట నున్నాఁడో తెలియ, నాన తిమ్మని వేడిన నగజ పలికె. 814
- మ. హరిణీలోచన నీవిధం డిపుడు వింధ్యారణ్యభూమి స్థయం
కరపైకాచికరూపుఁడై పథికులం గాఁటింపుచున్నాఁడు ము
న్నరకావాసముఁ జేరి కింకరవితానక్రూరకూలాహతిక
బరితాపంబునఁ జెంది యుండె నని చెప్పక దుఃఖితస్వాంతయై. 815
- నీ. కారుణ్య ముదయింపఁ గాంతాశిరోమణి గిరితనూజకు సమస్కృతి యొనర్చి
శాంకరీదేవి యస్తద్విభుం డట్లుండ నే నిట్లు లుండుట నీతి యగునె
యేయపాయంబున నీదుస్స్వభావుండు పైకాచరూపంబుఁ బరిహరించు
నావిధం బెఱిఁగింపు మనవుడు గ్రమ్మట నగరాజతనయ యిట్లనుచుఁ బలికె
- అ. జెలువ నీమగండు శివకథాశ్రవణంబు, జేసె నేని పిదపఁ జెందు ముక్తి
యనిన నవ్వధూటి యది యెట్లు సమకూలు, దేవి నీవ యానతియవలయు. 816
- మ. అనుచు స్వేడిన సత్కృపాకలితయై యాదేవియుం దుంబురుం
డనుగంధర్వుని జేరి నీవిపుడు వింధ్యారణ్యముం జేరి యా
వనమం దొక్కపికాచరూపుఁ డగుచు న్వర్తించువిప్రుండు త
ద్దనపాపంబు అడంగ శంకరకథాగానంబు గావించుమా. 817

- ల. అటుల నాచరించి యతని ముక్తునిజేసి, యిటనుఁ దోడితెచ్చు హితము వెలయ ననుచు నాజ్ఞ యొసంగ నాతుంబురుండును, జనియె నపుడు వింధ్యశైలమానకు. 818
- క. నారదసఖుఁ డగుతుంబురుఁ, డారణ్యస్థలిఁ జరించునట్టినురాత్ముఁ
ఘోరపితాచశరీరు న, నాశిత నాదంబు గలుగువానిం గాంచెన్. 819
- ల. విపులరక్తనేత్రు వికటాటహాసునిఁ, బాశబద్ధుఁడేసి పట్టితెచ్చి
యొక్కచోట నునిచి ముక్కుంటికప్పులు వీ, డారవమున గాన మాచరించె. 820
- క. అపైశాచికదేహుఁ డేనుకథ ల ట్లాల్పించి నిర్భూతను
స్వాపవ్యూహాదుడై పితాచతనుపు న్వర్జించి దివ్యస్ఫుర
ద్రూపంబుం ధరియించి ముక్తుఁ డగుచుకా రుద్రాక్షమాలాధరుం
డై సంచాక్షరమంత్రపూతహృదయుం డై చెంచెఁ గైవల్యముకా. 821
- క. అపతితుండు మను పశ్చాత్తాపంబు జహించెఁ గాన దత్తుకృతమునం
దీపిత మగుశివలోకము, ప్రాపించె నిరంతర బంధుం డగుచుకా. 822
- క. పతియాజ్ఞ శిరమునం దిడి, హితముగ విటలబ్ధవిత్త మిచ్చినకతనకా
సతిగాంచెను సద్గతి దా, నతిశయగుష్కర్తరహిత యై మోదమునకా. 823
- వ. ఇవిధంబునం చుంబురుండు జగజ్జనుశాసనంబున నాబ్రహ్మణుని పైశాచత్వంబు
నివారిచి దివ్యవిమానారూఢునిం జేసి తోడ్కొనివచ్చి పరమేశ్వరసన్నిధానంబున
గునిచిన నాబ్రహ్మణుండును నిజభార్యాసమేతంబుగాఁ బ్రణమిల్లిన నుమామహే
శ్వరులు సంతసించి బహుకాలంబు మద్భక్తులరై యథేచ్ఛావిహారలరై యుండు
రని వరం బొసంగిన బ్రహ్మదంబున నుండి రనిచెప్పి నూతుం డిట్లనియె. 824
- క. మునులార వినుఁడు ముముక్షుజనార్హంబు భద్రప్రదంబు సభంగురంబు
నాయుష్కరంబు నిత్యారోగ్యకరమును ధన్యంబు సర్వపాతకహరంబు
కామ్యార్థధర్మమోక్ష ప్రదాయకమును సామ్రాజ్యఫలదంబు సౌఖ్యకరము
నింద్రాదిసేవితం బీశ్వరాభిమతంబు విజ్ఞానహేతుకై వెలయునట్టి
- ల. యీపురాణరాజ మెవ్వరు చదివిన, వినిన వ్రాసినను సవిస్తరముగ
భక్తుఁ డొనగు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధియు, సకలవాంఛితములు కాశ్యతముగ. 825
- క. దానతాత్ర పరోపకారగుణుడోద్యజ్ఞోన్మితరామన్న ల
క్షీనారాయణమంత్రివర్యులు సదా శ్రీమంతు లంతాపుర
గోనాధిపతిపార్థివేశ్వరసకు న్నద్భక్తి నర్పించి ర
క్షానక్షేపణ మీపురాణ మిల నాచంద్రాగ్ని మై వర్ధిలకా. 826
- క. కలసాచలనాన భక్తజనరక్షాదీక్ష ఫాలాక్ష చం
ద్రాలంకార నిజోత్తమాంగ మునిహృద్రాజీవరోలంబకా
తేరీహనవిభూషితాంగ విబుధాశిస్తుత్యపాదాంబుజా
మాల ప్రోజ్జ్వలబాహుదండగజరక్షోవీరసంహరకా. 827

క. కరుణాకర | నరభీకర, పురసంహర భక్తవరద పోషితభవనా
సురకుత్స్తిలశరాసన, పరమేశ్వర మృత్యుహరణ పరమాత్మ శివా.

328

ఉత్సాహ.

శ్రీపురాణపూరుషా భ్రసింధుజాటభానుజా, టోపభేదనక్రియాపటుప్రభావమస్మిసం
దీపితాబ్జజాండభాండ దేవదేవ భానురాం, బాపురస్థలీనివాస పార్థివేశశంకరా.
పంచ. వినాకిపితృచారభిలవేషభానురా, వినాకహస్తకృతినాభిమయాపకరా
ఘనాఘనాభశీలకంఠకామదర్పసంహరా, సనందనాదిహానిసేవ్యశైలజామనోహరా.

గద్యము. ఇది శ్రీరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షణసమాలంబ గీర్వాణాంధ్రీవాసా
కవిత్య కళాధురంధర సూరిజనవిధేయ బడగలనాటి కన్నడవంశపయఃపారావార
రాకొనుధాకర ఆశ్వలాయనసూత్ర భారద్వాజసగోత్ర శ్రీధరమల్లె ఆయ్యనార్య
తనయ సూరిజనవిధేయ వేంకటరామనామధేయ ప్రణీతం దైన్యబ్రహ్మోత్తరఖండం
బనుమహాపురాణంబునందు విభూతిమహత్త్వంబును వాసుదేవబ్రహ్మరాక్షససంవా
దమును శ్రద్ధాలక్షణంబును శబరోపాఖ్యానంబును ఉమామహేశ్వరవ్రతమహా
త్త్వంబును కారదాచరిత్రంబును రుద్రాక్షప్రభావంబును కీశకుక్కుటకథనంబును
వేళావైశ్యసంవాదంబును రుద్రాధ్యాయప్రకరణమును శమనంబును బ్రహ్మసభకు
జనుటయు భద్ర సేనుసభకు నారదుం డరుచెంచుటయు వీరభద్రయమవివా
బును బురాణశ్రవణమాహాత్మ్యంబును విమరపంజాశోపాఖ్యానంబు నను
గలసర్వంబును బంచమాశ్వాసము.

318

5.314

సీ. శకవర్షగణనంబు శైలరామముసింధు పరిమితంబై ధాత్రిఁ బరఁగుచుండు
యవనామసంవత్సరోపేతకార్తికమాసరాజితపౌర్ణమాసియందు
ధన్యులు విష్ణువర్ధనసగోత్రులు జ్యోతిసుబ్బన్నపుత్రులు సుగుణమణులు
రామన్న లక్ష్మీనారాయణ చెంగల్వరాయఁడు నన మువ్వర మలయశులు
తే. చిత్రతమాలభక్తివెలయ బ్రహ్మోత్తరాఖ్య, ఖండ మాంధ్రప్రబంధంబుగా ఘటిం
యెలమి నంబాపురము పార్థివేశ్వరునకు, భాసురముగ సమర్పణ చేసి రపుడు.

క. శ్రీనారాయణఁ డార్చరక్షకుఁడు రాజీవాయతాక్షుండు వి
జ్ఞానానందమయస్వరూపుఁ డగుకృష్ణస్వామి రక్షించు న
క్షీణప్రజ్ఞుల నుబ్బనార్యసుతులకై శ్రీజ్యోతిరామన్న ల
క్ష్మీనారాయణుల న్వదాన్యమణి యో చెంగల్వరాయగ్రణిక.

బ్రహ్మోత్తరఖండము సంపూర్ణము.

అంధగ్రంథములు.

అంధ నామసంగ్రహము, అంధ నామ కేమము, సాంబసింధురంతువు,

తీర్థానుక్రమణికాసహితము

అనంతాచలగమ్య, నందీందర్పణము

విక్రమజయము, చక్కనికూర్పు

వైకూంటివిలాసము

గుత్తజీవనివాసము, శుద్ధప్రతి

రసికజనమనోభిరామము

రాజశేఖరవిభా

సహస్ర చందామాయానామ

శేషనందనము, చక్కనికూర్పు

శివో (1-2), అంధ తాత్పర్యముతో

భాగవతనందనము, గ్రంథము

శ్రీనాథుని పీఠికాసహితము

శులక్షణసారము, సటిక

అంధ భాషాభూషణము

అంధ చంద్రా

అంధ భాషాద్దశమము

దశరావద్యములు

శుభనందనగ్రంథము, సటిక, చిట్టపెజ్జ

గజాంధ, మోక్షము, సటిక, చక్కనికూర్పు

భాగవతసంగ్రహము, బహుళ పాఠరాజప్రసాదము

శేషనందనము, సటిక (భాగవతము)

శివో (3-4) గ్రంథ ప్రభుత్వము

నీతిపద్యసంగ్రహము, సటిక, చిట్టపెజ్జ

దుర్జితకల్యాణము, సటిక, చక్కనికూర్పు

అంబరీషపాఖ్యానము, (భాగవతములోనిది)

వరాహాఖ్యానము, సటిక, చిట్టపెజ్జ

యాపలి, రాజపుత్ర శ్రీనాథ సమకథ, శ్రీ, ఎవమగ్ర

నారాయణము

విదురసతి, సటిక, అంధ భారతి

చాటుపద్యసామెంజరి, శ్రీరత్నకూర్పు

నలినత్రీ, స్వపద

హరిహరచరిత్రపాఖ్యానము, గౌరనమంత్రీకృతము

గజాంధగ్రంథవర్ణనారాసరి

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు

చెన్నై, ఎస్. ప్లస్

